

YUNUS EMRE
ENSTİTÜSÜ

dünyayı

güzelleştirmek

2019
TÜRK EDEBİYATI
YAZ OKULU

dünyayı

güzelleştirmek

TÜRK EDEBİYATI
YAZ OKULU
2019

YUNUS EMRE
ENSTİTÜSÜ

TÜRK EDEBİYATI YAZ OKULU - DÜNYAYI GÜZELLEŞTİRMEK

© YUNUS EMRE ENSTİTÜSÜ YAYINLARI
PRESTİJ FAALİYETLER KATALOGLARI DİZİSİ

İMTİYAZ SAHİBİ

Prof. Şeref ATEŞ

GENEL KOORDİNATÖR

Bülent ÜÇPUNAR

YAYIN EDITÖRÜ

Selçuk KARAKILIÇ

PROJE EKİBİ

Selçuk KARAKILIÇ

Ceyda OBRUK

Mert T. DİLEKÇİOĞLU

Türkan SÜREL

SON OKUMA

Ali BEYHAN

Nihal KAYA

FOTOĞRAFLAR

Yunus Emre Enstitüsü Arşivi

Akın ÇELİKTAŞ

TASARIM VE UYGULAMA

Kooperative Reklam Ajansı

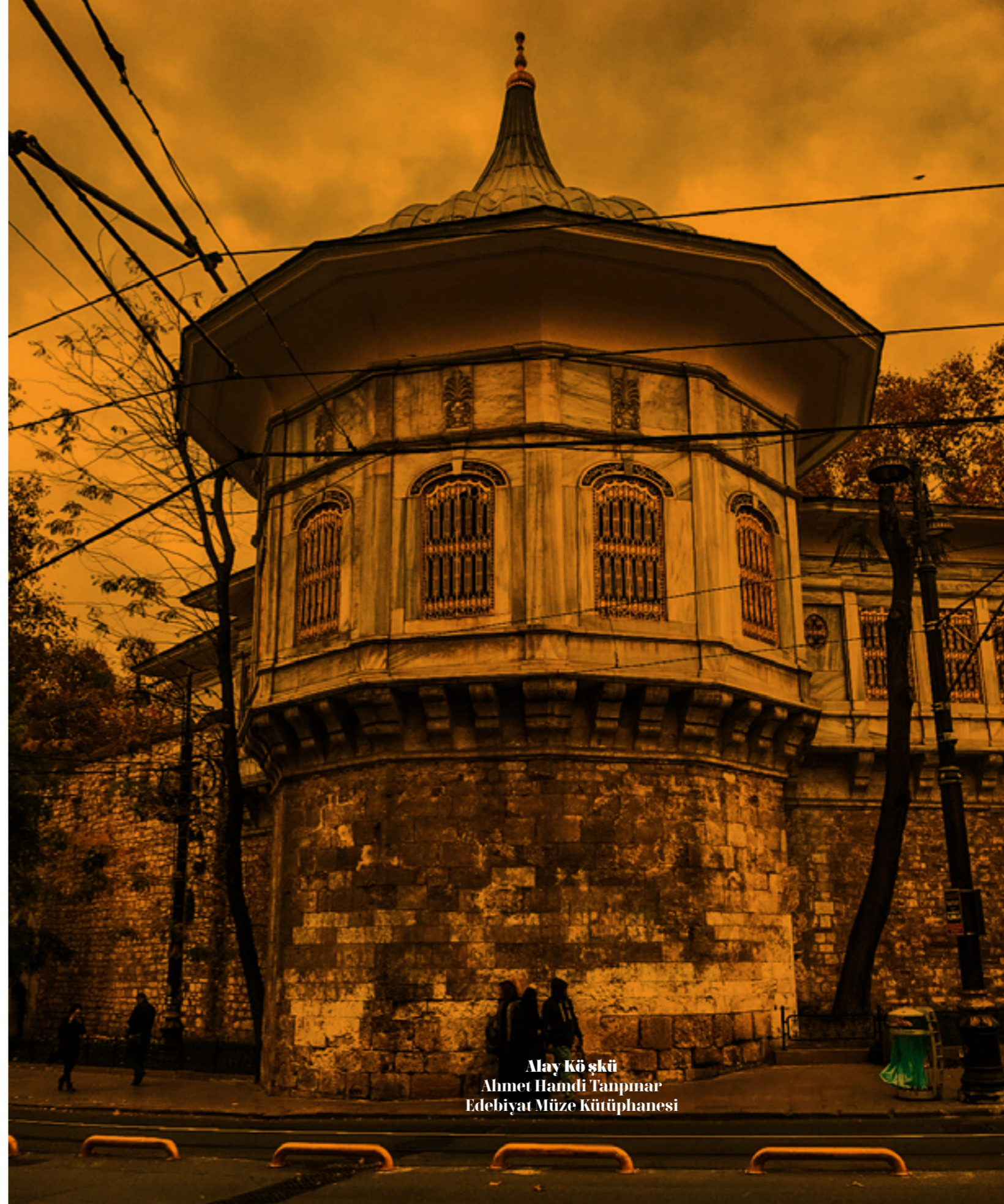
Bu eserin tün yayın hakları saklıdır. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerekse fotoğrafik malzemeler Enstitü'den izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

YUNUS EMRE ENSTİTÜSÜ

Anafartalar Mahallesi Atatürk Bulvarı No: 11 06050 Altındağ Ankara

Tel: 90 (312) 309 11 88 / Faks: 90 (312) 309 16 15

www.yee.org.tr

Alay Köşkü
Ahmet Hamdi Tanpınar
Edebiyat Müze Kütüphanesi

Önsöz

Türkiye'nin en önemli mimar ve düşünce adamlarından biri olan Turgut Cansever, "sanatın asıl vazifesinin dünyayı güzelleştirmek olduğuna" inanıyor ve bu inancını yaşadığı şehre yansıtmaya çalışıyordu. Cansever, estetiğini ve mimarî felsefesini bu temel görüşü dayandırıyor ve güzel bir dünyada yaşamak için çevremizi güzelleştirmek gerektiğini ileri sürüyordu.

Bütün büyük entellektüeller gibi, Turgut Cansever de insan hayatını kuşatan, güzelleştiren ve dünyayı yaşanılır bir mekân haline dönüştüren sanatların başında mimari, şiir ve müziğin geldiğini düşünüyordu. Aslında bütün sanatlar, yani şiir, hikâye, roman, tiyatro, sinema, müzik ve resim dünyayı güzelleştirmek ve insanı mutlu etmek için vardır.

Türk edebiyatının büyük hikâye yazarlarından olan Sait Faik Abasıyanık, "Dünyayı güzellik kurtaracak, bir insanı sevmekle başlayacak her şey." demişti. Türk şiirinin en büyük ve en derinlikli şairlerinden olan Yunus Emre de, "Yaratılanı hoş gör, Yaradandan ötürü" diyen güçlü bir imana sahipti. Hatta öyle ki bu bütün insanlığı kuşatıcı ve sahiplenici incelikli felsefesini, daha da

ileriye taşıyarak "Gelin tanış olalım!" diyordu.

Görülüyor ki Türkçenin en büyük şairi Yunus Emre, büyük mimar Turgut Cansever ve büyük hikâyeci Sait Faik Abasıyanık aslında dünyayı sanatla güzelleştirmeye çalışmışlardı.

Yunus Emre Enstitüsünün 10. yıldönümünde, "Türk Edebiyatı Yaz Okulu"nu düzenleyerek dünyayı güzelleştirmek için 23 farklı ülkeden gelen dostlarımızı, iki hafta boyunca sanatın başkenti İstanbul'da ağırladık. Türkiye'nin en seçkin bilim ve sanat insanlarından Türk edebiyatının ana olaylarını ve şahsiyetlerini öğrenen misafir öğrencilerimiz aynı zamanda, yayınevlerinden kütüphanelere, yazar evlerinden müzeler, sahaflardan kitapçevlerine bir çok edebiyat mekânını görme imkânı buldular.

Dünyayı Güzelleştirmek-Türk Edebiyatı Yaz Okulu 2019 ismini verdiğimiz bu prestij kataloğumuzda, bugün, saat saat iki hafta boyunca neler yaptığımızı anlattık. Sadece kendimizi anlatmadık, öğrencilerimizin de kendilerini anlatmalarını, izlenimlerini, yani anıla-

rını yazmalarını istedik. Bilim ve sanat insanlarımızın da çeşitli yazılarıyla katkıda bulunduğu *Dünyayı Güzelleştirmek-Türk Edebiyatı Yaz Okulu* çalışmasını beğenerek okuyacağınıza ve istifade edeceğinize inanıyorum. Türkiye'nin kültürel nüfuzunun nerelere uzandığını ve Türk Edebiyatı Yaz Okulunun nasıl bir karşılık gördüğünü bu eserden de anlamış oluyoruz.

Şimdi burada sevgili öğrencilerimizle kısa bir sohbet etmek istiyorum.

Sevgili gençler,

Sizinle ve programla ilgilenen arkadaşlarımızdan aldığım bilgilere göre, sizler, İstanbul'da "huzurlu ve mutlu" günler geçirmişsiniz. Bundan dolayı çok mutluyum.

Türkiye'nin en seçkin bilim ve sanat insanları aracılığıyla edebiyatımızı tanıyarak onlarla dost oldunuz. Sait Faik Müzesine, Orhan Kemal Müzesine, Tevfik Fikret'in Aşiyani'na giderek yazar ve şairlerimizi evlerinde tanıma fırsatı buldunuz. Tevfik Fikret'in muhteşem Boğaz manzaralı evinde bir şairin derin hülyalarına şahit oldunuz. Süleymaniye Kütüphanesi ve Şifahanesini, Beyazıt Devlet Kütüphanesini, Atatürk Kitaplığını, Yapı Kredi Yayınevini ve Sahaf Emin Nedret İşli'nin dükkânı gibi Türkiye'nin önemli kültür merkezlerini gezdiniz.

Beşir Ayyazoğlu, Ahmet Ümit, Sevinç Çokum, Handan İnci, İskender Pala, Mario Levi, Mehmet Fatih Uslu, Mert Öksüz, Ahu Sıla, Selahattin Özpalabıyıklar, Turgay Anar, Turan Karataş, İbrahim Öztürkçü, Ercan Akbay, Ömer Erdem, Ali Ayçıl, Necmettin Turinay, Bahtiyar Aslan, Kadir Yılmaz, Sevengül Sönmez, Ahmet Özcan, Emin Nedret İşli, Ahmed Güner Sayar, Abdullah Uçman, Işık Öğütçü, Mustafa Ruhi Şirin ve Mehmet Nuri Yardım gibi seçkin entelektüelimizle bir araya geldiniz. Onlarla dostluklarınızı geliştirdiğinizi, devamlı irtibatla olduğunuzu duyuyor, haberleriniz geldikçe de mutlu oluyorum.

Hatta, Güney Kore'den sevgili Jiseon Kang, Çin'den misafirimiz sevgili Jiayi Zhu ve Macaristan'dan misafirimiz Szonja Emese Schmidt'in değerli hikâye yazılarını Sevinç Çokum'un hikaye ve romanlarını Korece, Çince ve Macarcaya çevirdiklerini ve Sayın Sevinç Çokum'la devamlı görüştüklerinin haberini aldım. Bu kadar mı? Elbette değil!

Azerbaycan'dan Büyükhanım Askerova, Kırgızistan'dan Ayzat Muktarbekova, Cezayir'den Khaoula

Amrouche ve İran'dan misafirimiz Mortaza Firuzi de Refik Halit Karay'ın "Eskici" isimli hikâyesini kendi dillerine çevirerek Sayın Salahattin Özpalabıyıklar'a göndermişler. Ayrıca şimdilerde Khaoula Amrouche'in Türkçenin en kıvrak ve usta yazarlarından Refik Halit Karay'ın hikâyelerini çevirmeye başladığını duydum.

Çok sevdiğimi söylemem gerekiyor, yalnız burada şunu da ilave edeceğim:

Sevgili gençler!

Sizler Türk Edebiyatı Yaz Okuluna katılarak, Türkçenin ürettiği zengin ve seçkin edebiyatımızı anlamaya ve tanımaya çalıştınız. Türk Edebiyatı Yaz Okulunda ülkemizin en seçkin bilim ve sanat adamları sizlere, edebiyatımızın dönem, şahıs, eser ve olaylarını sizlere anlattılar.

Şimdi daha iyi görüyorum ki kısa bir süre de olsa Türk Edebiyatı Yaz Okulunda, edebiyatımızı anlamış, tanımış ve sevmiş olmalısınız ki Türkçenin eserlerini kendi dillerinize çevirmeye başlamışsınız. Yunus Emre'nin, Turgut Cansever'in ve Sait Faik'in de dediği gibi, *dünyayı güzelleştirmek* için edebiyatın büyüleyici tesirine kapılmış ve Türkçenin eserlerini tanıtmaya görevini kendiliğinden üstlenmişsiniz. Bu davranışınızdan dolayı çok mutlu oldum. Fakat bilmenizi isterim ki sanat ve edebiyat karşılıklı ve etkileşimli olunca dünyamız daha da güzelleşecek ve birbirimizi daha iyi anladığımız bir dünyada yaşamaya başlayacağız.

Demem o ki Türk edebiyatının en seçkin eserlerini çevirdiğiniz, bizi kendi ülkelerinizde tanıttığınız gibi, kendi dilinizin, kendi edebiyatınızın da en seçkin eserlerini de Türkçeye kazandırırsanız bundan da büyük bir mutluluk duyacağımızı bilmenizi isterim. Sadece ben mutlu olmayacağım elbette, bu sayede ülkelerimiz arasında akademik ve kültürel bağlar ve bağlantılar kurulacak ve asıl o zaman dünyamızı daha da güzelleştirmiş olacağız.

Sizlerle irtibatımızı on yıllar boyunca devam edecek ve dünyamızı güzelleştirmek için birlikte çalışacağız. Bu vesileyle, Yunus Emre Enstitüsünün bütün kapılarının sizlere her zaman ardına kadar açık olduğunu belirterek, sevgilerimi sunuyorum.

Kalın sağlıcakla.

Prof. Dr. Şeref ATEŞ
Başkan

bölüm I edebiyat

Türk Edebiyatının Mekânları

Türk Edebiyatı Yaz Okulu, İstanbul'da, tarihî Alay Köşkü'nde yani Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi'nde başladığında tarihler 22 Temmuz 2019'u gösteriyordu.

İlk dersi, Doç. Dr. Turgay Anar, Gülhane Parkı'nın Soğukçeşme Kapısı'nın solunda, Topkapı Sarayı surlarının Alemdar Caddesi'ne bakan burçlarının üstünde yer alan Alay Köşkü'nde verdi.

Türk edebiyatının zengin ve seçkin mekânlarını ve mahfillerini anlatan Doç. Dr. Turgay Anar, "Türk Edebiyatının mekânları" başlıklı dersinde Uluslararası etkileşimlere açık bir insan olduğunu, özellikle bu etkileşimin ileride faydalı dönüşleri olacağını düşündüğünü belirtti ve "Kendi edebiyatımı da sizin gibi değerli insanlarla konuşmak, paylaşmak çok kıymetli bir şey. Bunu her zaman her yerde bulmak mümkün değil." dedi.

“Mahfiller Büyük Güç Merkezleridir”

Türk edebiyatında, edebiyat konuşmak için toplanılan mekânlara “mahfil” adı verildiğini aktaran Turgay Anar, kelimenin kökeninin Arapçadan geldiğini ve toplanmak anlamında kullanıldığını ifade etti.

Bu toplanma mekânlarının büyük güç merkezleri olduğunu aktaran Doç. Dr. Anar, “Bu türden yerlere önemli şairler gelmektedir. 19. yüzyıla kadar genellikle Türk edebiyatının mahfillerinde devlet adamlarının ve zengin kesimin ağırlığı çok belirgindir. Devlet kademesindeki insanlar bu

yüzden oturdukları evlerin salonlarını veya kütüphanelerini bu türden toplantılara açarlardı.” diye konuştu.

Doç. Dr. Anar, bu tarz toplantıların düzenlenmesinin temel sebeplerinden birinin paylaşma dürtüsü olduğuna dikkati çekerek, “İnsan insana ihtiyaç duyar. İnsan, insanın bu yüzden aynası kabul edilir. Bu aynaya baktığı zaman insan bir şeyi paylaşmayı arzu eder. Bu özelliği insana verilmiş büyük bir güzelliştir. Bu sayede o insan bir şeyleri paylaşabilir.” değerlendirmesinde bulundu.

İran'dan Murtaza Firuzi, Mısır'dan Hasan Sahl, İsveç'ten Alexander Nilsson, Turgay Anar'ı dikkatle dinliyorlar.

“Mahfillerde Anılarınız Yaşamaya Devam Eder”

Mahfilleri etkileşimli toplantılar ve canlı mekânlar olarak tanımlayan Turgay Anar sözlerini şöyle sürdürdü:

“Bir mekân bu yüzden zamanı özellikle tutuyor. Siz bir yerden ayrıldığınızda, orayı beş yıl sonra asla unutmazsınız çünkü orada anılarınız yaşamaya devam eder. Sosyolojik ve psikolojik anlamda siz oradan uzaklaşsanız bile zihninizde bir imaj bir imge var olacak. Hatıralarınız o mekâna sinmiştir sizin. Sanal ortamlardaki hatıralarınızı ise hatırlayamayacaksınız. Beş yıl önce attığınız tweeti unutursunuz. Edebiyat mahfillerinin güzel tarafı bu. Bu yerler ölümsüzlüğe ulaşıyorlar bu sayede. Çünkü siz bu sayede onları hatırlayıp yeni

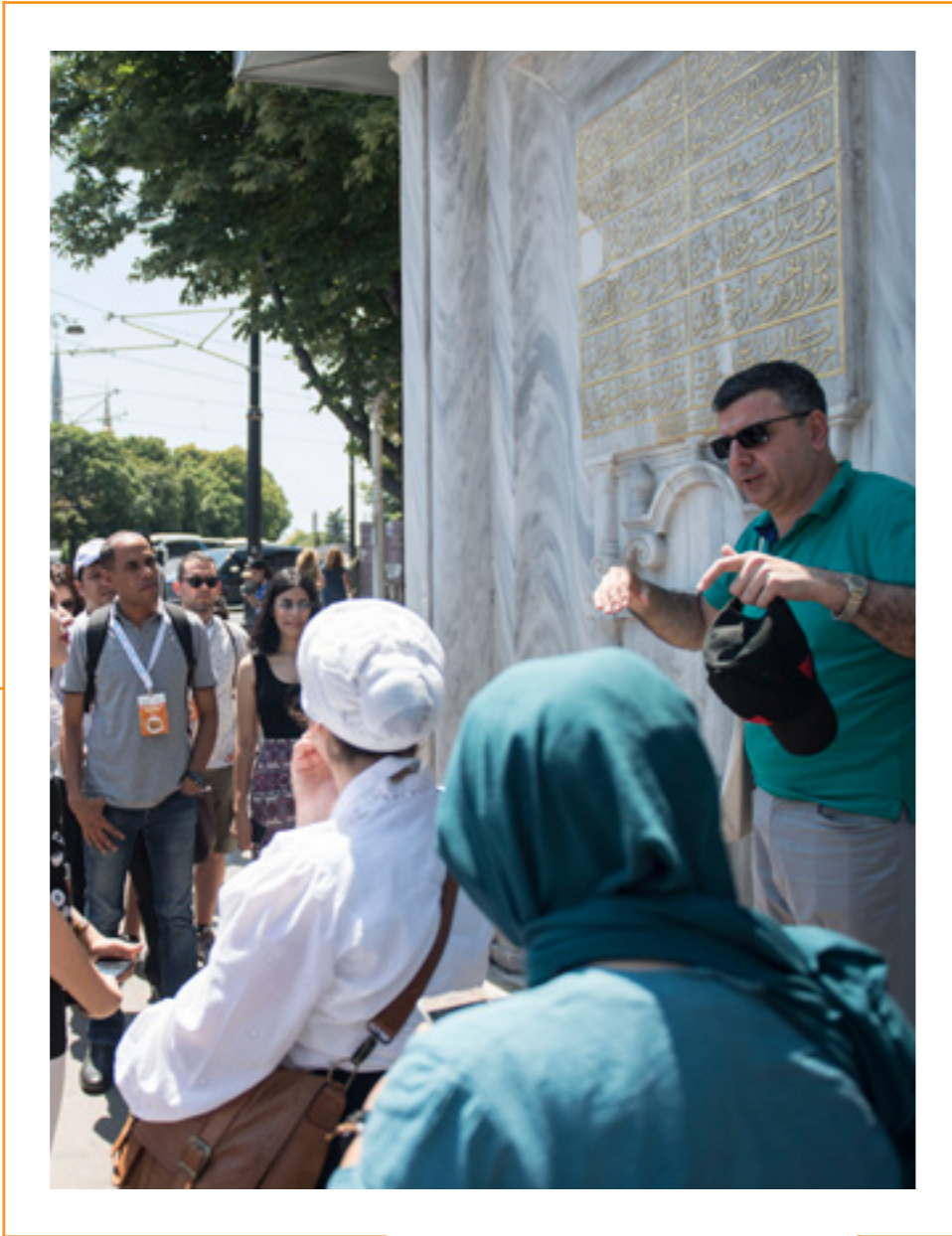
baştan inşa edebiliyorsunuz. Bu da buraların bir güç merkezi olduğunu gösterecektir. Biz 2019'dayız, yaklaşık yüz yıl önce konuşulmuş şeyleri hatırlıyoruz. Niye hatırlıyoruz? O mekânlar, o mahfiller nedeniyle hatırlıyoruz.”

İlk dersin ardından öğleden sonra, Doç. Dr. Turgay Anar ve İbrahim Öztürkçü, öğrencilerle birlikte Türk kültür tarihinin en önemli caddelelerinden biri olan Divanyolu üzerindeki tarihî ve kültürel mekânları gezdiler. “Divanyolu'ndan Beyazıt'a Edebiyat Mahfilleri” dersi kapsamında Turgay Anar, Türk edebiyatının seçkin mekânlarını anlatarak öğrencileri edebi bir yolculuğa çıkardı.

Divanyolu

Gezi

Turgay Anar, Sultanahmet'te Alman Çeşmesi'nin başında heyecanla anlatıyor.

“Divanyolu’ndan Beyazıt’a Edebiyat Mahfilleri”

İlk günün sabahında, Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi'nde Turgay Anar'dan “Türk Edebiyatının Mekânlarını” dinleyen misa-

firlerimiz, öğleden sonra edebiyat mekânlarını yine Turgay Anar ve İbrahim Öztürkçü'nün anlatımıyla gezdiler.

Sultanahmet'teki kültürel mekânları da gezen misafirlerimiz, Osmanlı asırlarının mekânlarını İbrahim Öztürkçü'nün anlatımıyla dinlediler.

1 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Sorumlusu Tuncay Doğan, misafirlerimize müze hakkında bilgi veriyor.

2 Cezayir'den Güney Kore'ye bütün misafirlerimiz bir kubbenin altında, Alay Köşkü önünde.

3 Alay Köşkü'nün büyümesine kapılan Güney Kore'den misafirimiz ve çocuk edebiyatı yayıncısı Jiseon Kang kitapları inceliyor.

4 Rehberimiz İbrahim Öztürkçü, Alexander Nilsson'a Milyon taşının hikâyesini anlatıyor

Birinci günün sonunda

Dr. Mert Öksüz |

İstanbul Üniversitesi

“Hepimiz, hayatı ötekinin gözünde, hayat zannettiğimiz şey olarak yaşıyoruz. Dolayısıyla başkasının hayata dair tecrübesi bizler için çok değerli ve yaşadığımız şeyin hayat olduğunu gösteren tek nokta. O olmadığı müddetçe yaşadığımız şeyin hayat olduğunu anlayamazsınız.”

“Edebiyat ve Hayat”

Türk Edebiyatı Yaz Okulu'nun ikinci günü, Türk kültür tarihinin en önemli meydanlarından biri olan Beyazıt Meydanı'ndaki İstanbul Üniversitesinde gerçekleştirildi.

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Dr. Mert Öksüz, İstanbul Üniversitesinin doktora salonunda “Edebiyat ve Hayat” konulu bir seminer verdi.

İstanbul Üniversitesi Rektörlük binasında de-

vam eden etkinlikte, “Edebiyat ve Hayat” başlıklı derste konuşan Mert Öksüz, tarihi veya türü sınırlandırılmamış “Edebiyat ve Hayat” başlığının çok kapsamlı olduğunu altını çizerek, “Bu kadar geniş bir konuyu yıllarca konuşsak bile bitiremeyebiliriz. O yüzden bu derste sizlerle çoğunluğu Türk edebiyatından olmak üzere bazı alıntılar paylaşacağım ve bunlar üzerinden konuşacağız.” dedi.

Mert Öksüz, Stendhal, Edward Morgan Forster, Namık Kemal, Ahmet Haşim, Orhan Pamuk, Necip Fazıl Kısakürek ve Yunus Emre gibi isimlerin eserlerinden alıntılar yaparak, hayat ve edebiyat ilişkisi hakkında bazı değerlendirmelerde bulundu.

Türk edebiyatında hayat ve edebiyat tartışmalarının çoğunlukla suni ve tabii kavramları çerçevesinde yapıldığının altını çizen Öksüz şu bilgileri verdi:

“Hepimiz, hayatı ötekinin gözünde, hayat zannettiğimiz şey olarak yaşıyoruz. Dolayısıyla başkasının hayata dair tecrübesi bizler için çok değerli ve yaşadığımız şeyin hayat olduğunu gösteren tek

nokta. O olmadığı müddetçe yaşadığımız şeyin hayat olduğunu anlayamazsınız.”

Dr. Öksüz, bakış açılarının çokluğu ve nesnel gerçekliğin zıtlığının edebi eserlerdeki yansımalarına vurgu yaparak Yunus Emre'den şu alıntıyı yaptı:

“Çıktım erik dalına, anda yedim üzümü
Bostan ıssı kakıyıp, der ne yersin kozumu.

Bu mısralardaki mesele herkesin hayat zannettiği şeyi yaşaması, konuya bir noktadan yaklaşmasıdır. Bunun üzerine düşünebilirsiniz.”

Öğrencilerle sohbet ortamında söyleşiyi gerçekleştiren Öksüz, katılımcılarla hatıra fotoğrafı çekti.

“Yazarlık Bir Keşif Yolculuğudur”

İstanbul Üniversitesi Rektörlük binasındaki ikinci misafirimiz ise “Mario Levi”ydi ve kendi yazarlık macerasını “Mario Levi’nin Dünyası ve İstanbul” başlıklı bir konuşmayla anlatmaya çalıştı.

Levi, konuşmasında İstanbul’da yaklaşık 550 yıllık bir geçmişe sahip olan ailesinden bahsederek, atalarının 1490’lı yıllarda Endülüs’ten çıkarak Osmanlı topraklarına ve daha sonra da İstanbul’a geldiğini söyledi.

Mario Levi, uluslararası öğrencilerimize yazarlık macerasını anlatıyor.

“Güneydoğu’da mayın tarlalarını gezmeyi öğrenen çocukların hikâyesini anlatmayı çok isterdim. Rize’nin bir dağ köyünde tek başına bırakılmış 95 yaşındaki bir teyzenin hikâyesini de anlatmak isterdim ama anlatmadım. Çünkü ben edebiyatta samimiyetin peşindeyim. Çünkü ben o duyguyu bilmiyorum, yaşamıyorum. Ne kadar anlatırsam anlatayım biliyorum ki mutlaka yazdıklarım da yaşayanlar bir yapaylık görecektir.”

“Yazarlıktan Önce Doktor Olmak İstiyordum”

Bu göç hikâyesini birkaç aydır bir romanında anlatmaya çalıştığını belirten Levi, “Nasıl bir araştırma içerisine girdiğimi size anlatamam. Türkçe, Fransızca, İspanyolca ve İngilizce metinlerin hepsini araştırıyorum. Bulabildiğim hikâyeler var.” diye konuştu. Levi, 1957’de dünyaya geldiğini söyleyerek, şunları anlattı:

“Çocukluğumda kendimi tanımaya başladığımda üç dili aynı zamanda öğrendim. Yani ben üç ana dilli bir yazarım. Anne ve babamla Türkçe konuştum. Dedemden Fransızca öğrendim ve daha çok bir Osmanlı kadını olan babaannemden de Ladino (Yahudi İspanyolcası) dilini öğrendim. Aslında bu dil 15. yüzyılın İspanyolcasıdır ve kuşaktan kuşağa aktarıldı. Bizim kuşakımız bu dili evde öğrenen son kuşaktı.”

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümünde 1976’da eğitim gördüğünü dile getiren Mario Levi, “O yıllarda idealim ya-

zar olmak değildi. Edebiyatı çok seviyordum, iyi bir okurdum. Lise yıllarında tek başarılı olduğum ders de edebiyattı. Fakat ben doktor olmak, tıp fakültesini okumak istiyordum ama açıkta kalmamak için edebiyat fakültesini tercih etmiştim.” dedi.

Levi, bir yazarın samimiyetsiz bir edebiyat yapmayacağına dikkati çekerek, şunları kaydetti:

“Yıllar geçtikçe Türk edebiyatının ve Türkçenin içinde kendimi fark etmeye çalıştım. Kendimi zamanın içerisinde biraz Abdülhak Şinasi Hisar, biraz Ahmet Hamdi Tanpınar, biraz Yahya Kemal ve çağdaş yazarlar düşündüğünde biraz Selim İleri çizgisi içerisinde bir yerlerde tanımlamaya çalışıyorum. Benim ne yaptığım zamanla anlaşılacak. Şimdiden anlayanlar da var. Bugüne kadar eserlerim hakkında dört yüksek lisans, bir doktora, bir de lisans tezi yazıldı ama önemli olan bir yerlere bir şeyler nakşetmekti.”

Azerbaycan Milli İlimler Akademisi'nde, "İbrani Alfabeti ile Yazılmış Türkçe Metinler" üzerine doktora yapan Büyükhanım Askerova, Mario Levi'yle sohbet ediyor.

“Yazarlığında 2015 Yılı Bir Milattır”

Bugüne kadar eserlerinin 36 dile çevrildiğine de işaret eden Levi, “Bunların hiçbirisi önemli değil. Evet hoşuma gidiyor, cesaret ve gurur veriyor ama asıl önemli olan yazabiliyor, yazmaya devam ediyor olabilmektir. Bir yazar için en büyük ödül bir kitap yazabilmesidir. 2013'te on ikinci roma-

nımı yazmaya başladığım günlerde vazgeçemediğim temaların peşinden de giderek farklı anlatım yolları aramaya başladım. Sanırım yazarlığında 2015 yılı bir milattır ve ondan sonra yazdığım dört roman da yeni bir arayışın yoluna çıkar.” ifadelerini kullandı.

“Edebiyatta Önemli Olan Hissetmektir”

Mario Levi, kendisine “İstanbul yazarı” denildiğini belirterek şunları söyledi:

“Bu konuda eleştiriler de aldım. Bir keresinde Almanya'da yapmış olduğum bir konuşma sırasında ‘Siz İstanbul şovenizmi’ yapıyorsunuz denildi. Yani bir çeşit İstanbul ırkçılığı. Ben de ‘rahatsız olmak hakkınız ama ben sadece bunu biliyorum’ dedim. Örneğin ben Güneydoğu'da mayın tarlalarını gezmeyi öğrenen çocukların hikâyesini anlatmayı çok isterdim. Rize'nin bir dağ köyünde tek başına bırakılmış 95 yaşındaki bir teyzenin hikâyesini de anlatmak isterdim ama anlatmadım. Çünkü ben edebiyatta samimiyetin peşindeyim. Çünkü ben o duyguyu bilmiyorum, yaşamıyorum. Ne kadar anlatsam anlatayım biliyorum ki mutlaka yazdıklarında yaşayanlar bir yapaylık görecektir. Bu yüzden edebiyatta önemli olan hissetmektir.”

Yazarlar olarak var olan bir gerçeği bulmaya çalıştıklarının altını çizen Levi, “Biz hiçbir şeyi yoktan var etmiyoruz. Anlattıklarımızın hepsi zaten var. Biz sadece keşfetmeye çalışıyoruz. Yazarlık bir keşif yolculuğudur ve hâlâ edebiyatımızda keşfedilecek bilinmedik topraklar var. Biz yazarlar belki de başkalarının görmemekte ısrar ettiklerini görmeye çalışıyoruz. Önemli olan edebiyatta soru sorma cesaretini göstermektir. Dahası da okuru soru sormaya davet etmektir. ‘Keşfedilmemiş topraklar var’ derken, ‘hâlâ anlatılacak birçok konu var’ demek istemedim. Hayır anlatılacak bir konu yok. Yazar olacaklar yok yere ‘yeni bir konu bulacağım’ diye heveslenmemeli. Çünkü yeni bir konu yok ama yeni toprak dediğim nedir, yazarın kendisidir. Kendini ortaya koyma cesaretidir.” değerlendirmesinde bulundu.

İstanbul Üniversitesinde sabah başlayan der-simize Mario Levi ve Dr. Mert Öksüz katılarak "Edebiyat ve Hayat" ilişkisini kendi hayatlarından örnekler vererek açıkladılar.

Öğleden sonra ise İstanbul Üniversitesinin Yazma Eserler Kütüphanesini, Türkolojinin kalbi olan Edebiyat Fakültesini, Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi ve Şifahanesini öğrencilerimize gezdirdik.

Öncelikle Türkiye'de ilmin kapısı olan Üniversitenin doktora salonunu bize açan İstanbul Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Mahmut Ak, tarihî makamında öğrencilerimizi kabul etti. Prof. Dr. Mahmut Ak, öğrencilere üniversiteyi tanıtarak kapılarının kendilerine açık olduğunu, İstanbul Üniversitesinde yüksek lisans ve doktora yapmak isteyenlere yardımcı olacaklarını ifade ederek Üniversiteyi bizzat kendisi gezdirdi.

Edebiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Hayati Develi öğrencilerle birlikte.

Öğleden sonraki zamanımızın büyük bir bölümü İstanbul Üniversitesinde geçti. Türkolojinin önemli merkezlerinden biri olan İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesini ve Fakülte Dekanı Prof. Dr. Hayati Develi'yi ziyaret etmeden geçemedik.

Fakülte Dekanı Prof. Dr. Hayati Develi, öğrencilerimizle uzun uzun sohbet ederek, Türkolojinin merkezinde, yani İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde "Edebiyat-Hayat" ilişkisine dair önemli bir derse imza attı.

Edebiyat Fakültesinden sonra Mısır'dan gelen ve Kahire Millî Kütüphanesinde Osmanlıca eserlerdeki minyatürlerin kataloğunu hazırlayan Hasan Sahl ve diğer misafirlerimizi Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi ve Şifahanesine götürdük. Misafirlerimiz şifahanede yüzyıllık kitapların nasıl tamir edildiğini, kütüphanenin nasıl çalıştığını, ihtiyaçları olursa kütüphaneyle nasıl temasa geçeceklerini öğrendiler.

Mısır Millî Kütüphanesi uzmanlarından Hasan Sahl, yazma eserlerin nasıl korunduğunu ve tamir edildiğini yerinde tespit ediyor.

Tamir edilen bir yazma eser

Öğrencilerimiz, Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi ve Şifahanesinden sonra Süleymaniye Camii Haziresi, Kanuni Sultan Süleyman ve

Hürrem Sultan Türbesi'ni de ziyaret ederek İbrahim Öztürkçü ile mezar taşlarını okudular.

İkinci günün sonunda

Süleymaniye Cami Haziresi'nde İbrahim Öztürkçü ile Riwa Shbaklo bir mezar taşını okuyor.

**İstanbul Fetih Cemiyeti
ve Yahya Kemal Enstitüsü**

Edebiyatımızda İstanbul

“Yunus Emre Enstitüsünün Türk kültürü ve edebiyatı üzerine çalışan genç akademisyenleri Türkiye'ye getirmesini, onları İstanbul'da yaşayan aydın ve yazarlarla buluşturmasını önemli bir hamle olarak görüyorum.”

Türk Edebiyatını Kavramak İçin Yahya Kemal'i Tanımak Gerekliyor

Beşir Ayvazoğlu, Türk Edebiyatı Yaz Okulu'nun üçüncü gününde, İstanbul Fetih Cemiyetinde “Eve Dönen Adam: Yahya Kemal” başlıklı bir seminer verdi. İstanbul Fetih Cemiyetinde Yahya Kemal'i anlatan Ayvazoğlu, “Özellikle Türk edebiyatı alanında çalışan yabancıların Türk edebiyatını tam kavrayabilmeleri için Yahya Kemal'i tanımaları gerekiyor.” dedi.

İstanbul'a gelen öğrencilerin İstanbul denilince akla ilk gelen isimlerden olan Yahya Kemal'i anlamlarının önemine değinen Ayvazoğlu, “Yahya Kemal her şeyden önce bir İstanbul şairi. Aynı zamanda Türk modern şiirinin başında duran, bu şiirin oluşmasında çok ciddi katkıları olan bir şair.” diye konuştu.

Beşir Ayvazoğlu, Yunus Emre Enstitüsünün çok önemli bir kurum olduğunu anlatarak, “Biliyorsunuz İspanyolların Cervantes Enstitüsü, Almanların Goethe Enstitüsü var. Yunus Emre Enstitüsü de Türkçe öğrenmek isteyenler için önemli bir imkân sağlıyor. Aynı zamanda Türkiye ile ilgili çalışanların da gittikleri, faydalandıkları bir kurum. Dolayısıyla Yunus Emre Enstitüsünün Türk kültürü ve edebiyatı üzerine çalışan genç akademisyenleri Türkiye'ye getirmesini, onları İstanbul'la, İstanbul'da yaşayan aydın ve yazarlarla buluşturmasını önemli bir hamle olarak görüyorum.” ifadelerini kullandı.

“Yahya Kemal'in eve döndüğü tarih, Tanburi Cemil beyi dinlediği tarihtir.”

Programda, Yahya Kemal'in hayatından ve Paris'teki yaşamının ardından İstanbul'a dönüşünden bahseden Ayvazoğlu, şairin şiirin yanında musikiye de çok düşkün olduğunu anlattı.

Tanburi Cemil Bey |

Yahya Kemal Darülfünun hocasıyken

Avrupa'ya gidip de Batı musikiyle ilişki kurmayan tek Türk'ün Yahya Kemal olduğunu aktaran Ayvazoğlu, "Paris'e Avrupa'ya giden Jön Türkler, Avrupalı kompozitörlere Batı musikisine hayran olup dönerler ve kendi musikilerini küçümserlerdi. Yahya Kemal öyle değil. Paris'te Üsküp'te dinlediği ezan sesleri, annesinden dinlediği ilahilerin sesleri kulaklarında, sürekli onu yaşıyor. İstanbul'a döndükten sonra da devam ettiği mahfiller arasında musiki mahfilleri çok önemli." şeklinde konuştu.

Ayvazoğlu, arkadaşlarının yepyeni bir şiir sesi ve

Hırvatistan'dan gelen misafirimiz Azra Abadzic, hazırladığımız Türk Edebiyatı Yaz Okulu Ajandası'ndaki Yahya Kemal'i okuyor.

"İstanbul'u Yahya Kemal'siz düşünmek mümkün değil."

Dublin'in Joyce'suz, St. Petersburg'un Dostoyevski'siz, Paris'in Balzac'sız kolay kolay düşünülemediğini dile getiren Ayvazoğlu, "Yahya Kemal de yazdıklarıyla İstanbul'la öyle özdeşleşiyor ki artık İstanbul'u Yahya Kemal'siz düşünmek mümkün değil." değerlendirmesinde bulundu.

Beşir Ayvazoğlu, Yahya Kemal'in, İstanbul'u dü-

şünceyle adeta şiirsiz şöhret haline gelen Yahya Kemal'in İstanbul'da kalmasını ve kendilerine öncülük etmesini istediklerini, bu nedenle onu Tanburi Cemil Bey ile tanıştırdıklarını aktardı.

Yahya Kemal'in bir dost evinde tanıştığı Tanburi Cemil Bey'e hayran olduğunu ve bu tanışma için "Cemil Bey'i dinledikten sonra benim önümde bir altın kapı açıldı. Ben o kapıdan kendi kültürümüzün dünyasına girdim." dediğini belirten Ayvazoğlu, Yahya Kemal'in asıl manada eve döndüğü tarihin, Tanburi Cemil Bey'i dinlediği tarih olduğunu söyledi.

Güney Kore'den misafirimiz Jiseon Kang, elinden düşürmediği tabletiyle Türk edebiyatından notlar alıyor.

şüncesinin merkezinde oturtan, bütün Türk tarihi ve kültürünü İstanbul merkezli okuyan bir şair ve düşünce adamı olduğuna dikkati çekerek, "Ben 'Eve dönen adam' tabirini kullanırken ev metaforuyla İstanbul'u kastettim. Çünkü Yahya Kemal'in düşüncesine göre İstanbul bütün İmparatorluğu özetleyen dolayısıyla Türk ve İslam kültürünü özetleyen bir şehirdi." dedi.

Beşir Ayvazoğlu, daha sonra katılımcıların sorularını cevaplayıp onlarla hatıra fotoğrafı çekti.

Türk Edebiyatı Yaz Okulu öğrencileri,
Beşir Ayvazoğlu'nu dinlerken.

Ömer Erdem

Programın ikinci saatinde ise, çağdaş Türkçenin önemli şairlerinden Ömer Erdem, “Edebiyatımızda İstanbul” başlıklı uzun soluklu bir konuşma yaparak, İstanbul edebiyatından bahsetti.

Türkçenin Edebiyatı Türk Milletinin Mucizesidir

Programın ikinci saatinde ise, kültür tarihçisi ve estetik Beşir Ayvazoğlu’ndan sonra çağdaş Türkçenin önemli şairlerinden Ömer Erdem, “Edebiyatımızda İstanbul” başlıklı uzun soluklu bir konuşma yaparak, İstanbul edebiyatından bahsetti.

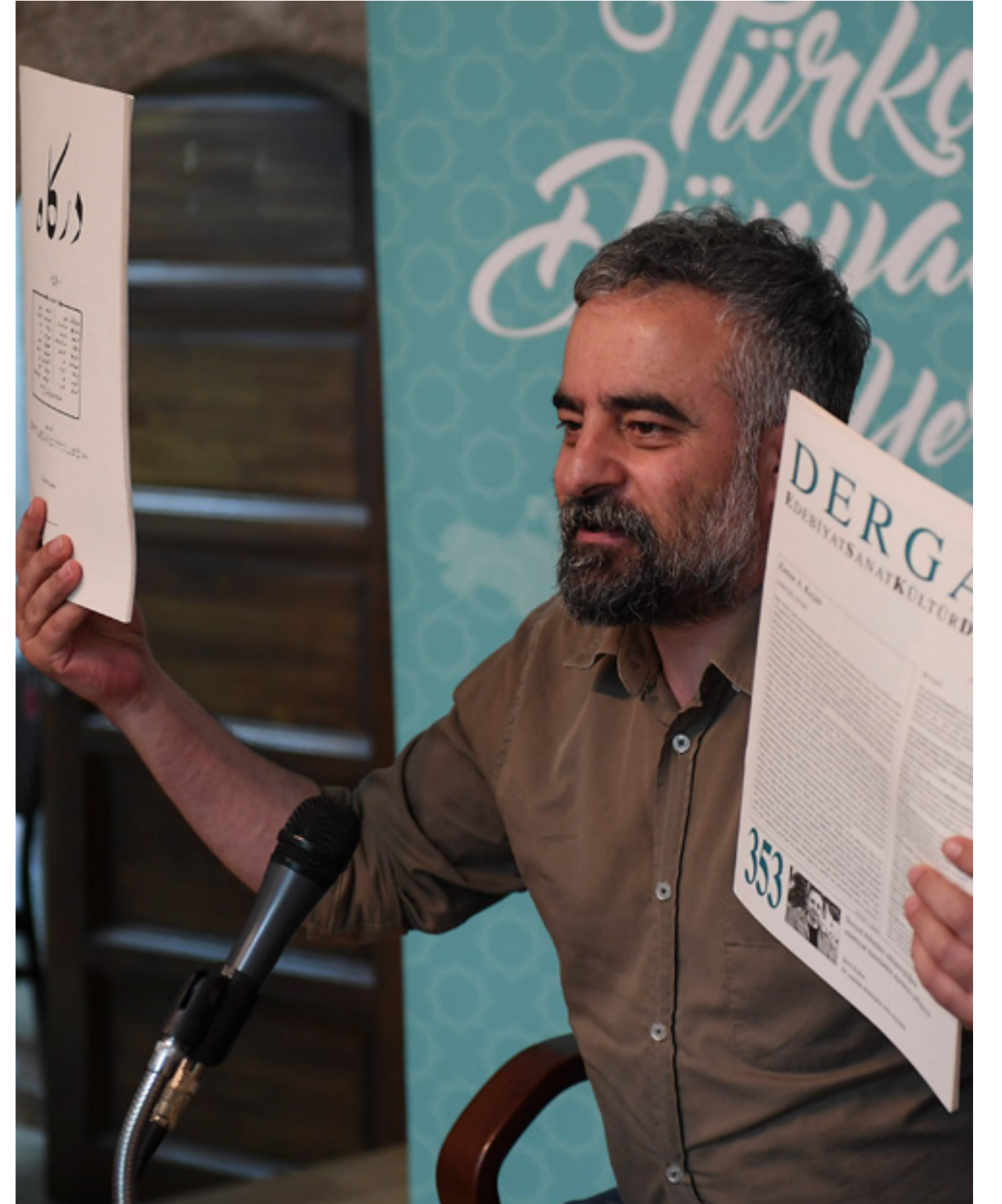
Kendi sanatkârlık cephesinin nasıl oluştuğunu, şiir dünyasının nasıl teşekkül ettiğini de aktaran Ömer Erdem, İstanbul’un kendisini dönüştürdüğünü belirttikten sonra şöyle devam etti:

“İstanbul kendisini yenileyen, sürprizler sunan büyüleyici bir şehir. O yüzden bu şehirde kendimi buluyorum. İstanbul benim şahsi tarihimin de parçasıdır. Ben o hikâyenin, nefes alıp veren bir parçasıyım.”

İstanbul’un kurucu bir medeniyet olduğunu da vurgulayan Erdem, Türkler İstanbul’u aldıktan sonra hem kurumlaştılar hem de kurucu düşünceye hâkim oldular. İmparatorluk bu zekânın ürünüdür.” şeklinde konuştu.

Aslında kendi şiirini bir topluluk huzurunda okumaktan kaçındığını, ancak uluslararası bir topluluk karşısında olduğunu belirterek kendi şiirinden bir parça okuyan Ömer Erdem; “Türk edebiyatı aynı zamanda Türk milletinin mucizesidir. Dolayısıyla yazmış olduğum şiirler, İstanbul’un ve Türkçenindir.” diye ilave etti.

Türkmenistan’dan misafirimiz Nazik Atabeyava, Ömer Erdem’i dinliyor ve not alıyor.

Dergâh Dergisi Genel Yayın Yönetmeni
Ali Ayçil

“Bir Halkı Dili Ayakta Tutar”

“Dergâh Dergisinin kurulduğu Kurtuluş Savaşı yıllarında bir grup edebiyatçı da Türkçenin yaşaması için bir savaş veriyordu. Çünkü dil yaşamazsa, hiçbir şey yaşamaz. Bir halkı dili ayakta tutar.”

İstanbul Fetih Cemiyetindeki programın son konuşmacısı ise *Dergâh* dergisi Genel Yayın Yönetmeni şair Ali Aycil'di. “Geçmiş ile Gelecek Arasında Bir Dergi: *Dergâh*” başlıklı bir konuşma yapan Aycil, geçmişten günümüze *Dergâh* dergisinin Türk edebiyatına yetiştirdiği yazarları ve katkılarını anlattı.

Söyleşide Türk edebiyatının en köklü dergilerden ikisinin *Varlık* ve *Dergâh* dergileri olduğundan bahseden Aycil, bu dergilerin neşvünema bulduğu mekânların ise İstanbul'daki kıraathane kültürü ve kıraathaneler olduğunu belirterek şöyle devam etti:

“Farklı görüşlerin ileri gelenlerinin gittiği kıraathanelere onların takipçileri o kişileri dinlemeye ve sohbet etmeye giderdi. İşte bu mekânlardan bir tanesi de Yahya Kemal'in takıldığı Nuruosmaniye Camisi'nin yanındaki İkbâl Kıraathanesiydi. *Dergâh* dergisi de bu mekânda 1921 yılının nisan ayında kuruldu.

Türkiye'nin emperyalistler tarafından işgal edilmeye çalışıldığı ve İstiklal Harbi verdiği sıralarda yani ülkenin kurtuluşunun konuşulduğu günlerde bir grup edebiyatçının dergi çıkarmaya çalışması ilk bakışta çelişki gibi gelebilir. Yani bu insanlar niye gidip savaşmıyorlar gibi düşünebilirsiniz. *Dergâh* dergisinin kurulduğu Kurtuluş Savaşı yıllarında bir grup edebiyatçı da Türkçenin yaşaması için bir savaş veriyordu. Çünkü dil yaşamazsa, hiçbir şey yaşamaz. Bir halkı dili ayakta tutar.”

Ali Aycil, çeşitli sebeplerle 1923'te kapanan *Dergâh* dergisinin aynı isimle bu sefer dönemin önemli edebiyatçıları ve düşünce adamları tara-

fından 1990'da tekrar yayımlanmaya başladığını belirterek, İsmet Özel, Mustafa Kutlu, İsmail Kara ve Nazan Bekiroğlu gibi isimlerin kurucular arasında yer aldığı *Dergâh* dergisinin bugüne kadar 29 yıldır aralıksız yayınlanmaya devam ettiğini söyledi.

“Bizler yaşıyoruz fakat *Dergâh* hiç yaşlanmıyor.”

Dergâh dergisinin bir kapağı bulunmadığını, ilk sayfasının kapak olduğunu ve bu geleneğin ilk sayısından beri devam ettirildiğini vurgulayan Aycil, bu özelliği sebebiyle *Dergâh* dergisi kapağındaki birinci yazarın önemli hale geldiğini anlattı.

Ali Aycil, derginin kapağındaki birinci sanatçının kim olacağını belirleme usulünün, derginin karakteristik bir diğer özelliğini taşıdığına dikkati çekerek “Ne kadar meşhur ve tanınmış olursa olsun, bize o ay yazı gönderenler arasında eğer genç birisinin iyi şiiri ya da hikâyesi gelmişse *Dergâh*'ta gelenektir biz kapağa genç sanatçıyı koyuyoruz. *Dergâh*'ın adetidir, mümkünse derginin kapağı gençlere aittir. Bu da bize bir avantaj sağlıyor. Her yeni dönemde genç kuşaklar dergiyi takip etmeye devam ediyor ve *Dergâh* yaşlanmıyor. Bizler yaşıyoruz fakat kapağımız hiç yaşlanmıyor. Bundan dolayı da *Dergâh* dergisinin genç kuşaklara ve yeni kabiliyetlere özel bir yakınlığı var.” diye konuştu.

Bugün artık edebiyatın evrensel bir şey haline geldiğine değinen Aycil, “Yani hikâye, şiir, roman, tiyatro bunlar artık evrensel türler. Dünyada bir standart var. Öyleyse edebiyat dergiciliği yapan herkesin bu uluslararası standardı yakalaması gerek.” dedi.

Türk Edebiyatı Yaz Okulunun, Türkçenin ve Türk kültürünün dünyada, Türk olmayanlar tarafından bilinmesine, yaygınlaşmasına katkı sağlayacak bir faaliyet olduğunun önemine değinen Aycil, “Bunları biz yeni yeni yapıyoruz. Aslında başka büyük ülkeler uzun zamandır yapıyorlardı.” diye konuştu.

Aycil, Enstitü'nün bu misyonunu çok değerli bulduğunu aktararak, “Dünyanın değişik yerlerinden öğrencileri İstanbul'da, bu büyük şehirde bir araya getirmek, onlarla konuşmak, onları ağırlamak, onlara kültürümüzü tanıtmak bir anlamda dünyanın her yerine doğal kültür elçisi göndermek anlamına geliyor. Burada bizim o ülkelere birer elçi gönderdiğimizizi düşünüyorum. Ev sahipli-

ğini ne kadar iyi yaparsak, dilimizi, kültürümüzü, kendimizi ne kadar iyi anlatabilsek ve onları memnun gönderebilirsek bizim için o kadar iyi olur.” değerlendirmesinde bulundu.

Dergâh dergisi bağlamında ise öğrencilere Türkiye'de köklü bir edebiyat geleneği olduğunu göstermeye çalıştıklarını aktaran Aycil, “Türkiye'de 100 yılı aşkın bir süredir modern bir edebiyat kültürü olduğunu, edebiyatımızın evrensel nitelikte bir edebiyat olduğunu, dünya edebiyatına katkı sunabilecek şairlerin, hikâyecilerin yetiştirildiğini söylemeye çalıştık. Dergiciliği konuşmakla edebiyatımızın gücünü, evrenselliğini ve derinliğini aktarmış olduk.” ifadelerini kullandı.

Edebiyatın Peşinde

Polisiye romanda bir muamma vardır ve bundan beslenir. Burada önemli olan da heyecanı son sayfaya kadar taşıyabilmektir. Biz polisiye yazarları da tıpkı bir dedektif gibi zamanla kendimizi geliştiririz.

Ercan Akbay |

“Polisiye Edebiyat Gerçek Hayattan Beslenir”

Türk polisiye edebiyatının seçkin yazar ve araştırmacılarını tanıtmak amacıyla “Edebiyatın Peşinde” üst başlıklı bir semineri Türk Edebiyatı Vakfında gerçekleştirdik. Polisiye edebiyatımızın önemli yazarlarından ve araştırmacılarından Ercan Akbay, “Edebiyatın Peşinde: Türk Polisiye Edebiyatı” konulu bir söyleşiyle edebiyatımızın bu ilginç ve bir o kadar da dikkat çekici alanını anlattı.

Polisiye edebiyatın dinamiklerinin diğer edebiyat türlerinden farklı olduğunu belirten Ercan Akbay, polisiye edebiyatın da diğer edebiyat türlerinde olduğu gibi gerçek hayattan beslendiğini söyledi.

“Gerçek suç örnekleri polisiye edebiyatının en büyük esin kaynağıdır.” diyen Ercan Akbay sözlerine şöyle devam etti:

“Seri katillerin ifade tutanaklarına bakarsanız, polisiye edebiyatının nerden ilham aldığını açıkça görmemiz mümkün. Polisiye edebiyatı, suç edebiyatı denen ekolün öncüsü İngilizler ve Fransızlar. Bu edebiyatın kurucusu olarak kabul gören kişi ise Edgar Allan Poe. Kendisinin 1841’de yazmış olduğu *Morgue Sokağı Cinayeti* polisiye edebiyat türünde ilk kitap olarak kabul ediliyor.”

Polisiye edebiyatın tüm edebiyat türleri arasında çok önemli bir yere sahip olduğunu ve günümüzde de çok popülerleştiğini kaydeden Akbay, Türkiye’de Ahmet Mithat Efendi’nin yazmış olduğu *Esrar-ı Cinayet*’in ilk polisiye roman olduğunu ve çağdaşlarını da büyük ölçüde etkilediğini vurguladıktan sonra şunları söyledi:

“Bir metropol olması sebebiyle İstanbul, polisiye romancılarının hep dikkatini çekmiştir. Bir cinayet işlendiğinde önce gelir dedektif bir inceleme yapar. İlk bulgular genellikle suçsuz bir insanı işaret ediyordur; işte polisiye roman da bu esas üzerine kuruludur. Polisiye romanlar, bize hayatta hiçbir şeyin ilk görünüşteki gibi olmadığını gösterir. İnsanlar ilk bakışta bakarlar ama görmezler. Şimdi siz bana bakıyorsunuz ama görüyor musunuz ondan emin değilim. Bakmak ile görmek arasındaki fark romanda gidip gelir.

Polisiye romanda bir muamma vardır ve bundan beslenir. Burada önemli olan da heyecanı son sayfaya kadar taşıyabilmektir. Biz polisiye yazarları da tıpkı bir dedektif gibi zamanla kendimizi geliştiririz ve yıllar sonra iyi bir polisyeci olmanın püf noktasının burada olduğunu anlarız.”

Polisiye edebiyatı meraklısı Kırgızistan’dan misafirimiz Ayzat Muktarbekova, Ercan Akbay’la sohbet ediyor.

Edebiyatın Asıl Görevi İnsan Ruhunu Anlatmaktır

“Edebiyatın Peşinde” üst başlıklı seminerde konuşan Ahmet Ümit, programın dördüncü gününde Türk Edebiyat Vakfında “Komiser Nevzat İstanbul’da” başlıklı söyleşisinde kahramanını ve yazarlık hayatını anlattı.

Ahmet Ümit, yazar olmaya bir rastlantı sonrası karar verdiğini belirterek, 12 Eylül darbesi sırasında tutuklanan bir arkadaşının olayını raporlaştırırken ortaya bir hikâye çıktığını ve bu hikâyenin de 40 farklı dilde okuyucuyla buluştuğunu söyledi.

“Polisiye roman, insan ruhunu en iyi şekilde anlatabileceğimiz bir türdür.”

İlk polisiye metninin Tevrat’ta geçen Kabil’in Habil’i öldürme hikâyesi olduğuna işaret eden Ümit, şöyle devam etti:

“Bu hikâye İncil’de de geçer. Aslında bu hikâye, daha sonra Musa Peygambere gelen 10 emirden en esaslı olan ‘Öldürmeyeceksin’ emrinin hikâyesidir. Bundan sonra ben şunu fark ettim ki bir polisiye hikâye anlatarak insanları iyiliğe çağırabiliriz. Çünkü edebiyatın asıl görevi insan ruhunu anlatmaktır. Bu insan ruhu öyle belirsiz ki her an değişebiliyor. Bunu anlatmak için en iyi yöntem edebiyatta polisiyedir. Polisiye roman sadece ‘Katil kim, cinayeti kim işledi, suçlu kim, değildir. İyi polisiye roman insan ruhunu en iyi şekilde anlatabileceğimiz bir türdür.”

Ahmet Ümit, iyi bir polisiye roman yazmanın zorluklarından da bahsederek, “Bence dünyanın en büyük yazarı olan William Shakespeare ‘Hamlet’ ve ‘Macbeth’de cinayeti anlatmış, cinayetten yola çıkarak da insanı anlatmıştır. Shakespeare, insanın ne kadar tuhaf bir varlık olduğunu en iyi anlatanlardan biridir.” değerlendirmesinde bulundu.

“Romanlarıma diğer yazarlardan farklı olsun diye bu ülkenin tarihini koymaya başladım.”

Edebiyatın insanın içindeki kötülükle başa çıkması konusuna yardımcı olduğu yorumunda bulunan Ümit şunları kaydetti:

“Ben polisiye yazmaya başladığım zaman bu türü küçümsedim. Fakat sonra fark ettim ki polisiye Shakespeare’in, Dostoyevski’nin yazdığı gibi insan ruhunu anlatmak için inanılmaz olanaklar veren bir tür ve ‘Sen de onlar gibi iyi edebî eserler verebilirsin’ dedim ve yazmaya başladım. Ardından burnumun ucunda duran bir şeyi keşfettim. Bu ülkenin inanılmaz bir tarihi var. Bu topraklarda çok farklı uygarlıklar var. Hitit İmparatorluğu var mesela. Antik Yunan dünyasına yön veren bir uygarlıktır ve sonra Roma, ardından Doğu Roma, ardından Osmanlı. Yani son derece farklı zengin, çeşitli bir tarihe sahibiz. Bunu fark etmek bir yazar için müthiş bir şey. Demek ki ben sadece polisiye değil, aynı zamanda tarih de yazabilirim.”

Ahmet Ümit, tarihle polisiye roman türünün birbiriyle benzeştiğini söyleyerek, “Tarihi hep kazananlar yazar. Kazananlar da hep yalan ve yanlış yazar. Hiçbir hükümet, hiçbir kral ‘ben yenildim’ demez. Bütün ülkelerin tarihi yalanlarla doludur. Dolayısıyla bize öğretilen tarih gerçek değil, tarihçilerin yazdıklarıdır. Ben de romanlarıma diğer yazarlardan farklı olsun diye bu ülkenin tarihini koymaya başladım. Sadece ‘Cinayeti kim işledi?’ sorusu değil, aynı zamanda bu tarihte ne oldu diye, çünkü buradaki tarih tüm dünyayı ilgilendiren bir tarih” dedi.

Romanlarına tarihi hikâyeleri ekledikten sonra Türkiye’de polisiye tarih roman türünün daha fazla okunmaya başlandığını ve eserlerinin yılda yaklaşık bir milyon satış yaptığını dile getiren Ümit, pek çok kitabının 26 dilde yayımlandığını ve tiyatroya, operaya, müzikal bir esere uyarlandığını sözlerine ekledi.

“Kültür ve sanatla insanların kalbine doğrudan seslenebiliriz.”

Ahmet Ümit, söyleşi sonunda Türk Edebiyatı Yaz Okuluna ilişkin yaptığı değerlendirmede, Yunus Emre Enstitüsünün hem yurt içi hem yurt dışındaki etkinliklerine ayırım yapmadan katılım sağladığını söyledi.

Bir toplumun değerlerini diğer toplumlara anlatmanın en iyi yolunun kültür ve sanat olduğuna işaret eden Ümit, “Ancak kültür ve sanatla insanların kalbine doğrudan seslenebiliriz. Hakkımızdaki ön yargıları ortadan kaldırabiliriz.” dedi.

Ahmet Ümit, Yunus Emre Enstitüsünün dünyanın her yerinde bir şube açması gerektiğine vurgu yaparak, “Çok daha fazla öğrenciyi ülkemizde ağırlamamız lazım. Ancak bu şekilde amacımıza ulaşabiliriz. Bu yüzden Yunus Emre Enstitüsünün çabalarını takdir ediyorum ve destek veriyorum her zaman.” ifadelerini kullandı.

Söyleşide öğrencilerden iyi bir etkileşim aldığını da dile getiren Ahmet Ümit, şunları kaydetti: “Beklentim, edebiyatımıza olan ilginin artmasıdır. Dışarıdan kitap okumak başka bir şey ama

yazarından kitabı nasıl yazdığını, ürettiğini dinlemek farklı bir şey. Türkiye'nin siyasi yapısını, kültürünü yazarın birebir ağızından dinlemeleri, yazarla yüzleşmeleri çok kıymetli.”

Ayzat Muktarbekova, Ahmet Ümit'in romanlarını Kırgız Türkçesine çevirmek istiyor. Röportajdan sonra bu talebini ifade etmiş ve Ahmet Ümit'ten onay almıştı.

“Hatalarıma Bakarak Daha İyisini Yazmaya Çalıştım”

25 Temmuz 2019'daki programın ikinci konuğu ise çağdaş Türk hikâyeciliğinin önemli isimlerinden Sevinç Çokum'du. “Yaza Yaza Yaşamak” başlıklı seminere konuk olan Sevinç Çokum'la Türk Edebiyatı Vakfında, “Yazmak ve Yaşamak” konulu bir söyleşi gerçekleştirdik.

Sevinç Çokum, *Deli Zamanlar*, *Karanlığa Direnen Yıldız*, *Arada Kalmış Tebessüm* ve *Gece Rüzgârları* eserlerinde Türkiye'nin siyasal kırılma dönemlerini, 27 Mayıs 1960 darbesini ve darbenin insanlar üzerindeki etkisini kaleme aldığını söyledi.

Tren Buradan Geçmiyor kitabının kendisi için önemli olduğunu ve Babıali'yi anlattığını belirten Çokum, “Medyada genellikle kendi çıkarlarını koruyan insanlar olduğunu görmüşümdür. Kendinden, inanışlarından vazgeçip patronlarının istediklerini yazanlar olmuştur. Belki bunların içerisinde ben de vardım. Kendimi süttten çıkmış ak kaşık gibi görmüyorum. Ben hatalarımla beslendim. Kendime zaman zaman kızdım ve acıdım. Bu durumlar benim hep malzemem oldu.” diye konuştu.

“Abukizm felsefesi diye bir düşünce ortaya attım.”

Sevinç Çokum, edebiyat araştırmacılarının bir eseri analiz ederken tam olarak doğruyu yansıtmadıklarını iddia ederek şunları kaydetti:

“Bir araştırmacı kendi düşüncesi ve inanişına göre belki yakın bulduğu bir şeyi o noktaya doğru götürerek bir şey koyuyor ortaya ve sizi başka bir noktada arıyor. Aynı zamanda sizi bir çeşit dosyalamak gibi etiketliyor. ‘Bu şu çizgide yazmıştır’ gibi. Hâlbuki siz onu düşünmemişsinizdir. Bu yüzden araştırmacılar sizi ne kadar tanıyorlar, anlayabilirler işte bu çok büyük bir meseledir.”

İlk romanı 1971 tarihli *Zor* adlı kitabının hataları bulunduğunu ve birçok eleştiri aldıktan sonra

bir baskısını daha yapmadığını söyleyen Çokum, “Kendime bir mektep olarak bakıyorum. Kendimi mektep gibi kurdum. Hatalarıma bakarak daha iyisini yazmaya çalıştım hep.” dedi.

Çokum, *Kırmalı Etekler* romanında da kadınları ele aldığı ve özgürlüğü ifade ettiğini dile getirerek, şöyle devam etti:

“Mesela *Arada Kalmış Tebessüm* romanımda konuşamayan bir adamı anlattım. Sonra bu kitapta *abukizm* felsefesi diye bir düşünce ortaya attım. Bu bana ait bir şey. Yani saçmalık. Bizim bazı doğru kabul ettiğimiz şeyler, bazen saçma olarak karşımıza çıkabiliyor. Onun için saçmalıklarla uğraşmayı seviyorum.”

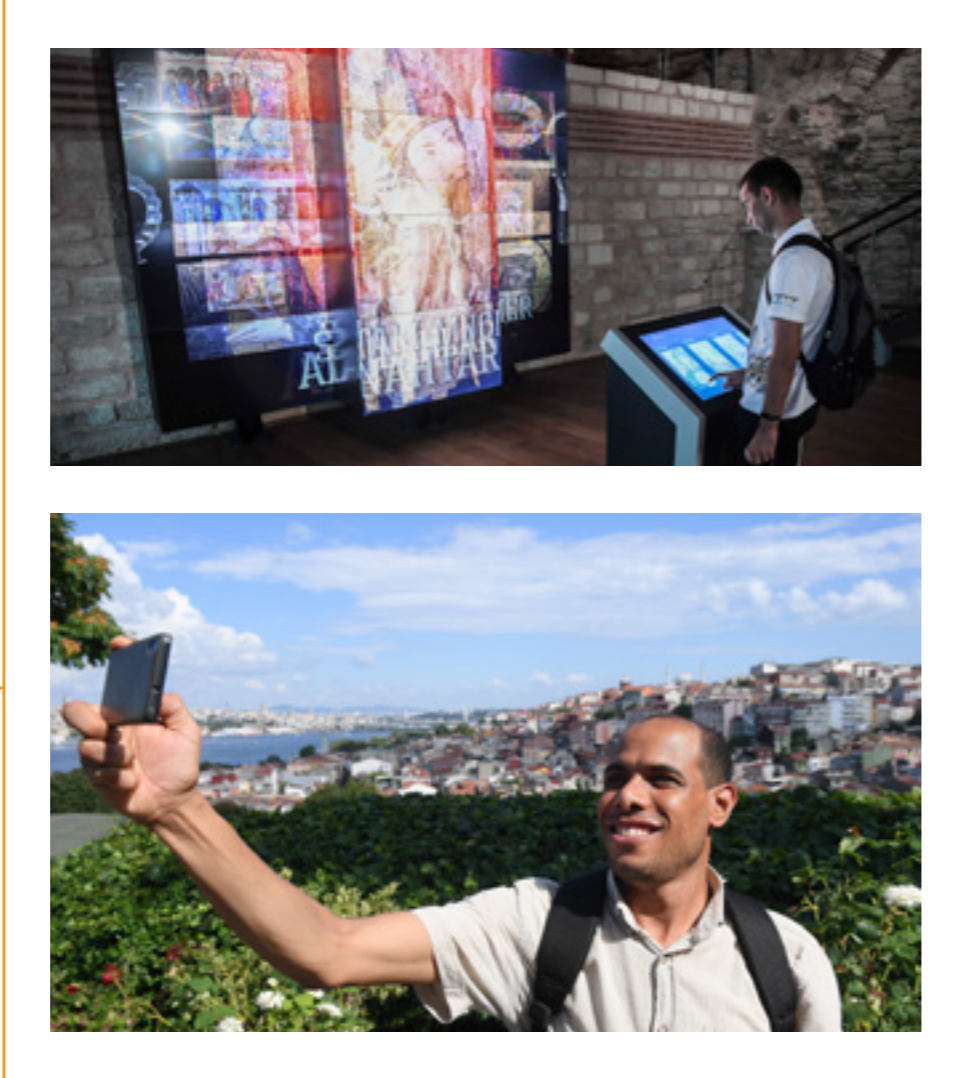
Jiayi Zhu, Sevinç Çokum'u dikkatle dinleyerek notlar alırken.

Kendime bir mektep olarak bakıyorum. Kendimi mektep gibi kurdum. Hatalarıma bakarak hep daha iyisini yazmaya çalıştım. Hatalarımla beslendim. Kendime zaman zaman kızdım ve acıdım. Bu durumlar benim hep malzemem oldu.

gezi

Öğrencilerimiz öğleden sonra, İstanbul Balat/ Ayvansaray'da Tekfur Sarayı Müzesi başta olmak üzere, Balat'ın tarihi mekânlarını Aydın Ünlü ve İbrahim Öztürkçü rehberliğinde gezdiler.

Gün boyunca Ayvansaray ve Balat tarihi hakkında bilgilendirilen öğrencilerimiz özellikle Tekfur Sarayı Müzesini dikkatle incelediler.

Dördüncü günün sonunda

Türk Kültür Tarihi

Aydın Ünlü, Balat sokaklarını adım adım geziyor.

“Türkçenin Söz Varlığı 600 Bin Kelimeyi Buluyor”

Program, beşinci gününde Sultanahmet'teki Türk Edebiyatı Vakfında “Türkçenin Kültür Tarihi” konulu seminerle devam etti. Vakfın Mehmet Akif Ersoy Salonunda düzenlenen programda uluslararası katılımcılarla bir araya gelen Necmettin Turinay, Balkanlar'dan Avrupa içlerine, Kafkaslardan Orta Doğu'ya kadar geniş bir coğrafyada Türkiye'ye ve İstanbul'a yönelik yoğun bir ilgi olduğunu altını çizdi.

“İstanbul tarihten beri çekim alanı olmuştur.”

“İstanbul tarihten beri bütün milletler, dinler ve ırklar için bir çekim alanı olmuştur.” diyen Turinay, Evliya Çelebi'nin *Seyahatname*'sinde

Osmanlı döneminde beraber yaşayan milletlerin hepsiyle ilgili geniş detaylı hatıralar, tarihi gözlem ve dokümanlar bulunduğunu kaydetti.

Osmanlı döneminde 17. yüzyılda, Polonyalı bir şehzadeyken esir düşen Ali Ufki'nin İstanbul'da yaşadığını anımsatan Turinay, “Ali Ufki kabiliyetli, yabancı dil bilen biri ve İstanbul'da gördüğü eğitimlerin sonucunda Müslüman olmuş. Çok büyük bir Osmanlı müzik bestekârı, sarayda musiki dersleri de veriyor. Hatta Osmanlı'da hariciyede dışişleri bakanının yardımcılığına kadar yükselmiş.” ifadesini kullandı.

Necmettin Turinay |

**“Türkçe her milletin tarihini
barındıran bir arşiv.”**

Nasreddin Hoca'nın “Dünyanın merkezi burası” dediği fıkrasını anlatan Turinay, yüzyıllar boyunca pek çok insanın yaptığı gibi, Ali Ufki'nin de İstanbul'u ve Türkçe'yi çok sevdiğini söyledi.

Necmettin Turinay, Polonya'ya dönmesini veya başka bir yerde yaşamasını tavsiye edenlere Ali Ufki'nin, “Ben öyle bir şehirde yaşıyorum ki orası dünyanın merkezidir. Bütün dünya milletleri ırmakların okyanuslara aktığı gibi İstanbul'a akarlar, İstanbul'da yaşamak isterler. Havasını teneffüs etmek ve Türklerin kültür, sanat ve müziğini öğrenmek için çalışırlar. Yeryüzünde bir insanın yaşamayı arzu edebileceği bir cennette yaşıyorum.” şeklinde cevap verdiğini aktardı.

Türkçenin bugün dünyada İngilizce kadar yaygın bir dil olmadığını fakat kendi coğrafyasında tahminlerin ötesinde derinlikli, her halkın, her milletin tarihini barındıran bir arşiv, bir edebiyat olduğunu vurgulayan Turinay, şunları kaydetti:

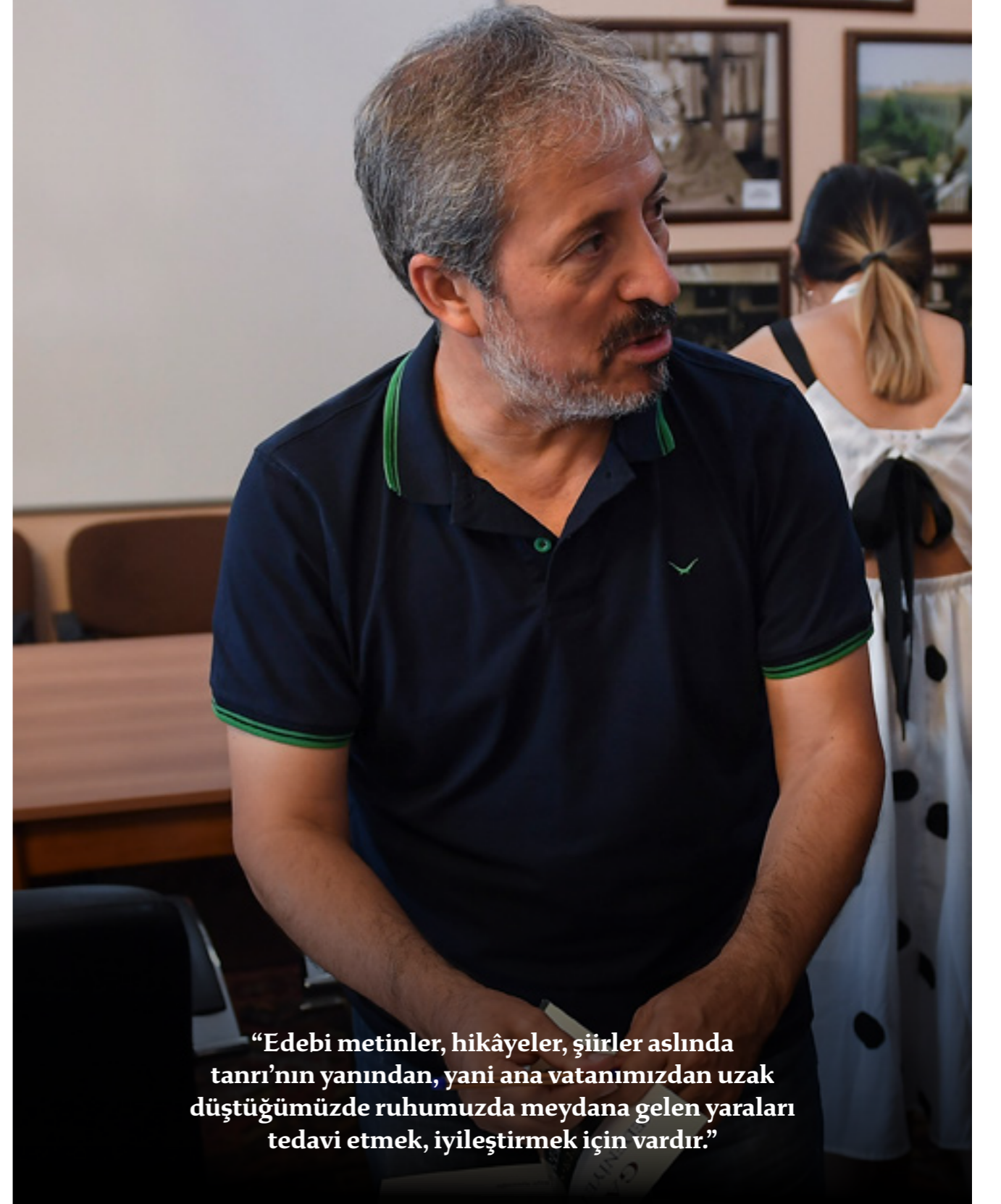
“Mesela Ermenilerin bütün arşivi burada, Balkanlar'da Boşnakların ve Sırpın kaynakları, arşivleri burada. Şam, Halep, Mekke, Medine, Tebriz ve Bakü arşivleri burada. Bunun içindir ki bu geniş coğrafyalardaki ülkelerin her biri kendi ülkelerinde Türkoloji bölümleri açmak mecburiyetinde kalıyorlar. Sadece bugünün Türkçesini tanımak ve öğrenmek amaçlı değil, kendi ulusal tarihlerini inşa edebilmek için de Türkçe onların en büyük kaynağı durumunda.”

Turinay, Türkçenin Türkler için ulusal bir dil olmasının yanı sıra bir imparatorluk dili olduğunu bu nedenle pek çok milletin de üst dili konumunda bulunduğunu belirterek, "Batı ülkelerinde, Latince neyse Türk ve İslam dünyasında da Türkçenin böyle bir rolü vardır." şeklinde konuştu.

Türkçenin bir kültür ve uygarlık dili olduğunu vurgulayan Turinay, "Türk Edebiyatı Yaz Okulu" katılımcılarına hitaben "Türkçe sizin ülkelerinizle Türkiye arasında bir barış köprüsüdür." dedi.

Necmettin Turinay, "Türkçe bu geniş coğrafyalardaki halkların dillerine o kadar çok kelime vermiş ki tahmin edemezsiniz. Aynı zamanda Türkçe o ülkelerin sanatçılarının, felsefecilerinin, şairlerinin kullana kullana sevimli ve tesirli hale getirdiği o ülkelerin dillerinden kelime almakta hiçbir komplekse kapılmamıştır. Türkçenin bugünkü söz varlığı 600 bin kelimeyi buluyor. Bu 600 binlik söz varlığına sahip 3 dil var. İngilizce, Arapça ve Türkçe." ifadesini kullandı.

"Edebi metinler, hikâyeler, şiirler aslında tanrı'nın yanından, yani ana vatanımızdan uzak düştüğümüzde ruhumuzda meydana gelen yaraları tedavi etmek, iyileştirmek için vardır."

“Edebî Metinler Ruhumuzdaki Yaraları Tedavi Etmek İçin Var”

Türk Edebiyatı dergisi Genel Yayın Yönetmeni Bahtiyar Aslan, derginin yarım yüzyıldan beri çıktığı mekânda, yani Sultanahmet'teki Türk Edebiyatı Vakfında “Türkiye’de Edebiyat Dergiciliği ve Türk Edebiyatı” başlıklı seminerde konuştu.

Vakfın Ahmet Kabaklı Salonunda edebiyat dergiciliğini anlatan Bahtiyar Aslan, dergiciliğin tarihinin çok eski olmadığını, sadece Türkiye’de değil, bütün dünyada en fazla matbaanın icadına kadar dayandırılabilceğini, bu dönemde de dergi diye bir şeyin söz konusu olmadığını söyledi.

İlk dergilerin Osmanlı'nın son dönemlerinde 1850 sonrasında ortaya çıkmaya başladığını, dergiye de zamanla ihtiyaç duyulduğunu anlatan Aslan, şunları kaydetti:

“Modern hayat çok enteresan bir şey. Biz modernleşmeye başladığımızda adı çok yeni konulan bir kavram vardı, bilginin demokratikleşmesi. Bilgi demokratikleşsin yani yaygınlaşsın, herkes bilgiye ulaşabilsin. İnterneti de bize bilginin demokratikleşmesi adına pazarlıyorlar.”

Misafirlerimiz, Türk Edebiyatı dergisinin kurulduğu ve halen yayımlandığı tarihi Türk Edebiyatı Vakfında.

“Geleneksel metinler bazı şeyleri çok net söyler.”

Klasik metinlerin bir dogma gibi, bir yasa gibi ele alınması gerektiğini vurgulayan Aslan, “Atalarımız yanılmaz, klasikler yanılmaz, klasiklerde hata bulamazsınız, gelenekte hata bulamazsınız. Geleneksel metinler bize bazı şeyleri çok net söyler ve biz onu tartışamayız, tartışsak da inkâr edemeyiz.” değerlendirmesinde bulundu.

Sadece İslamî değil bütün dinî geleneksel metinlerde insanın fizyolojik olarak var olmadığı zamanda ruhunun tanrının yanında olduğuna ilişkin ifadelerin yer aldığını aktaran Aslan şunları söyledi:

“Sonra biz bu dünyaya gönderildik, ruhumuz asıl memleketinden uzak düştü. Yani siz şu anda kendi evinizi, ülkenizi nasıl özlüyorsanız, ruhumuz da hep o memleketi özlüyor. Biz doğduğumuz günden beri hatta ruhlarımız tanrının yanından ayrıldığı günden beri orayı özlüyoruz. Klasik metinler bize bunu söylüyor.”

Aslan, buna göre insanların bir kopuş yaşayarak gurbete düştüğünü ve bu gurbetin modern hayatta daha da arttığını ifade ederek, “Edebi metinler, bu dergilerde yazan hikâyeler, şiirler aslında bilerek ya da bilmeyerek bizim o Tanrı'nın yanından, ana vatanımızdan uzak düştüğümüzde ruhumuzda meydana gelen yaraları tedavi etmek, iyileştirmek için vardır. Edebi metnin bir çıktısı yok ya işte olması gereken çıktısı, neticesi bu.” şeklinde konuştu.

Türk Edebiyatı dergisinin Ahmet Kabaklı zamanından bugüne geçtiği dönemlere ve dergiye katkıda bulunan meşhur isimlere ilişkin bilgi veren Aslan, seminerin ardından katılımcıların sorularını cevapladı.

Daha sonra Türk Edebiyatı Vakfının kurucusu Ahmet Kabaklı'nın çalışma odasını gezen yaz okulu öğrencileri, kendisi hakkında Bahtiyar Aslan tarafından bilgilendirildiler.

Jiayi Zhu, Türk Edebiyatı Vakfını gezerken.

İSAM Kütüphanesinde.

Türk Edebiyatı Vakfındaki seminerler bitince, Vakfı ve kurucusu Ahmet Kabaklı Hocayı, derginin Genel Yayın Yönetmeni Bahtiyar Aslan anlattı.

Beşinci günün sonunda

Öğleden sonra ise, İslam Araştırmaları Merkezi Kütüphanesine (İSAM) giderek, kütüphanenin nasıl çalıştığı, arşivinde neler bulunduğu, kiminle irtibata geçerek nasıl bu kaynaklara ulaşılacaklarına dair bilgi alan öğrencilerimizi, İSAM yetkilileri karşıladı. Kütüphanede bir hayli vakit geçiren misafirlerimiz daha sonra 29 Mayıs Üniversitesi hocalarıyla bir araya geldiler.

Selman Üstündağ, İSAM'ın nasıl çalıştığını anlatıyor.

Misafirlerimizi daha sonra, eskilerin bir “yeryüzü cenneti” olarak gördükleri ve edebiyatçılarımızın da buluşma noktası olan Çamlıca Tepesi'nde ağırladık. Edebiyatımızın meşhur romanlarının yazıldığı bu tepede rehberimiz İbrahim Öztürkçü, edebiyat mekânlarından biri olan Çamlıca Tepesi'ni anlattı.

Namık Kemal, uzun bir Çamlıca tasviriyle başlayan *İntibah* (1876) adlı romanında İstanbul'un nadir güzelliklerinin toplu olarak görülebileceği tek noktanın Çamlıca olduğunu, İstanbul'da ve Boğaziçi'nde kendini bu tepeden gizleyebilen hiçbir köşenin bulunmadığını söyler. Namık Kemal'e göre, Çamlıca öyle bir tepedir ki buradan tabii, sinai ve fennî 100 bin türlü güzellikten oluşan bambaşka bir âlem görünür ve insanın göz bebekleri, içine büyük bir ustalıkla sığdırılmış bir

güzellik haritasına döner. Gözleriniz, bakışlarınızı aşağı doğru kaydırırsanız, dünyanın her türlü çiçeğinin bulunduğu bir bahçeye düşmüş bal arısı gibi saniyede bir çiçeğe, bir meyveye ilişir ve deniz kıyısına ulaşıncaya kadar takatten kesilir. Çamlıca, cennetin yeryüzüne inmiş bir parçası gibidir; Allah dünyada ebedî hayat suyu yaratmak isteseydi, bu hassayı hiç şüphesiz Çamlıca suyuna verirdi. Çamlıca'dan güneşin doğuşunu ilk seyrettiğinde gökten yere nur yerine ruh yağdığı duygusuna kapılan Namık Kemal, buraya daha çok Jön Türklerin hamisi Mısırlı Prens Mustafa Fâzıl Paşa'yı ziyaret etmek için gelirdi. Paşa'nın Millet Parkı'nın hemen karşısındaki muhteşem konağı Tanzimat devri şair ve yazarlarının uğrak yerlerinden biriydi. *İntibah*'ın kahramanı Ali Bey, Mahpeyker'e bir Çamlıca gezisi sırasında rastlayıp gönül vermiştir.

Edebiyat Yaz Okulu öğrencileri, İstanbul'a Çamlıca Tepesi'nden bakıyor.

Türk Edebiyatında Hikâye Ve Roman

“Türkçenin en güzel konuşulduğu yer
İstanbul’dur. Dil konusundaki hassasiyetimi
farkında olmadan babamdan aldığımı
söyleyebilirim.”

Prof. Dr. Ahmed Güner Sayar |

“Türkçenin En Güzel Konuşulduğu Yer İstanbul’dur”

Yunus Emre Enstitüsünün Eminönü’ndeki eğitim binasında konuşan Prof. Dr. Ahmed Güner Sayar, Türk Edebiyatı Yaz Okulunda “Şair Bir Romancı: Abbas Sayar” başlıklı seminerde, çağdaş Türk edebiyatının en önemli yazarlarından *Yılkı Atı*’nın yazarı Abbas Sayar’ı anlattı. Türk Edebiyatı Yaz Okulu öğrencileri, sanatkar bir babayı oğlundan yani Prof. Dr. Ahmed Güner Sayar’dan dinlediler.

Babası romancı-şair Abbas Sayar’ın kişiliğini ve eserlerini anlatarak konuşmasına başlayan Sayar, “Ben İstanbul çocuğuyum fakat ailem kökeni itibarıyla Yozgatlı. Orta Anadolu’da kendi dünyasına sıkışmış bir şehir olan Yozgat’ı tanıdığımda nüfusu 12-13 bin civarındaydı.” diye konuştu.

Ailesinin İstanbullu olmasını annesinin babasına borçlu olduklarını belirten Sayar şunları kaydetti:

“Ailemde safkan İstanbullu olan benim. Türkçem, aldığım kültür, yetiştiğim çevre ve muhit tamamıyla İstanbulludur. Bu şehrin havasını çok erken yaşlarda almaya başladım. Türkçenin en güzel konuşulduğu yer İstanbul’dur. Dil konusundaki hassasiyetimi farkında olmadan babamdan aldığımı söyleyebilirim. Okumayı yazmayı sevdiğim için Türk dilinin ustalarıyla da temasım oldu.”

Refik Halit Karay, Samet Ağaoğlu, Abdülbaki Gölpinarlı ve Sabri Ülgener gibi yazarları anlatan ve eserlerinden örnekler veren Sayar, “Türk dilinin usta yazarlarından okuduklarım içinde elek üstünde kalan müstesna dil ustası Ahmet Hamdi Tanpınar’dır. Bilhassa *Huzur* Türkçenin zirvesidir. Bunu şair ve yazar evladı olarak söylüyorum.” değerlendirmesinde bulundu.

Babası Abbas Sayar’ın şiirlerinden beyitler okuyan Prof. Dr. Sayar, Türkçeyi kullanabilmenin bir maharet olduğunu dile getirdi.

“Türk tarihi bir büyük çınarın kökleri gibidir.”

Bir ağacın dalı kırılrsa veya yaprağı dökülse dahi ayakta kalmaya devam edeceği gibi Türk tarih ve dilinin de yaşamaya devam edeceğini ifade eden Sayar, şunları söyledi:

“Türkçenin önü açıktır. Türkçe bir tökezlenme çağını, bir geçiş dönemini yaşıyor ama bu topraklarda Türk tarihi bir büyük çınarın kökleri gibidir. Türkçe de bir istikbal dilidir.”

Romancı ve şair Abbas Sayar’ın ilk şiirlerinin Necip Fazıl Kısakürek’in *Büyük Doğu* dergisinde yayımlandığını anımsatan Sayar, “Abbas Sayar bu grubun içerisinde Necip Fazıl’ın bir numarasıdır. Necip Fazıl’ın Abbas Sayar’a olan yakınlığını da kimse bilmez.” dedi.

Ahmed Güner Sayar, Yunus Emre Enstitüsü’nün Türkoloji ve tercümanlık alanlarında çoğunluğu lisansüstü eğitim alan yabancı katılımcılara Türkçeyi ve Türk edebiyatını anlatmak amacıyla

başlattığı Türk Edebiyatı Yaz Okuluna da değindi.

Sayar, programı kopan dallarla ağacın gövdesini, gövde ile de kökleri birleştirme teşebbüsü olarak gördüğünü ifade etti.

Hem katılımcıların kendi kariyerleri hem kendi ülkelerinde birer kültür elçisi olarak güzel ve hayırlı işler yapmaları açısından faydalı olacağını vurgulayan Sayar şunları ekledi:

“Yaşadığımız dünyanın dışında farklı zeminler de var. Bunların bizim dünyamıza ilgi göstermeleri, onlara da bizde var olan kıymetlerin tanıtılması için büyük bir hizmet yapıyor. Bunun meyveleri ilerleyen yıllarda toplanacaktır. Buradan müspet intibalarla ayrılacak olurlarsa ki öyle görünüyor, ülkelerine gittiklerinde de bunları unutmazlar. Ayrıca çalışacakları konuyu daha derinliğine kavrayabilmelerine de yardımcı olacağına inanıyorum.”

“Vapur, Sait Faik için bir özgürlük kapısıdır. Ada’ya ulaşacak araçtır. Bindiği vapurlar kadar kaçırıldığı vapurları da sever.”

“Dünyayı Anlamaya Çalışan Bir Adamdır Sait Faik”

Programın altıncı gününde “Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman” üst başlıklı bölüme *A’dan Z’ye Sait Faik* ve *A’dan Z’ye Sabahattin Ali* çalışmalarıyla tanınan edebiyat tarihçisi Sevgül Sönmez konuk oldu.

Sait Faik’in bütün eserlerinin editörlüğünü yapan ve yazarın mektuplarını *Karganı Bağışla* adı altında yayımlayan Sevgül Sönmez, Cumhuriyet devrinin büyük hikâyecilerinden biri olan Sait Faik Abasıyanık’ı misafir öğrencilerimize anlatmaya çalıştı.

Modern Türk edebiyatının öncü ismi Sait Faik’in kişiliğini, ilişkilerini, hayatının önemli olaylarını, eserlerini ve yazı serüvenini bütün yönleriyle yani *A’dan Z’ye* anlatan Sönmez, yazarın dostlarını, arkadaş çevresini ve insanî özelliklerini de ifade etti. Öyle ki, onun yazarlığının yanında insanlığının da büyük olduğunu söyleyen Sönmez, “Sait Faik’in vefatından sonra annesi Makbule Abasıyanık’ın, bütün kitaplarının telif haklarını, Burgazada’daki evinin müze yapılması şartıyla Darüşşafaka’ya bağışladığını” kaydetti.

“Dünyayı algılamaya ve anlamaya çalışan bir adamdır Sait Faik” diye devam eden Sevgül Sönmez, aslında bütün öykü kitapları yan yana dizildiğinde Sait Faik’in hayatının seyredebileceğini belirterek, yaşayışıyla sanatı arasındaki ben-

zerliğin eserlerinden öğrenilebileceği nadir sanatçılardan olduğunu söyledi.

Sait Faik’in ‘her şey sevmekle başlayacak’ dediğini ve bunun aslında doğaya ve hayvanlara olan sevgisiyle doğrudan ilişkili olduğunu da kaydeden Sönmez, yazarın dünyaya insancıl bir bakış açısıyla baktığını, çevresinin ama daha çok insanlığın problemlerini sanatkar üslupla yazdığını ifade etti.

Burgazada’daki Sait Faik Müzesinde önemli görevler üstlendiğini de söyleyen Sevgül Sönmez, adaya gitmek için tek vasıta olan vapurların yazar için özgürlük kapısı olduğunu şu sözlerle anlattı:

“Vapur, Sait Faik için bir özgürlük kapısıdır. Ada’ya ulaşacak araçtır. Bindiği vapurlar kadar kaçırıldığı vapurları da sever.” Sait Faik Abasıyanık’ın yaşamına tanıklık etmiş eşyaları, fotoğrafları, mektupları, kartpostalları, eserlerine konu olan sayısız hatırasının izlerini taşıyan nice eşya ve belgeyi ziyaretçileriyle buluşturan Sait Faik Abasıyanık Müzesi ilk olarak 22 Ağustos 1959 tarihinde açıldı. 1964 yılından itibaren Darüşşafaka Cemiyetinin sorumluluğunda yoluna devam eden Müze, açıldığı günden bu yana ülkemizin en fazla ziyaret edilen müze evlerinden biri oldu.

Anisa Salihovic ile Khaoula Amrouche dikkatle programı takip ediyorlar.

Editör, Havarı Kuşkucu Tomas gibi biridir. Editör, Havarı Tomas'ın, İsa'nın ölüden dirildiğine ancak Romalı askerinin onun boğruünde açtığı mızrak yarasına parmağını soktuktan sonra inanması gibi, inançları ve güvensizliği olan bir kimsedir.

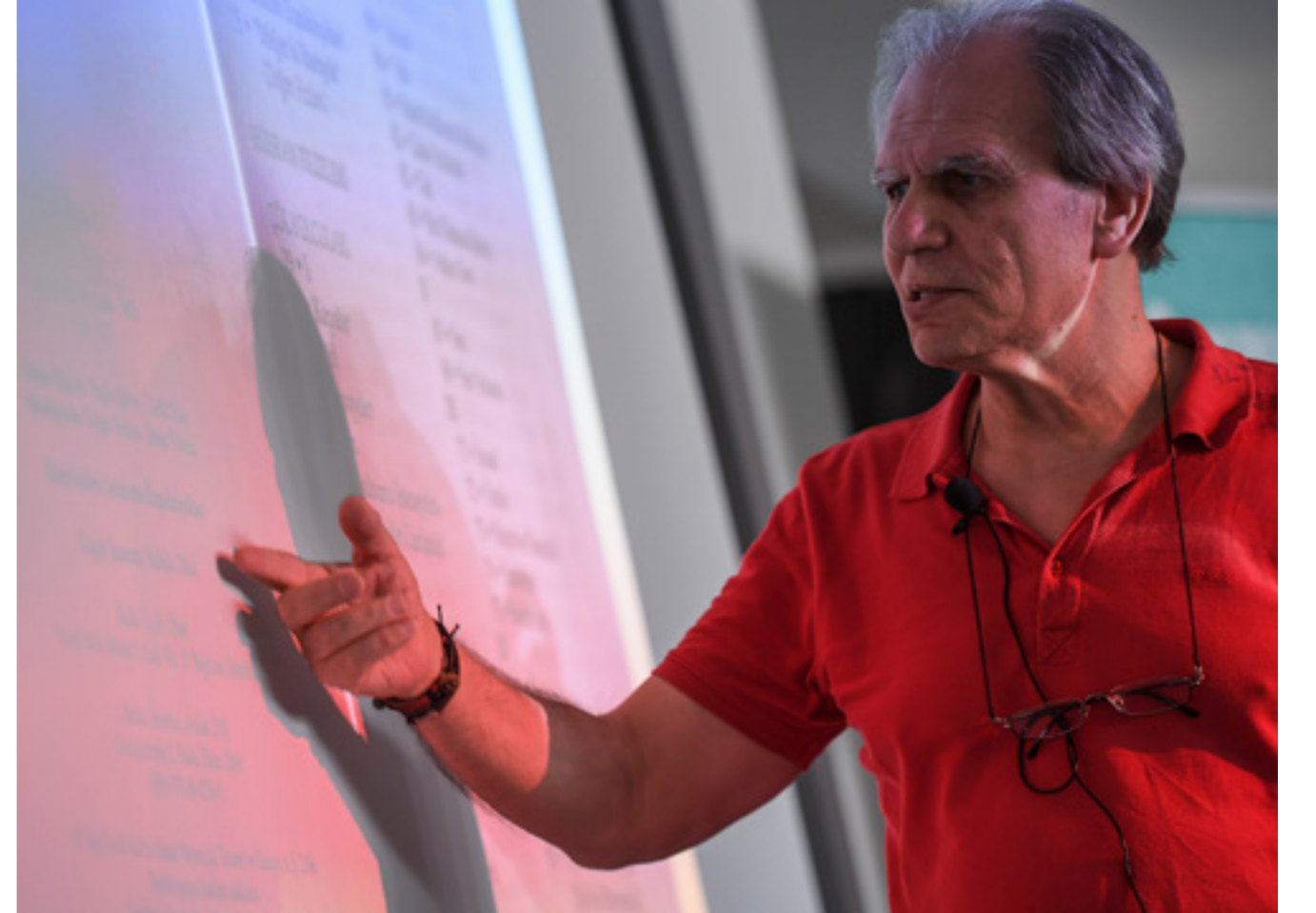
“İyi Bir Editör, Okuyan, Sorgulayan ve Dil Zevki Olan İnsandır”

Türkiye'nin önemli editörlerinden Selahattin Özpalaabıyklar, tecrübelerini ve Türkiye'de editörlük mesleğinin sırlarını “Türkiye’de Şiir Külliyyatı” başlıklı bir seminerle anlattı.

Yapı Kredi Yayınlarında editörlük yaptığı zamanlarda çok titiz davrandığını ve ince eleyip sık dokuduğunu söyleyen Selahattin Özpalaabıyklar, “Ben aslında mükemmeliyetçi biriydim. O zamanlar benimle ilgili olarak, ‘Selahattin Özpalaabıyklar’ın elinden kitabı almak zordur” diye konuşuluyordu. Çünkü kitabın editöryal kısmı, yani hazırlama süreci çok önemlidir. Ben bir kitabı içime sinmeden teslim etmiyordum.”

Temel Britanica'da çalışırken hayattaki ideali ni gerçekleştirdiğini düşündüğünü de ilave eden Özpalaabıyklar, editör olmaya şöyle karar verdiğini kaydetti:

“Çünkü çocukken kendi kendime söz vermiştim: Ben, masa başında iş yapacağım kâğıtla kalemle. Ne iş yapacağımı da bilmiyordum, fakat kitaplarla meşgul olmaya karar vermiştim. Hayatımı o işten mi kazanacaktım yoksa keyfi yani hobi olarak mı yapacaktım inanın onu da bilmiyordum. Ne var ki yıllar sonra editör olduğumda bu işi severek yaptığımı, hayatımın editörlükle bütünleştiğini anladım.”

Selahattin Özpalaabıyklar |

“Okumayı öğrendiğimden beri okuyorum. Hem de ne bulursam okuyorum.” diye sözlerine devam eden Özpallabıyıklar, hiçbir sınırlamaya gitmeden ve seçmeye varmadan okuduğunu, ancak zaman içinde profesyonel okumaya başladığında ise iyi ve kötü kitabı hemen anladığını ifade ederek şunları söyledi:

“Yani filtrelemeler başlıyor. Eğer sinema ile ilgileniyorsanız sinemanın en iyi yönetmenlerini, en iyi oyuncularını seçiyor, rafine bir dünya oluşturuyorsunuz. Kitap için de böyle rafine bir tercihe gidiyorsunuz. Yılların verdiği tecrübe ile artık bir kitabı elime aldığım zaman şöyle kısaca inceledikten sonra o kitaptan istifade edip etmeyeceğimi anlıyorum. Bütün yazarların ve çevirmenlerin olduğu gibi iyi bir editörün de ‘dil duyumuna’ sahip olması gerekir. Bu dil zevki ve estetiği kuşkusuz çok okumakla başlıyor. Ben mesela lise yıllarımda Nihad Sami Banarlı gibi bir Türkçe üstadını okuyarak dil zevkimi çeşitli kalemlerden öğrendim. Bazen yazarlar arasındaki eksiklikleri karşılaştırmaya başladım. Zannediyorum bu bende editörlük başlangıcı oldu. İyi bir editör, okuyan, sorgulayan ve dil zevki olan insandır.”

İyi bir editörün Havari Kuşkucu Tomas gibi olması gerektiğini, yani hem kuşku duymasının hem de güvenmesinin lazım olduğunu söyleyen Selahattin Özpallabıyıklar sözlerini şöyle tamamladı:

“Okudukça insan beyni filtrelemeye başlıyor. Aynı zamanda hem kuşkucu olmak hem güvenmek gerekiyor. Bunu da okumak çözüyor. Yani üzerinde çalıştığımız metne ve yazara hâkim ol-

mak gerekiyor. Aynı zamanda görebildiğimiz bütün metinleri okumak lazımdır. Sözlükçü Johnson adıyla ünlenen Samuel Johnson’un yıllar önce Bilgilik Webster’da ilk ansiklopedi editörlüğünü yaparken öğrendiğim bir sözü var:

‘İki tür bilgi vardır. Ya bir şeyi bilirsiniz veya onun hakkındaki bilgiyi nerede bulacağınızı bilirsiniz.’

Editör, Havari Kuşkucu Tomas gibi biridir. Bu şu demek: Editör, Havari Tomas’ın, İsa’nın ölüden dirildiğine ancak Romalı askerinin onun böğründe açtığı mızrak yarasına parmağını soktuktan sonra inanması gibi, inançları ve güvensizliği olan bir kimsedir. Yayına hazırladığı her şeyden kuşkulandır. Öyle ki kendi yazdığı veya çevirdiği metinlerden bile şüphelenmek zorundadır. Hatta yazara veya çevirmene “sıfır güven”le yaklaşmaya mecburdur. ‘İnançsızlığın gönüllü olarak askıya alınması (willing suspension of disbelief)’ filan gibi şeylere pabuç bırakmaz. Okur değildir çünkü. Neden güvensin okuduğuna?

İşte bence editörün sahip olması gereken bilgi bu ikincisidir. Öyle ki, editör ilgilendiği alanın kelimelerini bilmek zorundadır. Kitap, dergi ve gazete adlarının italik yazıldığını bilmek zorundadır. Kısaca editör, bir yandan ‘mutlak güven’le giderek, bir yandan da ‘mutlak iman’la bakmalıdır nesnesine. Editör olmadığı önce okur olduğu için, yayına hazırlayacağı dosyayı okumaya koyulduğunda ilk yapacağı, elbette, Samuel Taylor Coleridge’in kavramlaştırdığı, Umberto Eco’nun çok üstünde durduğu “inançsızlığın gönüllü olarak askıya alınmasıdır.”

Modern ve Klasik Türk Şiiri

Türkçe şiir yazarlar, hangi asırda olurlarsa olsunlar dönüp dönüp Yunus'u okumuşlardır. Yunus'un şiirleri dikkatlice okunmadan Türkçe şiir yazılamaz.

“Yunus’un Şiirleri Dikkatlice Okunmadan Türkçe Şiir Yazılamaz”

Prof. Dr. Turan Karataş “Cumhuriyet Devri Türk Şiiri” konulu ilk seminerinde Necip Fazıl Kısakürek, Nâzım Hikmet, Ahmet Muhip Dranas, Cahit Külebi, Behçet Necatigil ve Sezai Karakoç’u anlattı.

Prof. Dr. Karataş, Cumhuriyet dönemi Türk şiirinin çok geniş kapsamlı bir konu olduğunu belirterek, “Edebiyat türleri içerisinde en etkili tür şiirdir. Dünyada en diri, en canlı, en etkili şiir de Türk şiiridir. Avrupa’da ve Batı’daki birçok ülkede şiir artık yer altına çekildi.” değerlendirmesinde bulundu.

İkinci dersinde, Yunus Emre’yi ve dönemini anlatan Karataş, Yunus Emre’nin adeta Türk şiirinin kurucusu olduğunu söyledi.

Turan Karataş, Yunus Emre ile tam olarak ilgilenmeye 2005’te başladığına işaret ederek, “Benden ‘Yunus Emre’nin Şiirlerinde Ölüm Duygusu’ konulu bir yazı istediler. O zaman Yunus’un divanını baştan sonra dikkatli bir şekilde bir daha okudum. O arada başka yayınlara ve divanlara da bakmak durumunda kaldım ve Yunus Emre şiirle-

rinin farklılık gösterdiğini gördüm. 10 yıldan fazla bir zamandır ara ara Yunus şiirleri okuyorum. Hatta onun şiirlerinden oluşan bir kitap da yayınladım, yenisi de 2020 başında yayımlanacak.” diye konuştu.

“Kaynaklarda bine yakın Yunus şiiri var.”

Yunus Emre’nin 13. asrın ortalarında doğduğuna dikkati çeken Karataş şöyle devam etti:

“Anadolu’nun 1250’li yıllarda ne kadar karışık olduğu biliniyor. Büyük Selçuklu gücünü kaybetmiş, beylikler ortaya çıkmış. Bir taraftan Moğol istilası var. Yani insanların huzurunun kaçtığı, kazanın kaynadığı bir dönem. Yunus Emre’nin hayatının ne olduğuna dair yazılı belgeler yok elimizde. Hep sözlü kültürle anlatılmıştır. Şiirlerini okuduğunuzda Yunus Emre’nin Hak aşığı, mistik, gönül ereni bir insan, gezgin bir derviş olduğunu görüyorsunuz. Yunus’un okuma yazma bilmediği de doğru değil. Yunus’un, ikinci ismi ‘Emre’yi sonradan aldığını düşünüyorum. Emre yoldaş, arkadaş, dost demek. Gerçek adı Yunus’tur.”

Prof. Dr. Turan Karataş, “Türkçenin Süt Dişi” olan Yunus Emre’yi anlatıyor.

Karataş, Yunus Emre'nin nerede doğduğu ve hayatını nerede kaybettiğinin bilinmediğini belirterek, "Tarihi kaynaklarda bine yakın Yunus şiiri var ama hepsini Büyük Yunus söylememiştir. Kendisinden sonra başka Yunuslar da çıkıyor. Âşık Yunus, Derviş Yunus, Abdal Yunus, Miskin Yunus var. Bizim Enstitümüzün adı olan Yunus Emre, 150-200 arasında şiir söyleyen büyük bir zat. Okuma yazma bilenler, yazılı kültür çok az o dönemde. İnsanlar şiirleri, latifeleri ve bilgileri daha çok hafızalarında taşıyorlar. Hatta Araplar hafızalarına o kadar güvenirmiş ki birisi bir şey yazmaya çalıştığı anda onunla alay ederlermiş. Yunusların şiirlerinin karışması hem ona duyulan sevgiden hem onun güçlü kişiliğinden kaynaklanıyor. Yani o kadar güzel şiir söylemiş ki başkaları ona özenmiş." ifadelerini kullandı.

Hindistan'dan misafirimiz Shazib Khan, Türkçenin büyük temsilcileri olan Yunus Emre, Nazım Hikmet, Necip Fazıl, Ahmet Muhip Dranas, Cahit Külebi, Behçet Necatigil ve Sezai Karakoç'un şiirlerini dinliyor.

Prof. Dr. Turan Karataş, Yunus Emre şiirlerinin divanlara nasıl geçtiğini çok merak ettiğini vurgulayarak, şunları kaydetti:

"Elimizde Osmanlı yazısıyla bulunan divanlar Yunus'un ölümünden 100 yıl sonra yazılmış. İnsanlar göçe zorlanırken yeni devletler kurulurken bunları nasıl sakladık, nasıl koruduk? Bu da tuhaf bir şey. O asırlarda Anadolu'da kervansaraylar var ama kolay bulunmuyor. Seyahat halindeyseniz dergâhlar ve tekkelere gidiyorsunuz. Yunus, Anadolu'nun ihyası,

"Şiirle uğraşan herkes Yunus'u bilmek zorundadır."

Yunus Emre'nin şiirlerinde yapmacıklığa yer olmadığı yorumunu yapan Karataş, "Yunus'un büyüklüğü eskimeyen ve bugünün insanının da yararı olan şiirler söylemesi. Türkçe şiir yazarlar, hangi asırda olurlarsa olsunlar dönüp dönüp Yunus'u okumuşlardır. O bakımdan şiirle uğraşan herkes Yunus'u bilmek zorundadır. Yunus'un şiirleri dikkatlice okunmadan Türkçe şiir yazılamaz. Çünkü Yunus Emre Türkçenin temelini atan, Türkçenin tadını, güzelliğini şiir kıyafetinde bize sunan bir insandır." şeklinde konuştu.

gezi

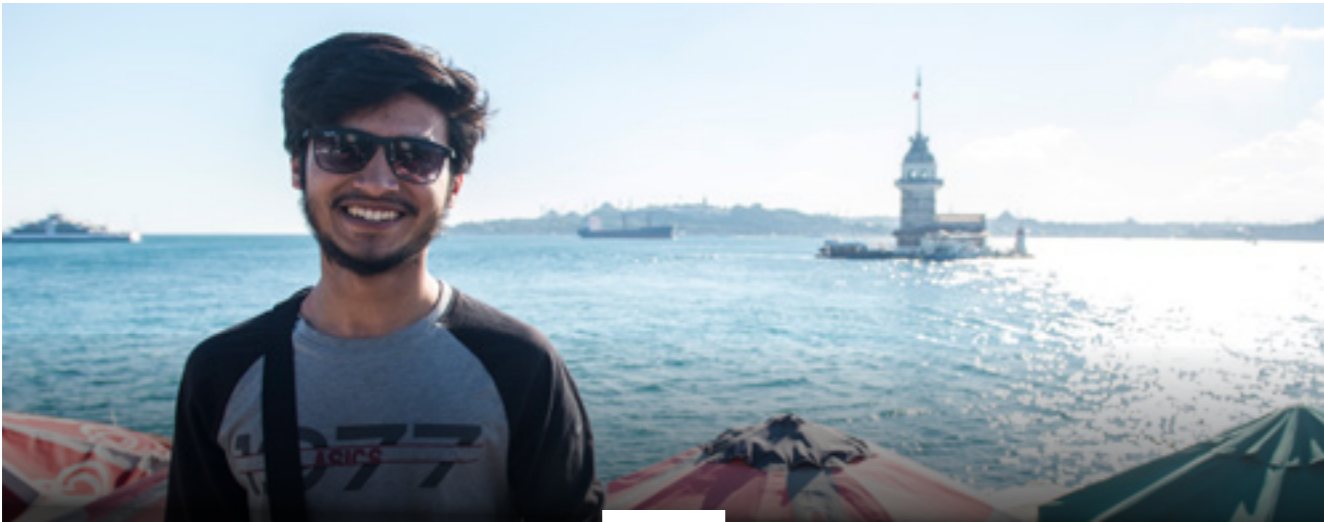
İbrahim Öztürkçü, Üsküdar'da Kız Kulesi'ni anlatıyor.

Sabah, Prof. Dr. Turan Karataş'ın "Cumhuriyet Devri Türk Şiiri ve "Yunus Emre" dersini dinleyen öğrencilerimizi, Üsküdar ve Kız Kulesi'nde ağırla-

dık. Üsküdar Meydanı ve çevresini de gezen öğrencilerimiz "Üsküdar'ın dost ışıkların"da akşamı karşıladılar.

İbrahim Öztürkçü, Üsküdar'ın kültürel zenginliğini anlatıyor. Beyrut'tan Riwa soruyor ve dinliyor.

İstanbul fotoğrafları çekerek Hindistan'a dönen Shazib Khan.

Şahsiyet ve Edebiyat

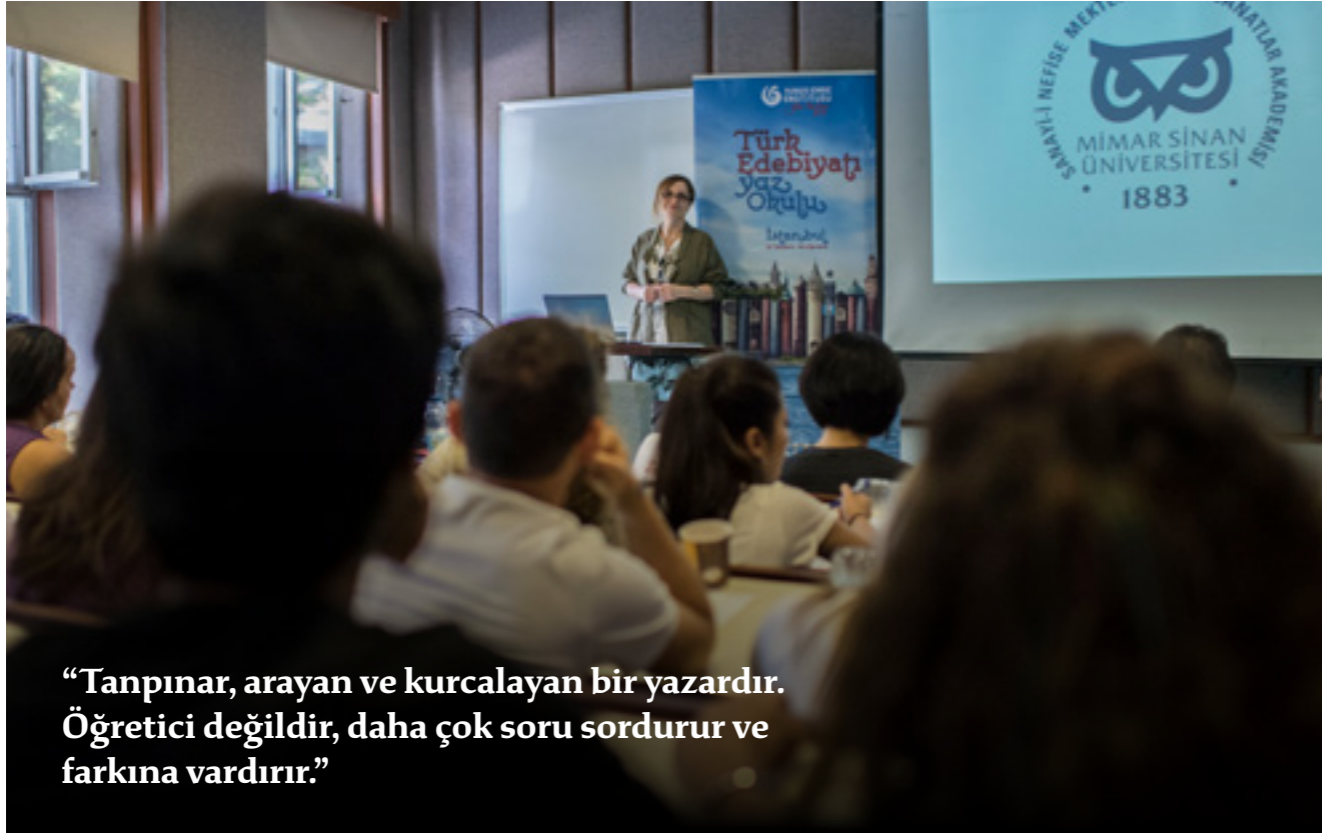
Ne içindeyim zamanın,
Ne de büsbütün dışında;
Yekpare, geniş bir anın
Parçalanmaz akışında.

Bir garip rüya rengiyle
Uyuşmuş gibi her şekil,
Rüzgârda uçan tüy bile
Benim kadar hafif değil.

Başım sükûtu öğüten
Uçsuz bucaksız değirmen;
İçim muradına ermiş
Abasız, postsuz bir derviş.

Kökü bende bir sarmaşık
Olmuş dünya sezmekteyim,
Mavi, masmavi bir ışık
Ortasında yüzmekteyim.

Ahmet Hamdi Tanpınar

“Tanpınar, arayan ve kurcalayan bir yazardır. Öğretici değildir, daha çok soru sordurur ve farkına vardırır.”

“Tanpınar Arayan ve Kurcalayan Bir Yazardır”

Türk Edebiyatı Yaz Okulunun önemli konularından biri de estet, şair ve romancı Ahmet Hamdi Tanpınar'dı. Uluslararası öğrencilerimize Tanpınar'ı ve eserlerini anlatmak için Türkiye'nin en seçkin üniversitelerinden biri olan Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesini seçtik.

“Huzur'suz Bir Entelektüel: Ahmet Hamdi Tanpınar” konulu seminerde konuşan Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Handan İnci, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın hayatını ve edebi kişiliğini anlattı.

Tanpınar'ın her zaman şair olarak anılmak istediğini aktaran İnci, “Kimse onu şair olarak gör-

müyor günümüzde. Daha çok romanlarını, öykülerini beğeniyoruz. ‘Tanpınar'dan ne okudunuz?’ diye sorulduğunda ‘şiir’ diyen çok az insan vardır. Hâlbuki o kendini öncelikle şair olarak tanımlar.” diye konuştu.

Prof. Dr. İnci, edebiyatın bir bütün olduğunu vurgulayarak, “Şiiri ya da romanı seviyorum diyemezsiniz. Bir yazarı seversiniz. O yazarın farklı tekniklere dağılmış ürünleri vardır. Mesela Tanpınar'ın dünyasını ve edebiyatçı duruşunu seviyorsanız, romanı da öyküsü de şiiri de aynı şekilde ilginizi çeker.” açıklamasında bulundu.

Liya Hannanova Tanpınar'ı dinliyor.

“Edebiyatımıza farklı bir tarz getirmiştir.”

Tanpınar'ın bir ciltte toplanmış sekiz hikâyesi olduğunu hatırlatan İnci, “Tanpınar'ın *Abdullah Efendi'nin Rüyalari* öyküsü gerçeküstücü bir bakışla kurulmuştur ve 1930'lu yıllar için çok erken bir şekilde edebiyatımıza farklı bir tarz getirmiştir.” değerlendirmesini yaptı.

İnci, bir yazarın doğum tarihinden ziyade maruz kaldığı, gençliğini yaşadığı dönemin önemli olduğuna dikkati çekerek, Tanpınar'ın Birinci Dünya Savaşı'nı yaşadığını ve kendisini “Biz asrın başında doğanlardık. Mahkûm bir neslin çocuğuyduk.” şeklinde anlattığını söyledi.

Tanpınar, Müzik ve Resim

Tanpınar'ın “Benim bütün kitaplarımın içinde yöntem olarak müzik vardır.” sözünü aktaran ve Türk edebiyatında resimle Tanpınar kadar ilgili bir başka yazar olmadığını da ifade eden İnci, “Resmi, edebiyatının işlevsel bir şekilde kullandığı bir unsur haline getirmiştir. Manzarayı anlatmak onun için çok önemlidir.” şeklinde konuştu.

İnci, Tanpınar'ın hep bir arayışta olduğuna işaret ederek, “Tanpınar arayan ve kurcalayan bir yazardır. Öğretici değildir, daha çok soru sordurur ve farkına vardırır.” dedi.

Tanpınar'ın yaşamaya ve hayata dönük bir insan olduğunun altını çizen İnci, onun insana inandığını ve dünyayı sevdiğini anlattı.

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Handan İnci, misafir öğrencilerimizle “özçekim” yaparken.

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nin Boğaz'ın mavi sularını kucaklayan bahçesinde.

gezi

Shazaib Khan'ın objektifinden.

Beşir Ayvazoğlu, programın üçüncü gününde “Eve Dönen Adam: Yahya Kemal”i ikinci hafta ise Prof. Dr. Handan İnci Ahmet Hamdi Tanpınar'ı an-

lattı. Misafir öğrencilerimizi, Boğaz'ın tepelerindeki Aşyan Mezarlığı'na götürerek bu iki büyük şairin sonsuzluğa uzandığı mekânları ziyaret ettik.

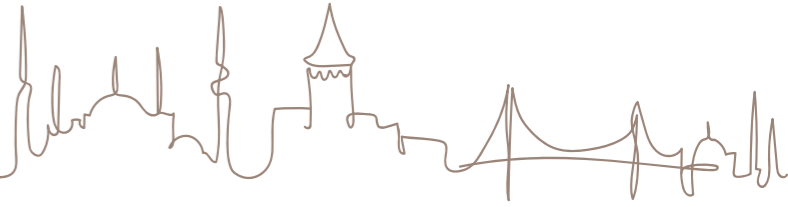
Ahmet Hamdi Tanpınar'ın mezarı başında: Mezar taşında, meşhur mısrası yazıyor:
"Ne içindeyim zamanının ne de büsbütün dışında."

Misafirlerimiz, Yahya Kemal'in mezarı başında.

"Sana dün bir tepeden
baktım aziz İstanbul!
Görmedim, gezmediğim,
sevmediğim hiçbir yer.

Ömrüm oldukça,
gönül tahtıma keyfince kurul!
Sade bir semtini sevmek
bile bir ömre değer."

Sekizinci günün sonunda

Doğu Batı Arasında Türk Edebiyatı

Edebiyat tarihçiliğinde olmazsa olmaz unsurlardan biri objektif olunması gerektiğidir. Edebiyat tarihi yazan kişi neticede bir insandır, onun da duyguları ve hisleri söz konusudur ama ele aldığı konulara mümkün olduğu kadar tarafsız bir gözle, yani objektif bir bakış açısıyla bakması gerekir.

“Edebiyat Tarihi Yazan Kişinin Objektif Bakması Gerekir”

Türk Edebiyatı Yaz Okulunun ikinci haftasında “Doğu Batı Arasında Türk Edebiyatı” ana başlığı altında edebiyatımızın çeşitli dönem, olay ve şahsiyetleri tartışıldı.

30 Temmuz 2019 tarihinde Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfında, Prof. Dr. Abdullah Uçman “Türk Edebiyatı Tarihçileri” başlıklı bir seminer verdi.

Prof. Dr. Abdullah Uçman, edebiyat tarihinin bir milletin tarih boyunca ortaya koyduğu ve belli bir estetik değer taşıyan eserlerinin belli bir metot dâhilinde ele alınması gerektiğini söyledi.

Avrupa’da edebiyat tarihi çalışmalarının genel olarak tarih sahnesinde bir milletin yer almasından başlayan ve yakın zamana kadar gelen sözlü ve yazılı edebi eserlerden oluştuğunu ifade eden Uçman şöyle konuştu:

“Bunların bir kısmı estetik ve edebi değeri yüksek olan ve edebiyat tarihçilerinin şaheser diye nitelendirdiği eserler. Tabii aralarında orta seviyede eserlerin de bulunduğu bir gerçek. Ancak her milletin edebi mahsullerinin belli bir takım kriterler dâhilinde ele alınması, değerlendirilmesi ve tasnif edilmesi gerekiyor.”

Prof. Dr. Abdullah Uçman misafirlerimize “Doğu ile Batı arasındaki Türk Edebiyatı”nı anlatıyor.

Edebiyat tarihçiliği üzerine yapılan çalışmalara ilişkin bilgi veren Uçman, Avrupa’da bu çalışmaların çok geç bir tarih olan 18. yüzyıl sonlarında başladığını dile getirdi.

Prof. Dr. Uçman, ünlü edebiyatçıların eserlerinden örnekler vererek bu çalışmaların bir kısmının edebi şahsiyetler etrafında oluşturulmuş bir tür antoloji olduğunu ifade etti.

Türmenistan’dan Nazik Atabayeva, Abdullah Uçman’ı dinliyor. O günlerde Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığından gelen müjdeli bir haberle Gazi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalında Yüksek Lisans programını kazandığını öğrendi. Ancak şimdilik bundan habersiz görünüyor ve dikkatle dinliyor.

“Cumhuriyet’in Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Peyami Safa gibi erken dönem romancılarında görürsünüz ki kendini ararken Batı’yı arzu ettiğini fark ettiği bir korku dolu an vardır.”

Modernleşme Uluslaşma İle Birlikte Şekilleniyor

Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfındaki bir sonraki programda ise, İstanbul Şehir Üniversitesinden Dr. Mehmet Fatih Uslu, “Batı Tesirinde Bir Edebiyat” başlıklı bir konuşma yaptı.

Dr. Mehmet Fatih Uslu, bunun dünya üzerinde pek çok coğrafyada yaşanan bir şey olduğuna değinerek, “Modernleşme denen şey iletişim ve etkileşimin inanılmaz hızlandığı bir dönemde uluslaşmanın içinde büyümeye ve şekillenmeye başlıyor.” diye konuştu.

Osmanlı'nın 19. asrına değinen Uslu, o dönemde yetişmiş olan Halit Ziya Uşaklıgil'in eğitim dili İtalyanca olan bir lisede okuduğunu, altı dil bilen, Fransızca'yı orijinalinden okuyan ve çeviriler yapan bir yazar olduğunu anlattı.

Uslu, toplumların çok yönlülükte kendi özünü bulmaya dair bir arayış içinde olduğunu aktararak şunları kaydetti:

“Bu özü var ettiğin yerde milleti kurmak, ulusu kurmak çok önemli bir şey. Bunun olduğu yerde sen kendine has, el değmemiş, bozulmamış olanı bulduğun yerde bir kozmopolit maceranın içindesin. Dünyanın farklı edebiyatlarını çok daha yoğun okumaya başlıyorsun. Her yandan dünyanın diğer edebiyatlarının hikâyesi yağıyor. Bütün bu hikâyenin içinde sana ait olanı, diğerlerinin dışındaki olanı bulmaya çalışıyorsun.”

Bu arayışın Avrupa'nın da dil ve edebiyat macerasına şekil verdiğini vurgulayan Mehmet Fatih Uslu, “Örneğin Fransızcanın edebiyat dili olarak kurulması Latin diline karşı verilen mücadele olmasa gerçekleşecek bir şey değil. Fransızlar Latin dilini karşılıklarına alarak kendi dillerini edebiyat dili haline getirdiler.” ifadelerini kullandı.

Türk edebiyatı kurulurken ve Türkçenin saflığı ile Türkçeyi sadeleştirmek üzerine düşünürken gelişen birçok şey olduğunu söyleyen Uslu, sözle-

rini şöyle sürdürdü:

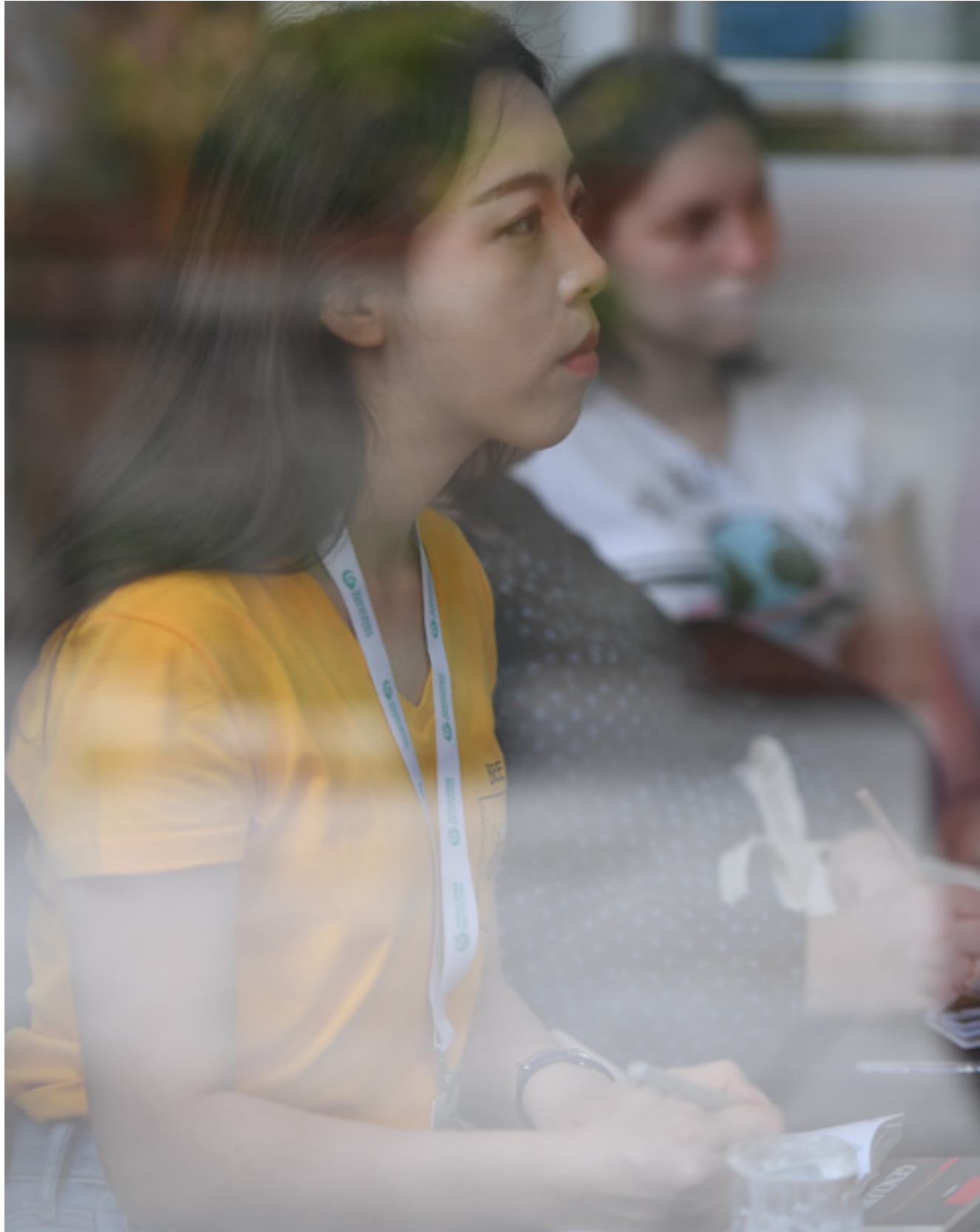
“Türk edebiyatı Fransızcanın ve Fransız edebiyatının çok etkisindedir. 19. yüzyıl Türk romancılığını iki kanaldan okuyabilirsiniz. Bir tarafıyla bir romantik kanaldan okuyabilirsiniz. Bunun ana metni Alexandre Dumas'ın *Kamelyalı Kadın*'idir. Bu bir şablon metin olarak kafada kalır. Diğer ise gerçekçiliğe bakar ve Osmanlı'nın daha gerçek edebiyat yapmak isteyen Halit Ziya gibi yazarları Balzac'a, Flaubert'e bakmaya başlarlar. Mesela Halit Ziya 1880'lerin sonuna doğru hikâye adında roman teorisi üzerine bir kitap yayınladı. Hikâye kitabıdır ama romanları kasetmektedir. Çünkü edebiyatımızda daha roman kavramı oturmamıştı. Romana ne diyeceklerini bilmemekteydiler. Orada Halit Ziya 'Bize esasında Avrupa'da masal diye okunan şeyleri edebiyat diye yutturuyorlar. Bu okuduğunuz popüler metinler hep masal. Gerçek edebiyat var, ben size onu anlatacağım' der. O zaman Flaubert'e, Balzac'a bakar.”

Uslu, Türkçülük fikrinin ortaya çıktığı yerde insanların yerli ve milli romanlar yazmak istemeye başladıklarının altını çizerek, “Bizi anlatan bir roman yazmak istiyoruz dedikleri yerde bütün mirası Fransız olan bir zeminin üzerinde oturuyor olacaklardır. Beni anlatmak istiyorum, özü, Türk'ü anlatmak istiyorum ama elimdeki bütün malzeme Fransız.” değerlendirmesinde bulundu.

Bu süreçte, “Kendimi arıyorum ama Batı'yı arzuluyorum.” ve “Eskiden kurtulmaya, onu atmaya çalışıyorum ama oyum.” şeklinde iki paradoksun ön plana çıktığını belirten Uslu, “Cumhuriyet'in Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Peyami Safa gibi erken dönem romancılarında görürsünüz ki kendini ararken Batı'yı arzu ettiğini fark ettiği korku dolu bir an vardır.” açıklamasını yaptı.

Halit Ziya Uşaklıgil |

Akın Çelikaş'ın objektifinden: Jiayi Zhu, Dr. Fatih Uslu'nun "Batı Tesirinde Bir Edebiyat" başlıklı konuşmasını dinlerken.

gezi

orhan kemal
müzesinde

Misafirlerimiz Orhan Kemal Müzesi önünde. Müze müdürü, Orhan Kemal'in oğlu Işık Öğütçü öğrencilerimizi uğurluyor.

Misafir öğrencilerimiz, Salı günü öğleden sonra, edebiyatımızın büyük romancılarından *Baba Evi*'nin yazarı Orhan Kemal'in oğlu Işık Öğütçü tarafından kurulan Orhan Kemal Müzesi'ni ziyaret ettiler. Işık Öğütçü, babası Orhan Kemal ve müzenin kuruluşuyla ilgili bilgiler verdi.

Işık Ögütçü, babası Orhan Kemal'i anlatıyor.

Kırgızistan'dan misafirimiz Ayzat Muktarbekova, Orhan Kemal'in eşyalarını inceliyor.

İran'dan misafirimiz Mortaza Firuzi, Orhan Kemal hakkında çıkarılan tutuklama haberini okuyor.

Jiseon Kang, Orhan Kemal'in kitapları ve eşyalarıyla dolu müzeyi gezirken

gezi

tevfik fikret'in
evinde
ıbb aşıyan müzesi

Tevfik Fikret'in Boğaz'ın tepelerinde yaptırdığı
Aşıyan'ın bahçesinde.

Atatürk Kitaplığı Müdürü Ramazan Minder'in katkılarıyla Aşıyan Müzesi'nde misafir öğrencilerimiz büyük şair Tevfik Fikret'i ve evini gördüler. Tevfik Fikret'in Boğaz'ın sırtlarında kendisinin çizip inşa ettirdiği ve bir dönem yaşadığı Aşıyan'ını ziyaret eden öğrencilerimiz Fikret'i ve dönemini öğrenmiş oldular.

Azra Abadzic, Tevfik Fikret'in balmumundan
yapılan heykeli karşısında.

Aziza Ziyatova, Tevfik Fikret'in
yaptığı tablolara bakıyor.

Dokuzuncu günün sonunda

Şair, Şiir ve Şehir

Tevfik Fikret'in Boğaz'ın tepelerinde yaptırdığı
Aşyan'ın önünde.

“Türk şiirini güle benzetirim. has bahçede yetişen gül gazeldir. Kırlarda yetişen gül koşmadır. Kırlardan has bahçeye, has bahçeden kırlara gitmek üzere evcilleştirilen gül de ilahidir.”

Prof. Dr. İskender Pala |

“Türkiye’de Parçalanmış Bir Edebiyat Akımı Var Zannediliyor”

Türk Edebiyatı Yaz Okulu programının 10. gününde, “Şair, Şiir ve Şehir” üst başlıklı seminerde Prof. Dr. İskender Pala, “Türkçe’nin Şiiri: Gazel, Koşma ve İlahi” başlıklı bir konuşma yaptı.

Tarihi Alay Köşkü’nde açılan Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesinde İskender Pala, her coğrafyada mekânların ve kişilerin, toplumların şekillenmesinde, düşüncelerin, fikirlerin, medeniyetin ve kavramların oluşmasında önemli roller oynadıklarını söyledi.

Tüm milletlerin edebi geçmişlerinin belirli katmanlarda gerçekleştiğine, bu katmanların birbirinden bağımsız olmadığına ve insanların üç farklı tarzda şiir yazdıklarına işaret eden İskender Pala şunları anlattı:

“Türk şiirini güle benzetirim. Has bahçede yetişen gül gazeldir. Kırlarda yetişen gül koşmadır. Kırlardan has bahçeye, has bahçeden kırlara gitmek üzere evcilleştirilen gül de ilahidir. Yani birisi halk şiiridir. Tamamen özgür, kendi başına herhangi terbiye, eğitim görmeden Allah’ın ona verdiği şairlik yeteneğiyle içinde bir gül açtırır, onu şiir şekline getirir. Bir tanesi eğitimi alır, çalışır, çabalar onun üzerine estetik değer oluşturur. Bu da gazeldir ve asildir. Bir de bazen eğitimliden birisi, bazen de eğitimsizden birisi bunların arasında bir form oluşturur. Bu da tekkedir. Biz buna irfan deriz.”

Prof. Dr. Pala, halk, divan ve tekke şairlerinin aynı ırmaktan geldiğinin ve divan, tasavvuf ve halk edebiyatının bir medeniyet birikimi içerisinde yer aldığına altını çizerek, “Sanki Türkiye’de parçalanmış bir edebiyat akımı, anlayışı var zannediliyor. Hayır, bu bir bütündür, medeniyettir ve medeniyetin katmanlarında edebiyata yansıyan güzelliklerdir.” diye konuştu.

Medeniyetlerin müziğine ve şiirine bakılarak geliştiğinin veyahut gerilediğinin anlaşılacağı

yorumunda da bulunan Pala, çocukluk dönemindeki şarkı sözlerinde yer alan zarif kelimelerin bugünkü şarkılarda bulunmadığına dikkati çekti.

“Her yıl birçok şehirde birkaç kez yapılması gereken bir faaliyet.”

“Bu programı her yıl sadece bir şehirde değil, birçok şehirde birkaç kez yapılması gereken bir faaliyet olarak görüyorum. Yunus Emre Enstitüsü’nün kuruluş felsefesinde yapılması gerekenlere yetişebilmek için daha çok yol alınması gerekir. Bu tür faaliyetler ne kadar çoğaltılırsa o kadar yararlı olacaktır. Bizim kültürümüzle karşılaşmış dünyanın çeşitli yerlerinde Türkiye’ye ve Türk kültürüne bakış açısını olumlayacak veyahut onlara bir derinlik katacak ne tür faaliyetler yapılabilirse bunların hiçbirinin maddi veya manevi fedakârlıktan kaçınmadan yapılması gerekir.”

Khaoula Amrouche, gazel, koşma ve ilahi dinliyor.

Hayati İnanç |

Hayati İnanç, “Türk Edebiyatı Yaz Okulu”na Konuk Oldu

Aynı gün Hayati İnanç, “Divan Şiirinde Efsane Gazeller” başlıklı bir konuşma yaptı. Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesindeki etkinlikte konuşan İnanç, divan edebiyatının son büyük temsilcisinin Şeyh Galip olduğunu belirtti.

Onun üslubuyla yazarların geleneği devam ettirdiğini, bunlardan birinin de Yahya Kemal Beyatlı olduğunu anlatan İnanç, Beyatlı'nın kaleme aldığı şiirlerden örnekler verdi.

Divan edebiyatında kullanılan yakut ve gül kelimelerinin Hz. Muhammed'i hatırlattığını, pirahen (gömlek) kelimesinin de Hz. Yusuf'u işaret ettiğine dikkati çeken İnanç, divan edebiyatını alıntılar yaparak hikâyelerle öğrencilere aktardı.

Konuşmasında 6 yıl önce kalp krizi geçirdiğine de değinen İnanç, hastanede doktorla yaşadığı anıyı anlatarak vasiyetini şöyle açıkladı:

“50 sene boyunca çalışan zavallı kalbim 50 saniye duraklamış. Zor kurtulmuşuz. Stent takmışlar. Stent dediğimiz şey yüzük gibi bir şey yani nişan yüzüğü taktık. Doktor yoğun bakım odasında he-

nüz yeni kendime gelirken bana ‘İyi kurtuldun. 10 dakika daha gecikseydin biterdi her iş.’ dedi. ‘Akıbet ne olacak?’ dediğimde ‘Ölene kadar yaşarsın.’ dedi. Bu beni çok rahatlattı. Fakat devamında ‘Vasiyetini yaz.’ dedi. ‘Neden?’ deyince ‘Herkes gidecek. Vasiyetsiz gidenler berzah aleminde konuşmaktan men edilirler.’ dedi. Ben ‘Orada ne konuşacağız?’ deyince doktor ‘Benim için fark etmez de sen konuşmamaya dayanamazsın. O yüzden vasiyetini yaz. Orada da konuş.’ dedi. Ben de vasiyetimi yazdım. Vasiyetim ‘hayatiinanc.com’ adlı internet adresinde yer alıyor. ‘Tavsiye’ dedim ama vasiyet ettiğim kitaplardır.”

İnanç'ın sitesinde tavsiye olarak sunduğu kitaplar arasında “Mızraklı İlmihal-Miftahul Cennet”, “Şevahid-ün Nübüvve”, “Fener Patriği V. Gregorius'un Rus Çarı II. Alexander'a Mektubu” ve “Yusuf Aleyhisselam” yer alıyor.

İnanç, yaklaşık bir saat süren söyleşi sonrası öğrencilerin sorularını yanıtlayarak, hatıra fotoğrafı çektirdi.

“Dünyayı güzellik
kurtaracak, bir insanı
sevmekle başlayacak
her şey.”

Sait Faik

Sait Faik Abasıyanık Müzesi

Sait Faik Müzesi'nde Birkaç Saat

Türk hikâyeciliğinin önemli isimlerinden biri olan Sait Faik Abasıyanık'ın hayatını ve şahsiyetini Sevgül Sönmez anlatmıştı. Türk Edebiyatı Yaz Okulu'nun asıl gayelerinden biri kültürel geziler yaparak şahıs ve olayları yerinde tanıtmaktı.

Sevgül Sönmez, şöyle konuşmuştu:

“Vapur, Sait Faik için bir özgürlük kapısıdır. Ada'ya ulaşacak araçtır. Bindığı vapurlar kadar kaçtığı vapurları da sever. Sait Faik Abasıyanık'ın yaşamına tanıklık etmiş eşyaları, fotoğrafları, mektupları, kartpostalları, eserlerine konu olan sayısız hatırasının izlerini taşıyan nice eşya ve belgeyi zi-

yaretçileriyle buluşturan Sait Faik Abasıyanık Müzesi ilk olarak 22 Ağustos 1959 tarihinde açıldı. 1964 yılından itibaren Darüşşafaka Cemiyeti'nin sorumluluğunda yoluna devam eden Müze, açıldığı günden bu yana ülkemizin en fazla ziyaret edilen müze evlerinden biri oldu.”

Misafir öğrencilerimizi Burgazada'daki Sait Faik Müzesine götürerek Sait Faik'i, hayatını, şahsiyetini, çevresini ve evini yakından tanımalarını istedik. Misafirlerimiz, Sait Faik Müzesinin girişinde yer alan ve büyük yazarın söylediği “Dünyayı güzellik kurtaracak, bir insanı sevmekle başlayacak her şey.” mottosuna hayran kaldılar.

Filistin'den Marwa, Sırbistan'dan
Adam, Sait Faik Müzesinde.

Anisa Salihovic, Sait Faik'in elinden tutuyor. Bir gün Sait Faik onun elinden tutacak, çünkü "dünyayı güzellik kurtaracak".

Jiseon ve Soznja, Sait Faik'in evinde eşyalarını inceliyorlar.

Burgazada'sında, sahilde.

Sahaf, Kitap ve Edebiyat

“Bilgiyi iletişim aracı haline dönüştüren kitapseverler, kültür adamları ya da kütüphanecilerle kurulan iletişim, Türk dünyasını, Türk kültürünü, Türkçeyi ve Türkiye’yi çok daha iyi öğretebilir.”

“Hepimizin Bir Hayat Hikâyesi Var”

Çankırı Karatekin Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Ahmet Özcan, programa katılan yabancı öğrencilerin heyecanının gözlerinden okunduğunu kaydederek, “Daha önce böyle bir programa katılmamıştım. Türkçe öğrenen yurt dışından gelen yabancı öğrencilerin Türkçeyi sadece fakültelerinde ya da bölümlerinin sınırları içerisinde kalmadan o dilin yaşandığı kültürün coğrafyasında yaşamaları gerekir. Bu sesleri bir diyalog haline dönüştürmelerinin, Türkçenin içselleştirilmesi açısından bu öğrencilere bambaşka ufuklar doğuracağı kanaatindeyim.” diye konuştu.

Özcan, bu faaliyetin Türkçe konusunda yapılan çalışmalarını daha güçlü hale getireceğini belirterek, Türkiye’nin önde gelen yazarları ve kültür adamlarıyla buluşmuş olmanın Türkiye’de yaşayanlar için dahi her zaman mümkün olmadığını dile getirdi.

Öğrenmenin önde gelen araçlarından birinin kitaplar olduğunu anlatan Özcan, “Öncelikle bu dünyayı kültürel anlamda daha iyi daha derinlemesine anlamaları için bu ülkede var olan kitapların, kütüphanelerin dünyasına bir şekilde girmeleri lazım.” diye konuştu.

Programa katılan öğrencilerin hafızalarında Türkçenin yer edinmesinin önemine vurgu yapan Özcan, “Öğrenmeler sadece gündelik hayatla değil, geçmişe ve geleceğe dönük birikimleri taşıyan kitap ve kütüphanelerle kalıcı hale gelir. Bilgiyi iletişim aracı haline dönüştüren kitapseverler, kültür adamları ya da kütüphanecilerle kurulan iletişim, Türk dünyasını, Türk kültürünü, Türkçeyi ve Türkiye’yi çok daha iyi öğretebilir.” değerlendirmesine bulundu.

Filistin’den misafirimiz Marwa Khatib. |

“Hepimizin bir hayat hikâyesi var”

Okumanın keşfetmeye dayalı olduğunu aktaran Özcan, “Hepimizin bir hayat hikâyesi var. Hepimizin anlatabilecek, yazabilecek derecede ama bir o kadar da keşfedilmeyi bekleyen hayat ayrıntıları var.” ifadelerini kullandı.

Bu ayrıntıların dünyayla iletişim halinde olduğunu ve okuma serüveninin Türk dilinde önemli yer edindiğini dile getiren Özcan şöyle devam etti:

“Sizi burada konuşturan şey, okuma serüvenine başladığınız zaman bunun hayatınızın bir parçası olacağına hatta o okuma üzerine sürekli yapacağınız konuşmalardır. Eski Türkçede, eski geleneklerde okuma kelimesi kitap okuma anlamına gelmez. Bizim okuma serüvenimiz kitapla başlayan bir serüvendir.”

Kendisinin de sahaf olduğunu anımsatan Özcan, şunları ekledi:

“*Hem okudum, hem de yazdım, yalan dünya senden bezdim diye bir türkü var. Şimdi ben hem okudum hem yazdım hem aldım hem sattım. Sahaflığın ne olduğunu biliyorsunuz, eski kitapçılardır. Değerli kitaplar üzerine bir alışveriş gibi. Ama bu bildiğimiz anlamda tam bir ticaret değildir. Yani herhangi bir metanın veya eserin alışverişi değildir. Kitaplar, diyalogun bir parçasıdır. Bütün sahaflar aynı tecrübeyi yaşar mı? Onu bilmiyorum. Ama her sahaf bir şekilde kitapseverdir, bir kitap kurdudur.*”

Emin Nedret,
sahaflık hikâyesini anlatıyor.

Beyoğlu'nda Bir Sahaf: Emin Nedret İşli

Ahmet Özcan'ın "Türkiye'de Kitap Sevgisi ve Kütüphanecilik" başlıklı konuşmasının ardından, Türkiye'nin tanınmış sahafçılarından Emin Nedret İşli'nin Beyoğlu'ndaki dükkânını ziyaret ettik.

Emin Nedret, dükkânındaki nadir eserleri, seçkin yabancı kitap ve gazeteleri misafirlerimize anlatırken nasıl sahaf olduğundan uzun uzun bahsetti.

Leila Ferrari aradığı kitabı
bulmuşa benziyor.

Jiayi Zhu
edebiyatın peşinde.

Khaoula ve Riwa, "Aramakla bulunmaz fakat bulanlar daima arayanlardır."
sözünü haklı çıkarırcasına buldukları kitabı inceliyorlar.

Yapı Kredi Kùltür Sanat Yayıncılık'ta Bir Saat

Emin Nedret İşli'nin Beyoğlu'ndaki dükkanından sonra Türkiye'nin önemli yayıncılarından biri olan Yapı Kredi Yayınlarının Genel Yayın Yönetmeni Aşlı-

han Dinç ve danışman Sabri Koz misafirlerimizi ağırlayarak, Yapı Kredi'nin nasıl yayıncılık yaptığını, editöryal hazırlık süreçlerinin nasıl başlayıp bittiğini anlattılar.

Yapı Kredi Yayınlarının genel yayın yönetmeni ve editörleriyle görüştüğünden sonra sırasıyla Yapı Kredi Kùltür Sanat binasında açılan "Hoş Geldin Gazi" sergisini gezen misafir öğrencilerimiz Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün İstanbul'a gelişini fotoğraf karelerinden takip ettiler.

Hasan Sahl, Kahire Kütüphanesi'nde Osmanlıca uzmanı. 1927 yılında çıkmış bir haberi inceliyor.

Macar misafirimiz Szonja Emese Schmidt, "Hoş Geldin Gazi" sergisini geziyor.

Atatürk Kitaplığı

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğüne bağlı halka ve özel araştırmacılara hizmet veren Atatürk Kitaplığı, Cumhuriyet döneminin ilk kütüphanelerindedir.

İstanbul'da ilk belediye kütüphanesi 1924 yılında Şehremaneti Dairesi'nde oluşturuldu. Daha sonra Vali ve Belediye Başkanı Muhittin Üstündağ başkanlığında Fuat Köprülü, Halil Edhem, Süheyl Ünver ve Osman Nuri Ergin'den kurulu bir komisyonun çalışmasıyla 1929 yılında Şişli Atatürk Evi'nde toplanmaya başlanan ve 1931'de Beyazıt Medresesi'ne taşınan koleksiyon 10 Temmuz 1939'da Belediye Müzesi ve Kütüphanesi olarak açıldı. Kütüphane satın alma ve bağışlar sonucunda büyüyünce 1945'te müze buradan ayrıldı. 1960'lı yıllara geldiğinde kütüphane koleksiyonu da medreseye sığmaz hale geldi.

1973 Yılında yani Cumhuriyetin 50. yılında Koç Holding A.Ş. tarafından Taksim Mete Cad-

desi'nde Atatürk Kitaplığı adıyla yaptırılan binaya 3 Mart 1981 tarihinde taşınarak halen faaliyetini sürdürdüğü ferah mekâna kavuşmuştur. Kuruculardan Osman Ergin, Muallim Cevdet, Haşim İşcan ve Muhsin Ertuğrul başta olmak üzere yüze yakın kişinin şahsi kitap koleksiyonlarını bağışlamalarıyla 140 binlere varan kitap sayısı yeni satın almalar ve bağışlarla bugün 500 bine yaklaşmıştır.

Atatürk Kütüphanesi İlköğretimden üniversite öğrencisine, akademisyenlerden uluslararası araştırmacılara kadar çok geniş kitlelere hizmet veren, ülkemizin en fonksiyonel kütüphaneleri arasındadır.

Misafir öğrencilerimize Türkiye'nin en zengin kütüphanelerinden biri olan Atatürk Kitaplığı'nı gezdirerek ülkelerine döndüklerinde kaynak esere veya süreli yayınlara ihtiyaçları olduklarında nasıl temin edeceklerini, kiminle irtibata geçeceklerini Atatürk Kitaplığı Müdürü Ramazan Minder açıkladı.

Onbirinci günün sonunda

Edebiyatımızda Çocukluk

“Çocuk edebiyatımızın en büyük değeri, çocuk kitapları çizerlerinin ortaya koyduğu örneklerdir. Eğer siz çocuk edebiyatı bağlamında pedagoji eğitimi almamışsanız ortaya bir eser koyamazsınız.”

“Okuru Çocuk Olan Kitapları Genç Kuşak Edebiyatçılar Yazdı”

Yunus Emre Enstitüsünün Eminönü’ndeki eğitim binasında, “Modern Türk Çocuk Edebiyatının Doğuşu” başlıklı konuşma yapan Çocuk Vakfı Başkanı şair ve yazar Mustafa Ruhi Şirin, Cumhuriyet dönemiyle birlikte çocuk edebiyatının uzun yıllar araştırıldığını söyledi.

Bu dönemde özgün çocuk edebiyatı eserlerinden ziyade bireysel yazar tutumlarının öne çıktığını vurgulayan Şirin, bunlar arasında Kemalettin Tuğcu, Cahit Uçuk, Gülten Dayıoğlu, Muzaffer İzgü ve Fazıl Hüsnü Dağlarca gibi isimleri dile getirdi.

Türk çocuk edebiyatının 1960’lı yıllara kadar kendi ekolünü oluşturamadığını söyleyen Şirin, kaynaklardan yeteri kadar yararlanılmadığını öne sürdü. Şirin, buna bağlı olarak yapının kendi modern edebiyatını doğuramadığını ve bireysel yazar tutumlarında takılı kalındığını ifade etti.

“Çizerler yazarlardan birkaç adım öndedir.”

“Çocuk gerçekliği” ve “çocuğa görelilik” kavramlarının modern dünya çocuk edebiyatında önemli olduğuna işaret eden Şirin, “Bu iki kavram Türk çocuk edebiyatında genç kuşağın öne çıkmasını

sağladı. Bu edebiyatçılar ilk defa okuru çocuk olan kitaplar yazmaya başladılar. 1980 yılından sonra yaygınlaşan bu tavır Türk çocuk edebiyatında evrensel nitelikli eserlerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur.” dedi.

Türkiye’de çocuk edebiyatının yetişkin edebiyatında başarısız olan yazarların kaçtığı bir alan olarak görüldüğünü dile getiren Şirin şöyle devam etti:

“Çocuk edebiyatımızın en büyük değeri, çocuk kitapları çizerlerinin ortaya koyduğu örneklerdir. Eğer siz çocuk edebiyatı bağlamında pedagoji eğitimi almamışsanız ortaya bir eser koyamazsınız. Bu konuda çizerler, yazarlardan çok daha hassas ve disiplinli bir vaziyette. Bu yüzden Türk çocuk edebiyatında çizerler yazarlardan birkaç adım öndedir. Bunu çok rahatlıkla söyleyebiliriz.”

“Türkçeye bir vefa borucumuz var.”

Mustafa Ruhi Şirin, “Yunus Emre, Türkçenin belki de dünya durdukça yaşayacak en büyük ismi. Yunus Emre adına kurulmuş olan Enstitü hem Türkçemiz bakımından hem Türk edebiyatı hem de kültürel coğrafyamız bakımından çok

önemli bir başlangıç oldu. Kozasını yavaş yavaş öreceğiz bu yolculuk, umarım Türkçenin dünyada çok görkemli bir dil olduğunu önümüzdeki yıllarda gösterecektir.” diye konuştu.

Dünyanın en zengin dillerinden biri olan Türkçenin, henüz dünya dilleriyle ilişkisini kuran bir etimoloji sözlüğü bulunmadığına dikkati çeken Şirin, Yunus Emre Enstitüsünün çeşitli coğrafyalarda açacağı şubeler sayesinde Türkçenin varlığıyla daha fazla karşılaşılacağını ve Enstitünün bu anlamda önemli bir köprü rolü üstlendiğini belirtti.

Şirin, Yunus Emre Enstitüsünün sadece Türkçe eğitimi veren bir kurum olarak düşünülmesi gerektiğine işaret ederek, “Eğer bir kültür ve medeniyet coğrafyası anlayışıyla hareket edilirse

Türkçenin diplomatik yönü yani bir dil diplomasisi geliştirilebilir. O zaman Türkçe de dünyada öğrenilmesi gereken bir dil haline gelebilir.” değerlendirmesinde bulundu.

Genç Türkologlara yönelik düzenlenen yaz okulu etkinliğinin de kültürel diplomasi bakımından önemli olduğuna işaret eden Şirin, “Bunlar daha ilk adımlar, Yunus Emre Enstitüsü kurulalı uzun yıllar olmadı. Umarım bu adımlar atıldıkça kültürel diplomasi alanında Türkiye’nin açığı kapanır. Özellikle Türkçe üzerinden yürütülecek diplomasinin bizim kültür olarak 8 bin yıllık geçmişi olduğunu bildiğimiz Türkçeye bir vefa borcu olarak ödememiz gereken bir görevdir diye düşünüyorum.” dedi.

Jiayi Zhu, Ayzat Muktarbekova ve Büyükhanım Askerova.

Kanaatimce Türk edebiyatı sadece Türk dünyasında değil İslam dünyasında ve Batı'da da ilgi gören, merak uyandıran bir edebiyattır. Son yıllarda yurt dışındaki fuarlarda Türkiye'yi temsil eden yayıncıların rağbet görmesi bunun işaretidir.

“Türk Edebiyatçıları Dünya Edebiyatçılarına Örnek Olabilir”

Mehmet Nuri Yardım, Enstitünün İstanbul'daki eğitim binasında, “Edebiyatçılarımızın Çocuklukları” başlıklı seminerde konuştu.

Katılımcıların Türk edebiyatını daha iyi anlayabilmesi için, Türk yazarların hayatlarını ve edebiyata nasıl başladıklarını bilmeleri gerektiğini söyleyen Yardım, “Bu da ancak o yazarlarımızın hayatlarını iyi bilmekle mümkün olabilir.” dedi.

Yardım, edebiyatçıların hayatları hakkında bilgi sahibi olmanın onları anlama ve örnek alma açısından faydalı olacağını vurgulayarak, “Kendilerinin bilhassa meraklı olması lazım ki edebiyat yolunda ilerleyebilsinler. Bu bakımdan ben Türk edebiyatçılarının dünya edebiyatçılarına örnek olabileceğini düşünüyorum.” ifadesini kullandı.

Türk Edebiyatı Yaz Okulu programının son derece faydalı olduğunu dile getiren Yardım, “Yurt dışında çalışan, okuyan Türkologlar ile Türkiye'deki yazarların buluşturulması çifte faydayı bir araya getiriyor.” dedi.

Bu sayede hem yurt dışındaki çalışmalardan haberdar olduğunu hem de Türk edebiyatının dünya edebiyatına katılma imkânı bulduğunu ifade eden Yardım şunları kaydetti:

“Türk edebiyatıyla ilgilenen ne kadar insan var? Hangi ülkeler ağırlıkla bu çalışmalara önem veriyor? Türk edebiyatını gerçekten tanıyorlar mı? Tüm bunları düşünmekte fayda var. Kanaatimce Türk edebiyatı sadece Türk dünyasında değil, İslam dünyasında ve Batı'da da ilgi gören, merak uyandıran bir edebiyattır. Son yıllarda yurt dışındaki fuarlarda Türkiye'yi temsil eden yayıncıların rağbet görmesi bunun işaretidir. Biz Türk edebiyatını tanıtabilirsek dünya edebiyatları arasına Türk edebiyatı da rahatlıkla katılmış olur.”

“Birçok şair ve yazarın ilk hocaları anne ve babalarıdır.”

Çalışmalarında tanınmış yazarlar yerine daha çok unutulmuş, kenarda kalmış, ihmal edilmiş yazarlara odaklandığını anımsatan Yardım, “Birçok şair ve yazarın ilk hocaları aynı zamanda anne veya babalarıdır. Mesela Mehmet Akif'in ilk hocası Tahir Efendi, hem babası hem de hocasıdır.” şeklinde konuştu.

Her edebiyatçının kendisinden önceki edebiyatçıları tanımalarının önemine dikkati çeken Yardım, “Bu çok önemli, mesela Reşat Nuri Güntekin 'Bizim ilk hocamız Mehmet Akif'tir. Derse

girer, dersi işler, onu heyecanla dinlerdik' diyor. Reşat Nuri Güntekin'in şiir hayatına ve edebiyata girmesinde lalasının büyük etkisi var. Lalası ona masallar okuyor ve edebiyat zevki öyle başlıyor. Demek ki masalların, ninnilerin, türkülerin insanın yetişmesinde çok büyük tesiri var.” ifadelerini kullandı.

Mehmet Nuri Yardım, çocukluğunda en çok okuduğu iki yazarın Ömer Seyfettin ile Kemalettin Tuğcu olduğunu belirterek, “Peyami Safa'nın ortaokuldan terk olduğu söyleniyor edebiyat tarihçileri tarafından. Ama büyük bir edebiyatçıdır. Tahsil, eğitim her şey değildir. Bir yazar isterse kendisini yetiştirebilir.” şeklinde konuştu.

Mehmet Nuri Yardım, katılımcılara ara sıra çocukluk dünyasına sığınmalarını ve çocukluk yıllarını yazmalarını tavsiye ederek şunları ekledi:

“Asaf Halet Çelebi'ye masallar çok güzel geliyor. Aslında masallar bizim adeta ufkumuzu açan, bizi edebiyatla buluşturan en önemli unsurlardır. Bunaldığımızda ve sıkıldığımızda hepimiz çocukluk dönemimize gitmek isteriz. Çünkü o dönem bizi mutlu kılıyor. Çünkü çocuk kötülükten anlamaz, dobra doğrudur.”

Seminerin ardından soruları cevaplayan Yardım, daha sonra katılımcılarla hatıra fotoğrafı çekti.

Türkçede Çeviri

Fakirlik ve hastalık dirilticidir.
Korkutur ve iradeyi kırbaçlar, uyuklayan
enerjileri ayaklandırır.

Zenginlik, sağlık ve zekâ, insanın kendisine
haddinden fazla güven verdiği için, afyon
gibi uyuşturur, tembelliğe, ihmallere ve
gevşekliğe sevk eder.

Başarmak için, korku da, ümit de şarttır.
İnsana fakirliğin ve hastalığın öğrettiklerini
hiç bir okul ve kitap veremez.”

Peyami Safa

“İlk kez çeviri yapacaksa şunu soruyorum, yetişkin kitapları mı çevirmek istiyorsun çocuk kitapları mı? Benim önerim çocuk kitapları oluyor.”

(Soldan) Karin Tellioglu ve Nazlıcan Kabataş

“Edebiyat, Dünyada Aktif Rol Oynuyor”

“Dünya Telif Pazarında Çevirmenlerin Gücü ve TEDA'nın etkisi” başlıklı seminer, Enstitünün İstanbul'daki eğitim binasında gerçekleştirildi.

Kültür ve Turizm Bakanlığı Türk Kültür, Sanat ve Edebiyat Eserlerinin Dışa Açılımını Destekleme Projesi (TEDA), İstanbul Fellowship (Uluslararası Telif Zirvesi), çeviri fonları ile Türk ve dünya edebiyatının konuşulduğu etkinliğe, Nazlıcan Kabataş katıldı.

TEDA'nın bir çeviri fonu olduğunu belirten Kabataş, “Türk edebiyatının yurt dışına açılımına destek sağlayan bir fondur. Çevirmenlerimizle Türk edebiyatının yurt dışında daha fazla basılması, yayılması ve yabancıların Türk edebiyatını tanınması için çalışmalar yapıyoruz. TEDA'nın da bu konuda destekleri bulunuyor, Türk yazarların kitaplarının yurt dışında basılması için fon sağlıyor.” diye konuştu.

Kalem Ajans olarak Türk edebiyatını yurt dışında temsil etmek için çalıştıklarını anlatan Kabataş, şunları kaydetti:

“150'den fazla yazarı temsil ediyoruz. Birçoğu 30'dan fazla dile çevrildi. Aynı zamanda yurt dışındaki yayıncıları da Türkiye'de temsil ediyoruz. Katılımcıların bir kısmı çevirmen olmak istiyor. Bu çok güzel bir şey. Çevirmenlerimizi destekliyoruz ve severek temsil ediyoruz.”

Çeviri fonları ve çevirmenlerle ilgili soruları cevaplayan Kabataş, şunları söyledi:

“Edebiyat, dünyada çok aktif bir rol oynuyor. Biz de bu rolde yer aldığımız için çok mutluyuz. Çok farklı ülkelerin edebiyatını temsil etmekten gurur duyuyoruz umarım bu konuda daha fazla çalışmalar yapabiliriz. Mütercim ilk kez çeviri yapacaksa şunu soruyorum, yetişkin kitapları mı çevirmek istiyorsun çocuk kitapları mı? Benim önerim çocuk kitapları oluyor. Çünkü aşama aşama gitmek çok daha iyi. 300 sayfalık bir kitabı çevirmektense 32 sayfalık çocuk kitaplarıyla başlamak çeviri için daha güzel bir tecrübe sağlar.”

İstanbul Uluslararası Edebiyat Festivali (İTEF) Koordinatörü Karin Tellioglu ise TEDA, İTEF, Kalem Ajans ve Türk edebiyatı alanında yapılan çalışmalardan bahsetti.

Türkçe bilen yabancıların Türk edebiyatını kendi ülkelerinde tanıtmaları ve yaymaları için izlenmesi gereken yolu anlatan Tellioglu, “Türk edebiyatı dünya edebiyatında çok önemli.” ifadesini kullandı.

“Bazen yapılan çeviriler o kadar eşsiz oluyor ki hem çevirmenin içinde bulunduğu kültürü hem de çevirisini yaptığı eserin kültürünü aynı potada eritiyor. Bu da çeviri yapılan dile bir kültür bir değer katıyor.”

Ahu Sıla Bayer |

“Kendi Dilinize Çevirken Türkçe Gibi Melodik Söylemenizi Bekliyorum.”

Türk Edebiyatı Yaz Okulu'nun son gününde Ahu Sıla Bayer, misafir öğrencilerimize, “Çeviri Eserlerin Türk Tiyatrosu'na Etkisi” başlıklı bir seminer verdi.

“Çeviri yalnızca dilden dile yapılan bir etkinlik midir?” Cevabımız hayır. Örneğin Yahya Kemal Beyatlı “Endülüs'te Raks” şiirinde Endülüs İspanya'sının kültürünü Türkçe olarak Türk kültürüne aktarıyor.” diyen Ahu Sıla, şöyle devam etti:

“Yahya Kemal Türkiye'den çıkmış bir şair olarak İspanyol Flamenko dansını şiirinde üç kelime ile anlatıyor: ‘Zil, gül ve şal.’ Bu büyük bir dikkat gerektirir. Bazen kelimelerle bir melodi oluşur. İşte Yahya Kemal de bu üç kelime ile bunu başarabilmiştir. Bu üç kelimeyi duyduktan sonra aklınızdan hiç çıkmıyor. Bazen yapılan çeviriler o kadar eşsiz oluyor ki hem çevirmenin içinde bulunduğu kültürü hem de çevirisini yaptığı eserin kültürünü aynı potada eritiyor. Bu da çeviri yapılan dile bir kültür bir değer katıyor.”

Cervantes'in Don Kişot'unun Roze Hakmen çevirisinin çok iyi bir çeviri olduğunu anlatan Ahu Sıla, “O kadar iyi bir çeviridir ki sanki Don Kişot bir Türk karakter gibi gözümüzde canlanır.” dedikten sonra şöyle konuştu:

Homeros'un Azra Erhat çevirisi yine iyi örneklerdendir. Bugün biraz Edmond Rostand'ın *Cyrano de Bergerac* eseri üzerinde duracağız. Bu eser bir çeviri olmasına rağmen neden Türk edebiyatında

bu denli yer edinmiş. Cyrano 17. yüzyılda yaşamış Fransız bir silahşor. Yalnız çevirisini yapan Sabri Esat Siyavuşgil Cyrano'yu öylesine bizden biri gibi aktarmış ki ister istemez kültürel olarak yakınlık kuruyoruz. Sanki Türkçe yazılmış gibi. Bu metnin başarısı Fransız aslında olduğu gibi kafiyenin Türkçede de devam etmesi. Shakespeare'inin *Bir Yaz Gecesi Rüyası* adlı tiyatro eserinde de benzer durum mevcuttur. Tiyatro metninde geçen yabancı karakterleri oyunun çevirmeni olan Can Yücel büyük bir ustalıkla Türkçe isimlere çevirmiştir. Bu karakterlerle kendi kültürümüzden bağ kurmasını sağlamıştır. Can Yücel çevirilerinde çevirmen yerine özellikle ‘Türkçe söyleyen’ tabirini tercih ediyor.

Can Yücel'in metnin melodisini Türkçeye yeniden kazandıran bir usta olduğunu ve bu yüzden kendisine “Türkçe söyleyen” ifadesini daha uygun bulduğunu söyleyen Ahu Sıla Bayer, Can Yücel'in iyi bir çevirmen olmasında aslında şair olmasının da büyük bir yararı olduğunu söyleyerek şu sözleri ilave etti:

“Burada önemli olan çevirmenlerin halk edebiyatına, divan edebiyatına, kendi dillerine ve çeviri yaptığı dilin inceliklerine hâkim olmalarıdır. Yoksa sadece çeviri olur. Ben de sizden en az bu kadar çeviriler bekliyorum. Kendi dilinize çevirirken Türkçe gibi melodik söylemenizi bekliyorum.”

Türkiye’de ilk editörün İbrahim Müteferrika olduğunu söylemek yanlış olmaz. İbrahim Müteferrika kendisine basılmak üzere verilen dosyaları basmadan önce okuyor, hatta eksik gördüğü yerleri kendisi eklemeler yapıyor. Kötü niyetle yapmıyor. Örneğin kitaba haritalar ekletiyor. Sebebi ne peki bunun? Okuyucunun daha iyi anlayabilmesini sağlamak.

Kadir Yılmaz |

“Editör Aslında Çok Modern Bir Meslek, Kadim Bir Meslek Değil”

Babil Kitap’ın ve *Arka Kapak* dergisinin editörü Kadir Yılmaz, Yunus Emre Enstitüsü’nün Eminönü’ndeki eğitim binasında, “Türk Yayıncılığı ve Editörlüğü” başlıklı bir seminerle Türk Edebiyatı Yaz Okulu’nun son konuşmacısı oldu.

Editörlerin aslında yayınevlerinin kötü polisi olduğunu ileri süren Kadir Yılmaz, yazarı en çok editörün zorladığını, hatta bazen de yazarı, yazdığına pişman ettiğini söyledi.

Editörlüğün çok modern olduğunu, eski bir meslek olmadığını vurgulayan Kadir Yılmaz, “Editör dediğimiz meslek aslında çok modern bir meslek, kadim bir meslek değil. Çünkü insanoğlunun yazıyla ilişkisi binlerce yıllık hatta 5000 yıllık bir ilişki. Mağara resimlerinden başlayıp günümüze değin uzanan bir süreçten bahsediyoruz. Yalnız kitaplar da tekerlek gibidir. Yüzyıllar geçse de, formu değişse de üstlendiği görevini devam ettirir. Bu ilişki de değişmeyen iki unsur görüyoruz. Birincisi yazarın kendisi, ikincisi ise yazının kendisi. Biz de editörler olarak ilişkimizi yazar ve ürettiği yazı üzerinden kuruyoruz.” dedi.

“Türkiye’de ilk editör İbrahim Müteferrika’dır.”

Homeros’un, Yunus Emre’nin, Shakespeare’in editörünün olmadığını, buna rağmen modern edebiyatın yapı taşları olmayı başardıklarını söyleyen Yılmaz, günümüzde ise eserlerin yayınevi üzerinden sunulduğu için yayınevi sahibinin eseri yayınlamadan önce güvenebileceği insanlara ihtiyaç duyduğunu ifade etti.

“İşte bu kişiler de editörler oluyor. Yayınevi sahibi tek başına bu kitapları okuyup, eser iyi mi kötü mü piyasada değer görür mü? Basılmaya değer mi? Bu süreci yönetmeye yetişemeyeceğinden kararını editörler üzerinden veriyor.” diyen Yılmaz sözlerine şöyle devam etti:

“Bizim yaptığımız iş şu: Yazar dosyasını bitirir. Dosyayı bize getirdiği zaman biraz gerilim olur. Çünkü editörler metne müdahale etmek ister. Yazara göre de siz onun metnini yazardan daha iyi bilemezsiniz. Eğer yazar bizim düzeltme isteklerimizi şahsi olarak algılamayıp, eleştirileri veya düzeltmeleri kabul ederse işte o vakit çalışmaya başlıyoruz biz de. Editörler yazarlarla uyumlu bir şekilde çalışmak

istiyorlarsa insan ilişkileri konusunda uzmanlaşmaları gerekiyor. Çünkü burası hassas bir nokta. İyi bir editör kitabı en az sorunla okuyucuyla buluşturandır. Sorunsuz bir kitap olduğunu söylemiyorum çünkü hatasız insan yoktur, ama editör, eseri en az sorunla okuyucuyla buluşturma sorumluluğu taşır. Editörlüğünüzü kabul ettirebilmek için ise, entelektüel bir alt yapınızın olması ve birkaç dil bilmeniz gerekiyor. Türkiye'de ilk editörün İbrahim Müteferrika olduğunu söylemek yanlış olmaz. İbrahim

Müteferrika kendisine basılmak üzere verilen dosyaları basmadan önce okuyor, hatta eksik gördüğü yerleri kendisi eklemeler yapıyor. Kötü niyetle yapmıyor. Örneğin kitaba haritalar ekletiyor. Sebebi ne peki bunun? Okuyucunun daha iyi anlayabilmesini sağlamak. Sonuçta ortada bir masraf var. O günden bugüne bizim yaptığımız şey nerdeyse aynı aslında. Editörlerin görevi bir nevi okuyucunun daha iyi almasını sağlamak. En zor olan editörlük ise çeviri bir eserin editörlüğünü yapmak. Çeviri yapılan

dile de hakim olmanız gerekiyor. Çeviri yapılırken atlanmış mı kelime doğru çevrilmiş mi? Bunlara hep dikkat etmeniz ve kontrol etmeniz gerekiyor. Dolayısıyla çok zahmetli ve yorucu bir iş oluyor. O yüzden editör olmak isteyen kişilerle çok fazla karşılaşmıyoruz. Bu süreç sabır da gerektiren bir süreç. Birkaç dil bilmeniz, sürekli okumanız, ülkelerin tarihi hakkında bir fikir sahibi olmanız gerekiyor. Yani zihninizi sürekli açık tutmanız gerekiyor. Bu da uzun zaman alıyor. Ben editörlük mesleğine çe-

virmen olarak giriş yaptım. 10 yıldır aşağı yukarı bu mesleğin içindeyim. Sosyal bilimler birikerek ilerliyor, bu işe emek verdikçe geliyorsunuz. Bu işin bir okulu yok. Atölyeleri açılıyor zaman zaman ama kısa dönemli bir çalışma oluyor. Bu işin üniversitede bölümü olsaydı bile okulda öğrenmeniz pek mümkün olmazdı. Editörlük, piyasada öğreniliyor. Siz de bu meslekte ilerlemek istiyorsanız sürekli bu iş için açık olup kendinizi geliştirmek zorundasınız."

bölüm
II
hayat

YUNUS EMRE
ENSTİTÜSÜ
Yaz Okulları
2019

Türk
Edebiyatı
Yazar
Okulu

Shazaib Khan
Hindistan

İstanbul
22 Temmuz - 04 Ağustos

RULE #1
I'M ALWAYS RIGHT
(SEE BACK FOR RULE #2)

“İstanbul Benim İçin Bir Şehir Değil Bir Şiir Gibiydi”

Benim Türkçeyle karşılaşma hikâyem öyle afilli olmadı ama Türkçeyi öğrendikten sonra Türkçe benim hayatıma, karanlığıma ışık oldu. Çocukluğumdan beri edebiyata ilgi duyarım. Benim için edebiyatı bilmek ve anlamak demek insanların karmaşık ruh halini de anlamak demektir. Bu felsefeye inandığım için de edebiyat hayatımın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir.

Edebiyata olan bu tutkumun yanı sıra Türkçe öğrenmek de benim hayallerimin ve hedeflerimin arasına eklendi. Türklere ve Türk kültürüne olan hayranlığım, Türkçe öğrenme tutkum eğitim kariyerimde de bu alana yönelmemi sağladı. Dahası Hindistan’da Türk kültürü ve edebiyatına yoğun bir ilgi var. Öyle ki Jamia Millia İslamia Üniversitesinde Türk Kültür ve Edebiyatı bölümünü okuyorum.

Bu bölümü seçerek Türk kültürü ve dilini yakından tanıma imkânı buldum. Ayrıca tarih boyunca Türkiye ve Hindistan arasında ticarî, siyasî ve kültürel ilişkiler olmuş ve bu iki ülke gerçekten şanlı bir tarihi paylaşmış, bu ilişkilerden doğan güzellikleri hep beraber kucaklamıştır. Maalesef tarihimizde bu ilişkilerin birtakım sebeplerle zayıfladığı, kesintiye uğradığı da olmuştur.

Hint ve Türk medeniyeti

İnsanlar bana hep Türkçeyi neden öğrendiğimi soruyorlar:

Ben Hindistan’da yaşıyorum ve onlara çok tuhaf geliyor. Bana hep soruyorlar ki “neden Almanca, Fransızca, Rusça veya Çince öğrenmedin de Türkçe öğrendin? Türkçeyi Hindistan’da hiç kimse bilmiyor.”

Fakat ben hiçbir şey demiyorum çünkü onların sorularının cevaplarının yine kendi sorduklarında olduğuna inanıyorum.

Hindistan’da Türkçe bilen çok azdır. Herkes Fransızca, Arapça, Almanca gibi dilleri öğrenmek istiyor ama bilmiyorlar ki bu iki medeniyet, uzun yıllardır varlığını sürdüren köklü medeniyetlerdir. Hint medeniyeti, sahip olduğu kültürel zenginlik ve üretmiş olduğu harika denilebilecek eserler bakımından dünyanın önde gelen medeniyetlerinden biridir, tıpkı Türk medeniyeti gibi. Hindistan’ın yerli halkı bu büyük medeniyetin oluşmasında önemli bir rol oynamıştır. Dil de bir toplumun oluşmasında ve gelişmesinde önemli bir rol oynamıştır. Dil her zaman bakidir. Bir medeniyet yok olursa da yerine başka bir medeniyet doğar ve dil bunun aracılığıyla kendi içinde yapı ve şekil değişiklikleri oluşturarak ileriye sürülür.

Türkiye ve Hindistan bu açıdan çok zengin bir ülkedir. Benim buna olan merakım da iki ülkenin ortak bir kültür ve dili sayesinde doğmuştur.

“Herkes kendi hayatının tadına bakıyor. Biri Hariç: Recep Tayyip Erdoğan.”

Türkiye-Hindistan arasında eski çağlardan günümüze kadar dil ve kültür gibi çeşitli alanlarda benzerlikler ve ortak noktaları görüyoruz. Bununla birlikte yarımadanın dışından gelip, sahip oldukları farklı kültürleri de beraberinde getiren topluluklar bu muazzam kültürel zenginliğin oluşmasında kuşkusuz büyük katkılarda bulunmuşlardır.

İkincisi ben Hindistan’da yaşayan bir Müslüman’ım ve bence tüm Müslüman topluluğunun neyle uğraştığını herkes bilmektedir. Mesela Filistin, Suriye, Yeni Zelanda vb. ama kimse bunu umursamıyor. Herkes kendi hayatının tadına bakıyor, herkes kendisiyle ilgileniyor, fakat bir adam hariç, bir aslan hariç evet o hiç kimse değil! Türkiye’nin Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan... Tüm dünyadaki Müslümanların başına gelenlere karşı duran tek kişi o ve ezilen Müslümanlarla dimdik duruyor.

Bu beni çok etkilenmiş ve dolayısıyla Türkçe öğrenmemin sebebinden birisi olmuştur. Ayrıca Türk dizileri, filmleri, şarkıları da Türkçe öğrenmemde önemli bir rol oynamaktadır. Türk dizileri 2016’dan itibaren Hint televizyonlarında yayınlanmaya başladı ve ilk olarak Adını Feriha Koydum yayınlandı. Bu dizi Hint televizyonuna gelen ilk diziydi. Ben bu diziden çok etkilenip Youtube ve Netflix gibi diğer internet sitelerinde daha fazla izlemeye başladım.

İçerde, Çukur, Kuzey Güney, Gönül, Karakalem, Cesur ve Güzel, Delibal vb. gibi birçok diziler izledim. Bu diziler bana Türkiye’yi yakından tanıma imkânı sağladı. Fakat sadece Türkiye’yi değil Türk halkını, Türk kültürünü, Türk sanat ve mimarlığını, özellikle İstanbul’u tanımama ve sevmeme vesile oldu. İstanbul en çok sevdiğim şehirdir. Dizi ve filmler beni çok etkiledi, şimdi filme karşı farklı bir bakışım var. Bana göre dizi ve filmler sadece eğlence amaçlı değilmiş, aynı zamanda bir ülkenin kültürünü, dilini ve tarzını da öğretiyormuş.

İstanbul'u şiir gibi gören Shazib'in objektifinden Galata Kulesi. |

Neden Türk Edebiyatı Yaz Okulu?

Nisan 2019'da Yunus Emre Enstitüsü tarafından düzenlenen Türk Edebiyatı Yaz Okulu programına katılmak için fırsat buldum. Yaz Okulunun internetteki videolarını gördüm, arkadaşlardan duydum, hocalarımdan duyup kazanmak için çok çalışmaya başladım. 2016'dan beri çok çalıştım ve Allah'a şükür Türkçe sayesinde Yunus Emre Enstitüsü Türk Edebiyatı Yaz Okulu programını kazandım.

İşte şimdi 15 günlük (hatta bir buçuk aylık) hatıralarımı ve görüşlerimi yazma zamanı gelmişti.

İstanbul'a gitmeden önce biraz gergindim. Çünkü tüm grup üyeleri benim için yabancıydı. Fakat günler geçtikçe öğrenciler ülkelerini ve ülkeleriyle ilgili düşüncelerini paylaşmaya başladılar. Günlerce Türk edebiyatının yazarlarını, eserlerini çeşitli videolarla, metinlerle öğrenmeye başladık. Şiirler, yazılar, mektuplar, inceleme yazıları mezuniyet dönemim boyunca hiç okumadığım müthiş bir bilgiye sahip olmamı sağladı. Bu bilgiler benim için çok önemliydi, çünkü Türk edebiyatını daha fazla inceleme şansım oldu.

Türkiye'ye, İstanbul'a gelmeden önce program bize gönderilmişti, doğrusu Türk Edebiyatı Yaz Okulu başlayınca kadar programın bu kadar güzel olacağını düşünmemiştim.

“Kendimi bir Türk gibi hissediyordum.”

Türkiye'de güzel günler geçirdim. Belki gelirken böyle düşünmüyordum. Geldiğimde, ilk defa Türkiye'ye ve farklı bir ülkeye geldiğim için aklımda olan birçok şey vardı. Bu yüzden kendime sürekli soruyordum, daha önce hiç karşılaşmadığım insanlarla nasıl hayatta kalacağımı düşünüyordum. Ancak İstanbul'a ulaştığımda, farklı ülkelerden gelen Türkçe konuşan arkadaşlarla konuştuğumda kendimi asla bir yabancı gibi hissetmedim. Sanki kendi ülkemdeydim.

Türkiye'de kaldığım iki hafta boyunca kendimi bir Türk gibi hissediyordum. Sanki benim ülkemdi. Türkiye'de dolu dolu günler geçirdim. Belki gelirken böyle düşünmüyordum, ancak Türkiye'nin aslında keşfedilmesi gereken olağanüstü birikimlerini, edebiyat, sanat ve bilim tecrübesini gördüm.

Shazib Khan, Türk Edebiyatı Yaz Okulu'nda sertifikasını alırken. |

Öyle ki, 23 ayrı dost sadece Türkiye'yi merkez üs olarak görerek birbirleriyle temasta kalmaya, birbirlerini kendi ülkelerinin ve dünyanın seçkin edebiyat, sanat olaylarından haberdar etmeye, şahsi tarihiyle ilgilenmeye, birbirinin hatırını sormaya da devam edecekti ki bu inanılmaz bir zenginliktir. Dünyanın en muhteşem hocaları bu etkinlik boyunca bizimle hep yakından ilgilendiler. Seçkin bilim ve sanat adamlarıyla birebir tanıştık ve bu tanışıklığımızı devam ettirmemiz için hocamız bütün iletişim ağını kurarak bize teslim etmişti.

Aslında üniversiteden mezun olduktan sonra yavaş yavaş Türkçeye karşı olan ilgimi kaybediyordum, ama Yunus Emre Enstitüsünün Türk Edebiyatı Yaz Okulu beni dönüştürdü. Bu sefer daha güçlü, daha etkili bir şekilde dikkatimi çekti.

Hem akademik hayatımda bilgi kaynağım olup beni aydınlatıp yol gösterdiler hem de bana dost olup güzel anılar biriktirmemi sağladılar. Türkiye'ye gelmem benim en büyük hayalimdi. Öğrendiğim dili ana vatanında, Türk halkıyla konuşmak bana büyük mutluluk verdi. Hatalarımı, telaffuzda olan sıkıntıları gördüm. Kendimi geliştirme, kültürünü yaşama, yemeklerini tatma fırsatını yakaladım, Özellikle çiğköftenin tadına

bakmak benim en büyük hayalimdi ve bu hayalimi de gerçekleştirmiş bulunuyorum.

Neler gördüm?

Türk Edebiyatı Yaz Okulu'nda sadece bilgi sahibi olmadım. Bilginin yanında unutulmaz insanların dostluklarına ve anılara sahip oldum. Sabah ders, öğleden sonra kültür ve edebiyat mekânlarının gezisinden sonra otele yerleşiyorduk. Balat'ta Çukur'un çekildiği yerdeydi otelimiz. Akşamları, Balat'ın sokaklarını adımlıyorduk ki unutulmazdı.

Türk Edebiyatı Yaz Okulu'nda çok değerli dostluklar elde ettim: Özbekistan'dan Azize yakın bir "arkadaşım"dı. Lübnan'dan Riwa ile "kanka" olmuşum. Cezayir'den Khaoula benim "bir küçük kardeşimdi" artık. Sırbistan'dan Adam erkek "kardeşim" oluvermişti. Komşu olduğumuz halde birbirimizi hiç görmediğimiz Pakistan'dan Muhammed ile "komşu" olmuştuk. Hayatımda ilk defa bir Pakistanlı ile karşılaşmıştım. Macaristan'dan Szonja gibi bir dost kazandım, İran'dan Murtaza Firuzi gibi bir hoca kazandım. Ben bunları hayat boyunca unutmayacağım. Milyon dolar para versen bu tecrübeyi, bu yaşadıklarımı, bu güzel anıları ve bu güzel yeni ailemi kazamazdım.

Çukur dizisinin çekildiği yerde. |

"Türkiye kendi kültürüne, insanlarına, diline beni âşık etti."

Bence Türkiye'yi gezmek başka ve Türk Edebiyatı Yaz Okuluna katılmak başkadır. Kendimde birçok değişiklik gördüm. Hayatım çok değişti, dürüst olmam gerekirse Türkiye bana bir hedef gösterdi. Türkiye, kendi kültürüne, insanlarına, yaşam tarzına, diline beni âşık ettirdi. Ben daha fazla Türkçe öğrenmek istiyordum, daha fazla sayıda roman okumak istiyordum. Türkçemin çok geliştiğini fark ettim ve şimdi anadili gibi konuşabiliyorum. Türkçe konuşma konusundaki güvenim eski zamanlara göre çok daha iyi hale geliyor. Bu biraz da Türk Edebiyatı Yaz Okulu'nun sayesinde oldu.

"Türkiye'ye gelirim."

Türkiye'de çalışma şansım olursa her şeyi bırakıp hemen Türkiye'ye gelirim. Programa katıldığım İstanbul dünyanın en güzel merkezidir. "İstanbul insanı âşık eder." bunu duymuştum ama İstanbul'u gezdikten sonra buna inanmaya başladım. İstanbul benim için bir şehir değil bir şiir gibiydi. Bu şiir gibi olan şehir, bu şiir gibi dil olan Türkçe bana hayat verdi. Bu yüzden Türkiye'yi sadece kalbimde taşımak istemiyordum Türkiye'yle sürekli bir bağlantı içerisinde olmak istiyordum. Öyle ki vatanımda geri dönmek istemiyordum.

Türkiye'de geçirdiğim bu 15 gün inanılmazdı, sanki bir rüya görüp uyandım. Hindistan'a döndüğümde çok duygulandım. Türkiye'den ayrılmamın bu kadar acı verici olacağını hiç düşünmedim. Sanki ben kendi memleketimden, kendi ailemden sonsuza dek ayrılmıştım. Hatta birbirlerini çok seven iki sevgili ayrılığı gibi geldi Türkiye'den ayrılmak.

"Kol saatim hâlâ Türkiye'nin saatine göre çalışıyor."

Fakat hocamız bize her defasında, "bizimkisi bir veda değil, yeni bir hayat için yeni bir başlangıçtır." diyor ve ekliyordu: "Uzaklar uzak değil, yakındır bize." Bunu anlamıyordum, neden böyle konuşuyordu? Ne zamana kadar!.. Ayrılma vakti

geldiğinde anlamıştım. Türkiye'den ayrılıyorduk, ağlayarak ancak bizimkisi bir veda değil, Türkiye ile sağlam irtibatlar kurmak için yeni bir başlangıçtı bizimkisi.

Benim kol saatim hâlâ Türkiye'nin saatine göre, yani İstanbul'a çalışıyor. Değiştirmeye çalıştım ama beceremedim. Türkiye'ye yine geleceğimin sözünü kendime verdim. Şimdi Türkiye'yi ikinci ülkem olarak görüyorum ve her zaman Türkiye'nin yanındayım.

Bu 15 günlük hayatı daha uzun yaşamak istiyorum. Yaşadıklarımı yine yaşamak istiyorum, İstanbul'u yine yaşamak istiyorum. Memleketim Türkiye'ye yine gitmek istiyorum.

*"İstanbul gel beni eteğinden atma
İstanbul gel beni sensiz bırakma
İstanbul bu son dileğim
Bana bir mezar ver."*

Ömer Erdem

Türk Edebiyatı Yaz Okulu

**Büyükhanım
Askerova**

Azerbaycan

22 Temmuz - 04 Ağustos

Rüyadan Gerçeğe: “Bir İstanbul Masalı”

Aslında benim İstanbul’la bağım çok önceden başladı. Beklemediğim anda İstanbul benim hayatıma girdi. Altı sene önce rüyamda vapurla bir kuleye doğru gittiğimi görmüştüm. Vapurda biri bana, hakkında hiçbirşey bilmediğim kuleyi göstererek, “Bak, şu karşıdaki Kız Kulesi’dir.” demişti. O günden beri Kız Kulesi’ni araştırmaya, hakkında bilgiler okumaya başladım. Denizin ortasında olan bu tarihî mimari eserle ilgili ne çok efsaneler ve hikyeler varmış!.. Benim için İstanbul’un simgesi oldu bu gizemli kule. Artık İstanbul benim için sadece şehir değil, hayal oldu. “Yangın olur biz yangına gideriz”, “İstanbul’u sevmezse gönül aşkı ne anlar”, “İstanbul’dan Üsküdar’a yol gider”, “Yarım İstanbul’u mesken mi tuttun”, “Dün kahkahalar yükseliyorken evinizden” ve birçok şarkıları, türküleri yıllardır severek dinliyorum.

Türk dili ve edebiyatını anlatmak ve tanıtmak amacıyla İstanbul’da iki haftalık yaz okulu düzenlenecekti. Bu benim için muhteşem bir fırsattı. Bakü Devlet Üniversitesinde Filoloji Fakültesinde lisans yaparken Türk edebiyatı ilminden aldığım dersler beni çok etkilemiş ve Türkolojiyle,

Türk edebiyatıyla yakından ilgilenmeye başlamıştım.

Türk edebiyatını okurken dil açısından hiçbir zorluk yaşamıyordum. Azerbaycan Türkçesiyle Türkiye Türkçesinin yakınlığını ve kelimelerin aynılığını görmemek mümkün değil. Gerek eski devir Türk edebiyatı, gerek modern Türk edebiyatı örneklerini, Reşat Nuri Güntekin’in romanlarını, Nâzım Hikmet’in şiirlerini, Ahmet Hamdi Tanpınar, Sabahattin Ali gibi yazarların eserlerini severek okuyordum. Orhan Veli’nin şiirleri ise benim için bambaşkaydı.

*“İstanbul’u dinliyorum, gözlerim kapalı;
Bir kuş çırpınıyor eteklerinde;
Alnın sıcak mı, değil mi biliyorum;
Dudakların ıslak mı, değil mi biliyorum;
Beyaz bir ay doğuyor fıstıkların arkasından
Kalbinin vuruşundan anlıyorum
İstanbul’u dinliyorum.”*

Rüyasında gördüğü Kız Kulesi’nin artık tam karşısında.

Doktoram: İbranice Yazılmış Türkçe metinler

Türk edebiyatının ve Türkçenin benim akademik hayatımda inanılmaz katkısı oldu. İbranice öğrenmemin ve Azerbaycan Millî Bilimler Akademisinde İbrani dili alanında yüksek lisans eğitimim sayesinde Türkçeye olan sevgimi birleştirerek İbrani alfabesi ile yazılmış Türkçe metinleri araştırmak kararını verdim. Nihayet Türkoloji alanında doktora başladım. İbrani alfabesiyle kaleme alınmış Türkçe hikâyeleri okumak, araştırmak ve onları bilim dünyasına kazandırmak istiyorum. Tarihin farklı devirlerinde İbranî alfabesi kullanan Türklerin, Karay Türklerinin çeşitli yazıları, özellikle Hazar Kağanlığı döneminden bugüne kalmış metinler üzerinde çalışmak ve Türk dünyasına faydalı olacak bir proje sunmak

istiyorum.

Bunları göz önünde bulundurarak İstanbul'da düzenlenecek Türk Edebiyatı Yaz Okulunun bana önemli bir katkı yapacağını düşündüm. Üstelik Azerbaycan'a dost ve kardeş olan ülkeye, Türkiye Cumhuriyeti'ne ilk defa gidecektim. Derhal Türk Edebiyatı Yaz Okulu programına başvurduğum ve kabul edildiğimi öğrendiğimde sevinçten havarlarda uçtum.

Aslında yaz okulu iki haftalık olacaktı ama 28 Haziran 2019 tarihinde oluşturulan "Edebiyat Yaz Okulu" adlı iletişim grubuyla bizim maceramız başladı. 23 farklı ülkeden programa katılan öğrencilerden oluşan grubumuzla yaklaşık bir ay boyunca hemen hemen her gün konuştuk, Türk edebiyatını tartıştık.

Uzakta başlayan dostluk

Türkiye'ye gelmeden büyük bir arkadaşlık oluştu aramızda. Fotoğraflarımızı gruba gönderdik, herkes birbirini görmüş ve hangi ülkeden katıldığını öğrenmiş oldu. Hatta artık birbirimizi tanıyorduk. Havaalanında bekleyen arkadaşlarıma yaklaşıp, "Merhaba sen Khaoula idin, sen Leyla'sın, sen Marwa değil miydin?" diye sormuştum. O kadar kolay alıştık ki sanki kırk yıldır tanışıyorlardık. Yani çok eski dostlardık. Sonra Balat'taki otelimize geldik. İstediklerimiz her şey vardı, güzel, düzenli, sakın, kısaca muhteşemdi. Orası iki hafta boyunca bize yuva oldu diyebilirim. Odamı o kadar çok sevip ona alışmıştım ki... Balat sokakları ise sıradan bir sokak olmadı benim için. Kalbimde özelliği olan, hep hatırlayacağım, hatıralar dolu bir mekân...

Ve İstanbul...

21 Temmuz 2019 tarihinde hayatımda ilk defa uçağa biniyordum ve ilk defa Türkiye'ye geliyordum. Çok ilkler yaşadım bu tarihte. İlk defa dünyanın farklı ülkelerinden farklı kültürlerle sahip olan 23 kişiyle aynı ortamı paylaşıyordum. Rusya, Belarus, İtalya, İran, Bosna Hersek, Makedonya, Mısır, Cezayir, Çin, Güney Kore, Türkmenistan, Kırgızistan, Pakistan, İsveç, Filistin, Hırvatistan, Hindistan, Lübnan, Macaristan, Özbekistan ve Sırbistan'dan katılan ve lisans, yüksek lisans ve doktora seviyesinde eğitim alan öğrencilerle birlikte İstanbul'da dolu dolu yaşayacağımız günler bizi bekliyordu.

Yaz okulu programımız 22 Temmuz'dan itibaren başlayacaktı. Başlangıçta program bana çok yoğun geliyordu. Programımız öğleden önce ve öğleden sonra olmak üzere ikiye ayrılıyordu. Sabahları bilim ve sanat adamlarının anlatacağı derslerle başlayacak ve öğleden sonra sabahki derslerle irtibatlı şekilde edebiyat ve kültür mekânlarında rehberler eşliğinde geziler olacaktı. Yapacağımız işlere, gezilere ve derslere göz attığımda, "Aman Tanrım bu kadar yerleri gerçekten gezecek miyiz? Nasıl alışacağım bu kadar yorgunluğa?" diye düşünüyordum. Evet ilk günler çok yorulduk, akşamları

geç dönüp sabahları erkenden uyanmak ve yeni bir güne başlamak zor oldu; ama birkaç gün sonra o kadar alıştım ki bu duruma, hatta otele erken döndüğümüzde arkadaşlarla toplanıp geceye kadar sohbetler ettik, yani yorulmadık. Günlerimiz harika ve keyifli şekilde devam ediyordu.

Alay Köşkü'nde İlk Ders

Tarihî Alay Köşkü'nde yani Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesinde gerçekleşen ilk dersimizde Doç. Dr. Turgay Anar bize, Türk edebiyatının mekânlarını anlattı. Öğleden sonra ise, Turgay Anar ile İbrahim Öztürkçü Divanyolu üzerindeki edebiyat ve kültür mekânlarını gezdirdiler. Bu gezide en çok ilgimi çeken Milyon Taşı olmuştu. Hemen yanı başındaki su terazisinin gölgesinde mütevazı bir mermer sütun olan bu taş, Roma İmparatorluğu döneminde dünyanın merkezi olan noktayı, sıfır noktasını işaret ediyordu. Hatta çeşitli dünya şehirlerine uzaklıkları gösteren tabelalar çok ilginçti. Gezi ve atölye çalışmasından sonra tüm tematik yaz okulları ile birlikte muhteşem Boğaz turu yaptık. İlk günden aşık oldum İstanbul'a. İlk hafta İstanbul Üniversitesi, İstanbul Fetih Cemiyeti, Türk Edebiyatı Vakfı, Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı ve Yunus Emre Enstitüsü'nün Eminönü'ndeki binasında Mario Levi'den Necmettin Turinay'a, Ercan Akbay'dan Sevinç Çokum'a, Turan Karataş'tan Ali Aycil'e kadar en seçkin isimlerle beraber olduk.

Bu isimlerle birlikte olmak, bizzat kendileriyle tanışmak ve Türk edebiyatının önemli yazarlarını, Yahya Kemal Beyatlı'yı, Ömer Seyfettin'i, Halide Edip Adıvar'ı, Sait Faik Abasıyanık'ı onlardan dinlemek benim için olağanüstü bir fırsattı. En çok etkilendiğim bilim ve sanat adamları Beşir Ayvazoğlu, Ahmet Ümit, Bahtiyar Aslan olmuştu. Hepsi o kadar samimi ve doğal bir ortam yaratmışlardı. Ahmet Ümit'ten kendi kahramanı olan Komiser Nevzat'ı dinledikten sonra Türk polisiye edebiyatına ilğim ve merakım daha da arttı.

Sahaf Emin Nedret İşli'nin dükkânında İbranice yazılmış bir kitabı inceliyor.

Türk Edebiyatı Vakfında Bir Sürpriz

Türk Edebiyatı Vakfında, Azerbaycan'da çok sevilen ve "Azerbaycan yüreğimde bir şahdamardır." diyen ve "Şaşırdım Kaldım İşte" şiirini çok ama çok sevdiğim Yavuz Bülent Bakiler'le olan beklenmedik karşılaşma ve onunla fotoğraf çektirmek şerefine nail olmak beni çok mutlu etmişti.

*"Şaşırdım kaldım işte, bilmem ki n'emsin?
Bazen kız kardeşimsin, bazen öpöz annemsin
Sultanımsın susunca, konuşunca kölemsin
Eksilmeyen çilemsin
Orada ufuk çizgim, burda yanım yöremsin
Beni ruh gibi saran sonsuzluk dairemsin
Çaresizim, çaremsin."*

Artık geriye sayım başlıyordu son 6 gün... Hiç bitmesin istedim ama zamanı durdurmak elimizde değildi ki... Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üni-

versitesinde Prof. Dr. Handan İnci'den Ahmet Hamdi Tanpınar'ı ve eserlerini samimi bir dilde dinlemek beni çok etkiledi. Daha sonra Aşıyan Mezarlığında Ahmet Hamdi Tanpınar'ın, Yahya Kemal'in ve kardeşi Reşat Beyatlı'nın mezarını ziyaret ettik. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın mezarındaki "ne içindeyiz zamanın, ne de büsbütün dışında." yazısı beni çok düşündürmüştü. Aşıyan Müzesi ve onun çevresinde, Tevfik Fikret'in evinde olmanın verdiği sevinç ve gururu anlatamam.

Sait Faik'in Evi'nde Bir Mektup

Gerçekten Türkiye koynunda nasıl bir hazine saklıymış, neleri besleyip büyütmüş böyle. Adalara giderken vapurda İstanbul'un göz alıcı manzarasını seyretmek ve mavi denizin dalgalarının sesi eşliğinde Aydın Ünlü'den şehrin tarihini dinlemek başka bir zevk veriyordu insana. Burgazada'da Sait Faik Abasıyanık'ın şu an müze olan

köşkünde olmak, Reşat Nuri ve Recaizade Mahmut Ekrem gibi ünlü isimlerin yaşadığı Büyüka-
da'ya gitmek bizim gibi daha kaç öğrenciye nasip olmuştur bilmem ama ben gerçekten çok şanslı hissediyorum kendimi.

Hele hele Büyüka'da beş kızın, Kafkasların güzeli ben, Ankaralı Nazik (Türkmenistan'da büyüyüp Kazakistan'da lisans yapan ve yaz okulu süresinde Ankara'da yüksek lisans kazanmış haberi ile herkesi sevindiren arkadaşımız o günden Ankaralı adını aldı), Özbek Aziza, Rusyalı Leyla ve şarkıcı Anisa'yla (Ayla Çelik'in Bağdat şarkısıyla dünyanın en büyük aşığı olduğunu dile getiren Bosna Hersekli arkadaşımız) ile alışveriş keyfi... Adalardan geri dönerken büyük bir sürprizle karşılaşmış ve Kız Kulesi'nin çok yakınından geçerek rüyamla başlayan hayalimi o gün gerçekleştirmişti.

En önemli günlerden biri de Orhan Kemal Müzesinde oğlu Işık Öğütçü ile tanıştığımız gündü. Dikkatimi en çok çeken müzenin yanındaki İkbâl Kahvesine gelenlere Orhan Kemal'in kitaplarını okuma fırsatını sunmalarıydı ki bu da insanların edebiyata saygısının ve sevgisinin bir göstergesiydi.

Bu iki hafta boyunca ayrı ayrı duygular uyanı kalbimde, pek çok hatıralar bıraktı İstanbul. En ilginç tarafı ise hayalime kavuştum derken başka bir hayal dünyasının içinde buldum kendimi. Ama "mesafelerin ve zamanın bir anlamı yoktur. Gönlümüz ve kalbimiz birdir."

Evet hepimizin 23 farklı ülkede bir evi var artık. Bir gün Türkmenistan'a gittiğimde bana karpısını açacak Nazik gibi, Güney Kore'de Jiseon, Lübnan'da Riwa, Kırgızistan'da Ayzat'ın ve birçok arkadaşların timsalinde bir aile kazandım.

Sait Faik Müzesinde.

İstanbul'a veda etmeden önce, Çamlıca Tepesi'nden şehre bakıyor.

Bir meseleyi de dikkatinize sunuyorum: Hepimiz dünyayı güzelleştirmek için Türkiye merkezli projeler üretecek, birbirimizle daim temasta kalacak, Türkiye'yi hiçbir zaman unutmayacağız. Hatta bulduğumuz sanat ve bilim adamlarıyla irtibatlarımız da başladı. Türk yayıncılığının önemli ve değerli editörlerinden aynı zamanda çevirmen ve yazarlarından biri olan Selahattin Özpalabıyıklar ile ilk irtibatımız başladı bile. Ülkeme döndükten sonra da konuştuk, Refik Halit Karay'ın Gurbet Hikayeleri adlı kitabında yer alan "Eskici" hikayesinin Azerbaycan Türkçesine çevirisini yaptım.

Türk edebiyatını severek geldiğim İstanbul'dan Türk edebiyatına âşık olarak ayrılıyordum ve giderken çok üzül müştüm. 4 Ağustos'ta İstanbul'dan erken ayrılanlardan biri de bendim. Diğer arkadaşlarımız bizi yolcu etmek için gece yarısı uyanmışlardı. O gün bir daha emin oldum ki dünyanın hangi ülkesinden, ırkımdan, dininden olursan ol, sevgi tüm insanları ve kalpleri birleştiren, gönülden gönüle uzanan köprüdür. Bize bu köprüyü kurmakta yardım eden Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne, Yunus Emre Enstitüsü'ne sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Jiseon Kang

Güney Kore

Dünyayı Güzelleştirmek İçin “Sanat Var, Edebiyat Var, Hem De Biz Varız”

Sait Faik, “Dünyayı güzellik kurtaracak, bir insanı sevmekle başlayacak her şey.” diyordu. Türk Edebiyatı Yaz Okulu boyunca her sabah benzer sözleri duyuyordum: “Sizler, dünyayı güzelleştirmek için bir araya geldiniz.”

Bu cümleyi ilk duyduğum zaman çok şaşırmıştım. Çünkü çocukluğumdan beri kalbimdeydi ve hayatımın referansıydı. Hayatım boyunca o cümleyi takip ederek hayal kuruyordum ve hâlâ geleceği kuruyorum.

Türkiye’de her gün bu cümleyi dinleyerek güne başladığım zaman ‘kadermiş’ diye düşünürdüm. Böylece her sabah kendimi güçlü tutabiliydim. Aslında ben üniversiteden dört sene önce mezun oldum. Çoğu katılımcı arkadaşlar gibi lisans, yüksek lisans veya doktora öğrencisi değildim. Kore Yabancı Diller Üniversitesinin Türkçe Bölümü ve Kültür Contents bölümünü okudum.

Beş senedir Kore’de, çocuk edebiyatı ve resimli kitaplar yayımlayan dünyaca ünlü bir organizasyonda Uluslararası Kültür ve Etkinlik Yönetmeni olarak çalışıyorum. İkinci mesleğim ise Korece-Türkçe tercümanlıktır. Fakat her zaman içimde öğrenci halim vardı. İnsan, ölüme kadar öğrenecek diye düşünüyorum.

Kitap sevgisi çocukluğumdan beri vardı. Annem ve babam benim televizyon seyretmemi asla kabul etmediler. Evimiz tıpkı kütüphane gibiydi, salon ve odalarımız kitapla doluydu. Annem ve babam evdeyken hep kitap okuyorlardı ve liseye kadar hediye olarak hep kitap veriyorlardı. Öyle bir ailede büyüdüğüm için evimde televizyon hâlâ yok. Kitaplar var.

Kore’de Türk Edebiyatı Neden Yok?

Bu kitap sevgisinden dolayı hayatımda edebiyat ayrılmaz bir şeydi. Türkçe öğrenmeye başladığım birinci sınıfta elbette edebiyata meraklıydım. Fakat birkaç sebepten ötürü edebiyat dersi açıl-

madı. Kore’de Türk edebiyatı, hocalarımın emek vermesine rağmen tanıtımı yapılamadı. Hocalarımın sayesinde sadece Orhan Pamuk tanıtıldı. İnternet bilgileri ise benim için uygun değildi. Bu arada aynı sınıftayken “etkinlik” sektöründe okumaya ve çalışmaya başladım. Türk edebiyatından uzaklaştım maalesef.

İkinci sınıfı bitirdikten sonra bir buçuk sene boyunca Türkiye’de kalmıştım. Hem okudum hem de çalıştım. Her yerde iyilik varsa kötülük de var. Fakat benim için o günler, hayatta geçirdiğim en güzel ve en anlamlı zamanlardan biriydi. Ancak edebiyattan uzaklaştığım için kafamda hep etkinlik ve kültür vardı.

“Edebiyattan kaçabilecek biri değilmişim.”

Gerçekten insan kaderden çekinir mi? Mezun olmadan önce tam zamanlı işe girdim. Aynı şirkette hâlâ çalışıyorum. Daha önce yazdığım gibi dünyaca ünlü çocuk edebiyatı, özellikle resim kitabı alanında aktif olan bir organizasyondur. Hâlâ şaşıyorum: Bu şirketin patronundan nasıl teklif alıp işe girdim? Ve edebiyatla alakalı uluslararası kültürel etkinlik düzenliyorum. Ama edebiyat benim için hayat değil, iş olmuştu. Çok meşguldüm, nasıl geçeceğini bilememiştim. Edebiyatın yanımda olduğumu fark edemedim. Ama şu an kalbimin derinliklerine varıncaya dek farkındayım. Edebiyattan kaçabilecek biri değilmişim.

Bir gün, Seul Uluslararası Kitap Fuarı Direktörüyle Uluslararası İstanbul Kitap Fuarı Direktörü arasında tercüman olarak çalıştım. O çalışma bir köprü oldu. 2016’da TEDA kapsamında düzenlenen bir edebiyat projesinde Korece çeviri fırsatı buldum. Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığının TEDA (Türk Edebiyatının Dışa Açılımı) projesi kapsamında “Türkçe Klasikleri Çeviri Projesi” olarak hazırlanıp Mavi Ağaç Yayıncılık tarafından dokuz kitap yayınlanmıştı.

Jiseon Kang, elinden düşürmediği ve devamlı not aldığı tabletine ne yazıyor acaba?

Safahat, Kutadgu Bilig, Seyahatname, Mesnevi, Yunus Emre Divanından Seçme Şiirleri, Nutuk’tan derlenen bölümler, Nasreddin Hoca Seçme Masalları, Hacivat ve Karagöz, Ömer Seyfettin’den seçme hikâyeler... İngilizce ve Türkçe metnini okuyarak çalışmıştım, kıymetli bir deneyim oldu. Çevirirken o kadar zevk almıştım ki edebiyat çevirisi ilgimi çekti.

Belki duymuşsunuzdur, Kore’de iş hayatı çok yoğundur. Hiç edebiyat çevirisi yapmadan 2017 yılında TEDA kapsamında düzenlenen ‘Türkçe-Korece Edebiyat Çeviri Atölyesi’ne katılımcı olarak seçildim. İlk düzenlendiğinden çok şanslıydım. Orada çevirmen arkadaşlarla tanıştım ve Erciyes Üniversitesi Kore Dili ve Edebiyatı bölümünde görev yapan Göksel hoca ve Hatice hocadan bir hafta boyunca dolu dolu eğitim aldım. Diğer katılımcılar dışarıda olsa bile biz hep beraber aynı

masada oturup bir Türkçe ve bir Korece hikâyeyi çevirdik. Hiç bıkmadık. Kelimeyi tartışarak, anlaşarak çevirirken o kadar zevk almıştım ki edebiyat çevirisiyle geleceği düşünmeye başladım.

Kore’ye dönüp ‘Genç Korece-Türkçe Tercüman ve Çevirmen Grubu’ kurdum. Sadece iş ya da pazar açmak için değil, ilgili olanlarla beraber olmaktan çok mutluydum ki buna Kore’de devam etmek istedim. Tek tek tanıdığım ve güvенеbildiğim iş yapan, mezun olup deneyimli olan arkadaşlarımı bir araya getirdim. İki sene oldu, ayda bir kere buluşup sohbet ediyoruz. Birbirimizle yeni bilgileri paylaşıyoruz. Türkiye’yi sevmek konusunda hep aynı noktadayız. Ama hepimizin ilgisi farklı olduğu için bu görüşme çok faydalıydı bizim için.

teda

Türkiye'nin Çeviri ve Yayın Destek Programı

“Kendime güvenebileceğim tek bir yerdi Türkiye”

Bu görüşmeleri, çeviri işlerini, Türkiye sevgisini Instagram ve Facebook'ta paylaşıyordum. Nisan ayı başında edebiyat meraklısı bir Türk arkadaşım bana Yunus Emre Enstitüsü'nün Türk Edebiyatı Yaz Okulu'nun yapılacağını söyledi. Hemen belgeleri hazırladım. Başvuru tamamlandığı zaman iş yerinde, kahve molasındaydım. Nisan ayının sonuydu. Bir festivalim başlamak üzereydi, iş çok yoğundu ama yine de izin kullandım.

Türkiye'ye ve Türkçeye sevgim vardı. Tabii ki Türk Edebiyatı Yaz Okuluna başvurmak benim için vazgeçilmezdi. Mayıs ayı sonunda şirketimde yapmayı düşündüğüm projeleri beş sene boyunca % 99 yaptım diye gücüm kalmamıştı. Kibirlik olabilir ama farklı yerde serüvenime devam etmek istedim. Kendime güvenebileceğim tek bir güvence lazımdı, o cevabı Türkiye'den aldım. İşte, Yunus Emre Enstitüsünden kabul mektubu geldi. O günün duygusunu, Instagram'daki yazıları hala hatırlıyorum. 'Türk edebiyatını o kadar çok öğre-

nemek istedim ki çok şükür.'

İki aydır dört gözle bekledim. "İki haftalık olduğu için edebiyatın bir alanını derince öğrenmek mümkün değilse de genel bilgileri alabilirdim. Kore'de Türk edebiyatının hangi eserlerinin tanıtımını yapsam başarılı olacağımın ipuçlarını öğrenebilirdim. Geleceği görebilirdim." diye heyecanlandım. Biliyorsunuzdur, çalışanlar için izin çok değerlidir.

Yaz okuluna katılmak için geçen sene kullanmadığım izinlerimi kullanmak için patronumdan izin aldığım an, heyecan ve mutluluktan kalbim duracaktı. Hiç pişman değildim. Sadece endişelendim. Edebiyat okumadım, bilgim yok, Türkçeyi sevsem bile edebiyat kelimelerini anlamayabilirdim. Diğer katılımcılardan daha çok çabalamam gerektiğini düşündüm.

Evdeki Türk eserlerini okumaya çalıştım ama düşündüğüm kadarıyla hızlı okuyamadım. Öyleyse yapacak şey yok, elimden geleni yaparım diye uyurken de kitaplar yanımdaydı. Türk Edebiyatı Yaz Okulunu bitirdiğim şu günlerde durumumu

nasıldır? diye merak ediyordunuz. Cevabımı şu olacaktır: Türk edebiyatı artık yanımda değil, evimin her yerinde.

Bu hocaları, bu arkadaşları, bu dersleri, bu gezileri (Gezi diye program kitabında yazıldı ama

kesinlikle ikinci ders. Çok faydalı oldu.) hayatta ne zaman bulabilirim? Benim için her anı çok değerlidir. Boşu boşuna kaçırmak istemedim. Her dakikada herkesten öğrenecek, düşünecek şeyleri bana doğru geldi.

İki meslektaş:
Selahattin Özpallabıyıklar ve Jiseon Kang

“Osmanlıca’yı öğrenmeyi düşünüyorum.”

Diğer katılımcılar gibi ben de edebiyat seven biri olduğum için dersler çok zevkliydi. Konular geniş ama derindi. “Edebiyat ve Hayat”, “Edebiyatımızda İstanbul”, “Edebiyatın Peşinde”, “Türk Kültür Tarihi”, “Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman”, “Modern ve Klasik Türk Şiiri”, “Şahsiyet ve Edebiyat”, “Doğu Batı Arasında Türk Edebiyatı”, “Şair, Şehir ve Şiir”, “Sahaf-Kitap ve Edebiyat”, “Edebiyatımızda Çocukluk”, “Türkçede Çeviri”... Bize sadece ders değil hayatını, düşünceleri paylaşan hocalar ise hemen hemen ulaşabilmesi imkânsız olan önemli kişilerdi. O kadar büyük hocalar ve yazarlardan ders aldık. Dürüst söylersem bazı dersleri yüzde yüz anlayamadım. Zevk seviyem hep farklıydı.

Özellikle Divan edebiyatı ve şiirinin anlatıldı-

ğı gün kafam biraz karıştı. Fakat keşke Osmanlıca bilseydim diye kendimi kaç kere suçlu hissettim bilemezsiniz; Kore’de Osmanlıca eğitim alabilecek bir yer bulmak mümkün değilse bile internet var. Fakat yepyeni bilgiler öğrenmiş oldum. Osmanlıca bilen ve kendi ülkelerinden uzman olarak çalışan arkadaşlar bana yardım ettiler. Şimdilik Osmanlıca’yı kendi kendime öğrenmeyi düşünüyorum.

Bunun dışında Koreliye göre İstanbul çok gizemli bir atmosfere sahiptir. Polis edebiyatı ilgimi çekti. Elbette gelmeden önce ilgili alanda çok şeyler öğrendim. Çocuk edebiyatıyla ilgili çalışıyorum ve o alanın değerine hem de çok katılıyorum. Tiyatro sevgim çok yüksek bir derecededir. Kore ve Türkiye tiyatrolarını birbirlerine tanıtmak istiyorum. Bu iki alanda eğitim ve deneyim var.

Seul Edebiyatı ve İstanbul Edebiyatı?..

Şimdiye kadar okuduklarınızdan ‘bu kızın ne çok hayalleri çok varmış’ diyebilirsiniz. Evet!.. Türk Edebiyatı Yaz Okulunu bitirdikten sonra aklımda yapmak istediğim bir sürü projeler var. İnşallah sırasına göre adım adım giderim, bir gün projelerin hepsini tamamlanmış olurum. Küçük biri değilim ki dürüst söylersem acelem var.

Fakat dünyayı güzelleştirmek amacıyla önemli adımlar atarım. Mesela Kore’de Seul Edebiyatı var. Seul, sekiz bin senelik tarihimiz içinde yaklaşık 630 yıldır başkent olarak yer alıyor. ‘İstanbul Edebiyatı’yla kıyaslamaya da enteresan görünmez mi? İki hafta neden o kadar hızlı geçti anlayamadım. Günlük hayatımdan daha çok hızlıydı. Eğer biri bana, ‘Bir kez daha katılmak ister misin?’ diye sorarsa hemen ‘elbette!’ derim.

Eğer biri bana, ‘Geleceğini görebildin mi?’ diye sorarsa da yine hemen ‘elbette!’ derim. Eğer biri bana, ‘Yüksek lisansını Türk edebiyatı konusunda okumak ister misin?’ diye şiddetli sorarsa da hiç beklemeden, yine hemen ‘elbette!’ derim. İnşallah gerçekleştiririm.

Bu yazın dünyaca başarılı olan Aladdin filmindeki rolündeki erkek kahraman Aladdin, prenses Jasmin’e şöyle söylüyordu: “Sana dünyayı göstereceğim. Yepyeni dünya, yepyeni hayatı.”

Türk Edebiyatı Yaz Okulu bize Aladdin gibiydi. Bizim için yeni bir dünyayı, yolu, hayatı açtı hem de gösterdi. Sayesinde ben ve arkadaşlarımız hep beraber yeni hayatı kuracağız. Nasıl bir hayat? İşte, edebiyat ve sanat ile dünyayı güzelleştirecek hayattır bu!..

Vladimir
Jovanovski

Makedonya

“Edebiyat mı Arkeoloji mi?”

Evvelki Ekim ayında Saraybosna'daki Türk Dili ve Edebiyatı bölümünün üçüncü ve son sınıfına başladığım gibi Tanzimat sonrasındaki Türk edebiyatının gelişimlerini öğrenmeye dört elle sarıldım.

İbrahim Müteferrika muazzam gayret gösterdikten sonra ilk matbaa ülkeye girer girmez edebiyat halka epeyce yakın olmuştur. Yirminci asrın başlangıcından beri Türk edebiyatına yeni yazım şekilleri (roman, tiyatro, hikâye, öykü, deneme vb.) girdiği için yazarların konularını, tarzlarını, seçtikleri sözcüklerini seve seve okuyordum.

O zamanki edebiyat hayatının tamamen iki karşıt akımı, ekseriyetle Batı Avrupadan gelen etkilerinin destekçileri ve Doğu özelliğini savunucularının olduğunu biliyordum. Böylece Türk edebiyatını araştırıp kitap okudukça dikkatimi çekiyordu. Zira kendimi toplumsal gerçekçi olarak sayarsam beni en çok etkileyen yazarlar ve eserleri şunlardı: Reşat Nuri Güntekin (hele *Acımak*'ı), Sabahattin Ali'nin *Kürk Mantolu Madonna* kitabındaki tasvirleri ile hiciv hikâyeleri ayrıca *Marko Paşa* dergisinin kuruculardan biri olan Aziz Nesin'in siyasî mi-zah yazıları...

Edebiyat mı Arkeoloji mi?

Ardından bahar dönemi başlayıp Türk edebiyatının çağdaş devrine girdiğimiz zaman Yunus Emre Enstitüsü tarafından düzenlenen Yaz Okulları ilanlarıyla karşılaşılıp hangisine başvurmam gerektiğini düşünür oldum.

Aslında benim ilk bitirdiğim bölüm arkeoloji ve hâlâ arkeolojiye olan ilgim devam ediyor. Ara sıra arkeoloji hakkında yazılar, makaleler okuyup izliyorum. O yüzden Yaz Okulları ile ilgili ilanları gördüğümde Edebiyat ve Arkeoloji Yaz Okulları arasında kararsız kaldım. Çünkü üç yıl süresince Türk dili ve edebiyatı öğrenimi görürken arkeolog olarak bir kazı yerinde saha çalışması yapamadım. Dolayısıyla kâşif ruhumu özledim. Öte taraftan Çağdaş Türk edebiyatı bana çok dinamik ve yeni geldiği için onun hakkında daha fazla şey öğrenmek istedim.

Edebiyat benim için yepyeni bir çalışma alanıydı ve çok fazla bilgi sahibi olmadığım, hele son akımı postmodernizm ilgimi çektiği için tercihi-mi Türk Edebiyatı Yaz Okulu'ndan yana kullandım.

Vladimir Javanovski, yakın arkadaşı Azra Abadzic ile *Dergâh* dergisini inceliyor.

“Kaşif ruhum”

Zaten 2017 yazında Türkiye’yi ziyaret etmiştim. Bazı önemli (Efes, Artemis Tapınağı, Çatalhöyük, Hattuşaş, Amintas Kaya Mezarları, Angora, Anadolu Medeniyet Müzesi, Kapadokya Peri Bacaları) arkeolojik yerlere gitmem kararımı vermemde etkili oldu. Nâzım Hikmet, Turgut Uyar, Cemal Süreyya, Oğuz Atay ve benzeri yazarlardan alıntı ve şiirler okudukça kâşif ruhum yeniden heyecanlandı; arkeoloji de olduğu gibi edebiyatta da yeni keşifler yapılabileceğinin farkına vardım.

Nihayet Orhan Pamuk’un *Kafamdaki Bir Tuhaflık* kitabını okuduğum zaman ve geçen yaz beş ay İstanbul’da geçirdikten sonra İstanbul’u bir de edebiyatçı olarak ziyaret edip deneyimlemeye, Edebiyat Yaz Okuluna başvurmaya karar verdim. Artık benim ikilemim kalmamıştı, web-sayfasını açıp arkeoloji için olan başvuru bağlantısına bile göz atmadan Edebiyat Yaz Okulu başvuru bağlantısını tıkladım.

Çöpçü Ahmet Hikâyesi

O zamana kadar var olan bütün bilgilerim bana neler ilham verdi, beni neler güdüledi diye yazdım, birçok şiir ve hikâyede tasvir edilen İstanbul ile köşelerini görmeyi umar oldum. Ben sonuçların duyurulmasını beklerken söz ettiğim Pamuk’un kitabını bitirip, Cihangir’i ve İstanbul’un kültürel değişimlerini resmeden Zülfü Livaneli’nin *Leyla’nın Evi* kitabını okuyorken telefonuma e-posta düştü. e-postayı açar açmaz müjdeli haberi aldım.

Sait Faik Abasıyanık’ın ‘Çöpçü Ahmet’ hikâyesi aklımdan geçerek, kahramanı gibi sokaklarda yürüyüp etrafımdaki şeyleri düşünmeye dalma ihtimali eteklerime zil çaldırıştı.

İstanbul’a gelmemizden önce yirmiden fazla ülkeden gelen katılımcılarla konuşabileceğimiz bir iletişim grubu kuruldu ve bunun sayesinde birbirimizle tanışıp deneyimlerimizi, beklentilerimizi paylaştık. Makaleleri, denemeleri, yazıları okumakla beraber Türk edebiyatına daha yaklaşabildik; türkülerle de biraz eğlendik. İstanbul’a geleceğim gün yaklaştıkça heyecanım daha da artıyordu, ba-

vulumu bir gün önceden toplayıp evraklarımı hazırladım. 21 Temmuz sabahı Skopje’den (Üsküp) uçağıma binip İstanbul Havalimanına indim.

Orada yine her Türkiye’ye gelişimde olduğu gibi bu sefer de çok güzel bir misafirperverlikle karşılaştım. Karşılama organizasyonu bize çok yardımcı oldu, aynı zamanlarda İstanbul’a gelen katılımcılar ile bizi bir araya getirip konakladığımız yere getirdiler.

Akşamüstü bütün katılımcılar geldikten sonra yemek salonuna inip akşam yemeğini yerken İsveç gibi kuzeyden Güney Kore gibi güneye kadar aradaki ülkeler de dahil yirmi üç devletten gelen katılımcılarla Türkçe konuşarak birbirimiz hakkında bir şeyler öğrendik. Akşam yemeğini bitirip kendimizden söz açtıktan sonra çaylarımızı içip günlük hayatımızda yararlanacağımız kullanışlı ve faydalı hediyeler aldık.

“Yazdıkça Kalp Ateşleniyor.”

Ertesi günü, Pazartesi sabahı sözleri ve samimi nasihatleri ile bize edebiyatın dünyasına yol gösteren muhteşem yazarların, edebiyatçıların ve araştırmacıların sabırsızlıkla beklediğim dersleri başladı. Salı günü yani ikinci gün, katılımcı olarak seçtiğim için çok şanslı olduğumu rahatlıkla söyleyebileceğim bir gündü. Ders için gittiğimiz yer heybetli İstanbul Üniversitesi idi ve basitçe içine girmek büyük hayranlık uyandıran bir his veriyordu. Genç, tutkulu ve hayat dolu Dr. Mert Öksüz bize kendi kinayeli ve mizahi diliyle edebiyatın öneminden bahsediyordu.

Maalesef vakit darlığından dolayı bize kendi hiciv yazıları hakkında söz edemedim bitirmek zorunda kaldı. Daha sonra sıra, üç ana dilinde (Türkçe, Fransızca ve Ladino) yazdığını söyleyen nazik, saygıdeğer, âlim Mario Levi’ye geldi. Kesinlikle kendine özgü kökeni ve hayat hikâyesi, onun iki kültür arasında bir bağ kurmasını, bu da eserlerine zengin, kompleksiz olmasını sağladı. Bu kuşkusuz okumak için zevkli eserler oluşturarak onun Türk ve Yahudi kültürlerine çok çeşitli bakış açılarıyla bakmasına vesile oldu.

Vladimir Javanovski |

Onun yalın lâkin ilham verici cümlesi aklımda keskin yer aldı:

“Yazdıkça kalp ateşleniyor.”

Günler geçtikçe ilham verici dersler işleniyor ve bizde bu yeni fikirleri öğrenip onlardan hoşlanıyorduk. Burada bana en büyük ilhamı veren kişiden bahsetmek istiyorum.

Mimar Sinan Üniversitesinde yerlerimizi alırken Prof. Dr. Handan İnci'nin, en sevdiğim hikâyecilerden biri olan Ahmet Hamdi Tanpınar hakkındaki konuşması etkileyiciydi. Halihazırda onun dik ve özgüvenli duruşu gözüme çarptı. Diksiyonu güzeldi ve ondan öğrenebileceğimiz bir şey vardı. Ahmet Hamdi Tanpınar ve şiirleri hakkındaki verdiği engin konuşma Tanpınar'ın eserlerinden sadece öykülerini ve romanlarını (sıradaki okunacak kitabım *Saatleri Ayarlama Enstitüsü*) değil bana ayrıca şiirlerini de okumam gerektiğini fark ettirdi. Bir öğrendiğim değerli bilgi de Tanpınar'a ait bir web-sayfa olan müze idi ve onu burada paylaşayım: “tanpinarmerkezi.com”

Bir diğer dikkatimi çeken de Hayati İnanç'ın divan şiiri üzerine fevkalade anlatış tarzıyla verdiği efsane dersti. Öğretici bilgilerin arasında çeşitli

şiirlerden alıntılarını öyle heyecanlı okuyordu ki divanî edebiyatının daha önce hiç olmadığı sanatsal seviyeye ulaşması beni şaşırttı ve ‘Ölüm mutluluk zirvesidir!’ dediğinde ben katarsisin mecazi anlamının bilincine varıp divan şiirlerini saran gizemli formu çözmek için çalışmam gerekeceği sonucunu çıkardım.

Bunların dışında büyük ihtimalle yaşayan iki seçkin edebiyatçı Ahmet Ümit'in ve İskender Pala'nın derslerinden bahsetmeye değer. Polisiye edebiyat okumayı tercih etmediğim bir tür olmasına rağmen, sadece Ahmet Ümit'in canlı ve hoş tavırlarıyla beraber yazma hakkındaki açıklamalarını ve tavsiyelerini dinlemek kendi ebeveynini dinlemek kadar faydalıydı.

Listemin sonuna gelirken Türkiye'de ‘Divan Edebiyatını Sevdiren Adam’ olarak bilinen İskender Pala'yı da atlamayayım. Onu yavaş ama açık olarak dinlerken anlamlı sözcüklerle birlikte gazel ve genel olarak şiir üzerine konuşuyorken şiiri ve onun metafiziksel algısını anlamak için daha vakit verip gayret göstermeye teşvik edilmiş hissediyordum.

Vladimir Javanovski, Prof. Dr. İskender Pala'yı dinliyor. |

Üstelik edebiyat seyahatimizin büyük bir kısmı İstanbul gezileri, müzeler, yazarlar ve onların eserleriyle alakalı köşeleri ziyaret etmektir. Günler süresince ana rehberimiz epeyce okumuş, bilgili İbrahim Öztürkçü idi. Onun rehberliğinde, daha önceki İstanbul gezilerimde duymadığım yeni büyüleyici bilgiler öğrendim.

Buna ek olarak Sait Faik Abasıyanık, Tevfik Fikret, Orhan Kemal, Alay Köşkü ve Ahmet Hamdi Tanpınar vb. gibi müzeleri ziyaret etmek bize bir yazarın, şairin, yaratıcının günlük hayatına göz atmamızı sağladı. Fakat bunların içinde en sürükleyici olan Tevfik Fikret'in "Aşyan" isimli müzesiydi. Müzesinin girişinde, solda duvarda asılı duran belli

belirsiz "Sis" adlı müthiş bir yağlıboya tablo vardı.

Ayrıca imparatorluk zamanında nasıl çini yapıldığını gösteren bir müze olan Tekfur Sarayı'nı ziyaret ettik ve bu benim için edebiyat ve arkeoloji dünyası arasında küçük ancak önemli bir dokundu. Geziler sırasında eski bir Sovyet fotoğraf makinesi Zenit model ET ile fotoğraf çekip hobimi gerçekleştirerek Edebiyat Yaz Okulundan anılar yakaladım.

Bazı günler boş zamanımız varken sadece hediyelik eşya alışverişi yapmadım. İstanbul'un sembollerini ölümsüzleştirecek fotoğraflar çektim. Örneğin Mısır Çarşısı ve Aya Sofya.

"Orhan Pamuk'la Boza İçmek"

Bu yaz İstanbul'daki zamanım süresince deneyimlediğim bir özel an Orhan Pamuk'un *Kafamda ki Bir Tuhaflık* kitabı ve bir bozacı olan kahramanından etkilenmemdi. Benim ilk bozayı tattığımda yaklaşık 12-13 yaşındaydım ve onun yoğun yapısı ile hoş olmayan tadından dolayı bir içecek olarak hoşuma gitmemişti. Ancak daha sonra kitaptan bozanın Türk kültürü içindeki önemini öğrendim ve bakışım değişti; ilk elde denemek için mahsus Vefa bozacısına gittim. Aslında tadı ilk tattığımdan farklıydı ve şimdi büyük bir onurla içebilir ve hatta Pamuk'un kahramanı Mevlüt'ün tartıştığı gibi içimde bozanın ekşi olup olmadığını tartışır ol-

dum.

Toplamak gerekirse Edebiyat Yaz Okulunda daha fazla öğrenmek, dünyanın farklı insanlarıyla iletişim kurmak, şimdi bir edebiyatçı olarak İstanbul'u yaşamak, şehri yazarların gözleriyle görmek özel bir şanstı.

Türk Edebiyatı Yaz Okulunu düzenleme heyetine, Yapı Kredi Yayınevi gibi önemli kültürel mekânları ziyaretlere koyduğu ve bir de TEDA projesinin temsilcilerini davet edip onların bize ders vermesini, bizim gelecekteki olası çevirilerimiz için bize bir bağ sağladıkları için çok teşekkür ederim. Ayrıca Türkiye Devleti'ne ve Yunus Emre Enstitüsüne de teşekkürlerimi sunarım.

Yaz Okulları
2019

Türk Edebiyatı Yaz Okulu

İstanbul **Jiayi Zhu**
22 Temmuz - 04 Ağustos Çin

“Bizim İstanbul Hikâyemiz”

İstanbul'a dört kere geldim ama sadece bu son gelişimde İstanbul'u tanıyabildim. 2013-2014 yıllarında değişim programıyla Ankara'da Türkçe öğreniyordum ve İstanbul'a ilk defa Nisan 2014'te meşhur Lale Festivali için geldim. Çok yağmur yağıyordu ve soğuktu, ben de havanın kötü olması sebebiyle turist gibi hızlıca fotoğraf çekerek doluştım: Sultanahmet Camii, Ayasofya, Yerebatan Sarnıcı, Topkapı Sarayı, Gülhane parkı... Hepsini iki gün içinde bitirdim. Detaylı olarak tarihini öğrenemediğimden İstanbul için kafamda derin bir imaj kalmamıştı.

Üniversiteden mezun olduktan sonra çalışmaya başladım ve dört sene önce işim için İstanbul'un Maslak bölgesinde iki ay kaldım. Bu sefer kalacak yerim vardı; ama tanımak için zamanım yoktu. İki ay içinde sadece arabayla toplantılara gittim ve rehber olarak Çinlileri Sultanahmet civarında gezdirdim. Geçen sene Cumhuriyet Bayramı'nda Atatürk Havalimanı'nda transit yaptım, dışarıya çıkamadım.

Çin'den Hollanda'ya Türkçenin Sırrı

2017 yılından itibaren Çin'de Türkçe öğretmeni olarak çalışmaya başladım ve kendimi daha geliştirmek için 2018 Eylül'de Leiden Üniversitesinde Türkiye Araştırma bölümünde yüksek lisans yap-

mak amacıyla Hollanda'ya geldim. 2019 yılının Nisan ayında İstanbul Üniversitesinde çalışan bir arkadaşımın Yunus Emre Enstitüsü'nün Türk Edebiyatı Yaz Okulu yapacağını haberi aldığım anda hemen başvuru yaptım.

Her ülkede sadece bir kontenjan olduğu için ve Türkiye'ye gitmeyi çok istediğim için özenle gerekli bütün malzemeleri hazırladım ve başvuru yaptım. O zamanlarda hem ders alıyordum hem de master tezimle uğraşıyordum. Her gün kütüphanede 12'ye kadar çalışıp gece tek başıma eve dönüyordum. Çok yoğun ve yorucu bir süreçti, kendimi kötü hissetmişim.

O anda Yunus Emre Enstitüsü tarafından gönderilen e-mail benim bu ruh halimi değiştirdi. Bir tesadüf gibi, mail aldıktan sonra hayatım iyileşmeye başladı. Ama biliyorum, Türk Edebiyatı Yaz Okuluna katılmak, tez yazma sürecinden 10 gün daha çıkartmak demektir. Eğer tezimi zamanında bitiremezsem bir yıllık okul ücreti vermeliyim: 150 bin TL... Durumumu duyan hocalarımdan biri de bana, “Yaz Okulu programını iptal etmeni tavsiye ediyorum” dedi. Ben de daha fazla çalışabileceğimi vurgulayarak 21 Temmuz'da bilgisayarımı Türkiye'ye doğru yola çıkardım.

Jiayi Zhu not ediyor. |

Yeni İstanbul Havaalanı'nı görünce sevindim, kocaman olan bu havaalanı bana Türkiye'nin geliştiğinin mesajını verdi. Kapıdan çıkınca Türkmenistan'dan gelen Nazik ile arabada tanıştık ve Türkçe konuştuk. Türkiye'ye ilk geldiğimde baharı, ilkinde kışı, üçüncüsünde sonbaharı izledim. Dördüncü geldiğimde İstanbul'un yazını da hissedebildim. Ertesi sabah harika bir kahvaltıyla yoğun programımız başladı.

İki haftalık programımızdan sandığımdan daha fazla faydalandım ki defalarca kendime "İyi ki geldin ya Jiayi!" diyordum. Bunu, yazar ve şa-

irlerin konuşmalarını dinlediğimde anladım. Lisansım Türk Dili ve Edebiyatı olmasında rağmen, edebiyat yerine daha fazla çevirme ve tarih dersleri aldım. O yüzden Türk edebiyatı ile ilgili bilgilerim çok azdı. Türk Edebiyatı Yaz Okulu programının sayesinde her gün en az iki ders aldım.

Gittikçe Türk edebiyatının tarzının ve tekniklerinin zenginliğini öğrendim. Biz normalde kitap okurken sadece soğuk karakterlerden yazarın anlatmak istediklerini tahmin ederiz. Ama yazarlarla yüz yüze konuşurken onların yüzleri, konuşma şekilleri, tonları ve işaretlerinden düşüncelerini

kolayca ve iyice anlayabiliriz. Doğrusunu söylemek gerekirse görüştüğümüz yazarların ne kadar iyi veya ünlü olduğunu pek bilmiyordum, ama birkaç defa sabah ders aldıktan sonra öğleden sonra kitabevindeki en çok satılan kitaplarda onların isimlerini gördüm ve gurur duydum.

**"Sevinç Çokum'un romanlarını
Çinceye çevireceğim."**

Yazarlar ve akademisyenlerden en çok etkilendiklerim, Ahmet Ümit ve Sevinç Çokum'du. Ahmet Ümit, Türk polis edebiyatının en önemli

yazarlarından biridir, çok ünlüdür. Şöhretli olmasına rağmen hiç gösterişi yoktu. Konuşkan ve akıllı Ahmet Ümit en kısa zaman içinde yorgun sınıfımızı canlandırdı ve güldürdü. İkincisi Sevinç Çokum... Büyükbabam ile aynı yaşta olan Sevinç Hanım, ne görünüşü ne de düşünceleri açısından gerçek yaşından daha küçük görünüyor. Sonra Facebook'ta Sevinç Hanım ile arkadaş olduk ve biraz konuştuk, kitaplarını Çinceye çevirmek istediğimi öğrenince bana beş kitabını hediye olarak gönderdi. Kitaplarını alınca çok etkilendim ve sevindim, ben de iki ülkenin arasında edebi köprü olacağım.

Sevinç Çokum |

Jiayi Zhu, Sahaf Emin Nedret İşli'nin dükkanında, Pekin'de Türkçe yayımlanan Yaşasın Proletarya Diktatörlüğünün Zaferi isimli bir kitabı bulmuştu.

İstanbul'u Keşfetmek

Programımızın diğer önemli kısmı, İstanbul'u keşfetmektir. Temmuz ayının son günleri, İstanbul'un en sıcak günleriydi. Bu sıcak havada birkaç saatlik yürüyüş yapmak hiç şüphesiz ki çok zor bir şeydi, ama hocalarımız çok daha yorucu bir iş yapıyorlardı. Onlar hem bizimle geziyorlar hem de bütün sesleriyle 23 kişiye İstanbul'u anlatıyorlardı. Bazen sesleri de kaybolmaya gidiyormuş gibi oldu... Hocalarımıza çok teşekkür ediyorum çünkü gerçekten onların mükemmel anlatımlarıyla İstanbul'u, Osmanlı İmparatorluğu'nun zengin tarihini ve Türkiye Cumhuriyeti'nin geçmişini tanıyabildim.

Sultanahmet Camii civarına defalarca gelmiş-

tim, fakat bu sefer hocanın anlatımıyla bu tarihi bölgenin derinliğini ve genişliğini gerçekten hissedebildim. Ayrıca, Balat ve Süleymaniye Camii Müzesi gibi turistlerin az gittiği yerlere de gittik. En çok sevdiğim yerlerden biri Süleymaniye Camii'nin bahçesi ve restorasyon atölyesi oldu. Bahçesindeki kubbeler beni çok şaşırttı ki onların her biri sahiplerinin bulunduğu çağı, yaşını gösteriyor.

Bu hemen bana ülkemizi hatırlattı; Çin'de de kubbe taşı var ve taşta mezar sahibinin özgeçmişini gösteriliyor. Aynı zamanda Süleymaniye Camii'nin restorasyon atölyesi de çok harikaydı, oradaki memurlar moleküler biyoloji teknikleriyle eski ama bozuk kitaplarını restore ediyorlar. Çin'de de buna

Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi bahçesinde. Karşıda Süleymaniye Camisi ve kubbeleri görünüyor.

benzer iş var. Son yıllarda Yasak Şehrindeki Master adlı Çince belgeselde Pekin'de bulunan eski imparatorluk sarayındaki kalıntıları restorasyon yapan kişileri anlattı ve çok popüler olmuştu. Restorasyon sabırlı ve dikkatli bir iştir, sadece onların çabalarıyla biz analiz yapabiliriz, dünya çapında restorasyon yapan herkese saygı duyuyorum.

Bu yaz okulu bana bir hediye daha verdi: Farklı ülkelerden gelenlerle arkadaş olmak... Grubumuzdaki hocalar ve uzmanlarla dost olduk. Gündüz ders alıyor, akşam tezimi yazıyordum, tüm gün çok yorgundum. Yorgun yüzümü gören arkadaşlar ve hocalarım benimle çok ilgileniyorlar ve her gün beni teşvik ederek gelişimimi soruyorlardı. Tezimi bitirince hemen arkadaşlarımla haberi paylaştım

ve onların "Senin için sevindim!" ve "Senle gurur duyuyorum!" gibi cevapları ağlattı beni. Ama sadece benim için değil, hepimiz başkalarının sağlığı, hobileri, sevdiği şarkılarıyla ilgileniyorduk. Arkadaşlık, dünyadaki en güzel şeylerden biridir, bizim gibi farklı ülkelerden gelen, Türkçe konuşanlar arasında oluşan büyük ailedeki arkadaşlık, daha güzel ve duygulandırıcıdır. Son akşamki toplantıda arkadaşlarımla çoğu ağladılar ki nefes bile alamıyorlardı, ben de çok üzüldüm.

Aslında bu vedalaşma değil, bu bir başlangıçtır. Bizim dostluğumuz ve hikâyelerimiz hâlâ devam ediyor.

Jiayi katalogları inceliyor.

Alexander Nilsson

İsveç

Görkemli Ülkenin Zengin Edebiyatı

Bir milletin kültürünü nasıl tanıyabiliriz? Nasıl bir ulusun ruhuna ulaşabiliriz? Bana sorarsanız halkların edebiyatı en önemli kaynaktır halkları gönüllerden anlatmak için. Bu nedenle ben zengin olan Türk edebiyatına meraklı oldum. Aslında benim anadilim Farsçadır, ama geçmişte hem Arapça okudum ve hem Türkçe, çünkü bu üç dil, muhteşem İslam medeniyetinin ve kültürünün dilleri sayılır ve birçok eserler bu dillerle yazıldı. Bence, bu diller birbiri ile yarışmıyor. Belki üç bağımsız, zarif ve zengin dillerdir. Teker teker, bu diller birbirine etkileşip zenginleştirdi.

İnsan da, diğer insanlarla konuşursa geliştiriyor ve hayata başka bakımlardan görüyor. Şans eseri, bu Türk Edebiyatı Yaz Okulu'na çoğu insan dünyanın her yerinden geldiler ve hepsi birbirleriyle Türkçe konuşuyorlardı. Bu beni çok etkiledi, çünkü Türkçenin uluslararası bir dil olduğunu anladım.

Pir Sultan Abdal'dan Sait Faik'e

Ben Türkiye ve Türkçeye çok ilgi duyuyorum ve son dönemlerde bilhassa klasik şiirlerle (mesela Nesimi, Fuzuli ve Pir Sultan Abdal) ilgilendim.

Çağdaş edebiyatından çok okumadım ama ilgim var. Özellikle Orhan Pamuk'un ve Yaşar Kemal'in eserlerine. Bu Yaz Okulu Türk edebiyatına yaklaşmak için bana fırsat verdi.

Yazarlar ve yayıncılarla karşılaştık. Onlardan çok öğrendik ve esinlendik. Mesela Yaz Okulu'na gelmeden önce ben Sait Faik Abasıyanık'ı çok bilmiyordum. Ama Yaz Okulu'nda Burgaz'daki evini gezdik. *Lüzumsuz Adam*'i orada aldım ve teknede onu okumaya başladım. Bence bu kitap çok ilginç ve gelecekte onu İsveççeye çevirmek istiyorum. Daha önce hiç kitap Türkçeden İsveççeye çevirmediğim, ama bunun benim için iyi bir kitap olduğunu sanıyorum. Çünkü dili basit ve cümleleri kısa.

Bana bu paha biçilmez fırsatı verdiği için Yunus Emre Enstitüsüne çok minnettarım. Aşağı yukarı iki hafta beraber geçirdik ve gerçekten unutulmayacak, hafızalara kazınan bir zaman oldu. Umarım gelecekte tekrar Türkiye'ye döneceğim ve bu görkemli ülkenin zengin olan edebiyatını daha iyi öğrenebileceğim.

**Azra Abadžić
Navaey**

Hırvatistan

Sınırları Aşan Bir Başlangıç

Yaklaşık yirmi yıldır Türk edebiyatıyla ilgileniyorum. Öğrencilik yıllarımdan itibaren başlayan bu ilgi günden güne hep arttı. Her fırsatta Türk edebiyatıyla daha derin bir şekilde ilgilendim. Öyle ki gün geçtikçe artan bu ilgimi sonunda bir meslek hâline getirmeyi başardım.

Yunus Emre Enstitüsünün 2019 yılında iki hafta sürecek olan “Türk Edebiyatı Yaz Okulu” programının olduğunu tesadüfen öğrendim. Kurs programını inceledim, bunun bana çok faydalı olabileceğinden hiç şüphem yoktu. İstanbul’da düzenlenecek olması, Türk edebiyatının en seçkin bilim ve sanat adamlarıyla yüz yüze tanışabilmek benim için büyük bir şans olacaktı. Fazla düşünmeden katılmaya karar verdim. Yabancı bir ülkede Türkoloji bölümü öğretim ve araştırma kadrosunda çalışanlar için Türkiye’ye gitmek istemesi, diğer araştırmacılarla tanışması bir ihtiyaçtır; elbette bir direniş ve serüven değil...

Yabancı bir Türkoloğun Türkiye macerası

Zira yabancı bir Türkoloğun, Türk edebiyatı ve Türk kültürünü doğru bir şekilde tanıtabilmesi için Türk edebiyatına dair bilgilerini sürekli pekiştirmeye, genişletmeye ve yenilemeye ihtiyacı vardır. Bunun en doğru yolu ise Türkiye’ye sık sık gitmesi, yeni meslektaş ve Türk arkadaşlar edinmesi, bilim ve sanat adamlarıyla tanışmasıdır.

Bu bursu kazanmayı çok istiyordum, katılmak için haklı sebeplerim oldukça çoktu ama olumlu bir cevap almam imkânsız gibi görünüyordu. İçimde bu kursa kabul edileceğime dair en ufak bir umut yoktu. Birkaç hafta sonra Yunus Emre Enstitüsünden olumlu bir cevap aldığımda hem çok şaşırılmış hem de çok heyecanlanmıştım. Beni heyecanlandıran şey belli bir yaşta sonra öğrenci olacağımdı. Hele bu öğrenciliğin İstanbul’da olacak olması apayrı bir heyecan veriyordu bana.

“Türkçenin büyüleyici gücü, bizim hikâyemizin bir tarafıydı.”

Nihayetinde beklenen tarih geldi, bir de bak-
tım ki İstanbul'dayım. Yirmi üç farklı ülkeden ge-
len çok farklı bireylerle bir mozaik oluşturmuştuk.
İstanbul'un özüne uyan bir güzellikti. Hepimiz
kendi ülkemizi temsil etmek için İstanbul'a gel-
miş birer elçiydik sanki. Hepimiz aynı dili konu-
şuyorduk: Türkçe sıcaklığı ile farklı lehçeleri çatısı
altında birleştirerek birbirimizi tanımamıza vesile
olmuştu.

İnsan kendini, kendi ana dilinde en iyi şekilde
ifade edebilir. Oysa bizler ortak bir dille, Türkçeyle
kendimizi ve kültürümüzü ifade ediyorduk; yeni
bir dille yeni bir kimlik ediniyorduk. Bir köprü ol-
muştu, bizleri ta ötelere kendi merkezine çeki-
vermişti bu güzel şirin dil. Türkçenin büyüleyici
gücü, bizim hikâyemizin bir tarafıydı sadece.

Türk edebiyatının mekânları ve mahfilleri

Hikâyenin daha önemli tarafı, Türkçe yazı-
lan edebî metinleri İstanbul'un en seçkin bilim
ve kültür mekânlarında, en seçkin yazar ve bilim
adamlarıyla birlikte işlemek, onlardan yüz yüze
ilim tahsil etmek, edebî kaynaklardan bilgi top-
lamak ve gerçek anlamda Türk edebiyatı dünyası-
na dalmaktı. Mesela Türk edebiyatı klasiklerinin
toplandıkları yerlerde (Alay Köşkü, Kubbealtı,
İstanbul Üniversitesi...) Türk edebiyatı mahfilleri
hakkında yeni bilgi edindikten sonra aynı yerleri
bilgili rehberlerle gezmekti.

Modern Türk hikâyeciliğinin öncülerinden
biri olan Sait Faik Abasıyanık üzerine ayrıntılı bir
konuşmayı dinledikten sonra Burgazada'ya gidip
oradaki çok özel ve çok renkli atmosferin tadını
çıkarmaktı. İstanbul şiirini hüznünlü bir İstanbul
şairinden dinlemek, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın

kısa bir süre ders verdiği Ermeni okulunun kori-
dorlarında kaybolmaktı. Orhan Pamuk'un en sev-
diği Cihangir sahaflarında kitaplara bakıp geçmiş
zamanı aramak, Aşiyân Müzesi'nde çapkın olarak
bilinen Abdülhak Hamit Tarhan portresiyle yüz
yüze olmak sonra da müthiş Boğaziçi manzarası-
na dalmaktı.

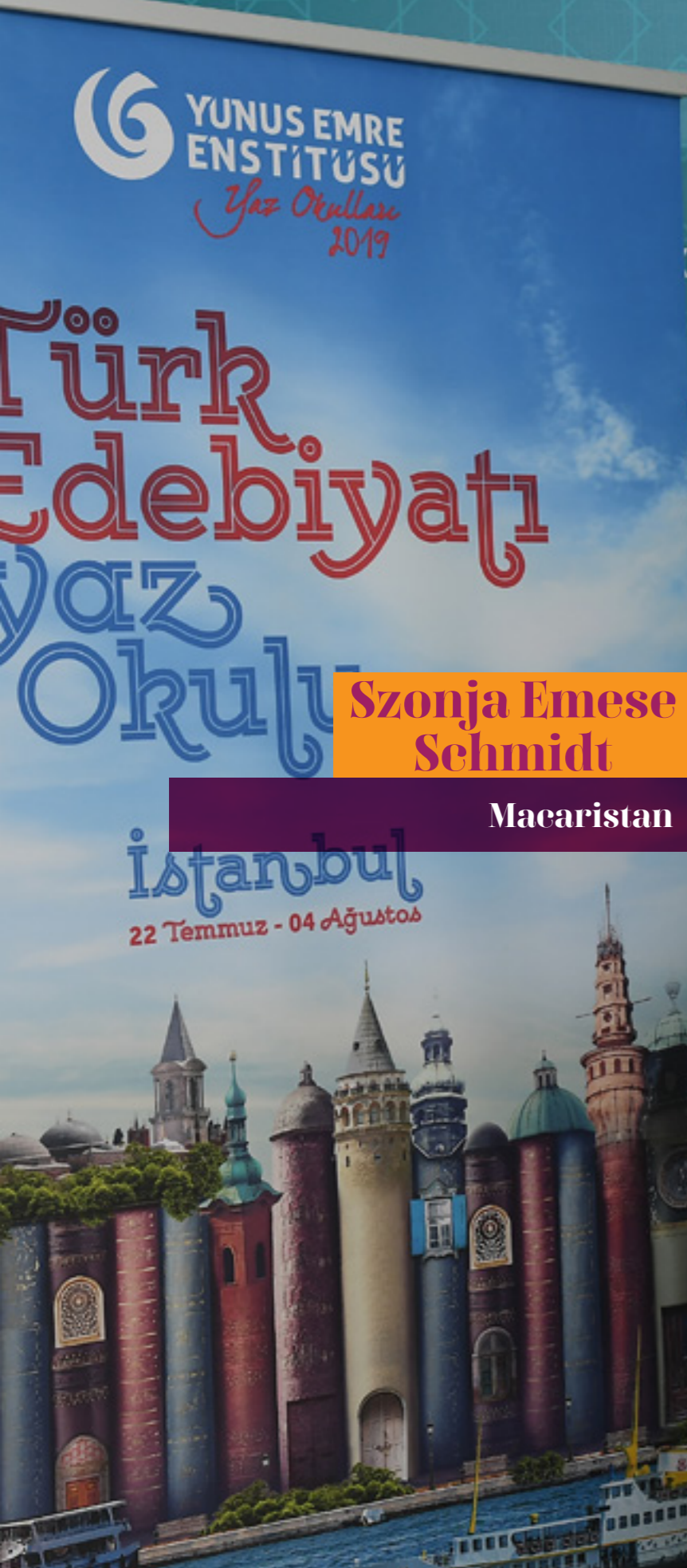
Türk Edebiyatının Peşinde

Türkçede çeviri ve çeviri edebiyatını uzmanlar-
dan dinlemek, dünyaca tanınan en önemli polisi-
ye ve suç yazarlarıyla Türk polisiye edebiyatının
peşinde olmaktı. Kadıköy'den vapurla dönerken
Eminönü'nde inmeyi unutup bir daha Asya ya-
kasına gitmek, hiç kimseye haber vermeden yeni
edindiğim yabancı arkadaşlarla geç saatlerde Ba-
lat'ın sokaklarını arşınlamaktı...

Bütün bu sıraladıklarım benim için gerçekten

bir ayrıcalıktı. İnsanın gönlünün sınırlarını aşan,
bakış açısını genişleten, iç dünyasını zenginleşti-
ren her anını dolu dolu geçirdiğimiz çok kaliteli
bir programdı. Böylesi bir programda emeği geçen
herkese ne kadar teşekkür etsem azdır.

Emeğinize sağlık...

**Szonja Emese
Schmidt**

Macaristan

Uzaklar Uzak Değil

Türkiye ve Türkçe on yedi yıldır hayatımın bir parçasıdır. Farklı yoğunlukla ve seviyede farklı yönlerden yaklaşıp da, kendimi bildim bileli bu kültürün aşığıyım. Oysa yüksek lisansı bitirdikten sonra doktoramı henüz bitirmeden aile kurup anne oldum, bunun için mesleğimle istediğim kadar uğraşamaz oldum.

Yaklaşık iki sene önce öyle bir noktaya vardım ki o yana bütün öğrendiklerimi değerlendirerek hayatımda ne yapmak istediğimi yeniden düşündüm. O zamandan beri yürüdüğüm yoldan başka bir yol seçmeyeceğimi anladım ki bu yol, kesinlikle Türk dünyasıdır.

Çok şükür ki buna karar verdikten sonra arayışlarımda hep kapılar açılıyor ve önce uğraştığım ya da yeni ilgilenmeye başladığım konularla ilgili araştırma yapma ve kendimi geliştirme imkânları buluyordum. Bu kapıların biri, belki de en büyüğü Yunus Emre Enstitüsü'nün sunduğu Türk Edebiyatı Yaz Okulu oldu.

İlâna son tarihten iki gün önce rastlamama rağmen başvurumu yaptım. Aylar geçti ve bir gün programa seçildiğim belli oldu. Bunun ne kadar büyük bir şans olduğunu biliyordum. Budapeş-

te'deki Yunus Emre Enstitüsü'nün güzel organizasyonlarını daha önce biliyordum ve birkaç sefer katılmıştım. Yaz okulu hakkında yolculuktan bir ay önce iki şey kesindi: Hangi tarihte başlayacağı ve Enstitü çalışanları tarafından bana uçak bileti ulaştırılması.

Nasıl bir Türk Edebiyatı Yaz Okuluydu?

Bir yandan emindim öte yandan da bu kadar ciddi bir organizasyon için neden zamanında ayrıntılı bilgi verilmediği endişesindeydim. Nihayet tarih yaklaşmaya başladığında Edebiyat Yaz Okulu için bir iletişim grubu oluşturulup bizimle paylaşımlarda bulunulmaya başlandı.

Yaz Okulu'na hazırlanmak amacıyla bize edebiyat malzemeleri gönderildi. Hikâyeler, filmler, edebiyatçı sohbetleri ve makaleler okuyarak önümüzdeki döneme alıştırdık kendimizi. Grupta başlanan diyaloglarda Yaz Okuluna katılan kişiler birbirimizi tanımaya başladık. Ben koordinatörümüzün de çok özenli, hassas ve bizi ciddiye alan bir kişi olduğunu da daha tanışmadan önce bu grup sayesinde anladım.

İstanbul Boğazi'nda.
(Sol baştan): Azra, Alexander, Muhammed ve Szonja.

“Ortak dilimiz Türkçe bizi birbirimize yakın ediyordu.”

Yaz okulunun programı belli olunca heyecanımız da artmaya başladı. 21 Ağustos sabahında ailemle vedalaştım ve yola koyuldum. İstanbul'a geldiğimizde Türk edebiyatını kapsamlı bir şekilde tanımamız için planlanan iki haftalık program hakkında hazırlanan güzel mi güzel kitapçığı da elimize aldık. Akşam bu kitabı iyice inceledim ve sonraki günlerin yoğunluğunu daha hissetmeyecek şekilde bu iki haftanın hayatıma neler getireceğini hayal ederek konforlu odamda yerleştim. Sadece Türkiye'nin seçkin edebiyatçılarıyla değil dünyanın farklı coğrafyalarından gelen 23 kişiyle de bu kadar uzun süre iç içe olacağımız, arkadaşlık yapacağımız için de heyecanlıydım. Belki yaş olarak çoğu arkadaşımın büyüktüm ama ortak dilimiz Türkçe yardımıyla herkesi çok yakın hissettim kendime. Bence farklı diller, farklı dünyalar keşfetmek hayatta yapılacak en faydalı şeylerden biri. Bu konuda biz çok şanslıydık ve çok zenginleştik.

İki hafta boyunca Türk edebiyatının seçkin isimleriyle tanışmamız ve onların konuşmalarından faydalanma fırsatımız oldu. Her günün özel bir konusu, özel bir atmosferi oldu böylece. Bu atmosferlerin arka arkayla gelmesi İstanbul'un inanılmaz temposuyla ve havasıyla beraber tuhaf bir vaziyet oluşturdu bende. Büyü diyebileceğim olumlu bu hale her İstanbul'a ve Türkiye'ye gelişimde kapılıyor uzaklaşınca da özlemiş oluyorum. Günler bu duygularla dopdolu kimi zaman şaşırarak kimi zaman hayran kalarak ama çoğu zaman acayip fazla gülerken geçiyordu.

“İstanbul'u Yahya Kemal'in gözleriyle görerek hissettim.”

Tanıma ve sohbet etme fırsatı bulduğumuz otuzdan fazla edebiyatçı ve bilim adamından aldığım izlenimlerimin hepsini olmasa da benim için en etkileyicilerini anlatmak istiyorum. Genel olarak herkesin bize sadece bir öğrenci olarak değil Türk edebiyatını yurtdışında tanıttıkları kişiler ola-

rak bakması, bizi açık yürekle karşılamaları hatta bize hangi konuda olursa olsun yardımcı olmaya çalışacaklarını dile getirmeleri çok olumlu bir iz bıraktı içimde.

II. Meşrutiyet ile Cumhuriyet arasında şekillenen Türk hikâyeciliği ve modern Türk edebiyatının örneklerini bu konuların uzmanlarından dinledik. İlk günümüzde Turgay Anar dönemin edebiyat mahfillerini Alay Köşkü'nde anlattı. Sonra bahsettiği mekânları ve Divanyolu'nu kendisi ve ona eşlik eden İbrahim Öztürkçü gezdirdi.

Dönemin edebiyat havasını anlamak için güzel bir başlangıç oldu. Sonraki günlerde Beşir Ayvazoğlu güzel sözleriyle Yahya Kemal Beyatlı'yı tanıttı bize, onu dinlerken İstanbul'u Yahya Kemal'in gözleriyle görerek hissettim.

“İstanbul şairi” hem Yahya Kemal'e hem de aynı gün konuşmasını dinlediğimiz Ömer Erdem'e yakışıyor. Kendisinin “İstanbul'u keşfetmek bir ateş denizine atlamak gibidir.” sözlerini bence hepimiz üzerimizde hissettik o günlerde. Türk edebiyatında İstanbul'un konu olarak merkezi bir durumda olması beni hep düşündürdü bir meseleydi ve yeni şeyler anlatılabileceğinden şüphelendim. İşte Ömer Erdem sayesinde bunun ne kadar saçma bir düşünce olduğunu anladım ve bunun için çok minnettarım. Zira İstanbul kendi başında bir vatan, bir ülkedir, hatta bir aşktır. Ömer Erdem'in, “Türk edebiyatının zenginliği dünyada hak ettiği karşılığı bulmuyor.” diye şikâyet etmesi beni, Türk edebiyatından eser çevirmek isteyen bir kişi olarak hem üzüyor hem de bir şeyler yapmaya teşvik ediyordu.

Geçmişin ve bugünün İstanbul'unu, edebiyatını birbirleriyle bağlamak anlamında büyük adım atan Ali Ayçil, *Dergâh* dergisinin bugünkü sayılarına ek olarak 1921'ten başlayan eski sayılarını armağan edildiğini anlattı ki bunun çok güzel ve örnek verici bir yaklaşım olduğunu düşünüyorum.

“Mario Levi'yi ve Sevinç Çokum'u Macarcaya çevireceğim.”

Ta Karaman'dan bizim için İstanbul'a kadar

gelen Mert Öksüz hocamız biraz zor ama üzerine çok konuşulabilecek bir konu, “Edebiyat ve hayat, edebiyat ve gerçek” olmak üzere bir ders sundu bize. Üzerine tartışma başlayan konuya Sayın Mario Levi geldi ve noktayı koydu. Beni çok etkileyen konuşmasında hayatından bahsederek kendisinin sadece yaşadığı ortamı ve konuları yazabildiğini anlattı.

İstanbul'daki İspanyol Yahudilerinin ortamını ve geçmişini anlatan yazar olmanın mutluluğu ve henüz bitirmediği yeni romanları hakkında da ilginç şeyler açıkladı. Romanlarını daha önce okuduğum Mario Levi'yle konuşma fırsatı buldum ve ona, yakında yayınlanacak olan romanının Macarca tercümesini yapmak istediğimi dile getirdim. Daha önce iki kitabının Macarca çevirisi yayınlanmış yazar bu üçüncüsünün de, bana düşeceğini söylemesi beni çok mutlu etti. Kitabın yayınlanmasını heyecanla bekliyorum.

Türk Edebiyatı Vakfında yazarlar kafilesi

Türk Edebiyatı Vakfının havasından mı bilmiyorum ama o mekânda çok güzel anlar yaşadık ve orada gerçekleşen sohbetlerin hepsi çok keyifli geçti. Polisiye romanı uzmanı Ercan Akbay ve polisiye romanının duayeni Ahmet Ümit'in söz-

lerinden polisiye yazarı olmanın ne kadar keyifli ve maceralı olduğunu öğrendik. Aynı mekânda Sevinç Çokum Hanım'la çok güzel, samimi bir sohbet gerçekleşti.

Yazar olma hikâyesi, romanlarının konularını nasıl anlattığını, Türk toplumu ile tarihe de o kadar, sadece kadın bir yazarın sahip olduğu duyarlılıkla yaklaştığını eserlerini okumaya başladığımda gördüm. Gelecekte onun bir iki eserini Macarcaya tercüme etmeye niyetlendiğim için kendisi de yardımcı olacağını belirtti ve hemen birkaç kitabını okumak üzere bana hediye etti. Tanıştığımız için çok minnettarım. Bir eseri çevirirken onun yazarıyla devamlı olarak danışma fırsatı olması edebiyat çevirmeni olarak çok değerli olduğunu düşünüyorum.

Yaz okulu sürecinde ziyaret ettiğimiz tarihi mekânların hepsini anlatmak güç de bir ikisini anmak istedim. Bence hepimiz için en keyifli geçirdiğimiz günlerden biri tekneyle Burgazada ve oradaki Sait Faik Müzesi'ne gitmemiz oldu. Sait Faik Abasıyanık'ın dünyasını buraya gelmeden anlamak zor olur. İnsan, İstanbul'a bu kadar yakın cennet gibi bir yerin mevcut olduğuna bile inanamayabilir ki adaya ilk adımı attıktan sonra başka bir yere gitmek istemiyormuş gibi hissediyor.

Sait Faik'in evinde, bir resmine bakıyor.

Burgazada'da Bir Hikâyeci Sait Faik

Daha önce Adalar'da bayağı uzun zaman geçirmiş olduğum halde Burgazada'ya gelişimizle buradaki keyfin diğer adalara göre bir başka, daha samimi olduğunu hemen benimsedim. Önceden Sait Faik hakkında hem müzenin kurucusu Sevengül Sönmez hoca bize bahsettiği için hem evini gezerken serginin sunduğu görüntüler, yazarın orijinal, kendi elyazısıyla yazdığı samimi kartpostallar vb. sayesinde yazarın yaşadığı dönemde hissettik kendimizi.

Şair Bir Romancı: Abbas Sayar

Yaz okulunda beni en çok etkileyen konuşmalardan birini Ahmet Güner Sayar'ın babasıyla ilgili semineriydi. "Abbas Sayar: Şair Bir Romancı" başlıklı konuşması etkileyiciydi. Çok samimi ve keyifli bir biçimde -oğlu olarak başka nasıl anlatabilirdi ki- babasının yaşam tarzını ve şairliğini anlattı bize. Yazarın şiirsel, ritimli anlatım tarzı için romancılar arasında gerçekten özel bir duruma sahip olması söz konusudur. Buluşmadan sonra

Abbas Sayar'ın eserlerini araştırıp okumaya başladım..

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesinde geçirdiğimiz çok güzel bir günü de anmamak mümkün değil. Sanki yazın ortasında muhteşem konumlu üniversite bizim için kapılarını açmış ve rektörü Prof. Dr. Handan İnci Hanım'ın nazik karşılamasıyla o gün tamamen Ahmet Hamdi Tanpınar'a adanmış. İstanbul'a gelmeden önce iletişim grubundan bize gönderildiği için okuduğum *Beş Şehir* eserini, anlatım tarzını ve tabii ki Türk edebiyatının şaheseri *Saatleri Ayarlama Enstitüsü*'nü konuştuk. Macarcası henüz yayınlanmamış bu romanı da, gelecekte çevirmek istediğim kitaplar arasına yerleştirdim.

Sonsuzluğun Ülkesi: Türkiye

Yoğunlaşan programlarımız arasında Yapı Kredi Yayınevine gerçekleşen ziyaretimiz, Ahmet Özcan'la tanışmamız ve son gün ise hepimizin en çok merak ettiği konu, çevirmenlik ve yayıncılık/yayıncılık hakkında Kalem Ajansı'nın bilgilendir-

mesi özellikle çok faydalı oldu. Son konuşmacılardan biri Ahu Sıla Bayer ise edebiyat çevirmenliği hakkındaki deneyimlerini paylaştı ve edebiyat çevirmenliğinin nasıl sanat seviyesine çıkarılabileceğini başkalarını ve kendi çalışmalarını örnek göstererek ilgimize sundu.

Günden güne gerçekleşen buluşma, konuşma ve sohbetler sayesinde bir yandan Türk edebiyatını kapsamlı olarak tanıyabildim, öte yandan da bu dünyanın sonsuzluğunu da anlamış oldum. Her gün her konuşmada bu sonsuzluğun bir parçası, bu sonsuzluğa bir bakış açısıyla karşılaştık. Bundan çok memnunum ve topladığım bütün bu bilgi ve algılar gelecek yıllarda gerçekleşecek olan çalışma ve çevirilerimin temeli olacak inşallah...

Yaz Okulu yukarıda anlattığım somut deneyimlerden ibaret değildi tabii ki. Yirmi üç farklı coğrafyadan, kültürden gelen Türkolog'un ve yatkın, yaptığı profesyonel şekilde yapan beş Yunus Emre Enstitüsü çalışanının iki hafta boyunca sabah erkenden akşamın geç saatlerine kadar yaşa-

dığı ortak bir maceraydı aynı zamanda.

Rehberlerimiz İbrahim Öztürkçü ve Aydın Ünlü hocayla beraber ne güzel yürüyüşler, sohbetler ve çay keyifleri geçirdik. Fındık yerken ya da istediğim zaman artık hep Demir Kilise'nin orada birçok defa akşam yemeği yediğimiz Fındikkabuşu lokantası gelecek aklıma, konuk olduğumuz semtler Ayvansaray ve Balat'ın sokaklarını dolaşırım dostlarım ile.

Anlatamayacağım kadar keyifli günler yaşadım. Bütün bunlar Yunus Emre Enstitüsü'nün ve Türkiye Cumhuriyeti'nin mükemmel misafirperverliği olmadan gerçekleşmezdi.

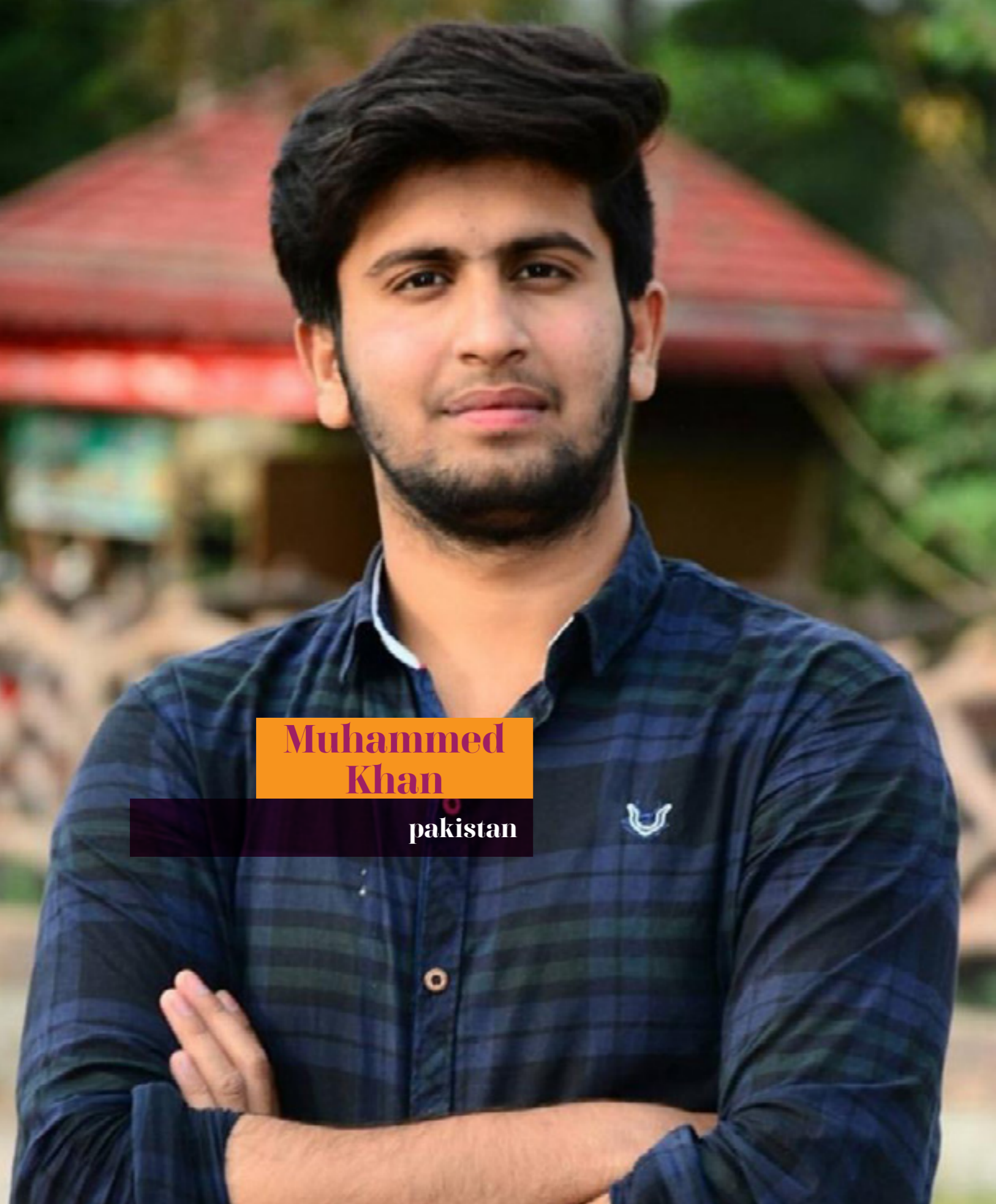
Hepimiz kendi ülkemizin birer elçisi olarak geldik ve dönüşte kesinlikle Türk edebiyatının ve İstanbul'un en büyük tutkunu ve elçisi olarak döndük vatanımıza.

Ahmet Güner, babası Abbas Sayar'ı anlatıyor.

Yapı Kredi Yayınevinde

**Muhammed
Khan**

pakistan

Ah İstanbul

Nisan sabahı diplomamı almak için üniversiteye gittim. Bütün gün diploma için uğraştım fakat alamadım. Ara vardı diye evime gitmeyip okulda beklemeyi tercih ettim. Eski bir dostum geldi biraz oturduk. Bana, “Türk Edebiyatı Yaz Okulu var. İstersen sen de başvur. Ben başvurdum.” dedi. İstanbul’da beraber olacağım güzel dostlarla buluşmaya bir imkân sunmaya gelmişti sanki o güzel dostum. Baktım her ülkeden bir kişi alıyorlar, “ah” dedim bir kişi alıyorsa ben ümitlenmeyim. Ama çok şükür kazandım. Maili aldığım Ramazan gününde aç karnımla mutlu olmuştum. Haber karnımı doyumuştu sanki.

Mezun olmak güzel de iş bulmamak kötü... Türkiye’ye gideceğim günler hep bir yüksek lisans sınavı ya da iş için sınavlarım vardı. Hatta bazıları-

nı kaçırdım. Hep iki yol vardır biri çok yürünmüş biri ise az yürünmüş yoldur. Ben de az yürünen yola yürümeye karar verdim ve gittim o güzel ülkeye. İstanbul’u görmeden çok sevmişim, tahmin ettiğimden daha da güzeldi. Tarih dolu bir şehirdi. İslam’ın o yüce günlerini gördüm. Dünyayı yöneten bir şehirdi. İstanbul’u candan çok seviyorum. “Ah İstanbul” dedim, “sen ne hale geldin ama inanıyorum ki o yüceliğini yine elde edeceksin.”

Bu arada Türkiye’ye gelmeden bir iletişim grubu kurulmuştu. Bu iletişim grubundan, Türk edebiyatının önemli isimleri ve olayları hakkında videolar, metinler gönderilerek bizleri daha Türkiye’ye gelmeden hazırlıyorlardı. Ben, Türk edebiyatıyla ilgili pek çok konuyu bu iletişim grubundan öğrendim.

Sevinç Çokum’u dinlerken not alıyor.

“Aramızdaki bağı yapan Yunus Emre’ydi.”

İstanbul’a geldiğimde biraz stresliydim. Telefonum çekmiyordu. Nasıl olacak, kim alacak, beni havalimanında kim karşılayacaktı? Çıkışta biri, Yunus Emre Enstitüsü kartıyla hiç tanımadığı yabancıları bekliyordu. Bu çağda, kan kardeşim yani abim havalimanı uzak diye gelmemişti ama hiç tanımadığım biri gelmiş bizi bekliyordu. Aramızdaki bağı yapan Yunus Emre’ydi. Yunus Emre Enstitüsü sayesinde biz kan kardeşimizden daha çok yakın olduk. Sonunda geldik otele.

Hiç içmediğim Türk kahvesini içtim. Garsona içimden kızdım: Şekerli dedim sade getirdi bana. Neyse zar zor içtim, arkadaşlarla sohbet ettim. Sonra havaalanına gelmeyen abim, otele geldi, onunla sohbet ettim.

Birinci günün akşamı, yemekte yine beraberdik, fakat Türkiye’de ilk gün Hindistan’dan gelen bir arkadaşımınla Urduca konuşunca rahatlamıştım. Çok uykum vardı. Heyecandan son üç gün uyumamıştım. Sabah uyanınca hazırlanıp kahvaltıya indim. Ders gitmek üzere otobüse yönelmiştim ki biri eksik denildi. Meğer benim “komşum” yokmuş. Nasıl bir gün bizi bekliyordu, hiç bilmiyordum. Yeni yeni tanışıyorlardık arkadaşlarla. “Uluslararası müze gibiydi” grubumuz. Birinci derse girdik. Bilmem nedense ilk dersler bende uyku yapıyordu ama çok güzeldi.

Öğleden sonraki gezilerimiz ise önemli ve değerliydi. Rehberlerimiz sağ olsun çok çabalıyorlardı o sıcak ve güneşli günde. İstanbul’da neler yaşandı yüzyıl önce? Osmanlı İmparatorluğu nasıl yıkıldı? Savaşlar, her şey sanki gözümün önünde dönüyordu o an. Sanki o an oradaydım. Nasıl fethettiklerini duyunca içim derin nefes alıyordu. Ama nasıl yıkıldı? Onu duymak benim için zordu.

İlk günün akşamı açılış töreni vardı. Boğaz turu yaptık. Size bir sırrımı söyleyeceğim: Ben, ilk defa denizi Türkiye’de gördüm. Bana yakın deniz yok Pakistan’da. Çok güzel manzara vardı. Mavi gökyüzü, mavi su, arada biz. Bu güzel manzara İstanbul’un güzelliğini daha da artırıyordu.

Her şey vardı bir sen yoktun... İstanbul seni

çok seviyorum.

“Seni sevdiğimi anlayacaksın, Seni sevmediğim zaman.”

Ama bu aşk vazgeçilmez bir aşk idi. Ölsem de belki beni oraya gömün derim. Ne kadar da mutludur İstanbul, Fatih Sultan Mehmet’in fethettiği gün. İstanbul, peygamber efendimiz senden bahsetmişti. Ne kadar şanslı bir topraksın ve biz de ne kadar şanslıyız, seni gördük.

Sen canımın bir parçası oldun kalbimde. Bunu bil!.. Seni çok sevdiğimi bil ey İstanbul...

Ahmet Ümit’in Kitaplarında Kaybolmak

Edebiyat ve hayat değil, “edebiyatın hayat” olduğunu anladım Edebiyat Yaz Okulunda. Demişler: “Ne okursan oku ama insan olmak için en az bir kere hayatta edebiyat oku.” İnsanı insan yapan edebiyattır. Ben, kitap, metin nasıl yazılır bilmem ama seni çok sevdiğimi biliyorum ve içimden geçen her şeyi yazıyorum.

Ah İstanbul ne çok güzel bir şeysin. Yine sana gelmek isterim. Senin o kitap dolu deniz manzaralı kütüphanelerinde Ahmet Ümit’in kitaplarında kendimi kaybetmek istiyorum.

“Ruhumu eritip de, kalıpta dondurmuşlar, Onu İstanbul diye toprağa kondurmuşlar.”

Turgay Anar, Mert Öksüz, Mario Levi, Beşir Ayvazoğlu, Ömer Erdem, Ahmet Ümit, Ercan Akbay, Bahtiyar Aslan, Necmettin Turinay, Sevengül Sönmez, Salahattin Özpallabıyıklar, Ahmet Güner Sayar, hepinize çok teşekkür ederim. İyi ki varsanız iyi ki sizleri tanıdık.

Her gün ayrı bir güzelliği taşıyordu. Her sabah mutlu bir sabahı. Her gece mutlu bir geceydi. Dolu dolu ön dört günü Osmanlı başkentinde geçirdik. Her an, her dakika, her saniye unutulmazdı.

Gönlüm İstanbul’u istiyor gözlerim İstanbul’u arıyor. Güzel memleket, en seçkin bilim adamları, en seçkin hocalarımız kendi kendime diyorum ki: Ne kadar da şanslı bir kulsun Muhammed! Allah seni öyle güzel insanlarla buluşturdu. Umarım bu sevda, bu bağ hiç kopmaz, bu sevda hiç bitmez.

Ayvansaray’da Tekfur Kalesi’nde, bir teyzeyle birlikte.

Alexander'le olan bilgi dolu sohbetlerimizi, Jiseon'un tatlı ifadelerini, Hindistanlı Shazaib Khan'ın "çiğ kofte" söyleyişini, Hasan Bey'in Mısırlı Türkçesini, Kırgız Ayzat'ın kuzenime benzetmesini, Vladimir'in sert bakışlarını, Aziza'yı, Askerova'yı, Azra Hanım'ı, Sonya'yı, Liya'yı, Leyla'yı unutmak mümkün mü?

Sizleri çok özledim. Her arkadaşımı ayrı özledim. Herkesin ayrı güzellikleri vardı. Hepinizi ayrı ayrı çok seviyorum.

Seni seviyorum diyemezsin bazen,
Sevmek onursuz olmaz çünkü,
Nasılsın dersin mesela,
Nasılsın seni seviyorum demektir çünkü,

Nasılsın "aklım sende",
Nasılsın "Benim için değerlisin",
Nasılsın "üzgünüm seni kırdım",
Ve cevap bekler soruyu soran
Ve tek bir cevap bekler...
Ya sen nasılsın, "bende seni".

Zamanım olsaydı bin sayfalık kitap yazmak isterdi Pakistanlı Muhammed. Her biriniz çok özel ve değerlisiniz. Sizler hayatımın bir parçası oldunuz. Sizleri unutmak mümkün değildir. İstanbul günlerimiz bir veda değil bir başlangıçtı. Yine görüşmek dileğiyle Allah'a ısmarladık.

"Yarasından taze kan sızan gönül ehline
Dostların yüzünü görmek merhem gibidir."

Ayzat
Muktarbekova

Kırgızistan

İstanbul'u Dinliyorum Gözlerim Kapalı...

Orta Asya'nın dağlık ülkesi olan Kırgızistan'dan geliyorum. Türkçe, hayatıma üniversiteye başladığımda girdi. Liseyi bitirdikten sonra hangi üniversiteye başvuracağımı, hangi mesleğe sahip olmak istediğimi bilemiyordum. Puanlarım iyiydi ve birkaç seçeneklerim vardı. Daha önce gazetelerden Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesini duymuştum.

Üstelik eğitim dilinin de Türkçe olduğunu biliyordum. Türkçeye dizi, müzik, filmlerden dolayı daha küçükken meraklıydım. Bu yüzden Manas Üniversitesine başvurduğum ve Türkoloji bölümünü kazandım. Edebiyat ve dil meraklısıydım; ama açıkçası bu bölüm Kırgızistan'da çok yaygın olmadığı için beni ne bekliyor bilemiyordum. Üniversiteyle beraber benim hayatıma Türkiye ve Türkçe yerleşti. Türkçe kitaplar okumaya, film ve dizileri seyretmeye, müzik dinlemeye başladım. Bütün bunları kaynak dilinden okumak, seyretmek ve dinlemek çok zevkli olmaya başladı.

Bir sene dil hazırlık ve dört sene Türkoloji bölümünde eğitim gördüğüm süre içerisinde Türkçemi geliştirdim, Türk dili ve edebiyatı dersleri gördüm. Böylece Türk kültürünü ve Türk edebiyatını yakından tanıma fırsatı buldum. Yunus Emre Enstitüsü tarafından düzenlenen Türk Edebiyatı Yaz Okulu'nu arkadaşşımdan duydum ve çok sevdim, çünkü Türkoloji bölümü öğrencileri için böyle programlar fazla olmuyordu.

Neden başvurduğum?

Hemen başvuru yaparak cevabı sabırsızlıkla bekledim. Olumlu cevabı aldığımda sevinçten göklere zıplayacaktım. Programın tam olarak na-

sıl düzenleneceğini bilmiyordum. Hatta beni ne bekliyor bilmiyordum ama her şeyin çok güzel olacağına dair içimde bir his vardı. Biraz zaman geçtikten sonra programa katılacak ülkelerden gelen arkadaşlarımızın bulunduğu bir iletişim grubuna eklendim. Bu gruptan her gün bize Türk edebiyatının önemli sanatçıları ve eserleriyle ilgili videoları, kitapları gönderiliyordu.

Böylece daha Türkiye'ye gelmeden önce arkadaşlarımla aramızda bir bağ kurulmuş ve bir birimizin ismini daha buluşmadan öğrenmiştik. Gönderilen videolar ve dersler sayesinde Türk edebiyatıyla ilgili bilgilerimizle birlikte merakımız da arttı. Daha sonra program gönderildi. Programı görünce çok şaşırdım. Ama aynı zamanda çok şanslı olduğumu düşündüm. Çünkü Türkiye'nin bu kadar seçkin bilim adamları ile buluşacak ve İstanbul'un önemli edebiyat mahfillerine (bu arada 'mahfil' kelimesini de Türkiye'de öğrendim) gidelecekti.

İlk dersimiz Alay Köşkü ve Ahmed Hamdi Tanpınar Edebiyat Müzesi Kütüphanesinde gerçekleşti. Doç. Dr. Turgay Anar'ın Türk edebiyatının mekânları hakkında derslerini dinledik. İlk kez 'mahfil' kelimesini öğrendiğim ve ilk kez bu kadar farklı ülkelerden gelen arkadaşlarımla tanıştığım bu günü hiç unutmuyacağım.

Öğlene kadar ders, öğleden sonra gezi olarak yaz okulu devam ediyordu. Her gün her dersten, geziden çok etkileniyordum ve çok şaşıryordum. Daha önce bilmediğim o kadar bilgi, tanımadığım isimler ve iyi bilmeden ön yargıyla yaklaştığım bazı konular vardı.

“Suç edebiyatının temiz kalplisi Ahmet Ümit.”

Program boyunca beni en çok etkileyen Türk polisiye yazarı Ahmet Ümit'ti. Ders değil daha çok sohbet ya da konuşma diyelim. Polisiye edebiyatını çok sevdiğim için çok zevkli dersti. Konuşma o kadar etkileyici idi ki zamanın nasıl çabuk geçtiğine şaşıryorduk. Polisiye edebiyatı ile ilgili bugüne kadar kafama takılan sorular vardı. Onları bir polisiye yazarına sorabilmek önce aklımdan bile geçmemişti. Bunun dışında Ahmet Ümit'in eserini çevirebilmek için kendisinden onay alabildim. Beraber röportaj yaptık... Edebiyatsever bir öğrenciyi mutlu etmek için daha ne lazım?

Sadece Türk polisiye edebiyatı ve Ahmet Ümit hakkında bahsetsem haksızlık olur. Çünkü diğer derslerimiz de çok güzel idi. Hocalarımız çok samimi ve her soruya ilgi ve anlayışlı cevap veriyorlardı. Mario Levi, Ercan Akbay, Sevinç Çokum gibi Türk edebiyatının yazarlarının yazarlık hikâyelerini kendilerinden dinlemek, onların edebi-

yat görüşlerini, kişiliğini öğrenmek çok büyük bir fırsattı. Beşir Ayvazoğlu, İskender Pala, Hayati İnanç, Handan İnci gibi edebiyatçıların dersini dinlemek, onlara merak ettiğimiz soruları sorabilmek Türkoloji alanıyla ilgilenen hepimiz için büyük bir kazançtı. Derslerin sonunda hocalarımızla sohbet edebilmek, resim çekilmek, hatta beraber yemek yeme şansımız da oldu.

Şimdi de geziler kısmından biraz bahsetmek istiyorum. Daha önce İstanbul'da birkaç gün kalmıştım ve kalabalığından, gürültüsünden dolayı çok sevmemişim. Yaz Okulu sayesinde gerçek İstanbul'u, kalabalığı ile güzel olan İstanbul'u, dünyanın başkenti olabilecek İstanbul'u, Çamlıca Tepesi'nden baktığın zaman muhteşem manzaralı İstanbul'u, gönüllerde yaşamaya devam eden İstanbul'u, insana özgürlük sunan İstanbul'u, söz ile ifade edilmeyecek güzel tabiatlı İstanbul'u gezme, tanıma, tarihini öğrenme imkânımız oldu.

Orhan Veli'nin Şiiri

Gezi esnasında bizimle beraber olan rehberler bu güzel şehrin tarihini o kadar güzel anlatıyorlardı ki saatlerce dinliyorduk ve sıkıcı gelmiyordu. Bu bilgiler sayesinde İstanbul'a başka bir göz ile, kafasında İstanbul hakkında daha çok bilgi, sevgi bulunan insan olarak baktım... Orhan Veli'nin "İstanbul'u Dinliyorum" şiiri Türkçe öğrenmeye başladığımda öğrendiğim ilk şiirdi.

O zamanlar çok tuhaf geliyordu, bir şehri nasıl dinleyebilirsin, ne kadar sevmen gerekir ki bu kadar güzel şiir yazabilmek için... Gördüm ki dinleyebilirsin, hissedebilirsin. İstanbul'u ben de din-

ledim... Denizin kokusu, İstanbul'un kalabalığını, tarihi yadigarların ruhunu, insanların sıcaklığı ve samimiyetini, cam bardaktaki demli çayın tadını, sokakta yürürken pencereden bakan teyzenin güler yüzü, Türk yemeklerinin muhteşem kokusu ve tadını... bunların hepsini hissettim ve yaşadım, dinledim.

Gezilerimiz bir turistik gezi değildi. Bir turist bizim gittiğimiz yerlere gitse bile bizim kadar İstanbul'u sevmeyecek, bizim kadar bilgiye sahip olamayacak ve bizim hissettiklerimizi hissedemeyecekti. Çünkü bizim bulunduğumuz ortam ve tanıdığımız insanlar farklıydı.

Yunus Emre Enstitüsünün bize sağladığı bu fırsat içerisinde sadece Türkiye'yi tanımadık elbette. 23 farklı ülkeyi tanıdık, 23 farklı ülkeden arkadaş edinme imkânımız oldu. Farklı ülkelerden, farklı kültürlerden gelmemize rağmen çok yakın arkadaş olduk. Hepimizin ortak noktası, bizi birleştiren Türkiye ve Türkçe oldu. 14 gün içerisinde bu kadar samimi ve yakın olacağımızı, ayrılırken ağlayacağımızı, 23 farklı ülkeye gittiğimde gel diye kapılarını açacak arkadaşlarımızın olacağını tahmin bile edememiştim.

Bilmenizi isterim ki arkadaşlarım, hocalarım, Türkiye ile ilişkimiz devam ediyor. Ve bu iletişim kopmayacak. Hâlâ iletişim grubumuzdan konuşuyoruz, birbirimizin hal hatırını soruyoruz, birbirimizin bayramlarını kutluyoruz, fotoğraf

paylaşıyoruz, birbirimiz için yararlı olan bilgileri paylaşıyoruz. İstanbul'da 14 gün beraber geçiren tüm insanlar kalbime yerleşti. Ayrılırken çok ağlamıştık ama şimdi görüyorum ki ayrılmadık ve ilişkilerimiz kopmadı. Güzel bilgiler paylaşarak birbirimizi büyük başarıya motive ediyoruz.

'Ben tüm bunları nasıl hak ettim' diye inanamadan kendime soru soracak kadar beni mutlu eden, masal gibi geçen, hayatımdaki yeni başarıya motive eden, bana 23 farklı ülkeden arkadaşları sunan, Türk edebiyatını yeniden keşfetmemi sağlayan, İstanbul'u yeniden sevdiren 14 gün için samimiyet ve sevgi ile teşekkürümü sunuyorum.

Bu bir son değil, bu bir başlangıç.

**Khaoula
Amrouche**

Cezayir

Hayal mi Gerçek mi?

Bir kış akşamıydı, dışarıya bakan camın önünde oturup akşam kahvemini tadını çıkarıyordum. Bulutlara dalmışken bir anda kapıya doğru koşan bir adama rastladım. Adamın kucağında bir kedi yavrusu vardı. Adam titreyen elleriyle kapıyı açtı. Türkçe konuşarak, “bana yardım edin lütfen kediniz ölüyor.” dedi.

Söylediklerinden hiçbir şey anlayamadığım halde ona yardım ettim. İki saat süren küçük operasyon kedinin kurtarılmasıyla neticelendi. O güzel haberi, bekleme salonunda üzgün üzgün oturan yabancı adama bir şekilde söylemem gerekiyordu ama nasıl!.. O anda aklıma tek bir fikir geldi. Yalnız biraz çekiniyordum. Bir süre sonra

cesaretimi toplayıp ilk Türkçe cümlemini söylemeye kadar verdim. Bana kalırsa dünyanın en güzel cümlesiydi “gözünüz aydın kediniz kurtarıldı.”

Onu nasıl söylediğimi hatırlamıyorum. Bir tek şunu hatırlıyorum: Adamın yüzünde oluşan ifade tam “Eskici” hikâyesindeki Hasan ile eskici arasındaki sahne gibiydi. Hikâyede eskici nasıl kafasını kaldırıp Hasan’a büyük bir hayranlıkla, bir şaşkınlıkla baktıysa adam da hiç beklemediği bir anda böyle bir cümlemin gelmesini büyük bir şaşkınlıkla karşılamıştı.

İşte Türkçe ile büyük aşkımız o andan itibaren başladı.

Khaoula Amrouche artık İstanbul’da ve Türk Edebiyatı Yaz Okulunda

Büyük Aşkımız Türkçe

Yıllar geçtikten sonra Türkçe ile yollarımızı tekrar kavuştuk. Ama bu sefer bir ihtiyaçla değil, büyük bir tesadüfle... Üniversite sınavını kazandıktan sonra Türkoloji bölümüne yerleşmem bana da büyük bir sürpriz oldu.

İlk günler benim için biraz zordu. Bilmediğim sulara yüzerek hayata tutunmaya çalışıyordum. Ama ne garip ki Türkçe okumaya başladığımda hiç bırakamıyordum. O kadar güzel ahenkli ve sanatsal bir dil olduğunu ancak konuşarak keşfetmeye başladım. Arapça ile müşterek kelimelerin sayısı ise beni epeyce şaşırtıyordu. Bir cümle, bir metin, bir hikâye derken kendimi üçüncü sınıfta buldum lisansımı da bitirdim.

Her yıl arkadaşlarımla beraber Yunus Emre Enstitüsünün Türkçe Yaz Okuluna başvuruyorduk. Üç yıl devam eden büyük mücadelem bu sene Türk Edebiyatı Yaz Okuluyla taçlandırıldı.

Bu sabah diğer sabahlara hiç benzemiyor. Korkunç bir rüyadan sonra kalkıp su içmeye gittim. Etrafı çirkin bir sessizlik kaplıyordu. Bakıyorum evdekiler, herkes ölü gibi uyuyor. Fırtınadan önceki sessizliğe benziyordu. Size saati söylemeyi unuttum, saat 06.00’ydü. Uykum açılmadan önce odama çabuk dönmem gerekiyordu. Telefonu elimi aldığımda ekranın ışığı yandı. Bana bir mail geldi açmak istiyorum ama korkuyorum. Ancak diğer elimden destek alarak telefonun titremesini durdurabiliyordum, yaz okulundan bir e-postaydı...

Hemen gelen mektubu gözden geçirdiğimi, okuduğumu sanıyorsunuz herhalde... Kesinlikle hayır! Cevabın gelmesinin sevincini doya doya yaşamak istiyordum önce. Bu e-postanın ne çeşit bir mektup olduğunu düşünmenin sevinci, ağrıdan almama yol açıyor ve beni olağanüstü heyecandırıyor. Ama en sonunda hırsıma, merakıma daha fazla engel olamadım ve açıp okudum.

Okuduğumda, yatan annemin yanına gidip onu bir süre sessiz sessiz seyrettim. Özür dilerim anne galiba senin görmek istediğin kadın hiçbir zaman olmayacağı ben hayallerimle kavuşmaya gideceğim.

Beklediğim gün sonunda geldi. Yanıma hafif bir bavul ve bir el çantası alıp havaalanına gittim, uçağa bindim.

“İstanbul’un sesini takip ediyordum.”

Evet üç saat devam eden yolculuktan sonra İstanbul’a geldik. O an biraz heyecanlandım çünkü kiminle görüşeceğimi, neler yapacağımı nereye gideceğimi bile bilmiyordum. Sadece İstanbul’un sesini takip ediyordum. Şu an evet İstanbul’dayım ama henüz İstanbul’u hissetmiyorum. Etrafımdakiler, Türkçe konuşuyor ve bana garip gelmiyordu. Etrafa bakıyorum bana tanıdık geliyor, daha önceden saatlerce seyrettiğim videolardan dolayı.

Havaalanında ilk önce Leyla ile karşılaştık. Yirmi yaşlarında, orta boylu ve gözleri ise yemyeşildi. Leyla’nın yüzünde garip bir ifade vardı. Hem şaşkın hem de biraz korkuyordu. Ama içinde bir mutluluk hissi vardı. Bir köşede oturup bizi sessizce inceliyordu. Sonra Filistinli arkadaşımız geldi. O bizden daha iyi bir durumdaydı. Buralara alışmıştı, o yüzden bizimle uğraşmayıp sakin bir köşede oturuyordu. Ara sıra konuşmalarımıza misafir oluyordu ama en ufak bir yorumda bile bulunmuyordu.

Otele geçme zamanı geldi. Ben heyecanlanıyorum. Yaklaşık bir aydır konuştuğumuz insanlarla sonunda buluşacağım. Aramızda birkaç kilometre kaldı?

Size Türk Edebiyatı Yaz Okulunun programından bahsetmeden önce biraz da duygularımı anlatmak istiyorum. Türkiye’ye gitmeden önce her gece düşünmekten uykum kaçırıyordu. Kendimi çok şanslı ve çok özel hissettiğimi söylesem hiç yalan olmayacak. Bu sefer hayallerimi rüyalarda değil gerçekte yaşayacağım hem de dünyanın en güzel gerçeğinde İstanbul’da.

“Türkçe o güzel sohbetlerinin kraliçesiydi.”

Türk Edebiyatı Yaz Okulu bana kalırsa İstanbul'un en derin, en güzel, en müthiş yerinde başlamıştı: Alay Köşkü'nde, yani Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi...

Sabah kahvaltımızı yaptıktan sonra, servis aracının tekerleri Alay Köşkü'ne ulaşmak için dönme başlamıştı. Serviste 23 ülkeden gelen arkadaşlar yan yana oturuyorlardı. Türkçe onların o güzel sohbetlerinin kraliçesiydi. Belki de içlerinde kendi ana dilleriyle merak ettiklerini soruyorlardı. Bazen şaşırtıp bazen de seviniyorlardı; ama bunları her aktarmak istediklerinde Türkçe konuşuyorlardı. Bizim müşterek dilimiz Türkçeydi.

Acaba bizden daha önce bu kapılardan kimler girmişti?

Çok da uzun sürmeyen yolculuğun sonuna geldik. Artık Alay Köşkü'nün giriş kapısının önündeyiz. Çok eski, hem ahşaptan hem de kayadan ya-

pılmış bir sanat eseriymiş. Her yeri tarih kokuyordu, ilk adımı attığımda mekânın heybetini anlayabiliyordum. Etrafı gezerken bazen ağzım açık kaldığı oluyordu, çünkü sürekli konuşuyordum kendi kendimle. Acaba bizden daha önce bu kapılardan kimler girmişti? Acaba bu sandalyede kim kiminle oturup hangi şiiri okumuştum?

Öndeki masaya bile hangi kitabı koyduklarını merak ediyordum. O soruların cevaplarını sadece büyük bir dikkatle dizilen kitaplar veriyordu. Etraf kitap kokuyordu. Zaten ben de o kokuyu alabilmek için derin ve hızlı nefesler alıyordum. Bir kitabı elinizde alıp sayfalarını parmaklarınızın arasında hızlıca gezdirdiğinizde çıkan o kokunun güzelliğini anlayabilmek için hastalığının geçmesi gerekiyor.

Bir süre sonra dersler başladı, “insan ilk ve son şahit olduğu şeyleri daha iyi hatırlar.” diyen görüşe inananlardan biriyim. O günkü yapılan konuşmaları çok iyi hatırlayabilirim. Uzun dar ve oldukça küçük, ahşaplı merdivenlerden indikten sonra bi-

zim için özel hazırlanmış bir konuşma alanına geldik. Sandalyelerde oturup konuşmanın başlama- sına beklerken meşhur *Mekândan Taşan Edebiyat* eserinin yazarı Doç. Dr. Turgay Anar karşımızdaydı.

Bize o güzel konuşmalarıyla, ince ince düşünül- müş, seçilmiş cümleleriyle oturduğumuz yerden alıp Türk edebiyatının mekânlarını bizzat kendisi gezdirdi. Konuşma çok uzun sürmedi ya da bana öyle geldi bilmiyorum, yalnız Turgay Anar'ı kar- şımda oturunca kendimi tutamıyordum. Kalem alıp defterimde birkaç çizgi atıp küçük bir Turgay Anar'ın portresini çizebilirdim.

O 15 günün hızlıca geçeceğini biliyordum, ama o kadarını düşünmüyordum. Bunun farkına varın- ca oldukça az uyuyup her şeyin tadını çıkartmaya çalışıyordum. Dersleri ise bazen ne kadar yorucu olsa da odaklamaya çalışıyordum. Çıkan her keli- meyi soğumadan hızlıca kafamın içinde saklamak istiyordum. Yorulmaktan, iştahım kesilse de bütün yemeklerinin tadına bakmaya hazırdım.

Geceleri de otele döndüğümde bize verilen o küçük resimli el kitabını sanki ilk kez görüyormuş gibi sayfalarını inceliyordum. Yazıldığı veya yazıl- madığı her noktayı okuyordum. Gün başlamadan önce bir sonraki günü merak ediyordum. Gecenin geç saatlerinde kafamı yastığa koyduğumda bugün neler yaptığım değil, yarın neler yaşayacağım, ki- minle buluşacağım beni heyecanlanıyordu. Ama her seferinde şaşırıyordum. Hayal ettiğimin daha üstündeydi. Elinizde çok sevdiğiniz bir romanı düşünün, romanı okumak istiyorsunuz ama kıya- mıyorsunuz. Bitmesinden korkuyorsunuz, gizlice iki sayfa okuyup yarına bırakmak istiyorsunuz. Bir sonraki sayfada neler olacağını merak ederek ken- dinizi son sayfada buluyorsunuz. Bütün o duyguları yaşayan sizsiniz ama yeniden üzüyorsunuz, işte Türk Edebiyatı Yaz Okulu benim için aynı bu şekilde geçti.

“Işık görmeyen hayallerim yeniden umut olmaya başladı.”

Size her günü anlatacaksam eğer, belki de denizdeki su biter anlattıklarım bitmez. O yüzden size kısacası şöyle anlatayım:

Her gün yepyeni bir macera yaşıyordum. Türkiye’ye gitmeden önce fena olmayan bir hayatım vardı. Üç yabancı dil bilen, çok genç yaşta para kazanmaya başlayan bir genç kızdım. İstedğim her şeyim vardı ama amaçsız bir hayat yaşıyordum. Resim yeteneğimle binlerce kişinin dikkatini çekebiliyordum. Bunları hocalarımla oturup tartışırken ilerde çok başarılı bir sanatçı olacağımı söylüyorlardı. Bende onların etkisiyle zamanla buna inanmaya başladım. Yalnız uzun sürmedi, bir süre sonra böyle hayaller kurmaktan da vazgeçtim.

Türkiye’ye gittiğimde, Yunus Emre Enstitüsü’nün hazırladığı Türk Edebiyatı Yaz Okulu programı sayesinde yıllarca ışık görmeyen hayallerim yeniden umut olmaya başladı. Her sabah sanatçıların konuşmalarını dinlerken içimde garip bir his oluşuyordu. O konuşmalar beni inanılmaz bir şekilde heyecanlandırıyordu, mutluydum, hatta kalkıp en yüksek sesimle bağırarak istiyordum: “Ben hayallerimi buldum, herkes beni duysun. Ben ressam ve büyük bir tercüman olacağım.”

Artık amaçsız ve hedefsiz dolaşmayacağım. Bu program bana bir şey kattıysa o da hayatıma bir anlam verdi. İstanbul’un sokaklarını dolaşırken, Alay Köşkü’nü, Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfını, Türk Edebiyatı Vakfını İstanbul Üniversitesi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi gibi birçok yerleri gezerken kendimi buldum.

Renksiz, tatsız hayallerimin artık neşeli sabahları oldu. Artık dünyaya bakan bir pencereyim oldu. Bunları yazarken yanımdaki Orhan Pamuk’un Kırmızı Saçlı Kadın’ına, Sait Faik’in Semaver’ine, resim defterime, yıllarca kullanmadığım resim fırçalarıma bakıyorum. İlerde o harika iki şeyi bir araya getirebilmek için kalkıp yatacağım. Nefes alacağım, yaşayacağım, o eski edebiyat kitaplarının tercümesini yaparken, nasıl Türkiye hayal-

lerime yeni bir hayat ve umut verdiyse ben de o kitapları kalemimle kâğıtlarda canlandırmaya çalışacağım.

Edebiyat ve resmi birleştirip en güzel eserleri verebilmek için hayatımı, gençliğimi vermeye hazırım. “Eskici” hikayesinin bir tablosu olsaydı ya da Özdemir Asaf’ın “Lavinia” şiirinin yağlı boya tablosu olsaydı nasıl olurdu acaba?.. Sait Faik’in Semaver hikâyesi bir resim olsaydı hangi renkleri yapılırdı? O ölüm sahnesi hangi siyah kalemle çizilecekti?

Bunlar kafamda olan sorulardır. Hayal mi gerçek mi bilmiyorum ama artık gerçekleştirilmeyi bekleyen hayallerim oldu.

**Mortaza
Firuzi**

İran

Son Edipler Sefidir Bak Ne Cemâl!

Instagramı gözden geçiriyordum. Tahran Yunus Emre Enstitüsünün sayfasında Türk Edebiyatı Yaz Okulu adlı bir ilan gördüm, koşullarını okudum ve sevinerek hiç vakit kaybetmeden başvurdum. Türk Edebiyatı Yaz Okulu'na başvurduğum zaman bu fırsatı bulduğum için kendimi çok mutlu ve şanslı hissediyordum. Bu fırsatı hiç kaybetmek istemiyordum.

Çünkü yıllar önce Şehriyar'ın hem Farsça ve hem Türkçe şiirlerinde özellikle "Türkiye'ye Hayalî Sefer" adlı şiirinde ara sıra Türkiye ediplerinin adını duyup özellikle Mehmet Akif Ersoy'u kısaca araştırmıştım. Ama akademik seviyede hem de büyük uzmanlardan ders almamıştım. Okuma fırsatına ise ömrümde olup olmayacağına hiç inanmıyordum. Aslında böyle fırsat bile var mı yok mu aklıma gelmiyordu.

İlk günlerinden itibaren belgeleri hazırlamaya başladım. Hocam Prof. Dr. Papp Şandor'dan bir referans mektubu yazmasını istedim. Kendisi benim ne kadar edebiyata düşkün olduğumu ve hat-ta tarihi kaynak olarak bile kullanmak istediğimi biliyordu. İlk fırsatta değerli bir referans mektubu yazdı. Niyet mektubu gelince bir haftadan fazla düşündüm, çünkü edebiyat olduğu için akademik seviyede ve aynı zamanda sadıkane ve dürüst bir mektup yazmak istiyordum. Nihayet mektubu yazıp başvuruyu yaptım. Başvurudan sonra kazanmam için Allah dua ettim.

"Şehriyar'ın hayal ettiği sefere çıkacağım."

Teslim ettikten sonra her gün hem başvuru sayfasını hem de kayıt ettiğim e-maili kontrol ediyordum. Kendi kendime söylüyordum: "Olmaz eksik göndermişim, olmaz yanlış yazmışım."

yeniden kontrol ediyordum.

Nihayet bir ay sonra e-mailimi yaz okulu için kontrol ettim. Sonuçların açıklandığını ve kazandığımı görünce birden gözlerim doldu. Hemen hanımımı arayıp söyledim:

"Bir güzel haberim var, Şehriyar'ın hayal ettiği sefere çıkacağım. Hafız'dan, Sadi'den, Şehriyar'dan sınımsız selamlarla Mehmet Akif Ersoy'un şehrine götürüp misafiri olacağım!"

Bu sözleri söylerken ister istemez duygulanı-yordum ama derin korkum vardı. Çünkü yeterlik sınavı var mıydı? Kendi kendime söylüyordum eğer sınavı kaybetsem okula gidemeyeceğim. Bu fırsatı kaçırsam ne olacaktı?

Türk Edebiyatı Yaz Okulunu kazandığımı hocama söyleyince çok sevindi ve bana ümit verici sözler söyledi: "Hiç merak etmiyorum sen kazanacaksın."

"İstanbul, bana Asım'ın neslini hatırlatıyor."

Hocamın söylediği gibi sınavı kazandım, İran'a dönüp yaz okuluna hazırlandım. Hazırlanırken sevincimden en yakın dostuma mesaj gönderdim. "Ben Akif'in şehrine gideceğim ve onun mezarında Fatiha okuyacağım". O ise böyle hayali yazıma güldü.

İstanbul'a gitmek için saniyeleri bile sayıyordum. Zira dünyada üç yeri görmeyi her zaman arzu ediyordum. Eğer görmüşsem yeniden görmeye istiyordum. Kerbelâ başta olmak üzere, İstanbul ve Köln. Bu arzu ise çocukluğumdan beri annemin öğretilerinden ve o öğretilere benzer şahsiyetlerden geliyor. İstanbul, Mehmet Akif Ersoy'u ve onun tasvir ettiği annemin öğretilerine benzeyen Asım'ın neslini bana hatırlatıyordu.

Türk Edebiyatı dergisi Genel Yayın Yönetmeni Bahtiyar Aslan ile Mehmet Akif Ersoy hakkında konuşuyor.

"O güzeller güzeli İslambol"

Nihayet uçuş günü geldi ben ise İstanbul'a uçtum. Sabah saat 4'te İstanbul'a vardım. Uçak inerken İstanbul'un güzelliğini seyredirken Şehriyar'ın hayal ettiği şu mısraları kendime okuyup Şehriyarı bu dizeler için alkışladım:

"O güzeller güzeli İslambol,
O denizler kızı, derya gelini,
Sanki derya çiçeği nilüfer,
Kol açıp sahile atmış elini."

İstanbul'a vardım. Başka katılımcılarla beraber bir güzel otele yerleştik. Tanışma programından sonra, on dört gün boyunca yolculuğumuza baş-

ladık ve Türkiye'nin ünlü şair ve yazarları ile sohbet ettik. Değişik mekânlarda Alay Köşkü gibi yerlerde ders aldık ve hocaların uzmanlık alanlarının yanı sıra ünlü eserleri de tanıdık.

Alay Köşkü'nün nasıl bir yer olduğunu ve orada Doğu-Batı tartışmalarını Türkiye'ye gelmeden önce bize gönderilen makaleden öğrenmiştik. Fakat oraya gelince ortamı hissettim ki Türk edebiyatının nasıl bugüne geldiğini ve zaman içinde olduğunu az da olsa anlayarak Şehriyar'ın şu mısralarını derinden hissettim:

"Şark karbı medeniyet kavuşub
Bir asil nesili bu toprakta doğur."

Hafız ve Yahya Kemal

Beşir Ayvazoğlu veya İskender Pala gibileri önceden youtubeda izlemiştim veya yazılarını okumuştum. Çünkü pek çok kişinin videoları Türkiye'ye gelmeden önce bize gönderilmişti. Hatta Beşir Ayvazoğlu'nun söylediklerini kendinden önce youtubeda duymuştum ve tekrar dinleyince heyecanlanıp sorular sordum. Özellikle Hafız ile Yahya Kemal ilişkisini...

Derslerden sonra müzelere, tarihi yerlere ve kütüphanelere gidiyorduk. Bunlardan Tekfur Sarayı Müzesi'ne girince ve surları görünce Şehriyar'dan şu iki mısraı okumuş oldum:

“Görürem Fatih'i etmekte hücum
Okuyub fatihayı devlet-i rum.”

Aşiyân Mezarlığı'na gittik, orada Yahya Kemal'in “Rindlerin Ölümü” adlı şiirini mezarında görünce edebiyata muhabbetin zaman ve yer sınırlarını tanımadığını gördüm, hissettim. Bir Türk'ün bir İranlıya değişik devirde ve kültürde olmasına rağmen ne kadar muhabbeti varmış!.. Başka yerde Sadi Hazretlerine hitap ettiklerini duyunca bu büyük şaire Osmanlı ve Türkiye şairlerinin muhabbetini ve ne kadar sevdiğini öğrendim.

Yahya Kemal'in mezarından bir gün sonra Tevfik Fikret'in Aşiyân Müzesi'ni ziyaret ettik, orada özellikle Osmanlı'nın son döneminin iki akımı Batı ve Doğu'daki maneviyatın karşı karşıya olduğunu Fikret'in odasında gördüm. Daha çok düşünmeye başladım. Oradan Yahya Kemal'in mezarına bakınca bu mısraları Şehriyar'dan hatırladım:

“Görünür perdesin açtıkça hayal
Başta Fikret'le durup Yahya Kemal
Son edipler sefidir, bak ne cemâl!”

Sonra Sait Faik Abasıyanık'ın Burgazada'daki müze evini gördük. Yaklaşık bir buçuk saat deniz yolculuğu sürdü. Akşam dönerken ufuğun tam maviyetini görünce Akif'i kendimi tasvir ettim ve Şehriyar'ın şu beytini okudum:

“Deyrem Akif ile gâh cumayım
Ufuğun cilveyi maviyetine”

Okulun bitmesi yakınlardı. Benim için o kadar muhteşem zamanın nasıl yürüdüğünü hiç bilmedim. İki hafta geçti. Artık ayrılma zamanı gelmişti. Havaalanına gittik, bizi bütün ekip uçağa binene

kadar uğurladılar. O kadar muhabbet gördüm ki anlatamam. Uçağa bindim Tebriz'e doğru uçakta uyumaya başlayınca Şehriyar'ın son olarak şu mısralarını duygulanarak kendime okudum:

“Duyuram, çokta derin duygudu bu
Baş tuta, tutmaya, öz duygumla
Uyuram, çokta şirin uykudu bu”

Gece 2'de Tebriz'e vardım ve eve gittim. Vardığımda küçük kızım uykudaydı. Benim sesimi duyunca uyandı. Yaz Okulunu hayırla bitirmiş olduğum için Allah'a şükürler ettim.

Nazik Atabayeva
Türkmenistan

Bir Şehirden Daha Ötesi

Yaşayarak öğrenmek en etkili yol belki de... Sevginin evrenselliğini, umut etmenin verdiği vitamini, gözyaşının ardından gelen bekleyişi, bekleyişin ardından gelen mutluluğu ve gerçekleşmesi imkânsız gibi görünen fakat gerçekleşen dilekler tutmayı... İşte ben bunları yaşayarak öğrendim.

İlk ve ortaöğretim boyunca her zaman yabancı dil bilimlerine, özellikle de Türk diline ilgi duydum ve her zaman bu hayalimi Türkiye Devleti'nde eğitim alarak gerçekleştirmek istemişimdir. Bu konuda çocukluğumdan beri bütün çabamla, isteğimle dil kurslarına katılarak, yabancı dilde özellikle İngilizce ve Türkçe filmler seyrederek kendimi yurtdışı eğitimine hazırlayıp hayallerimin gerçekleşmesi için birçok girişimlerde buldum.

Sonunda annemin duaları ve benim çalışmalarımın üniversitede İngiliz dili ve Türk dili eğitimi almaya hak kazandım, hayalim gerçekleşti. Ama maalesef Türkiye'de değil, Kazakistan'da Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesinde eğitim almaya başladıktan sonra, dersimize giren birçok hocamızın "Bu bölüme isteyerek geldin mi?" sorusuna "hayır" cevabını veren sınıf arkadaşlarımdan aksine, her defasında "evet" yanıtı-

nı vermek benim için heyecan vericiydi.

Ben 4 yıllık lisans eğitimimi tamamladıktan sonra bu alanda çocukluk hayalim olan Türkiye'de yüksek lisans yapmak istiyordum. Bu isteğimin üzerine ben Türkiye Cumhuriyeti'nin en güzel programlarının biri olan "Türkiye Bursları" yani Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının eğitim programına yüksek lisans için başvuruda buldum. Ve o günden sonra sabırsızlıkla başvuru cevaplarının açıklanacağı günü beklemeye başladım. Bu benim hayatımdaki en heyecan verici bekleyişimdi.

Masal Şehirde On Dört Gün

Bir gün Yunus Emre Enstitüsünün sosyal medya hesabında tematik yaz okulları ile ilgili paylaşımıyla karşılaştım ve hemen başvurdum. İmkânsız gibi görünen dileklerin gerçekleşebileceğine inandığım. 24 Mayıs günü hiç beklemediğim o "Başvurunuz kabul edildi." mesajını okuyunca, benim küçüklüğümde beri hayalini kurduğum masal şehre gideceğimi öğrendim. Adına ne şiirler yazılmış, ne filmler çekilmiş, ne şarkılar, besteler yapılmış nadide şehir... Beni büyüleyen isimlerden en çok büyüleyeni yine sensin. Bir şehirden daha ötesini hissettiğim o yer İstanbul.

O günü beklerken bilet bilgilerimin gelmesi heyecanıma heyecan kattı. Türkiye ve arkadaşarımla buluşacağım günü sabırsızlıkla bekliyordum.

Ve o gün geldi. Oraya ayağımı ilk bastığım an mucizevi şehir İstanbul'un huzurunu içimde hissettim. İki hafta boyunca kendi evim gibi hissettiğim Balat'taki otelimizde ilk akşam mini bir toplantı yaptık. O gün geç saatlere kadar arkadaşlarla sohbet ettik, İstanbul maceramızın iki haftalık muhteşem programıyla tanıştık. İnsanların din, ülke, kültür, dil farklılığına bakmadan da kardeş gibi yakın olabileceklerini öğrenmem "Kardeş olmak için kan bağına gerek yoktur üstadım" sözünü ispatladı.

İstanbul deyince aklıma martı gelir
Yarısı gümüş, yarısı köpük
Yarısı balık, yarısı kuş
İstanbul deyince aklıma bir masal gelir
Bir varmış, bir yokmuş...

Türk edebiyatının gelmiş geçmiş en iyi yazar ve şairlerinden biri olan Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun da dediği gibi, kalbimde hep "masal şehir" olarak kalacak olan İstanbul'daki maceramız tarihi Alay Köşkü'nde başladı. Orda gerçekleşen ilk dersimizde Doç. Dr Turgay Anar "Türk edebiyatının mekânları ve Divanyolu'ndan Beyazıt'a Edebiyat Mahfilleri" konuları üzerine bize çok zevkli konuşmalar sundu. Öğleden sonra ise bir nevi "atölye" çalışması olan Divanyolu üzerindeki mekânları gezdik. Öncelikle, İstanbul'un en merkezi mekânlarından biri olan Divanyolu'ndan Sultanahmet'e tarihinin derinliklerine doğru yol aldık. Bizleri güzelliğiyle mest-ü hayran eden Nuruosmaniye Camisi, Hipodrom Alman Çeşmesi, Çemberlitaş, Sinan Paşa ve Çorlulu Ali Paşa medreseleri ile gezimizi bitirdik. Yoğun bir geziden sonra daha ilk günden kendilerini ailem gibi hissettiren Türk Edebiyatı Yaz Okulu grup arkadaşarımla ve tüm tematik yaz okulu gruplarıyla

birlikte muhteşem bir Boğaz turu açılış programına katıldık. İlk günümüzün bu kadar yoğun ve yorucu olmasına rağmen bizim için her şey çok ilginç ve eğlenceliydi.

Yeniliklerle dolu olan serüvenimizin ikinci günü de İstanbul Üniversitesinde Dr. Mert Öksüz ve Mario Levi ile başladı. Dr. Mert Öksüz bize edebiyatın hayatla ilişkisini daha doğrusu edebiyatımızın hayatımıza kattıklarını anlattı. Aynı zamanda Mario Levi ile "Mario Levi'nin Dünyası ve İstanbul" konusu üzerine çok içten ve samimi konuşmalarımız oldu.

Ahmet Ümit'ten Beşir Ayvazoğlu'na Yeni Bir Dünya

Başlamasını sabırsızlıkla beklediğimiz ve bitmesini de hiç istemediğimiz ikinci haftamızda Beşir Ayvazoğlu, Ömer Erdem, Ercan Akbay, Ahmet Ümit, Sevinç Çokum, Dr. Necmettin Turinay, Dr.

Bahtiyar Aslan, Sevgül Sönmez, Prof. Dr. Ahmed Güner Sayar, Selahattin Özpallabıyıklar, Prof. Dr. Turan Karataş, Prof. Dr. Handan İnci, Prof. Dr. Abdullah Uçman, Dr. Mehmet Fatih Uslu, Hayati İnanç, Prof. Dr. İskender Pala, Doç. Dr. Ahmet Özcan, Mustafa Ruhi Şirin, Mehmet Nuri Yardım, Ahu Sıla Bayer ve Kadir Yılmaz gibi bilim ve sanat üstatları ile Türkiye'nin ve Türkçenin ürettiği zengin edebiyatıyla ilgili keyifli konuşmalarımız oldu.

Türkçenin yüzyıllarca işlenerek meydana getirdiği klasik edebiyatının önemli şahsiyetlerini ve eserlerini gördüğüm gibi, modern ve yaşayan Türk edebiyatının temsilcilerini, eserlerini yani bizatihi kendilerini de gördüğüm hatta kendileri ile tanışma imkânı bulduğum için onur duydum. Keyifli konuşmalardan sonra 23 farklı ülkeden oluşan aile serüvenimizi sabah ki derslerle irtibatlı edebiyat ve kültürel mekânları dolaşmakla taçlandırdık.

Türkçenin ürettiği zengin edebiyat

Unutulmaz anılarla dolu İstanbul turumuzda beni en çok geçmiş 1453'e dayanan, Türkiye'nin en köklü markalarından İstanbul Üniversitesinin tarihi, Süleymaniye Camisinin özenle yapılmış mimari incelikleri, Ayvansaray'ın kültür mirası, Yapı Kredi Yayinevi'nin olağanüstü sergileri, tüm Türkiye'nin en kozmopolit bölgelerinden birisi olan İstiklal Caddesi'ndeki alışveriş merkezleri, Orhan Kemal Müzesindeki kitapların orijinal ilk baskıları ve yazarın fotoğrafları, Çamlıca Tepesi'ndeki eşsiz güzelliğiyle hayran bırakan muhteşem İstanbul manzarası, bir kültür odağı olan Sahaflar Çarşısı'nın bulunması zor, eski kitapları, muhteşem Boğaz'ın eşsiz manzarası ile şıklığın ve zarafetin yeni adresi Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, modern Türk hikâyeciliğinin öncülerinden olan Sait Faik Abasıyanık'ın evindeki eserlerine konu olan sayısız hatırasının izlerini taşıyan nice eşyaları etkiledi.

Bu harika gezilerden sonra sadece İstanbul'a değil, tüm Türkiye'ye, Türk halkının kültürüne, geleneklerine, tarihine olan saygısına ve en çok da Türk edebiyatına yeniden âşık oldum.

Masal şehirdeki gezimizin benim için en özel günlerinin biri de Kız Kulesi'ne gittiğimiz gündü. O gün içimde umut kuşlarını kanatlandıran o mavi gökyüzündeki martıların, camilerdeki

ezanın, Kız Kulesi'yle daha da güzelleşen denizin sesiyle yeniden doğmuş bir çocuk gibi hissettim. Benimle birlikte aynı heyecanı yaşayan arkadaşlarımdan biri de Azerbaycanlı arkadaşım Kafkasların güzeli Büyükhanım, rüyasıyla başlayan hayalini gerçekleştirmişti.

İstanbul'dan neredeyse yüzerek gidilecek kadar yakın, ama gidince de başka bir dünyaya gelmişçesine uzak olan huzurun adresine, İstanbul adalarına gitmemiz hepimizi çok sevindirdi. Adaya iner inmez sekizgen şeklindeki tarihi iskele bizi selamladı. Ada sokaklarındaki faytonları görünce, birbirinden güzel atların ayak seslerini duyunca kendimi bir masaldaymışım gibi hissettim. Çarşının içinden yürüyerek ada turunu tamamlamak, ayaklarımda derman bırakmazken içime huzur doldurdu. Çam kokuları, çiçek kokuları, ıhlamur kokuları, martı sesleri birbirine karışırken ben bir taraftan da denizin mavisinde kaybolduğumu hissediyordum. Büyükada'ya veda etmek istemesem de gitme vakti gelmişti. Geçirdiğim birkaç saat, bana sanki aylara bedel gibi gelmişti. Vapurda beni uğurlayan gün batımı ise her gün görülme-yecek güzellikteydi. Her gün yeni ve keyifli anılar yaşadığım arkadaşlarımla masmavi Marmara'nın üzerinde yükselen tepeleri, ormanları, eski köşkleri, kiliseleri ve camileri ile keyifli bir Büyükada gezisi yaptık.

Sahilde, yakın arkadaşının objektifiyle.

Türkiye Hayalim Gerçekleşiyor

Bir hayalimin daha gerçekleştiği gün ise 29 Temmuzdu. O gün ansızın mailime gelen mesaja bakınca sevinçten gözlerim doldu. Mesajda yüksek lisans için başvurduğum "Türkiye Bursları" yani Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı eğitim programının cevabı açıklanmış ve kabul edildiğim belirtilmişti. Türkiye Cumhuriyeti'nin başkenti Ankara'daki Gazi Üniversitesinde burslu olarak yüksek lisans okuma şansı elde etmişim. Bu güzel haberi ilk önce ikizim Uzun ve ailemle, sonra da kendilerini bana kardeşlerim gibi hissettiren arkadaşlarımla ve tabii ki de hocamla paylaştım. Bu güzel paylaşımından sonra ismim artık "Ankaralı Nazik" oldu.

Türkiye ile vedalaşacağımız gün gelmişti. Hepimiz üzgündük bir yandan da dolu dolu geçen 15 gün içerisinde yaşadığımız unutulmaz anılar için mutluyduk. Bu kısa süreli aile serüvenimizde öğrendik, yaşadık, duygulandık, mutlu olduk, paylaştık ve paylaştıkça da güzelleştik ve en önemlisi de yeni arkadaşlar edindik.

3 Ağustos günü Türk Edebiyatı Yaz Okulu grup arkadaşlarımla ve tüm tematik yaz okulu gruplarıyla birlikte muhteşem bir kapanış programına katıldık. "Yaz Okulu-2019" programına katılan tüm tematik yaz okulu grup arkadaşlarımla birlikte Yunus Emre Enstitüsü tarafından sertifika ile ödüllendirildik. Törende eğlenceli ve güzel geçirdiğimiz iki haftalık programımız hakkında duygularımı böyle beyan ettim:

"Ben Nazik Atabayeva Türkmenistan'dan geldim. Kazakistan'ın Türkistan şehrinde Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk Kazak Üniversitesi, İngiliz Dili ve Türk Dili bölümünden mezun oldum. Biz Türk Edebiyatı Yaz Okulu programı sayesinde Türkiye'nin seçkin şair yazarlarından Ahmet Ümit, Ömer Erdem, Beşir Ayvazoğlu, Ercan Akbay, Mario Levi ve buna benzer birçok ünlü şair ve yazarlardan Türk edebiyatının eserleri, romanları, şiirleri ve yazarları hakkında bilgiler edindik ve onlarla uzun uzun sohbet ettik.

Dolu dolu geçen 15 gün içerisinde çok eğlen-

dik, yeni şeyler öğrendik, gezdik ve en önemlisi de yeni arkadaşlıklar edindik. Türkiye'den ayrı- lacağım için üzülüyordum ama birkaç gün önce Türkiye Cumhuriyeti'nin güzel programlarının gene bir tanesi olan Türkiye Bursları programı sayesinde Ankara'daki Gazi Üniversitesinde yüksek lisansı kazanmış olmam beni çok sevindirdi ve eğitimime burada devam edeceğim için çok mutluyum.

Bize böyle imkânları sunduğu için ilk önce Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne daha sonra Yunus Emre Enstitüsüne tüm kalbimle teşekkür ederim. İstanbul'u bir şehir değil, bir şiir olarak hatırlayacağız!"

Kimileri hayatlarını İstanbul'da geçirmiş, kimileri hiç görmeden âşık olur gibi sevmiş bu şehri. Kimileri yazma ilhamını İstanbul'dan alırken, kimileri onu özleyerek yazmış dizelerini. İstanbul böyledir. Özletir kendini. 23 farklı ülkeyi bir araya getiren, onlardan kocaman bir aile oluşturan unutmayacağım bir yolculuktan bu. Unutmayacağım! Unutmayacağım "İmkansızım" şarkısıyla bizi büyüleyen Lübnanlı Riva'yı, rüyasıyla başlayan hayalini gerçekleştiren Azerbaycanlı Kafkasların güzeli Büyükhanım'ı, dünyanın en büyük aşığı olduğunu söyleyen Bosna-Hersekli Anisa'yı, "Çiğ köfte var mı?" sorusuyla hepimizi güldüren Hindistanlı Shazib'i, Özbekistanlı Azize'yi, iki hafta boyunca yüksek lisans tezini yazıp muhteşem bir sonuçla tamamlayan Çinli Jiayi'yi, arkadaşımız Adam'ı, sahaflara gideceği günü merakla bekleyen Mısırlı Hasan'ı, "RotamTürkiye" yarışmasında Türkiye tatilini kazanan Rusyalı küçük meleşimiz Lia'yi, bana hem ablalık hem arkadaşlık yapan Hırvatistanlı Azra ablayı ve tüm diğer arkadaşlarımla...

Öncelikle hayallerimi gerçekleştirme fırsatı verdiği için Türkiye Cumhuriyeti'ne daha sonra bize böyle arkadaşlık kurmamıza vesile olan Yunus Emre Enstitüsüne tüm kalbimle teşekkür ederim.

Güzel şeyler bulduk, güzel şeyler öğrendik.

Güldüğümüzde hep beraber güldük. Katıla katıla, doyasıya! Sanki bugünlerin acısını çıkarırcasına. Sanki bir gün elveda diyeceğimizi bilmişçesine. Dolu dolu yaşadık hayatı, hayat denen koskoca yüklem başlı başına tek öznesi olmuşçasına! Yaşayarak öğrenmek en etkili yol belki de... Son

öğreneceğim şeyse elveda demekmiş birbirimize. Güzelliğiyle büyüleyen masal şehir İstanbul, hiç bir zaman unutmayacağım. Güzel arkadaşlarım!

Size, sizi unutmamaktan başka ne vaat edebilirim ki?

Yaz Okulu kapanış programında konuşurken

“Arapça Anadilim Türkçe Hayat Dilim”

Öncelikle kendimden biraz bahsetmeme müsaade verir misiniz? Ben Riwa Shbaklo, 20 yaşındayım. Benim hikâyem biraz farklı; çünkü Türkçe ile olan ilişkim üniversiteden çok önce başladı.

Türkiye'ye ve özellikle Türkçeye olan hayranlığım 11 yaşındayken başladı. Türkçe şarkı dinlemeye, dizi izlemeye, Türk arkadaş edinmeye sonra da Türkçe kitap okumaya, Türkiye'nin ekonomisi, spor, kültür vesaire haberlerini takip etmeye başladım. Üniversite diplomamı Türkçe ile ilgili herhangi bir alanda yapmak istedim fakat o zamanlarda Lübnan'da böyle bir bölüm yoktu. O yüzden 18 yaşında mecburen medikal laboratuvar bölümüne kayıt oldum. Aynı sırada hiç Türkçe kursu almamış olma rağmen Yunus Emre Enstitüsünde Türkçe yerlilik sınavına girdim ve C1 seviyesini kazandım.

“Birçok Türk filmlerinin tercüme altyazısını yapıyorum.”

Bu sertifikanın vasıtasıyla Lübnan'daki Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçiliğinde yeminli tercümanlık sınavına girebildim ve yeminli tercüman olarak tayin edildim. İki yıldır bu işi yapıyorum ve tutkum olan Türkçe ile çalıştığım için mesleğime

çok aşığım. Ancak Lübnan Devlet Üniversitesinde Türkoloji bölümü açıldığında hiçbir şey için geç kalmadığımı düşünerek hemen kayıt oldum. Şimdi ikinci akademik yılımı bitirip üçüncü akademik yılına yükseldim. Seneye mezun oluyorum. Aynı zamanda Diriliş Ertuğrul, Payitaht Abdülhamit, Poyraz Karayel gibi birçok dizi ve filmin tercüme ve altyazısını yaptım ve hâlâ da yapıyorum.

Geçen yaz ablam ile birlikte Yunus Emre Enstitüsünün düzenlediği Türkçe Yaz Okuluna başvurmuştuk. Bir tek ablam kazanmıştı. Bir ay boyunca Ankara'da kalmış, çok arkadaş edinmiş ve birçok şey öğrenmişti. Döndüğünde çok duygulanmıştı, ağlıyordu. Bu ruh hali bir hafta sürdü. Şaşırarak bakardım ona, anlayamıyordum. Bir ayda bu insanlara ve ortama nasıl o kadar alışabilmiş de bu kadar duygulanmıştı, anlayamadım. Oysaki insanın görmesi, kendi yaşaması gibi değilmiş.

Bu sene Türk Edebiyatı Yaz Okuluna başvurudum. İkimde kesin kazanacağıma dair bir his vardı. Çünkü kriterlere çok uygundum. Kriterlerde dizi film tercümanlığı yapmak, Türkoloji veya benzer bölümler okumak, Türkçe üzerine araştırmalar yapmak geçiyordu. Tam benlikti.

Orhan Kemal'in mektubunu okuyor. |

Çok sürmedi, Türk Edebiyatı Yaz Okulunu kazandığıma dair bir mail aldım ve çok sevindim. Ardından da bir taahhütname imzalayıp eposta vasıtasıyla gönderdim, sonra uçuş bilgilerim geldi.

Ah ne kadar özledim her gün uyanarak, Türkçe müzik dinleyerek iki hafta boyunca güne ve kahvaltıya inmeye hazırladığım odamı. Her gün daha çok bağlandım ona. Ve günler azaldıkça bu yaz okulunun her bir ayrıntısına daha çok sarılmaya başlamıştım. Çünkü o günlerde, farklı duygularla karışmış gerçek mutluluğu tatmıştım.

Her gün kahvaltudan sonra hepimiz servise doğru ilerlerdik. Dersimizi alacağımız yere giderdik. Dersler arasında bir çay molası alıp, dersler arasında değerli hocalarla sohbet ederek ve sorular sorarak birçok bilgi edinirdik. Derslerden sonra farklı yerlere öğle yemeğine giderdik. Ondan sonra İstanbul'un her bir yanında kültür, edebiyat ve tarih gezileri yapmaya ve ardından akşam yemeğini yemeye giderdik.

“Alay Köşkü kalbimi çaldı.”

İlk gün Alay Köşkü'ne gitmiştik. Şaheser iç mimarlığı ile gözümü çarpmıştı ve kalbimi çalmıştı. Osmanlı döneminde sultanların sefer öncesi törenleri buradan seyrettiğini ve at arabalarının oradan geçtiğini öğrendiğimde çok duygulanmıştım. Turgay Anar hocamızdan “Türk edebiyatının mahfilleri” dersini aldık. Ondan sonra bu mahfillerin yerlerini gezmeye gittik. Öğle sonra Sultanahmet Meydanı ve Sultanahmet Camii, Ayasofya ve Alman Çeşmesini İbrahim hocamızın rehberliğinde gezdik.

İkinci gün derslerimizi İstanbul Üniversitesinde aldık. İstanbul Üniversitesi'nin mimarisini görünce ağızımız açık kaldı. İstanbul Üniversitesinin 1453 yani Fetih senesinde Türkiye'de kurulan ilk üniversitenin olduğunu öğrendim. Mert Öksüz hocadan “Edebiyat ve Hayat” isimli ve ünlü yazar Mario Levi'den hayatı hakkında derslerimizi aldık. Derslerden sonraki gezimizde Süleymaniye Yazma

Eserler Kütüphanesine ziyaret edip eski eserleri görebilme şansımız olmuştuk. Yazma Eserler Kurumuna bağlı Şifahanesine gittiğimiz yerler arasında en beğendiğim yerdi.

Orada Osmanlı dönemi'nden kalma yıpranmış eski arşiv belgelerinin restorasyonu gördük. Arşiv belgelerinin üzerinde yaşayan bakteri ve organizmalarının teşhisi için özel bir biyoloji laboratuvarı vardı. Bu arşivlerin restorasyonu için gereken kimyasal maddeler ise özel kimya laboratuvarında uzmanlar tarafından belirli formüller uyarınca hazırlanıyordu. Osmanlı döneminden kalma bir Asya haritası üzerine çalışmalarını görebildik. Ardından Süleymaniye Camii'ni ziyaret ettik.

Mimar Sinan'ın Büyüleyici Zekâsı

İbrahim Öztürkçü hocamız özel mimarisinden bahsedince yine bakakaldım. Rehberimiz, Mimar Sinan'ın, akustiğin sağlanması amacıyla caminin çeşitli noktalarına içi boş küpler yerleştirdiğini, mikrofon kullanmadan imamın sesinin duyulduğunu söylemişti. Mimar Sinan büyüleyici zekâsıyla kandillerden çıkan dumanın oluşturduğu isir bir noktada toplayarak mürekkep elde etmeyi başarmış ve elde edilen mürekkeple de önemli fermanların yazılmasına vesile olmuş. Bu deha zekânın karşısında insan şaşırmadan edebilir mi? Son olarak Kanuni Sultan Süleyman ve eşi Hürrem Sultan'ın mezarlarını ziyaret ettik. İbrahim hocamız oradaki mezar taşlarının kültürünü anlattı. Her vefat eden için özel olarak tasarlanmış mezar taşlarının hikâyelerini anlattı.

Üçüncü günün sabahında kahvaltıdan sonra Özbekistan'dan gelen arkadaşım Aziza ile birlikte hep görmek istediğim Balat'ın renkli evlerini görebildim. O gün dışarıdan gelen yağmur sesinin eşliğinde Yahya Kemal Müzesinde Yahya Kemal'in hayatını Beşir Ayvazoğlu'ndan dinledik. Ali Ayçil ise Osmanlı döneminde çıkan *Dergâh* gazetesinin Türkçeye çevirme ve yeniden yayınlama hikâyesini anlattı.

Türk Edebiyatı Vakfında Ercan Akbay'dan Türk polisiye edebiyatı hakkında, ünlü yazar Ahmet Ümit'ten "Komiser Nevzat İstanbul'da" dersini

ve Sevinç Çokum'dan "Yazmak ve Yaşamak" dersini aldık. Ardından Ayvansaray gezimiz olmuştuk. İvaz Efendi Camii avlundayken yürüyüşe çıkan bir yaşlı teyzeye rastladık. Hiç unutmayacağım bir sohbet ettik. Elini öptüm, başımı öptü ve birlikte bir hatıra fotoğrafı çekildik.

"Türkçe kulağıma müzik gibi geliyor."

"Türkçenin Kültür Tarihi"ni Necmettin Turinay'dan dinledik. Türkçenin dil olarak değerinden ve hazinesinden bahsedince kendisine şöyle bir soru sormuştum: "Hangi diller Türkçe ile aynı zenginlikte?" Necmettin Turinay, "Dünyanın en zengin dilleri Türkçe ve Arapçadır" diye cevap verince çok duygulanmış ve gururlanmıştım, çünkü her iki dili de biliyordum. Bir tanesi anadilimken diğeri hayat dilimdi.

Türk Edebiyatı Vakfında derslerimizi aldıktan sonra *Yeni Şafak* gazetesine bazı arkadaşlarım ile röportaj verdik. Onlar gazeteciye konuşunca nasıl gurur duyduğumu anlatamam. Cezayirli Khaoula, Azerbaycanlı Büyükhanım ve Güney Koreli Jiseon o kadar güzel Türkçe konuşuyorlardı ki kulağıma müzik gibi geldi. Bir kez daha tanıştığıma çok şanslı olduğumu hissettim. Başka hiçbir yerde aynı kaderi paylaşan, aynı dili konuşan, aynı toprakları seven bu güzel kalpli insanlarla tanışma fırsatını yakalayamazdım. Derslerden sonra İslam Araştırmaları Merkezi Kütüphanesini (İSAM) ziyaret ettik. Dünyada ilk kez İslam medeniyeti hakkında bütün konuları kapsayan tek ansiklopedinin hazırlanarak yayımlandığını öğrendim. Ardından Çamlıca Tepesi'ne gidip muhteşem manzarasında dinlendik ve yeni Çamlıca Camisinin muhteşem mimarisini görebildik.

Yunus Emre Enstitüsünün Eminönü'ndeki şubesinde derslerimizi gördükten sonra Üsküdar ve Kız Kulesi turunu yaptık. Akşam ünlü oyuncu Hülya Koçyiğit'in söyleyişine katıldık. Hayatından, başarılarından ve geçtiği zorluklardan bahsetmişti.

Necmettin Turinay, Türkçenin kültür tarihini anlatıyor.

“Boğaz’ın mavi sularına bakarak Ahmet Hamdi Tanpınar’ı dinlemek”

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Handan İnci’den Türkçenin en büyük yazarlarından biri olan Ahmet Hamdi Tanpınar’ı dinledik. Boğaz kenarındaki fakültenin binası ve manzarası harikaydı.

Dr. Mehmet Fatih Uslu’nun “Batı Tesirinde Bir Edebiyat” başlıklı dersini dinledik. Osmanlı alfabesinden Latin alfabesine geçişini ve etkilerini tartıştık. “Hep edebiyattan ve edebiyatçılardan bahsediyoruz ama o sırada halka ne oldu? Bu büyük değişime nasıl uyum sağlayabildi?” Bu sorunun cevabını, bu süreci özetleyen ve anlatan kitabında bulunduğunu söylemişti. Bu kitabı okunacak kitaplar listeme ekledim. Derslerden sonra Orhan Kemal ve Aşyan müzelerini ziyaret ettik. Orhan Kemal Müzesinde yazarın eşyalarını ve yazışmalarını görebildik. Özellikle Bursa Hapishanesinden eşine yazdığı mektupları okuyunca çok etkilenmişim. Tefik Fikret’in Aşyan Müzesi ise olağanüstüydü. Evinin 1915 yılında çok güzel bir şekilde tasarlanmıştı. Yüzyıllık ev tamamen olduğu gibi kalmıştı. Evin her yerini gezdik o süreçteki yaşam tarzı gördük. Buzdolabı yoktu

mesela, kullandıkları kileri gördük. Tefik Fikret’in ölümünden sonra maddi nedenlerden dolayı ev odalarını eşinin çok sevdiği Robert Kolejinin öğrencilerine pansiyon olarak kiraladığını öğrendik. Evin harika manzarası, mimarisi ve dekoru vardı. Tam 1910’larda yaşadığımızı hissettik. Akşam yemeğini Emirgan Korusunda yeşiller içinde ve göl kenarında yedik.

Sahaflar ve Kitaplar

O gün benim için biraz farklı geçmişti. Çünkü izin alarak o gün Büyükdada geçen programa katılmadım ve daha önceden aldığım ikamet izni randevusuna gittim. Şimdi ise iki yıllık ikamet izni tezkerem elimde. Yakında İstanbul’da kendi yeminli tercümanlık büromu açmak için bu birçok kolaylık sağlayacaktır. Fakat o gün akşam yemeğini arkadaşlarımla yeme fırsatını kaçırmadım.

Önce Sahaflara gittik. Orada çok eski kitapları gördük. Arapça yazılmış bir İncil buldum, birazını Cezayirli arkadaşım Khaoula ile okuduk. Sonra Ermenice kitaplar bölümündeki Ermeni kökenli amca ile konuştuğumda yıllarca ülkem Lübnan’da yaşadığını anlattı. Oradan Ömer Hayyam’ın bir şiir kitabını satın aldım. Sonra da Yapı Kredi Yayın-

nevi’ni ziyaret ettik. Orada çalışan arkadaşlar kitap çevirme, yayınlama, basım vesaire süreçlerinin nasıl gerçekleştiğini anlattılar. Belki de ileride işbirliği yapıp kitap çeviririz. Günün sonunda bir İstiklal Caddesi ve Taksim Meydanı turu yaptık.

Yaz Okullarının sonu gelmişti. Bugünlerimizi güzel bir şekilde sonuçlandırmak üzere YEE, Küçüksu Kasrı’nda Boğaz kenarında bir kapanış töreni düzenlemişti. İlk günkü açılış töreni gibi bütün yaz okullarının öğrencileri katılmıştı. Ama bu sefer arkadaşlık ve kardeşlik ilişkileri kurmuş, hatıralar toplamış, bu şehre ve birbirine çok sıkı bağlanmış kişiler olarak katılmıştık.

Tüm yaz okulları öğrencileri birlikte bir hatıra fotoğrafı çekilmişti. Büfeye katıldık. Gece başlayınca her yaz okulundan bir veya iki öğrenci bir konuşma yaptı. Türkmenistan’dan Nazik Atabayeva ve Cezayir’den Khaoula Amrouche bizim adımıza çok güzel konuşmalar yaptı. Rusya’dan Lia arkadaşım fotoğraf yarışmasının Türkiye seyahati ödülünü kazandığında çok sevinmişim.

Ve Lübnan

Lübnan’a yani evime vardığımda, ailemle oturup İstanbul’da çektiğim ilk fotoğraftan başlayarak, o sürede arkadaşlarımla gönderdiği fo-

toğrafları dâhil telefonumdaki bütün fotoğrafları gösterdim. Anılarımı anlattım. Arkadaşlarımı, hocaları, gittiğimiz yerleri ve ettiğimiz sohbetleri tek tek anlattım. Ailem, “Sanki orada seninle birlikteymişiz gibi hissettik” demişti. Benimle ne kadar gurur duyduklarını dile getirdiler.

Aradan kaç gün geçmiş olsa da her gün yaz okulunun birçok ayrıntısını hatırlayıp içimde garip bir his oluşuyor. Fakat bizimki bir veda değil ve uzaklar uzak değildir, yakındır bize. Çünkü bakınız, her gün yazıyoruz, birbirimizin hatırlarını soruyoruz, mutlu haberlerimizi paylaşıyoruz, doğum günlerimizi kutluyoruz ve Türk edebiyatı hakkında sohbet ediyoruz.

Leila Ferrari

İtalya

İstanbul Edebiyatı “Sevdalı Bir Bulut”

22 Temmuzdan 3 Ağustos'a kadar Yunus Emre Enstitüsü tarafından organize edilen Türk Edebiyatı Yaz Okulunda yoğun ders alarak ve İstanbul'u keşfederek inanılmaz 14 gün geçirdim. Türk Edebiyatı Yaz Okulu'nda yaptığımız etkinlikler kişisel ve profesyonel hayatım için önemliydi: 23 farklı ülkeden gelen insanlarla beraber bütün gün geçirerek yeni yemekler, deneyimler ve duygular paylaşıp aynı dili konuşarak güzel dostluklar kurabildim.

Kültürlü rehberlerle beraber gezdiğim İstanbul hakkında, üniversitede öğrenmediğim yeni bilgilere sahip oldum. Ama en önemlisi her sabah yazarlarla, tercümanlarla, edebiyat uzmanlarıyla ve eleştirmenlerle yoğun bir şekilde sohbet ederek Türk edebiyatının dünyasına girdim.

İlk gün Alay Köşkü'nde oturarak Dr. Turgay Anar ile mahfilin anlamını ve önemini öğrendik. Sözleriyle geçmişin edebiyat dünyasına döndük. Sonra Turgay Anar'la ve İbrahim Öztürkçü'yle öğleden sonra edebiyat mekânlarını gezdik. İstanbul'a sık sık gelmeme ve hatta Sultanahmet'te çalışmama rağmen Halı Müzesi'nden Soğuk Çeşmesi'ne uzanan hiç görmediğim eserler, sokaklar ve yerler gördüm. Ondan sonra açılış törenin münasebetiyle Boğaz'ın ihtişamına hayran oldum. Boğaz'ın güzel manzarasına bakarak, diğer katılımcılarla sohbet ederek, yemek yiyerek, Yunus Emre Enstitüsünden önemli kişiler tanıyarak hiç unutulamaz bir gece geçirdik.

Edebiyat gerçekliğin bir aynası olabilir mi?

Sonraki gün edebiyat hakkında konuşmalarımız devam etti. O günden itibaren Mert Öksüz dersini verdikten sonra aklımda birkaç soru kaldı: Edebiyatta başka bir kişinin tecrübesi neden önemli? Buna ihtiyacımız neden var? Edebiyat gerçekliğin bir aynası olabilir mi? Ama 'gerçek' ne demek? Hayal gerçek mi gerçek hayal mi? 'Gerçeğin gerçekliği' gibi bir şey hakkında düşünmeye başladım. Belki bu sorulara cevap hiç vermeyebilirim, ama herkesin farklı bir gerçekliği olmasından eminim.

Sonra ailesinin hikâyesini anlatan Endülüslü Yahudi kökenli Mario Levi dolayısıyla tarih dolu olan başka bir dünya keşfettik. Yine hep multi-kültürel olan İstanbul'un katmanlı tarihi hakkında çok şeyler öğrendim. Mario Levi 'yazarken bir keşif olacak' ve 'yazarken yaşamak' derken onu ve sözlerini hiç unutmuyacağım.

Bir sonraki gün, yağmurlu bir İstanbul sabahında şair Ömer Erdem'le İstanbul'un ruhu hakkında sohbet ettik. Bana İstanbul'a adlı şiir kitabını hediye etmesine çok sevindim ve kitabın sayfalarında benim İstanbul'umu düşünürken zevk alıyorum.

Ahmet Ümit'in teşviki

En sevdiğim konuşmacılardan biri de beşinci gün tanıdığımız Ahmet Ümit'ti. Sözleri beni edebiyatla ilgilenmeye o kadar cesaretlendirdi ki bir gün yazılarımı yayınlamayı düşünüyorum. Felsefe, din, edebiyat, tiyatro, sinema kitapları okumamızı tavsiye etti. Ama aklımıza bir fikir gelince hatta edebiyat okumadan önce onu yazmamızı söyledi. O konuşurken başladığım eski hikâyelerimi düşününce verdiği ipuçlarını muhafaza edip uygulamaya niyetleniyorum.

İkinci hafta Burgazada'daki Sait Faik'in evini ziyaret ederken birkaç gün önce konuşan Sevgül Sönmez'in söylediklerini daha iyi anlayabildim. Ada hayatını daha iyi inceleyerek, evini ve yaza-

rı o kadar etkileyen asıl çevresini görerek yüzyıl önce yaşadığı tarzını ve o yerin eski ruhunu hayal ettim.

O haftanın en önemli etkinliklerinden biri Yapı Kredi Yayınevine gitmemizdi. Yayınevinin heyecanlı yöneticileri bizi karşılayarak birçok faaliyetleri hakkında bilgi verdiler. Yapı Kredi Yayınlarında, öğrencilerin staj yapma imkânı olduğunu öğrendim ki çok sevindim. Çünkü benim gibi tercümanlıkla ilgilenen bir kişi için profesyonel bir tecrübe o kurumda çok faydalı olabilirdi. Yapı Kredi Yayınevi'ni ziyaret ettikten sonra girişteki mağazasından birçok kitap aldım. Aldığım kitapların arasında Nazım Hikmet'in *Sevdalı Bulut*'unu İtalyancaya ve İngilizceye çevirmek çok isterim.

Yapı Kredi Yayınevinde Yeni Bir Hayat

Sonraki günlerde tercüme alanında çalışan ve tiyatro tercüme uzmanı Ahu Sıla Bayer ve Türk yayıncısı editör Kadir Yılmaz ve Kalem Ajans'tan gelen arkadaşlar vardı. Onların sayesinde bir tercüme ajansında çalışmak için ölçütler ve tercümanın görevlerini hakkında çok ayrıntılı ve aydınlatıcı bilgiler edindim.

Bütün eski ilgilerimi yeniden ve yeni tutku larımı keşfettiğim için Yunus Emre Enstitüsüne teşekkür ederim. Yunus Emre Enstitüsüne bize profesyonel ve akademik açıdan bilgilendirici ve faydalı, uluslararası ve insancıl bir tecrübe sağladığı için bütün kalbimden teşekkür ederim. Ne güzel ki âşık olduğum Türkiye'yle irtibatım devam ediyor ve böyle hep kalır umarım. Yunus Emre

Enstitüsü dolayısıyla Türkiye'nin görmediğim yeni bir tarafını gördüm ve inanılmaz misafirperverliğini yaşadım.

Yaz Okulu'ndan sonra Türk edebiyatıyla ilgili daha çok etkinliklere katılmaya karar verdim: O yüzden Eylül'den itibaren Londra'daki SOAS'ta serbest kurs seçim alanında XX. yüzyılın Türk edebiyatıyla ilgili kurslara katılacağım. Ayrıca Yaz Okulu'na sayesinde kurulmuş olan Yunus Emre Enstitüsü'yle irtibatımı devam ettirmek ve güçlendirmek amacıyla Enstitü'nün kurslarına ve diğer etkinliklerine katılmaya niyetleniyorum.

YUNUS EMRE
ENSTİTÜSÜ
Yaz Okulları
2019

Türk Edebiyatı Yaz Okulu

İstanbul **Marwa Khatib**

22 Temmuz - 04 Ağustos

Filistin

Sabah Rüzgârı

Önümdeki yaz tatili uzun ve sıkıcıydı, o yüzden bir yaz okulu, bir kurs ya da yurt dışına seyahat ile doldurmaya çalışmak gerekiyordu. Arkadaşıma sordum ve internette arama yaptım. Sonunda Yunus Emre Enstitüsü'nün "Türk Edebiyatı Yaz Okulu" programını gördüm. Yaz okulu, eğitim kursu ve Türkiye'ye seyahat! Hemen kayıt yaptırıp haber beklemeye başladım.

Beni kabul ettikleri için çok şanslı hissettim. Ödevlerimi bitirdikten sonra bütün Türkçe kitaplarımı çıkardım, dil bilgisi çalıştım, Türk edebiyatı tarihiyle ilgili şeyler okumaya ve Yunus Emre dizisini seyretmeye başladım.

Yola çıkmadan önce bir iletişim grubuna eklenmiştik. Bize makaleler, hikâyeler ve şiirler gönderilmeye başlandı.

Hırvatistan'dan Çin'e uzanan yolculuk

Yolculuk zamanı uzun bir bekleyişin ardından geldi. İstanbul Havaalanında Rusya'dan gelen bir Tatarlı ile tanıştım, adı Leyla! Sırbistan, Cezayir, Lübnan, Kırgızistan, Mısır, Azerbaycan, Filistin ve Çinliler bir yerde buluşuyor!

Otele beraber döndük. Bu defa biz buradayız

gerçekten, artık sadece "tamam hocam" demek yeter değildi. Kalkmak lazımdı. Beraber akşam yemeği yedik ve herkes birbiriyle tanıştı. Arkadaşlar bu defa çok farklı görünüyordu, birçok dil ve birçok ülke vardı ama hepimiz Türkçe konuşuyorduk.

Burada bir dilin herkesi birleştirmesinin ne kadar şaşırtıcı olduğunu anladım. İnsanların anlayacağı ve konuşabileceği ortak bir dil olsaydı eğer savaşlar biter ve barış için birlikte çalışırdık.

İlk gün Alay Köşkü'ne vardığımızda kendime kaç kez Gülhane Parkı'ndan geçtiğimi sordum ve düşündüm, bu güzel yere nasıl dikkat etmedim? Mekân ne kadar büyüleyiciydi hâlbuki edebiyat, kitap ve ahşap kokusu bir aradaydı.

İkinci gün aynı yere geri döndük, ama bu sefer oraya ait olduğumu hissettim. Çok çabuk, evet, artık turist değilim. Şimdi ben edebiyat öğrencisi oldum ve her şeyi hissetmeye başladım. Anlamak için bu yerle kaynaşmam gerekiyordu. Orada Ahmet Hamdi Tanpınar, Orhan Pamuk ve birçok erkeğin arasında bir güçlü kadın olan Halide Edip Adıvar'ı tanıdık.

Kudüs'ten İstanbul'a Bir Prenses

Sultanahmet, Hipodrom, Ayasofya, Alman Çeşmesi ve diğer edebiyat mahfilleri tek bir yoldan geçiyor: Divanyolu. Kaç kişi oradan geçti? Kaç sultan, köle, devlet adamı, tüccar ve kadın oradan geçti? O gün bizde aynı tarihi yoldan geçip oralarda oturuyoruz ve edebiyat mahfillerinde tartışıyoruz, eski yazarlar ve eski zamanlar gibi.

İlk birkaç gün çabuk geçti ve sonra Divanyolu'na tekrar döndük. Bu defa İstanbul Fetih Cemiyetinde, güzel kubbelerin altında ilim aldık ve en önemlisi de Türk çayı içtik! Orada kendimce bir oyun oynamaya karar verdim: Artık ben 17. yüzyıldan bir prenses olarak Kudüs'ten İstanbul'a kitaplar almak ve fikir adamlarıyla buluşup ümmet hakkında konuşmak için gelmişim.

Burası Beyazıt!.. Burası da İstanbul Üniversitesinin o meşhur, büyük kapısı. Bence insanlar onu "ilim böyle yüksek, ne kadar denedin? Onun tepesini hiç tutmayacaksın." mesajını vermek için bu kadar yüksek yapmış. İstanbul Üniversitesi rektörü ile tanıştım, gerçekten bundan gururlandım ve o kadim üniversiteyi, bölümlerini ziyaret ettiğime çok memnun oldum.

O gün Süleymaniye Camii ve Süleymaniye Kütüphanesini ziyaret etmek de çok güzel oldu. Daha önce Süleymaniye Kütüphanesini ziyaret etmiştim ama bu defa bana garip bir güzellik tattırdı. Burada yalnız değilim, artık ben bu büyük grubun parçasıyım ve bizim endişelerimiz bilim, sanat, araştırma. Ve anladım ki bizim dillerimiz, ülkelerimiz ve ırklarımız farklı olsa bile, ilim insanları birleştirir. O günün sonunda Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi ve Şifahanesini ziyaret ettik ve işçilerin kitapları tamir edip onlara bakım yaptıklarını gördük. İşçiler bu kitapların anneleri gibiydiler, küçük ayrıntılarla ilgilenip kitap gibi cansız varlıklara dahi nasıl özen gösteriyorlardı öyle!

İkinci hafta geldi. Ama bu sefer aynı İstanbul'un bir anda bizi yağmurla baş başa bırakan havası karşısında şaşırılmışım. İstanbul her şeyin ve herkesin şehri... Benim en hoşuma giden yanı ise eski ve yeni bir arada bulundurulması, tarihi koruma ve insanları ihya etme gücüne sahip olması ve tüm bunları modern insanın ihtiyaçlarını yerine getirirken yapması. Her kim İstanbul'a gelse ruhunun neyde huzur bulacağını, kalbinin neyle mutmain olacağını bulur.

Sevgili arkadaşlarım! Osmanlı uzmanı Mısırlı Hasan, Farsça öğretmeni İsveçli Alexander, Azra anne, Sonya abla, Pakistanlı Muhammed ve onun kardeşi Hintli Shazib, Adam ve Anisa, Fizuri ağabey ve Büyükhannım, güzelim İtalyan Leyla ve Tatar Leyla, Belaruslu Olya ve küçük Tatar dostumuz Lia. Cezayirli Khaoula ve Kırgız Ayzat, güzellerim Aziza ve Nazik, şarkıcımız Riwa, sakin Vladimir, güzel sesli Jiseon ve Çinli Jiayi... Hepsini arkadaştan daha fazlasıydı benim için. Onlarla biz büyük bir aile olduk. Hepsini çok seviyorum.

Artık yorgunluk bitti, bu manevi, entelektüel, eğlenceli ve evrensel bir yolculuktu. Nasıl bir lisan yirmi insanı birleştirir şimdi idrak ediyorum!

Bu aralar üzerinde düşündüğüm birçok fikir var: Edebiyatın mekân ve insan ile ilişkisi, tanzimat edebiyatı ve sömürgeciliğin edebiyatımıza etkisi, edebiyat sahasından uzak veya uzaklaştırılmış kadınlar, İstanbul'un Doğu ile ilişkisi, Arap ve Türk edebiyatının ilişkisi, yazarın toplumdaki değeri ve onun üzerindeki etkisi hakkında daha birçok konu...

“Çamlıca Tepesi’nden İstanbul’a Bakmak”

Taşkent Devlet Şarkşınaslık Enstitüsünün Şark Filolojisinde 3. sınıf öğrencisiyim. Enstitü’yü kazanmadan önce Türk diliyle hiç ilgilenmiyordum. Türkçenin nasıl bir dil olduğunu bilmiyordum bile. Ama Enstitü’yü kazandıktan sonra bu dile âşık oldum. Zaman geçerken Türkçeye olan aşkım artıyordu ve Türkiye’ye gelmek benim en büyük arzum olmuştu. Ben bu arzumu kazanmanın yollarını aramaya başladım ve iki yıl sonra bu amacıma vasil oldum.

Bir arkadaşımдан Yunus Emre Enstitüsünün Türk Edebiyatı Yaz Okulu’nu duydum. Türk Edebiyatı Yaz Okuluna katılmak için başvurduğum. Ben hiç yurt dışına çıkmadığım için önce biraz korktum. Ama yaz okuluna gelmemizden bir ay önce bir iletişim grubu kuruldu. Biz orada birbirimizle yakından tanıştık, konuştuk. Hatta ilk derslerimi-

zi grupta birlikte çalıştık. Biz Türkiye’ye gelmeden önce bir aile olduk. Artık korkmuyordum ve kendime inanıyordum. Sabırsızlıkla Yaz Okulu’nun başlanmasını bekliyordum.

“İstanbul benim kaderim.”

Ve Türk Edebiyatı Yaz Okulu başladı. Biz İstanbul’a geldik. Birbirimizi gördüğümüzde kırk yıllık arkadaşlar gibi selamlaştık. Birlikte akşam yemeğini yedik. Hepimiz çok mutluyduk. Ertesi gün derslerimiz başladı. Türkiye’nin en ünlü yazarları, şairler, profesörleri ve uzmanları bize öğretmenlik yaptılar. Biz bu derslerin sonunda Türk edebiyatıyla yakından tanıştık. Mesela Orhan Pamuk, Yahya Kemal, Sait Faik Abasıyanık, Ömer Seyfeddin, Aziz Nesin, Orhan Kemal gibi birkaç ünlü yazarları örnek edebiliriz.

Derslerimiz bittikten sonra İstanbul'un -tarihi ve ünlü yerlerini gezdik. Hocalarımız, gezinin verimli olması için her gittiğimiz yeri edebiyatla bağlı olarak anlattılar. Ben bu geziler devamında anladım ki İstanbul benim kaderim. Sevgi ve aşk insana göre bir duyduğudur. Onu ömrün boyunca seveceksin, özenle bakacaksın, değerlendireceksin. Kısacası onun için her işe hazır olacaksın. Böyle aşk sadece bir insana göre mi olacak? "Yok yok!.." Bu gibi aşk bir şehre, bir ülkeye de olabilir.

Diyorlar ki kendi doğduğun ülke senin vatanındır. Senin için kendi ülkeden başka daha güzel ve daha büyük yer yoktur. Ben bu sözleri hayatımda çok duydum ve bunlara İstanbul'a gelene kadar inanıyordum. Doğrusunu söylemek gerekirse, İs-

tanbul'u çok sevdim. Dünyaya son kere bakacaksın deseler, bu bakışı İstanbul'un Çamlıca'sından isterdim.

İstanbul, önünde şair ile arkeoloğun, diplomat ile tüccarın, prensesle gemcinin, kuzeyli ve güneylinin, hepsinin aynı hayranlık duygusuyla haykırdığı evrensel ve son derece büyük bir güzelliştir. Bütün dünya, bu şehrin dünyanın en güzel yeri olduğu düşüncesindedir. Dünyada İstanbul kadar güzel görünüşlü başka bir kent bulunmadığını söyleyenler, gerçekten haklıymışlar. Mustafa Kemal Atatürk'ün dediği gibi: İki büyük cihanın kesinti noktasında, Türk tarihinin serveti, Türk milletinin gözbebeği İstanbul, bütün vatandaşların kalbinde yeri olan şehirdir." Ben İstanbul'u böyle sevdim.

*Aziza Ziyatova, Feride Hilal Akın'ın "Yok Yok" isimli şarkısını Türk Edebiyatı Yaz Okulu'nda hemen hemen her gün söylüyor veya dinletiyordu. Aziza, konuşmalarında bazen olumlu veya olumsuz bir cevap vereceği zaman "yok yok" dediğinde arkadaşları ne anlatmak istediğini anlıyorlardı.

Mario Levi'yi dinlerken...

Uluslararası dostlar

15 günlük Yaz Okulu boyunca uluslararası dostlar edindim. Türk Edebiyatı Yaz Okulu'nun bütün katılımcıları benim en yakın insanlarım oldu. Mesela tek arzusu "çiğköfte yemek" olan Hindistanlı Shazaib. O benim en yakın arkadaşım ve benim özel fotoğrafçımdı. Onun yardımı ile ben Türkiye'den çok güzel fotoğraflarla Özbekistan'a döndüm. Şimdi bu fotoğraflara baktığım zaman İstanbul'da yaşadığım 15 günü gözlerimde yaşla hatırlıyorum. Yine o bana kendi işini öğretti. Ben de fotoğrafçılık sanatıyla ilgilenmeye başladım. Yine Riwa, Anisa, Khaoula ve Büyükhanımlarla kardeş gibiydik. Bizim karakterlerimiz de birbirimize benziyordu. Onlarla ortak noktalarımız vardı.

Benim en çok dikkatimi çeken öğrenci bu Vladimir'di. Onun kendi dünyası vardı ve bu dünyayı ben çok sevdim. Onunla konuştuğum zaman ben de dünyaya başka gözle görmeye başlıyordum. Arkadaşlarımız birbirine hiç benzemiyordu. Onlardan birisi de Adam'dı. Onunla okul başladığında üç veya dört gün hiç konuşmadım. Bir gün öğle yemeğinde onunla bir masada oturduk ve ilk kez konuştuk. Sonra biz konuşa konuşa yakın arkadaş olduk. Suskun birisiydi ama kendisine yakın insanlar için suskun değildi.

Üsküdar sahilinde Shazib, Aziza'nın fotoğrafını çekiyor.

Ayvansaray Tekfur Kalesinde.

Şöyle iki hafta gözümüzü bir açıp kapatınca hızla geçti ve vedalaşma zamanı gelmişti. Son gün akşam hepimiz bir araya geldik. Herkes yaz okulu hakkında kalbindekileri söyledi. Vedalaşma zamanında kızlar ağlıyordu. Ama ben ağlamadım. Havaalanında da ağlamadım, vedalaşma zamanında da. Çünkü arkadaşlarım beni sadece neşeli kız olarak hatırlamalarını istedim.

İçimden çok üzgündüm. Bir taraftan arkadaşlarla vedalaşmayı istemiyordum, bir taraftan İstanbul'u bırakmayı. Uçağa bindikten sonra ülkeme gelene kadar hep ağladım. Herkesi çok özliyordum ve geri dönebilseydim diye hayal ediyordum. Ama ben çok mutluyum. Bana böyle fırsatı verdikleri ve önemli insanlarla tanıştığım için Yunus Emre Enstitüsüne, hocalarıma teşekkürlerimi sunuyorum.

Gelecekte Türkiye ve Özbekistan arasındaki ilişkileri müstahkem etmek için elimden gelen her şeyi yapacağım ve çalışacağım.

Liya Hannanova

Rusya

Sabreden Derviş Muradına Ermiş

Türkçeyi daha lisede öğrenmeye başladım. Tabi söylemek istediğim bir şey var. Liseyi kazanmadan önce Türkiye'nin varlığını bilmiyordum. Yani kocaman dünyamızda böyle bir ülkenin var olduğundan haberim bile yoktu. Sonra her Türkçe dersi sonrasında yavaş yavaş ilgimi çekmeye başladı. Bir yıl sonra odamın bir duvarında Türkiye'nin bayrağı asılı duruyordu. Ben Türkiye'ye daha hiç gitmeden, kendi gözlerimle görmeden sadece kitaplar sayesinde bu ülkeye aşık oldum.

Bir düşünün kendi vatanının bayrağını asmadan, hiç görmediği ve gitmediği bir ülkenin bayrağını başucuma asıyorum. Sabah gözlerimi açar açmaz ilk gördüğüm şey Türkiye'nin bayrağıydı ve o günler çok mutluydum. Ve lise yıllarının sonuna yaklaştığım zaman ben artık Türkiye üniversitelerinde okumayı hayal eden bir genç kızdım.

Tabi hayatımızda her şey istediğimiz gibi olmuyor. Bazen hayal kırıklığına uğrar insan. Hayal

kırıklığına ben de uğradım. Zaman geçiyordu ben de Türkiye'ye bir türlü gidemiyordum ama bu ilkbahar her şeyi değiştirdi.

Uzak ve gerçekleşmeyecek bir hayal

Türk Edebiyatı Yaz Okulu programının yapılacağını öğrendim ve o an başvuru yaptım. Sonra da benim için en zor aylardı. Çünkü sabırsızlıkla cevabı bekliyordum ve cevap olumsuz olur diye o kadar korkuyordum ki kelimelerle anlatamam. Ama o mutlu gün geldi. Edebiyat Yaz Okuluna katılacağımı öğrendiğim zaman gerçekten çok mutluydum. Sonra o heyecanla geçen günler... Ah... Uçağa binene kadar programa katılacağıma inanamıyordum. Her şey bir anda uçup kaybolur diye korkuyordum. Çünkü o kadar Türkiye'yi görmeyi hayal etmişim, ama bir şeyler engel oluyordu. Türkiye benim için artık uzak ve gerçekleşmeyecek bir hayale dönüyordu.

Liya Hannanova Boğaz'ın kıyısında.

Yapı Kredi Sanat Galerisinde, "Hoş Geldin Atatürk" Sergisini geziyor.

Ama 21 Temmuz 2019'da Yunus Emre Enstitüsü sayesinde en büyük hayalime ulaştım. Türk Hava Yolları ile İstanbul'a geldim. Atalarımız, "sabreden derviş, muradına ermiş." demiş. Ben de o gün muradına erdim. Sonra bugüne kadar yaşadığım en güzel günleri yaşadım. Çok iyi insanlarla tanıştım. Ekibimiz muhteşemdi. 23 farklı ülkeden geldik ve birbirimize sürekli kendi milletlerimizin özelliklerini anlattık.

Derslere gelince... Türk edebiyatı benim için yeni bir alandı çünkü daha önceden ben Türkçeyi, dil bilgisini öğrenmişim. Diğer arkadaşlardan daha az bilgiye sahiptim ama derslerde hocaları çok dikkatli dinledim. Biz çok yoruluyorduk ama yorgun

olmaktan daha çok mutluyduk. Çünkü sevgili hocalarımızın sayesinde çok güzel unutulmaz günler yaşadık. Biz hep birlikte hem ders aldık hem gezdik.

Sabahları derslere giderken kızlar otobüste şarkı söylerdi. Bize verilen zamanı çok faydalı ve aynı zamanda keyifli geçirmeye çalıştık. Yemeğe oturduğumuzda hiç susmazdı masalarımız. Ah... nerede o günlerimiz, nerede o tatlı sohbetlerimiz. Program ne kadar yoğun olsa da hocalarımız bize her şeyi göstermeye çalıştı. Daha önceden sadece dizilerde seyredebildiğim yerleri Yunus Emre Enstitüsü sayesinde kendim görebildim. Teşekkür ederim. Her şey için teşekkür ederim.

Adam Aliji

Sırbistan

Ya Türkçe Olmasaydı?

Sırbistan'ın başkenti Belgrad'ta yaşıyorum. Filoloji Fakültesi'nde Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde okuyorum. Üniversiteye katıldığımda Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde okuyacağımı bilmiyordum. Böyle bir düşünce aklıma bile gelmezdi. Üniversite giriş sınavımı bitirdikten sonra ne kadar puan aldığımı öğrendim ve aldığım puanlara göre hangi bölümde okuyabileceğime dair bize bir liste gönderildi. 64.64 puanım vardı. Ben aslında farklı bir bölümde okumak istedim.

İtalyan ya da İspanyol dili ve edebiyatı bölümünde okumaya can atıyordum. Bir puanım daha olsaydı İtalyan Dili ve Edebiyatı bölümünde okumuş olacaktım. Sıra bana geldi, çağrıldım. Benim önümde dev bir tahta vardı. O tahtada hangi bölümde okuyabileceğimizi gösteriyordu.

Sıra bana geldiğinde neredeyse meşhur olan bölümler dolduruldu yani daha fazla puan kazanmış olanların seçmek için daha iyi bir fırsatları vardı. Seçilebilecek diller de azaldı. Sadece Türkçe, Rusça, Yunanca, Bulgarca, Arnavutça vs. gibi diller kaldı. Bu diller Sırbistan'da çok popüler değildir. Ben de kendi kendime, "Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde" okuyacağım dedim.

Yeni açılan Türk şirketlerinden ve Türk dizilerinden dolayı Türk diline ve Türkiye'ye karşı ilgi arttı. Herkes Türk dizilerine ve oyuncularına bayılıyor. Sırbistan'da ilk gösterilen dizi *Binbir Gece* idi.

Hayat ve Kader

Sanırım hayatta her şey kısımtır. Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde okumak kaderimdi. Ya bu bölümde okumamış olsaydım bütün bunlar gerçekleşir miydi sizce? İstanbul'a Türk Edebiyatı Yaz Okuluna gelmem kabil olur muydu? Olmazdı tabii ki. Bütün bunlar bir sebepten dolayı oluyor. Mutlaka bir sebebi vardır ki hepimiz bir araya gelip tanışmış olduk.

Ben Türk dili ve edebiyatı ve kültürü hakkında çok az şey biliyordum. Sadece Türk müziğine pek düşkündüm. Hiçbir şey anlamasam da müziği gene dinlerdim. Lisedeysen hangi dilleri öğreneceğim konusunda kararsızdım. İngilizceyi zaten çok iyi biliyordum, bir de başka bir dil öğrenmek istemiştım.

Çok kararsızdım. Kendi kendime, "İlk önce Almancayı mı öğrensem yoksa Türkçeyi?" diye soruyordum. Almanca öğrenmeye karar verdim. İngilizceyi ve Almancayı dört yıl içerisinde iyi bir derecede öğrenebildim.

Sonra da beşinci dilimi öğrenmeye başladım. Bu macera Ekim ayının 2016 yılında başladı. Hiç unutamayacağım bir macera bu.

Bütün diller kalbimde çok özel bir yer almaktadır. Onlar çocuklar gibidir. Onları ayıramazsınız. Her öğrendiğim dil farklı bir iz bıraktı kalbimde. Diller insanları yakınlaştırıp bir araya getiriyorlar.

İlk dersimiz Alay Köşkü'ndeydi. Alay Köşkü çok güzel bir yerde bulunuyor. Çok sakin ve yemyeşil bir park var etrafında. Derslerimizi bitirdikten sonra gezmeye başladık. İlk gezdiğimiz yer Sultanahmet Meydanı'ydı. İbrahim Öztürkçü ve Turgay Anar'ın eşliğinde bu gezi daha eğlenceli oldu. Onlar bize çok ayrıntılı bir şekilde anlattılar.

Boğaz turuna gittik. O akşam gemide açılış programı vardı. Kendimi bir filmdeymişim gibi hissettim. Boğaz'da üç saat civarında kaldık. İşte o gün İstanbul'un ne kadar özel, muhteşem bir şehir olduğunu anladım. Martılar her yerde uçuyordu. Etrafımızda bizi soluksuz bırakan muhteşem köprüler, çok lüks gemiler ve hafifçe yüzümüze esen rüzgâr bu anı daha da güzelleştirdi. O denizin kokusunu hâlâ hissedebiliyorum orada olmamama rağmen.

İkinci günümüzü İstanbul Üniversitesinde geçirdik. O gün dersler hayat ve felsefe hakkındaydı.

Derslerden sonra bize İstanbul Üniversitesi hakkında bilgiler verildi. Gezdiğimiz zaman farklı farklı yerlere gittik. Meşhur olan Kapalı Çarşı'ya gittik. Bu kadar pahalı olduğunu bilmiyordum.

Her gün öğle yemeğimizi ve akşam yemeğimizi farklı farklı restoranlarda yedik. Üçüncü günü İstanbul Fatih Cemiyetinde geçirdik. Ömer Erdem bize bir şiir okudu. Genelde kimsenin önünde şiir okumaktan kaçınıyormuş ama bizim için okuyacağını söylemişti.

Dördüncü günümüzü Türk Edebiyat Vakfında geçirdik. Orada Ercan Akbay Türk polisiye edebiyatı hakkında konuştu. Onun dersinden sonra çok ünlü bir yazarla yani Ahmet Ümit'le bir araya geldik. CNN Türk ve NTV'yi görünce ne kadar önemli ve başarılı bir yazarın olduğunu anladım. Ne kadar şanslıydık.

Bu dersten sonra Ayvansaray'a gittik. Ayvansaray zaten bildiğimiz bir yerdi bizim için. Çünkü bizim otel orada bulunuyordu ve kaldığımız yerde çok meşhur bir dizi çekiliyordu.

Beşinci günü aynı yerde geçirdik. Çok yoğun bir gündü bizim için. Meşhur Hülya Koçyiğit'le ta-

nıştık. Bir söyleşisi vardı. Altıncı günü Yunus Emre Enstitüsünde geçirdik. Muhteşem bir manzara vardı. Anlatmaya gerek yok. Onu görmeniz, yaşamınız, hissetmeniz gerek. O gün çok sevdiğim bir yere Üsküdar'a gittik, Çamlıca Tepesi'ne de gittik. Oradan İstanbullu çok iyi görebiliyorsunuz. Yedinci günü gene Yunus Emre Enstitüsünde geçirdik. Gene dersler, geziler. Birinci hafta bitti.

Göz açıp kapıncaya kadar... Hiç kimse evine dönmek istemiyor. Herkes burada kalmak istiyor. Sonra Sait Faik'in evine yani Burgazadası'na gittik. Orası da çok güzel bir yer. Cennet gibi...

Yapı Kredi Yayınevi'ne gittik. Oradan kitap aldık. Taksim'e gittik. İstiklal Caddesi'ne de gittik orada alışveriş yaptık tabii ki.

Türkçe olmasaydı?

Derslerden sonra farklı farklı yerleri gezmiş olduk. Çok malumatlı ve okumuş rehberlerimiz sayesinde İstanbul'un tarihini, binalarını, kültürünü çok iyi öğrenebildik. Ne kadar sorumuz olursa olsun onlar konuşmaya hep açıktılar. Sağ olsunlar. Var olsunlar. Üçüncü sınıfta okuduğum için edebi-

yat derslerini bu yıl görmüş oldum. O yüzden de diğer arkadaşlarımdan daha az biliyorum diye düşünüyorum.

Son gün geldiğinde hepimiz çok üzüldük. Kimse kendi ülkesine dönmek istemedi. Birbirimize alışmaya başladık ancak. Farklı farklı ülkelerden gelen arkadaşlarla yemek yedik, konuştuk, gezdik, eğlendik, aynı gökyüzüne baktık. Bu insanların kültürlerini, dillerini, aksanlarını, mizahlarını öğrenmiş oldum.

Hocamın dediği gibi "Bu bir veda değil bu bir başlangıçtır." İstanbul'da tanıdığım arkadaşları hiçbir zaman unutmayacağım unutamam da. Onlar hep kalbimde kalacaklar. Aynı yerde olmasak da onların varlığını hissedebilirim. İstanbul'da en çok neyi özleyeceğim biliyor musunuz? Özgürlüğü, denizi, arkadaşlarımı ve köprüleri...

Köprüler dil gibidir. Onlar bizi bağlar. Dil de öyle. Türkçe olmasaydı hepimiz buraya gelir miydik hiç? Bu anı yaşar mıydık? Bundan sonra mezun olup Türkiye'de tercüman olarak çalışmak istiyorum.

Sırbistan'da olsam da aklım hep Türkiye'de.

Tekfur Müzesinde.

Çamlıca Tepesi'nde.

Anisa Salihović

22 Temmuz - 04 Ağustos
Bosna Hersek

Bir Şehir ve Bir Aşk...

Âşık olmanın kısa sürdüğünü söylüyorlar. Kısa sürede düşüncelerinizi, kalbinizi, ruhunuzu fethediyor. Bir insana, kitaplara, filmlere, şarkılara hem de bir şehre âşık olabiliriz.

İstanbul... Bu şehre günde yüz kere âşık oluyorsun.

Anisa ben. Bosna Hersek'ten geliyorum. 24 yaşındayım. Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun oldum. Her zaman bir yabancı dil öğrenmek istemiştim. Lisede, Türkçe kursuna giden bir arkadaşım vardı. Onunla her gün yeni bir cümle, yeni bir kelime öğrendim. O zaman karar verdim, Türkçe benim tercihim olacak.

Ben okurken, edebiyatla ilgilenmeye başladım. Öncelikle şiir için. Genel olarak Türk edebiyatı hakkında öğreniyorduk. Ama mesela, ben gelecekte Orhan Veli Kanık'ın şiirlerini çevirmek istiyorum. Yani onun hakkında araştırma yapmak istiyorum.

Fakültede, çeşitli programlar için başvuru yapma şansımız oldu. Bunlar öğrenci değişimi, seminler ve yaz okullarıydı. Üç yıl boyunca başvurduğum ama başarısız oldum. Ama hayatta her şey bir sebeple gerçekleşir. Önemli olan tek şey hayallerinden asla vazgeçmelisin. Mevlana'nın söylediği gibi: 'Kapalı kapı yoktur, yanlış anahtar vardır.'

"İletişim kurmanın sadece bir yolu vardı:

Türkçe."

Bir arkadaşım teşvik etti ve tekrar başvurdum. Bu sefer gerçekten başardım. Daha önce Türkiye'yi ziyaret etme fırsatım olmadı. Bu yüzden gerçekten mutlu ve heyecanlıydım. Gelmeden önce, tüm katılımcıların dahil olduğu bir grup kuruldu. Zaten o zaman ilk derslerimiz başladı. Çeşitli Türk yazar ve editörlerin bazı biyografilerini okuduk, daha sonra edebi eserlerin bazı bölümlerini analiz ettik, şarkılar dinledik, filmler izledik. 23 farklı ülkeden geldik biz. İletişim kurmanın sadece bir yolu vardı: Türkçe.

Geldiğimizde, otelin önünde bir kedi vardı. İlerleyen günlerde her yerde kedileri gördük ve bunu söyleyebilirim. İstanbul sokaklarında yüzlerce sahipsiz kedi yaşıyor. Bazıların çok nadir ve sabit yerleri bulunuyor. Kediler sokaklarını paylaştıkları, birlikte yaşadıkları insanlara da güzel ilişkilere sahip. Söz konusu güzel bir öğünse, okşamaya ve sevmeye de izin veriyorlar.

Günümüz otelde kahvaltı ile başlıyordu. Sonra farklı yerlerde dersler aldık. Ve bunlar: Alay Köşkü, İstanbul Üniversitesi, İstanbul Fetih Cemiyeti, Türk Edebiyatı Vakfı, İstanbul YEE-Eminönü, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Kubbealtı Akademisi ve Sanat Vakfı, İstanbul Yazarlar Birliği...

Türk yazarların ve editörlerin derslerini dinleme fırsatı olması, herkes için mümkün olmayan bir şey. Ne kadar şanslı olduğumuzu hayal edebiliyor musunuz?

“Bir dahaki sefere kadar İstanbul’um”

Dersten sonra çeşitli restoranlarda öğle yemeği yedik. Türk yemekleri çok lezzetli. Ayrıca yürümek ve alışveriş yapmak için boş vaktimiz vardı. Ve şunu söylemek istiyorum. Eğer altın, halı, kilim, bakır ürünlerden hediyelikler almak istiyorsanız Kapalı Çarşı ilk durağınız olacak. Baharat, şifalı otlar, lokum, peynir, taze öğütülmüş kahve arıyorsanız Mısır Çarşısı ve Eminönü sokakları da tam size göre. Tabii ki İstanbul’un, özellikle gençlerin ve turistlerin en çok ziyaret ettiği, araç trafiğine kapalı renkli bir cadde konumunda olan İstiklal Caddesi’dir.

İstanbul’un her yerinin hikâyesi vardır. Gözlerimi kapattığımda, saçlarımdaki rüzgârı hâlâ hissediliyordum, kuşların cıvıladığını, gemilerin sirenlerini, dalgalarını çarpışmasını duyuyorum. Benim için en güzel yer Çamlıca Tepesi’dir. Şehrin en yüksek tepesidir. İstanbul’un insan kalabalığından kaçıp yeşilliklerin içerisinde ufak bir yürüyüş

yapmak isteyenler daha çok hoşuna gidebilir bu bölge. Özellikle bahar ve yaz aylarına denk gelen düğün sezonunda Çamlıca Tepesi’ni ziyaret ederseniz birçok çiftin düğün fotoğrafı çektiğini görebilirsiniz. Kahvaltı yapmak, arkadaşlarla sohbet etmek, kitap okumak için güzel bir yer.

Son gün hepimiz üzgündük, ayrılacağımızı biliyorduk. Birbirimizi tanıdık, her gün birlikte yemek yedik, yürüyüp, ders çalıştık. Bir büyük bir aileydik. Ama “Bu bir veda değil bir yeni başlangıçtı.” Ve gerçekten öyle, insan için çalışma ve eğitim ihtiyacı sadece ölümle bitiyor.

Bana böyle bir fırsatı verdiği için Yunus Emre Enstitüsüne çok teşekkür ediyorum. Ve tabii hocalarıma, değerli arkadaşlarıma da teşekkür ediyorum.

Ve sonunda şunu da söyleyeceğim. Arkadaşlık seçilmez, belli bir sebep olmadan olur, aşk gibi! Bir dahaki sefere kadar İstanbul’um...

Üsküdar sahilinde. |

bölüm III sanat

Ahmed Güner Sayar

Türkçe, sentaksıyla dil sağlamlığına sahip, özgün ve özerk bir dildir. Ana yurttan 80 milyon, millî sınırlarımız dışında da 150 milyon kişi, Balkanlar'dan Çin Seddi'ne değin, bu geniş coğrafyada Türkçe konuşmaktadır. Küreselleşen bu dünyada, ayakta kalabilecek dillerden biri de Türkçe olacaktır.

Türkçeye Dair

Büyük mutasavvıflardan Bursalı İsmail Hakkı Efendi, *Hadis-i Erbain Tercümesi* başlıklı eserinin bir yerinde der ki:

“Adem cennetten lisan-ı Türkî ile ‘kalk’ demekle kıyam edib çıkmıştır. Zira dünyada âhir tasarruf Türk’ündür. Fefhem cidden!”¹

Bu metafizik tespiti, maddi bir çerçeveye oturtmak gerekirse, Türkçenin kökünün sağlamlığına ve gür bir kaynaktan beslendiğine, diğer dillerden bağımsız bir sentaksı olduğuna, bu hâliyle de dünyanın büyük dillerinden biri olduğuna işaret etmemiz gerekiyor.

Şu kadar ki 20. yüzyıla girildiğinde, dünyanın İngilizce ile birlikte iki emperyal dilinden biri Osmanlı Türkçesi idi. Türk tarihinde, Osmanlı monarşisinin bitişi ve Cumhuriyet yönetiminin başlamasıyla birlikte, yeni politik toplumun alması gereken keskin dönemeçlerden biri de, Türk dilinin sadeleşme sürecine geçilmesidir.

Bu süreç yol alırken, Türk dili, dili bilmeyenlerin elinde, zengin bir dil olmaktan çıktı, neredeyse bir klan dili derekesine indirildi. Buna rağmen, Anadolu Türkçesi, devlet ve halk dili olarak varlığını sürdürdü, başarılı örneklerle edebiyat alanında rastlandı. Anadolu'nun büyük Türkçesinin süzülmesi ve merkeze oturması, İstanbul Türkçesiyle bir zirveye taşındı.

Şimdilerde yüz yaşına ulaşan Cumhuriyet'in, maddi-ekonomik zenginliğini bireysel tabana da oturtmasıyla, Türk dilinin de, konuşulan dünya dillerinden biri olduğunun sorumluluğu ortaya çıktı. Türkçe edebiyat ürünlerinin, çeşitli dillere tercümeleriyle taşınması, her şeyden önce tercüme faaliyetini kendi dillerinde yapacak olanlara Türkoloji çalışmalarında bir destek verilmesini gerektiriyordu. Türkçe öğrenmek isteyenlere devlet, kendi imkânlarıyla destek verecekti. Bu bir mecburiyetti ve devlet bunu başaracaktı.

¹ İsmail Hakkı Bursavî, *Hadis-i Erbain Tercümesi*, (İstanbul, 1317), sf. 26.

Ahmed Güner Sayar, misafir öğrencilerimize babası, şair ve romancı Abbas Sayar'ı anlatmıştı.

Türkçe, sentaksıyla dil sağlamlığına sahip, özgün ve özerk bir dildir. Ana yurttan 80 milyon, millî sınırlarımız dışında da 150 milyon kişi, Balkanlar'dan Çin Seddi'ne değin, bu geniş coğrafyada Türkçe konuşmaktadır. Küreselleşen bu dünyada, ayakta kalabilecek dillerden biri de Türkçe olacaktır.

Bursavî İsmail Hakkı Efendi'nin 1725 yılında "bunu iyi anla" [fehmet cidden] diyerek Türk dilinin geleceğine ilişkin söyledikleri, bir ilmi kerametdir. Bu metafizik hakikat gerçekleşmiş olarak 1725 sene öncesinde de vardı. Bu metafiziğin rasyonelleşmesinin devamı ile Türk dili, kıyamete değin yaşayacaktır.

Ahmet Özcan

Edebiyat bu anlamda bulunmaz bir fırsat. Edebiyatın görsel alanda yansıması filmler, dizilerde kendini buluyor. Görüyoruz ki Türkçenin imkânları misafirlerimizin ülkelerinde canlanacak zemin bulmanın peşinde. Böyle bir durumda bu dili öğrenenler kendi dillerindeki ustalıkları oranında kültür alışverişini yapacak fırsata sahipler.

İstanbul'da Bir Yaz Okulu

Yeni eğitim öğretim yılı başlıyor. Henüz üniversitedeki öğrencilerimle yüz yüze gelmedik. Bu yaz iki farklı kurumun yaz okuluna katıldım. Kendi üniversitemdeki öğrencilerle bugüne kadar yaz okulunda karşılaşmadık, bundan dolayı bana kırgın olduklarını düşünüyorum. Fakat yaz okulunun puanla değerlendirilen kısmı pek ilgi mi çekmiyor. Yaz okulu yeni fırsatların, karşılaşmaların, açılımların olduğu bir pencere olmalı. Gönüllülerle dolu olmalı.

Yunus Emre Enstitüsünün programında bunların olmaması mümkün değildir diye geldim, benzersiz şehir İstanbul'a. Mekân; coğrafyası, kültürü, insanıyla güzelleşiyor. İstanbul bu açıdan çok dilli anlatıma açık, kendi konuşuyor çoğu zaman; martıları, dalgaları, rüzgârı, vapur düdüklüleri, kalabalığın uğultusu. Bütün dünyanın sesini duyuyor, yansıtıyor gibi sanki. Tarihi bir binanın içinde dünyanın birçok yerinden kopmuş gelmiş Türkçeyle yolu bulmuş gençlerin geleceği kucaklamaya hazır kollarını kavuşturarak, salarak, çenelerinde elleri düşünerek baktıkları bir kürsünün ardından söyleyeceklerimiz bu heyecanı yansıtanlara teşekkürle başlıyor.

Tarihçi olduğumdan mıdır bilmem, ama Türklerin yeryüzü macerasını ayırmak istiyorum diğerlerinden. Bu sadece benim tarafgirliğim değil tarih metinlerinin tarihçilerinin söylediği bir ayrım. Bütün insanların kendi ülkeleri onlar için eşsiz olabilir, fakat bir kere dünyayı merak etmeye başladığınızda dilin görünümleri giriyor devreye. Sonra dünyayı gezebilecek bir hâkim yabancı dilin yardımıyla bu sınırları aşabiliyorsunuz isterseniz.

İngilizce mesela sadece bir iletişim dili, gittiği yerde birbirine benzeyen gündelik hayat inşa eden. Benzerlikler işimizi kolaylaştırıyor, fakat kadim olanla buluşturmuyor bizi. Her şey tamam bir şey eksik diyerek başlıyor gezginler yolculuğa, bilgilerin bilgiyi aramaya, Mecnunlar Leyla'yı bulmaya. Dil, içinde kadim olanla buluşacak bir şeyler saklamalı, keşfedilmeyi bekleyen, işgal edilmemiş tarihsel ve kültürel olanın taşıdığı. Dünyada yaşayan birçok farklı dil var, ama bunların hepsi bu anlamda aynı şansa sahip değildir. Türkçeyse hem tarihi hem de yaşayan dil coğrafyası anlamında oldukça geniş ve köklü bir yaygınlığa sahip. Bu yaygınlıkla örtüşen bir araştırma alanına ve geleceğe sahip. Her geçen gün daha fazla ilgi odağı olmaya devam ediyor.

Yaz okuluna katılanlara baktığımızda geldikleri coğrafyanın dilleri süreçte Türkçe ile bir şekilde akraba olmuş veya temas etmişler. Eski Türkçenin ve Türk kültürünün bıraktığı izleri taşıyan bu coğrafyalarda artık modern Türkçe öğretiliyor ve modern Türkiye ile işbirlikleri yapılıyor. Dil muhakkak ki iletişimin en güçlü aracı ve farkında olmadan kültürleri birbiriyle alışveriş haline sokuyor.

Yunus Emre Enstitüsü dünya genelinde bu alışverişin en genç ve en dinamik kurumlarından biri. Kısa zamanda açıldığı yerlerin sayısı artmaya devam ediyor. Enstitülerin açıldığı her yer keşfedilmeyi bekleyen Türkçenin izlerinden bir parça taşıyor. Kimi yerde yazma kütüphaneleri, kimi yerde arşivler. Mesela Mısır'dan gelen bir arkadaşımız çalıştığı Millî Kütüphanede Memluklerden

Osmanlılara kadar uzun bir zaman diliminde yazılmış Türkçe eserler mirasına sahip. Aynı şekilde bizim arşivlerimiz kütüphanelerimiz Mısır'a çağrıda bulunan materyallerle dolu. Mısır bizim tarihimizin bir parçası olduğu kadar Türkiye'de Mısır tarihinin bir parçası.

Misafir öğrencilerin geldikleri ülkelerin hepsiyle benzer ilişkiler kurabileceğimiz malzemeye sahibiz. Bizim onlardan getirdiğimiz onların ülkelere bizden giden veya bizim bıraktığımız her türden izler kurulacak kültür köprüsünün temellerini oluşturuyor. Dilden dile kalan yadigârların ötesinde yaşayan edebiyatla yapılacak karşılıklı tercüme birbiri-mizle olan diyalogun en önemli kapılarından. Dünyayı tek bir edebiyatın ürünlerine mahkûm

edilmiş halinden kurtarmanın yollarından biri bu.

Türkiye'de yayıncılık hem telif hem de tercüme eserlerde büyük bir canlılık kazandı. Bu alanda bütün kurumlarda gelişmeler oldu, kültür kurumlarımız tercümelere büyük destek veriyor. Türkiye dünyada sadece ekonomik büyümesiyle değil tarihi ve kültürel mirasını yeniden keşfi için gerekli kurumsallaşma ve hareketlilikle öne çıkmaya başladı. Binlerce yabancı öğrenci üniversite okumak için geçmişte olduğundan çok daha fazla sayıyla bu ülkeye geliyor. Yakın gelecek bu temellerin izlerini taşıyacak. Edebiyat bu anlamda bulunmaz bir fırsat. **Edebiyatın görsel alanda yansıması filmler, dizilerde kendini buluyor. Görüyoruz ki Türkçenin imkânları misafirleri-**

mizin ülkelerinde canlanacak zemin bulmanın peşinde. Böyle bir durumda bu dili öğrenenler kendi dillerindeki ustalıkları oranında kültür alışverişini yapacak fırsata sahipler. Bizim konuşmamız Türkiye'nin kitap mirası ve okuma kültürümüz üzerine oldu. Bunun edebiyata ve her türlü kültür araştırmasına nasıl katkı sağlayabileceği üzerine konuştuk.

Türkçenin tarihi coğrafyasının yaygınlığını tekrar tekrar vurgularken bunun hâlâ yaşayan bir coğrafya ve dinamizme sahip olduğunun öğrenilmesi ve öğretilmesinin hem bizim ülkemize hem kendi ülkelere nasıl bir katkı sağlayabileceğini açıklamaya çalıştık.

Bu anlamda yapılabilecekler konusunda iletişim adresimizin her zaman açık olduğunu belirt-

tik. Türkiye'nin mirasının sadece Türkçe ile değil binlerce yıl öncesine uzanan ve misafirlerin geldiği ülkelerin dilleriyle de akrabalık kurabilecek kadim dillerin yurdu olduğunu bu anlamda dünyanın belki de en şanslı ülkelerinin başında geldiğine dikkat çektik.

Oldukça dikkatli ve canlı bir katılımcı topluluğuyla karşılaştığımızı belirtmeliyiz. Yunus Emre Enstitüsü'nün değerli personelinin heyecan ve çalışması da bizi motive etti. Benzer programların artması dileğiyle...

Ahu Sıla Bayer

Edebiyat insanları ile irtibatta kalmanız, öğrendiklerinizi damıtarak yıllara yayılan bir birikime dönüştürmeniz başta kendiniz için yapabileceğiniz en güzel çalışma olacaktır. İstanbul insandan çok şey beklemez. Siz ona doğru bir adım atın, o size on adım atar, yeni olasılıklar açar, varlığınıza varlık, yeteneğinize yetenek katar.

Yaz Okulunun Ardından Ev Sahibesinin Dilinden Geçici Bir Veda

Türk Edebiyatı Yaz Okulu'nun ardından bir öğretmen olarak öğrencilerime seslenmeyi uygun gördüm.

“Merhaba sevgili öğrencilerim,

Yunus Emre Enstitüsü'nün düzenlediği ve hepimizin dünyanın dört bir yanından kalkıp geldiği, katılım gösterdiği Türk Edebiyatı Yaz Okulu bildiğiniz gibi ardında bir dolu anı, hoş seda bırakarak sona erdi. Özenle hazırlanmış bu etkinlikte konuşmacı/öğretmen olarak yer almak bile bana çokça gurur verdi, sizin hislerinizi tahmin edemiyorum...

Günlerce katılımcılar olarak İstanbul'da ne kadar çok bilgi edindiğinize, yeni yerler görüp keş-

fettiğinize, her bir dersi hakkını vererek dinlediğinize ve kendi deneyim süzgecinizden geçirerek kendinize özel yeni yeni dersler çıkardığınıza ben şahit oldum, naçizane.

Baba tarafından birkaç kuşak Ayvansaraylı bir İstanbullu olarak sizlere ev sahibeliği yapmış olduğumu düşündüm, umarım mazur görürsünüz. **İstanbul kısa süreli kalındığında bile insanın yeniden doğmasına neden olan bir beşik. Tarih boyunca medeniyetlere ev sahipliği yaptığı gibi, ona gelen herkesi de sarıp sarmalamaya çalışan, bunun için bütün imkânlarını seferber eden, belki dünya üzerinde kendinizi gerçek anlamda güvende hissettiğiniz tek koca şehir.**

Yunus Emre Enstitüsü Eminönü şubesindeki seminer sonrası.

Burada, kendi köklerimle sıkıca bağlı olduğum bu şehirde sizlere iki çift laf da olsa bir şeyler öğretebilmek, her satırı ayrı semalara açılan edebiyatımızdan örneklerle sizde yeni ufuklar açabilmek benim için en güzel hediye. 'Ama siz de bize çok şey öğrettiniz, biz bu güzel hediyenin karşılığında ne yapabiliriz?' diye düşündüğünüzü gözlerinizden okudum, sizinle tanıştığımda.

Bizlerle, bu etkinliği düzenleyen saygıdeğer yöneticiler ile, edebiyat insanları ile irtibatta kalmanız, öğrendiklerinizi damıtarak yıllara yayılan bir birikime dönüştürmeniz başta kendiniz için yapabileceğiniz en güzel çalışma olacaktır.

İstanbul insandan çok şey beklemez. Siz ona doğru bir adım atın, o size on adım atar, yeni olasılıklar açar, varlığınıza varlık, yeteneğinize yetenek katar.

Maddi varlığınız şimdi bizimle olmasa da, manen kendinizi sıkça hatırlatmanız, edebiyatın ruhunuz için bir sığınak, çevirinin bir kurtarıcı olduğunu her gün hissetmeniz biz eğitimlere vereceğiniz en güzel mükâfat olacaktır...

Hepinize zihin açıklığı diliyorum, İstanbul gibi zinde kalın, ayakta kalın, hoşçakalın."

Ali Ayçil

Türkçe, akdeniz havzasındaki bir halkın dilidir. Türkçenin kapısından giren biri, geniş coğrafyayla da bir tanışıklık kurmaya başlar. Bizim dilimiz, akdeniz merkezli bir dünyanın renklerini, kokularını, mutfağını, tabiatını, seslerini, nidalarını barındıran bir dildir çünkü.

Türkçenin Açtığı Kapılar

Yunus Emre Enstitüsü 2019'un Temmuz ayında, dünyanın değişik ülkelerinden Türkoloji öğrencilerini ülkemizde bir araya getirdi. *Dergâh* edebiyat dergisinin editörü olarak ben de misafirlerimize bir konuşma yapma fırsatı buldum. İstanbul'un en güzel mekânlarından biri olan Kubbealtı Akademisi ve Sanat Vakfında onlarca farklı kültürden gelen gençler, her hareketleriyle Türkiye'de bulunmanın mutluluğunu hissettiriyorlardı. Ülkemizde geçirdikleri günlerin onlar için güzel bir yaz hatırası olduğuna hiç kuşku yok.

Başka ülkelerden gelmiş Türkoloji öğrencileriyle konuşurken şunu düşünmeden edemedim: Acaba Türkçenin kapısından hangi iklimlere girdiklerinin farkındalar mı? Bu soruyu onlarla tartışma fırsatım olmadı. Ama şu satırlar aracılığıyla da olsa, dilimizin açtığı kapılardan bahsetmek isterim.

Türkçe, Akdeniz havzasındaki bir halkın dilidir. Doğal olarak, Arapçanın, Farsçanın, Yunancanın ve öteki Balkan dillerinin konuşulduğu coğrafyaların tam ortasında bulunur. Bu dillerden hepsine kelimeler vermiş bir şekilde etkilemiştir onları. Türkçenin kapısından giren biri, bu geniş coğrafyayla da bir tanışıklık kurmaya başlar. Bizim dilimiz, Akdeniz merkezli bir dünyanın renklerini, kokularını, mutfağını, tabiatını, seslerini, nidalarını barındıran bir dildir çünkü.

Türkçe bilmeyenlerin Türkiye'si ile Türkçeyi konuşabilenlerin Türkiye'si arasında dağlar kadar fark vardır. Türkçe konuşabilenler bizimle biraz zaman geçirince, binlerce yıldır farklı kültürlerle iç içe yaşamış geniş gönüllü bir halkla muhatap olduklarını hemen anlarlar. Onlara da adeta bu ülkenin oğulları ve kızlarıymış gibi davranılır. Aslında Türkçe, Türklerin temiz kalbine açılan bir kapıdır.

Bizim dilimiz aynı zamanda birkaç bin yılın ve üç kıtaya yayılmış bir tarihin de kapısıdır. Ortadoğu'nun, Mısır'ın, Balkanların ve Karadeniz'in kuzey kıyılarının birkaç yüzyılı Türkçe ile yönetildi. Arşivlerde çalışanlar bu coğrafyaların tarihinin önemli bir dilimine ancak Osmanlı Türkçesi ile yolculuk yapabilirler. Eski dünyanın üç kıtasının (Asya, Avrupa, Afrika) merkezi yaklaşık yarım bin yıl boyunca İstanbul oldu. Orta Çağ'dan Yeni Çağ'a doğru yolculuğa çıkacak bir araştırmacı, İstanbul'a uğramadan yolunu kolay kolay bulamaz.

Türkçe aynı zamanda Batı ve Batı dışı toplumların karşılaşma deneyimlerini ilk yaşayan dillerden biridir. Dilin Batılılaşma-modernleşme karşısında verdiği tepkileri, Türkçe üzerinden okumak mümkündür. Batı merkezli kültürel değişim geçiren her toplumun, toplum bilimcilerinin Türkçeden öğrenecekleri çok şey vardır. Dil çünkü aynı

zamanda bir halkın kendisi olabilmesinin, kendisini koruyarak değişebilmesinin koşullarını sağlayan ana merkezdir.

Ve en önemlisi **Türkçe güçlü bir edebiyatın dilidir. Dilimizi öğrenenler, zevkle okuyacakları şairlerin, hikâyecilerin, romancıların dünyasına da girerler. Bu, sanatçı hafızasına bir biçimde kaydolmuş binlerce yılın, farklı coğrafyaların, masalların, mitolojilerin ve modern söyleyişlerin iç içe geçtiği çok zengin bir dünyadır. Şaman adetlerinden çağdaş ritüellere, mistik inançlardan günlük hayatın gerçekçiliğine uzanan bir anlatı birikimimiz var. Ancak Türkçeyi öğrenenler bu birikimi gerçek anlamda fark edebilirler.**

Türkçenin kapısından giren herkese biz de aramıza hoş geldiniz diyoruz...

Dr. Bahtiyar Aslan

Bizi özgürleştiren (!) modern hayatın ilkeleri, aslında hepimizi tek tip yaşamaya zorluyor. Hepimizin evleri birbirine benziyor, hepimizin yaşadığı sokaklar, okuduğu okullar... ve dinlediğimiz müzikler... oysa bu kadar farklı insanın, bu kadar farklı ruhu aynı mekânda oturamaz, oturmayı benimseyemez.

Ev yapan ilk atamızı harekete geçiren duygu büyük ihtimalle korkuydu. Bunu korunma ve barınma ihtiyacı takip etmiş olmalı. Korkunun yerini bir zaman sonra fayda, daha sonra konfor ve en sonunda da estetik almıştır zannederim. Sanat tarihiyle ilgili eserlerde bir sıralama vardır mutlaka. Gene de estetiğin ta en baştan beri şiddetle olmasa da varlığını hissettirdiğini sanıyorum. Güzellik hissi insanda aslidir. Büsbütün varlığını hissettirdiği, hâkimiyetini kurduğu dönem sonradır.

Ev, sadece bizim bedenimizin, fiziksel varlığımızın oturduğu yer değildir. Ruhumuz da orada ikamet eder. Ve ruh güzelin olmadığı yerde barınmaz, bunılır, uzaklaşmak, ayrılmak ister. Estetik bu yüzden hep vardı.

Benim çocukluğum modern estetik anlayışın reddedeceği, toprak damlı, kerpiç bir evde geçti. Güneyde geniş bir avlusu, kuzeyde ince uzun bir sofası vardı. Bu ikisinin arasında sekiz-on tane oda... Gün boyu içinde yaşadığımız, sadece yat-

mak için kullandığımız, yiyeceklerin saklandığı son derece serin ve loş odalar... Her birinin ayrı fonksiyonu ve dekoru vardı. Her odanın farklı tarzda bir kapısı ve her kapının kendine has bir sesi vardı. Bu kapılardan geçerken her seferinde farklı bir ses insanı uğurlar ama farklı bir koku karışları. Bir kapıdan geçmek, yeni bir dünyaya geçmek gibiydi. Toprak damlı kerpiç ve nispeten ilkel bir ev... Ama ruhu, sesi, kokusu ve rengi olan...

“Evsiziz hepimiz.”

Modern evlerle, apartmanla tanışmam hayli geç oldu. Gördüm ki sadece bir evin içindeki kapılar değil, bütün apartmanın kapıları birbirine benziyor. Sesleri, renkleri aynı. Bir kapıdan geçmek, sadece geçmek oluyor. İnsanı uğurlayan bir ses, karşılayan bir koku yok. Sonra birbirine benzeyen apartmanlar, birbirine benzeyen apartmanların birbirine benzeyen daireleri ve bunların oluşturduğu birbirine benzeyen sokaklar... Mo-

dern kentler birbirine benziyor. Gitgide renklerini, kokularını kaybediyorlar. Kimliksiz kentler... Kent, kimliksizlik demek belki de. İnsan orada yüzbinlerce insandan biri. Kimliği olmayan biri.

Evler artık özgün değil. Sahibinin ruhunu yansıtmıyor. Modern üretim buna izin vermiyor. Apartman dairelerini benimsemek, içselleştirmek imkânsız. "Bu ev benim" demek, "bu ev benim ruhumun mekânı" demekse eğer, evsiziz hepimiz. Kent bizi gerçekten de evsiz bırakıyor. Barınacak, sığınacak bir yerimiz var ama ilk insan kadar bile ruhumuzun oturacağı bir mekânımız yok. Kırsaldan kente doğru sürüp giden göçün bir süredir tersine dönmesinin sebeplerinden biri bu olabilir. Sermaye sahipleri ruhlarının oturacağı evler inşa etmek için kentten kaçmaya başladılar. Gösterişe yenilmezlerse gerçekten "ev" olan evler yapabilirler şüphesiz. Modern evlere belki bedenimiz oturuyor ama ruhumuz asla. Apartmanlar, siteler, rezidanslar içtenlik mekânları değil.

Oysa en özgür rüyaları görebildiğimiz yerler olmalıdır evler.

Modern mekânlar, kentler ruhumuzun oturmayı başaramadığı yerlerdir. Yüksek bir apartmanda yaşadığımda gerçekte yeryüzünde bir saksı büyüklüğünde toprağım olduğunu hatırlatırım kendime. Dünyanın birçok ülkesinde (en azından gördüklerimde) taksilerde, otellerde, restoranlarda farklı dillerde şarkılar dinledim. Fakat hepsinin ritmi aynıydı. Hepsi popüler müziğin ortak ritminde buluşmuş, kimliksiz müzikler. Modern apartmanların dairelerine benziyordu hepsi. Bizi özgürleştiren (!) modern hayatın ilkeleri, aslında hepimizi tek tip yaşamaya zorluyor. Hepimizin evleri birbirine benziyor, hepimizin yaşadığı sokaklar, okuduğu okullar... Ve dinlediğimiz müzikler... Oysa bu kadar farklı insanın, bu kadar farklı ruhu aynı mekânda oturamaz, oturmayı benimseyemez.

Beşir Ayvazoğlu

“Gelin Tanış Olalım!”

Bir zamanlar Almanların Goethe, İspanyolların Cervantes adına açtıkları enstitülere bağlı kültür merkezleri tarafından yapılan faaliyetleri işittikçe “Niçin bizim de dünyaya kültürümüzü tanıtacak böyle bir kurumumuz yok?” diye hayıflanırdık. Sonunda isabetli bir kararla Yunus Emre’nin ismini taşıyan bir vakıf kuruldu ve yine isabetli bir kararla bu vakfa bağlı ilk Yunus Emre Kültür Merkezi, 2009 yılı sonlarında Saraybosna’da açıldı. Vakfın amacı 2007 yılında çıkarılan kanunda şöyle özetlenmişti: “Türkiye’yi, kültürel mirasını, Türk dilini, kültürünü ve sanatını tanıtmak, Türkiye’nin diğer ülkelerle dostluğunu geliştirmek, kültürel alışverişini artırmak için yurt dışında kültür merkezleri kurulmasını ve işletilmesini sağlamak.”

Saraybosna Başçarşı’daki merkezin açılışına katılmak nasip olmamıştı, ama bir ay sonra Arnavutluk’un başkenti Tiran’daki merkezin açılışına davet edildim. O tarihte cumhurbaşkanı olan Abdullah Gül’ün de katıldığı bir törenle açılan kültür merkezi, Tiran’ın seçkin semtlerinden birinde halen faaliyetlerine başarıyla devam ediyor. Daha sonra kırk sekiz ülkede elli sekiz şube açan Yunus Emre Enstitüsü, dünya genelinde yüz yabancı üniversiteyle protokol imzaladı; ayrıca üniversitelerin Türkoloji bölümlerine öğretim görevlisi, kitap ve muhtelif materyal temin ediyor.

Bazılarını ziyaret etme imkanı bulduğum bu seçkin kültür merkezlerimiz ulaşılması kolay semtlerde, güzel ve donanımlı binalarda sergi, konser, konferans gibi faaliyetlerle kültürümüzü tanıtıyor, yeni dostluklar kuruyor ve Türkçe öğrenip Türk kültürünü tanımak isteyenlere Türkçe Kurs Merkezlerinde hizmet verdiği gibi, talepte bulunulduğu takdirde “İş Türkçesi”, “Çocuklara Yönelik Türkçe”, “Edebî Çeviri”, “Basın ve Medya Türkçesi” gibi özel amaçlı kurslar da açıyor. Ziyaret edebildiğim merkezlerin hepsinde tam donanımlı dershaneler, kütüphaneler, bilgisayar salonları ve kafeteryalar gördüm.

Çeşitli üniversitelerde Türk tarihi ve kültürü üzerine eğitim gören, master ve doktora yapan öğrencilerin yahut Türkçe öğrenmek isteyenlerin ilk uğradıkları yerler, on yıldan beri Yunus Emre Kültür Merkezleridir. Bu merkezlerde eğitim gören gençlerin bir kısmıyla 2019 yazında tanışma imkanı bulduk. Uzak Doğu ülkelerinden, Balkanlar’dan, Orta Asya, Orta Doğu ve Kuzey Afrika’dan onlarca öğrenci Yunus Emre Enstitüsü’nün Yunus’un diliyle yaptığı “Gelin tanış olalım!” çağrısına uyup “Türk Edebiyatı Yaz Okulu”nda eğitim görmek üzere İstanbul’a gelmiş ve “tanış” olmuşlardı.

Türkçeyi rahatça konuşan ve konuşulanları rahatça anlayabilen gençlere iki hafta boyunca edebiyatımızın seçkin isimleri tarafından çok özel mekânlarda dersler verildi. Ben de İstanbul Fetih Cemiyeti’nin Yahya Kemal Enstitüsü ve müzesini de içinde barındıran merkezinde, Çarşıkapı’daki Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Medresesi’nde Yahya Kemal’i ve onun “Aziz İstanbul”unu anlattım, şiirler okudum. Türkçeyi yeni öğrenen ve edebiyatımızla yeni tanışan bu gençler şaşkırtıcı sorular sordular. Gözleri ışıltı ışıltıydı.

Yunus Emre Vakfınca dünyanın dört bir tarafından davet edilip bir araya getirilen gençler, Yahya Kemal’in “Bu dil ağzımda annemin sütüdür.” dediği Türkçede buluşmuş, tanışmış, kaynaşmış, yeni dostluklar edinmişlerdi. Bunun dünya barışı için küçük de olsa bir katkı olduğu rahatlıkla söylenebilir. Asırlar öncesinden bugüne seslenen Yunus’un mısraları, bana insanlığın kurtuluşu için eşsiz bir reçete gibi görünüyordu:

*Gelin tanış olalım,
işini kolay tutalım,
Sevelim sevilelim,
dünya kimseye kalmaz*

Ercan Akbay

Türk polisiye yazarları Türk dili ve kültürüne değer veren bu gençlerin her zaman yanında olacaktır. Her türlü ihtiyaç ve bilgi için bizleri rahatça arayabilirler. Sanat, edebiyat ve bilim konusunda Türkiye ile iletişimi devam ettirmelerini bekliyor ve arzu ediyoruz.

Polisiye Anlatı Geleneği

Sultanahmet Divanyolu'ndaki Türk Edebiyatı Vakfının 19. yüzyıldan kalma harikulâde binasında gerçekleşen toplantıda, Yunus Emre Enstitüsü'nün katkılarıyla Türk Edebiyatı Yaz Okuluna çeşitli ülkelerden katılan genç insanlara "Türk Suç Edebiyatı" tarihinin önemli ve kritik dönemlerini Türkiye Polisiye Yazarları Birliği adına özetledim.

Katılımcıların aşına olmadıkları bir kültürel miras; 'Yazı Makinesi' lâkabıyla maruf gazeteci-yazar Ahmet Mithat Efendi'nin 1883 tarihli *Esrar-ı Cinayat* adlı romanıyla başlayan serüveni, Türk edebiyatının suç anlatısı alanındaki az bilinir öncülüğünü gözler önüne sermek amacını içermektedir.

Sultan II. Abdülhamid döneminde İngiliz ve Fransız ekolleriyle birlikte dünyanın ilkleri arasına giren Türk polisiye roman geleneği, sonraki yıllarda Ebüsüreyya Sami'nin Amanvermez Avni ve Server Bedi mahlasıyla yazan Peyami Safa'nın Cingöz Recai serileriyle zirveye ulaşmıştı.

Polisiye anlatı geleneği, kentleşme ve toplum yaşantısı gibi alt kültürlerin gelişmişliğiyle doğru- dan ilintili olmakla birlikte, geleneğin devamında o toplumun yetiştirdiği önemli yazarların dünya suç edebiyatı arenasında kabul görebilmesi için gösterilen çabalar da önemlidir. Bu toplantı ülke-

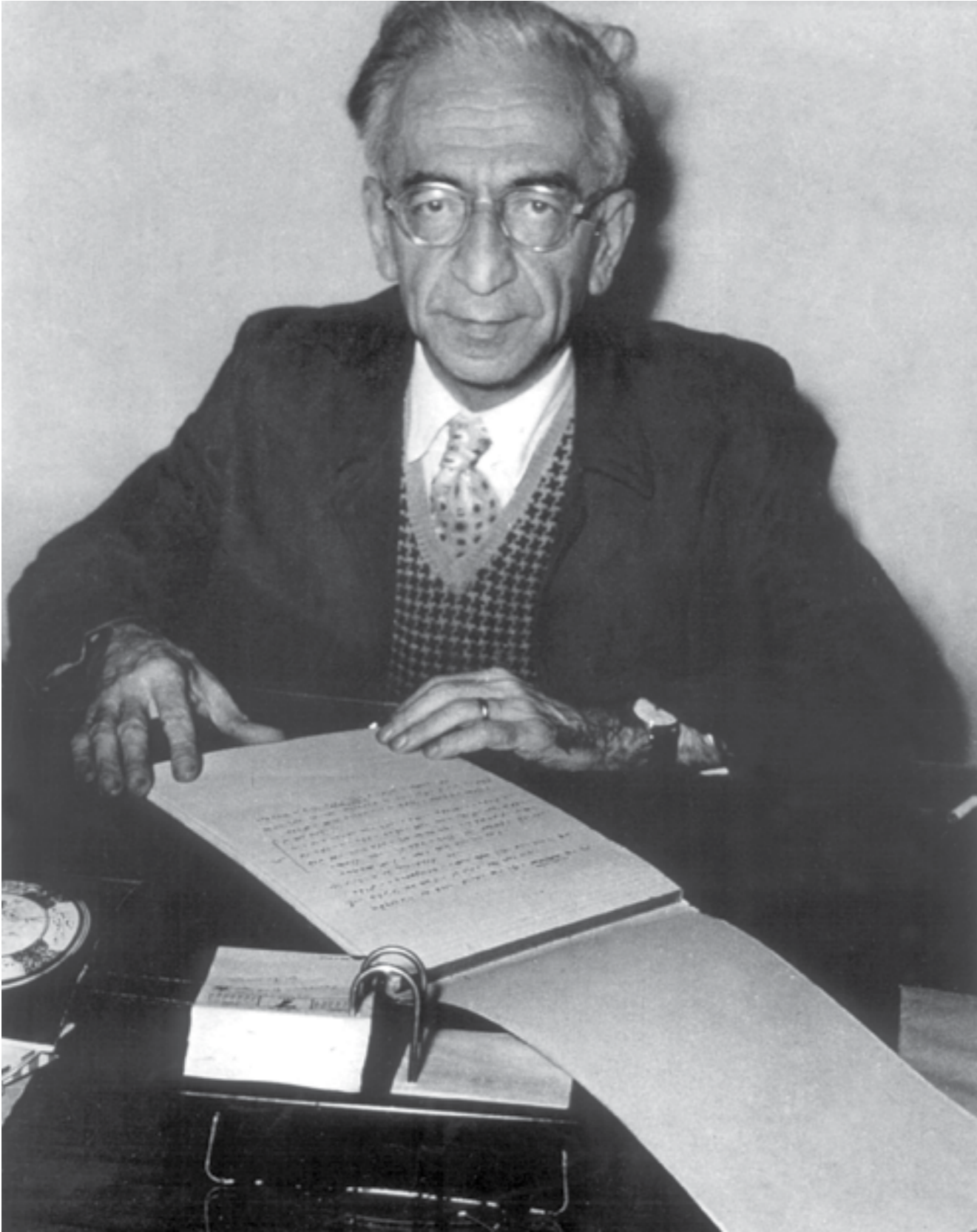
lerarası etkileşimin huzurlu bir paylaşımı olmuştur.

Konuşmacı olarak katıldığımız Türk Edebiyatı Yaz Okulu'nda bilim ve sanat figürlerinin yanında Türkiye'nin entelektüel çevresine girmiş olan genç arkadaşlarımız, bizlerin onları yalnızca birer dinleyici olarak değil, aynı zamanda kurulan dostlukları pekiştirmeye hazır birer yoldaş, birer iyi niyet elçisi olarak gördüğümüzü bilmeliler.

Türk polisiye yazarları Türk dili ve kültürüne değer veren bu gençlerin her zaman yanında olacaktır. Her türlü ihtiyaç ve bilgi için bizleri rahatça arayabilirler. Sanat, edebiyat ve bilim konusunda Türkiye ile iletişimi devam ettirmelerini bekliyor ve arzu ediyoruz.

Bu programa katılan öğrencilerin edindikleri bilim ve sanat birikimlerini kaybetmemelerinin bizlerin değer verdiği temel hususların başında geldiğini içtenlikle ifade etmek istiyorum.

Türk Edebiyatı Vakfındaki toplantıda edindiğimiz olumlu izlenimler ve karşılaştığımız ilgi ve sıcaklık bizleri derinden etkiledi. Türkiye'nin polisiye yazarları camiasından tüm dostlarımıza, kardeşlerimize bir kez daha selâmlar olsun.

Cingöz Recai'nin unutulmaz yazıcısı
Peyami Safa, nam-ı diğer Server Bedi

Dr. Mehmet Fatih Uslu

“Türk edebiyatının ve kültürünün
yerelden evrensele giden macerasında
her birinin hem düşünce emekçisi hem de
kültür elçisi olarak ileride büyük katkılar
sağlayacağı umuduyla doldum.”

Türk Edebiyatını Düşünüyoruz “Aklımızda Dünya”

Yunus Emre Enstitüsünün düzenlediği Türk Edebiyatı Yaz Okulu'nda 30 Temmuz 2019 günü, “Batı Tesirinde Bir Edebiyat” başlıklı bir konuşma yapma fırsatım oldu. Etkinliğe katılan birbirinden parlak Türkoloji öğrencileriyle Türk edebiyatının modernleşme macerasını, edebiyatın küresel etkileşimler ağı içinde değerlendirmeye, anlamaya çalıştık.

Modern edebiyat 19. ve 20. yüzyılda tüm dünyada serpilirken hiç şüphesiz bir ulus parantezi içindeydi. Diller sadeleşti ve halklaştı, millî edebiyat kanonları oluştu, edebiyat millî eğitimin ana damarlarından biri haline geldi. Lakin hepimizin bildiği gibi modern edebiyat aslında ulusun sınırlarını aşan bir vakaydı. İnsanları, toplumları, dilleri birbirine bağlayan bir tercüme ve tesir süreci edebiyat makinesinin ortasında çalışıp duruyordu. Türk edebiyatı da oluşum sürecinde bu tercüme ve tesir makinesinin içinde boy attı.

“Türk edebiyatı hasbihal edecek yeni dostlar buluyor.”

Bugün dünya küçüldükçe bu makinenin kuvvetini daha çok hissediyoruz. **Edebiyatın evrensel ve küresel damarı ulusal damarlarla iç içe geçerek dönüşüyor, yepyeni karşılaşma ve değişim alanları açıyor ve yeni haller meydana getiriyor. Bu zengin akış içinde Türk edebiyatı ve Türkçe de kendisine yürüyecek yeni yollar, hasbihal edecek yeni dostlar buluyor. Her sene bir öncekinden daha fazla Türkçe metnin farklı dillere çevrildiğine ve farklı memleketlerde ilgi gördüğüne şahit oluyoruz. Capcanlı ve gümrah dünya edebiyatı nehri içinde, başka dillerden, başka geçmişlerden, başka coğrafyalardan gelerek Türk edebiyatına ve diline ilgi duyan kardeşlerimizin varlığı bu noktada ayrı bir önem kazanıyor.**

Konuşma ve sohbetimiz sırasında **Türkoloji çalışan katılımcı arkadaşların heyecanı, birikimi ve muhabbeti beni hem etkiledi hem mutlu etti. Türkçeye hâkimiyetleri ve Türk edebiyatına merakları şaşırtıcı seviyedeydi. Konuşmanın ardından, Türk edebiyatının ve kültürünün yerelden evrensele giden macerasında her birinin hem düşünce emekçisi hem de kültür elçisi olarak ileride büyük katkılar sağlayacağı umuduyla doldum.**

Kendi adıma ister akademi içi ister dışı olsun bu genç dostlar herhangi bir yardıma ihtiyaç duyduğunda burada olduğumu, kendileri için elimden geleni yapmaktan keyif duyacağımı belirtmek isterim. Yunus Emre Enstitüsünün bu çok faydalı etkinliğe ve edebiyatımızın ve dilimizin dostlarına yeni imkânlar açmaya devam etmesi ümidiyle.

Mehmet Nuri Yardım

Türkiye üst aydınların, ince sanatkarların, derin mütefekkirlerin ve büyük edebiyatçıların ülkesi. Mimarî deyince akla hemen büyük Sinan ve eserleri geliyor. Onun yüzyılımızdaki halefleri de var: Ekrem Hakkı Ayverdi ve Turgut Cansever gibi... Süleymaniye ve Selimiye Mimarî'nin yolundan giden sanatkarların sayısı her geçen gün artıyor.

Türkiye'yi Sanatçılarıyla Birlikte Sevmek...

Dünyada yaklaşık 200 ülke var. Türkiye onlardan biri, ama farklı, kendine özgü, göz kamaştırıcı özge bir yapısı var. Siyasî gücü ve tarih boyunca taşıdığı büyük misyondan bahsetmeyeceğim. Türkiye'nin yeryüzündeki bütün mazlum insanların sığındığı ve çare aradığı biricik ülke olduğunu artık herkes biliyor, Doğu da Batı da bu gerçeği kabul ediyor. Ben memleketimizin asıl kültürel çehresine dikkat çekmek istiyorum.

Türkiye üst aydınların, ince sanatkarların, derin mütefekkirlerin ve büyük edebiyatçıların ülkesi. Mimarî deyince akla hemen büyük Sinan ve eserleri geliyor. Onun yüzyılımızdaki halefleri de var: Ekrem Hakkı Ayverdi ve Turgut Cansever gibi... Süleymaniye ve Selimiye Mimarî'nin yolundan giden sanatkarların sayısı her geçen gün artıyor.

Musikîde İtrî ve Dede Efendi'nin yolunu takip eden 20. yüzyıl sanatçıları, eserleriyle temayüz etmişlerdir: Bir kısmı sonsuzluk âlemine göç etse de Hacı Ârif Bey, Münir Nureddin Selçuk, Zeki Müren, Bekir Sıtkı Sezgin, Alâeddin Yavaşca, Nevzat Atlığ, Necdet Yaşar, Niyazi Sayın, Yıldırım Gürses, Cinuçen Tanrıkorur, Ahmet Özhan ve diğer sanatkarlar, ses ve gönül dünyamıza hitap etmeye, şarkılarıyla kulaklarımızın pasını silmeye devam ediyorlar.

Klasik sanatlarımız dört beş kolda ilerlemiştir: Hat, tezhip, ebru, minyatür, nakış, cilt ve diğer sanatlarda insanlığa göz kamaştırıcı eserler kazandırılmıştır. Osmanlı'da ihtişamı ve zarafeti birlikte yakalayıp icra eden bu sanatkarların çizgisini çağımıza taşıyanlar arasında Kemal Batanay, Hâmid Aytaç, Mustafa Düzgünman, Süheyl Ünver, Ali Alparlan var.

Günümüzde de bu kutlu mirası Hüseyin Kutlu, Hasan Çelebi, Uğur Derman, İslam Seçen, Fuat Başar ve Hikmet Barutçugil gibi sanatkarlar geleceğe doğru yürüyor ve bir yandan titizlikle çalışırken öte taraftan yüz akı gençleri yetiştiriyorlar.

“Türk edebiyatı envai çeşit çiçek”

Edebiyat ve bilhassa şiirde şahikalar meydana getiren bir ecdadın torunları yaşıyor bu topraklarda. Dünyanın en lirik şairi kabul edilen Fuzulî'nin 20. asırdaki temsilcileri arasında Mehmed Âkif Ersoy, Yahya Kemal Beyatlı, Necip Fazıl Kısakürek ve Sezai Karakoç var. Cumhuriyet devrinin iyi şairleri arasında Nâzım Hikmet, Faruk Nafiz Çamlıbel, Ziya Osman Saba, Asaf Hâlet Çelebi, Ahmet Muhip Dırnas, Ârif Nihat Asya ve Cahit Sıtkı Tarancı'yı da unutmamak gerek.

Mehmet Nuri Yardım ve misafirlerimiz |

İsimler anıldığında hatırlanmayan pek çok isim olabilir. Hâlbuki Türk şiir antolojilerine bir göz gezdirdiğimizde yüzlerce isme rastlarız. Erdem Beyazıt, Mehmet Âkif İnan, Cahit Zarifoğlu, İsmet Özel, Dilâver Cebeci ve Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu bunlardan sadece bir kaç. Her biri gönlündeki güzellikleri büyük bir başarı ve kudretle terennüm etmiştir.

Hikâye, roman ve denemede Peyami Safa, Cemil Meriç, Tarık Buğra, Kemal Tahir, Attila İlhan, Oğuz Atay, Mustafa Necati Sepetçioğlu, Bahaeddin Özkişi, Samiha Ayverdi, Safiye Erol, Abbas Sayar, Nuri Pakdil, Üstün İnanç, Rasim Özdenören, Necati Cumalı, Mustafa Kutlu, Gürbüz Azak, Emine Işınsu, Sabahat Emir, Sevinç Çokum, Selim İleri, Mustafa Miyasoğlu, Durali Yılmaz, Beşir Ayvazoğlu ve İskender Pala elbette unutulamaz. Ve daha birçok romancı, hikâyeci ve denemecimiz var...

Tiyatroda anılacak pek çok isim arasında yaşayan değerlerimizden biri de Turan Oflazoğlu'dur kuşkusuz ve yaklaşık 40 eser vermiştir.

Özetle ve kısaca söyleyecek olursak, Türk edebiyatı ve sanatı, çok bereketli bir bahçedir ki orada envai çeşit çiçeği koklayabilir, farklı meyvelerin tadına bakabilirsiniz. Bu doyumsuz lezzetleri tada tada hayatınıza renk ve tat katabilirsiniz.

Ben öyle yapıyorum. Gördüğüm her sanatkar, okuduğum her yazar beni bambaşka ufuklara taşıyor, yepyeni iklimlerde gezdiriyor. Her iyi kitap, ruhumda yeni heyecanlar yaşıyor. Bu sınırsız güzelliklere mümkün olsa bütün insanlığı davet etmek isterim.

Zira bu bir meşgalenin ötesinde iyiliklere, güzelliklere, erdemlere doğru kutlu bir kanatlanış ve ulu bir yolculuktur. Bu göz alabildiğine geniş ve ferah yollarda herkese iyi yolculuklar diliyorum.

Dr. Mert Öksüz

“Aslında düşünülduğünde bu kadar farklı coğrafya ve kültürden gelen insanın belli bir odada, belli bir saatte toplanmasının ihtimali ne kadar düşük değil mi? Tam bir rastlantı.”

Bir Rastlantının Düşündürkleri

Değerli meslektaşlarım,

Sizlerle bir saat kadar beraber vakit geçirme fırsatım oldu. “Edebiyat ve Hayat” konulu dersimin daha uzun süreli olmasını temenni ederdim. Ancak Türk dili ve edebiyatı sayesinde, bu bir saate derin bir ortak geçmişi de eklediğimize inanıyorum.

Yunus Emre Enstitüsünün ve Sayın Selçuk Karakılıç'ın imkân ve çabalarıyla güzel ve tarihî bir salonda farklı ülkelerden gelmiş biz Türkologlar, ilgi alanlarımız dâhilinde bir ders süresince fikirlerimizi paylaştık. Aslında düşünüldüğünde bu kadar farklı coğrafya ve kültürden gelen insanın belli bir odada, belli bir saatte toplanmasının ihtimali ne kadar düşük değil mi? Tam bir rastlantı.

Belki sizin de bu programa katılmanızda tercihleriniz ve çabalarınızın yanında rastlantıların da rolü oldu. Severek okuduğum bir romanda hayatta önemli gelişmelerin hep rastlantılar sonucunda ortaya çıktığı söyleniyordu. Romana göre, gündelik hayatımızda tekrar eden, rutin olaylar etkili gelişmeleri doğurmazlarmış. Galiba bu sözlerde haklılık payı var.

Rastlantı ve Sonuç

İnsan yaşamı da üç aşağı beş yukarı böyle bir döngüye sahip. Rastlantılar ne kadar güzel ve şaşırtıcı etkiler doğursa da önemli olan bu rastlantılar neticesinde ortaya çıkan tecrübe ve

tanışıklıkları devam ettirebilmek, yani insanın tercihleri. İnsanın kaderi de rastlantı ve tercihlerinin birleşmesiyle şekilleniyor.

İstanbul'da bu yaz yaşadığınız Türk Edebiyatı Yaz Okulu tecrübenizden edindiğiniz kazanımları devam ettirip geliştirmeniz gerekir. Şüphesiz bu sizin tercihlerinize ve yukarıda belirttiğim gibi kaderinize bağlı olacak. Bilmenizi isterim ki sizler gibi ülkemizin kültürüne ve Türkçeye gönül vermiş meslektaşlarımla bulduğumda sanki hep aşına olduğum dostlarımla çevrelenmiş gibiydim. Sizler de bu ülkeye ve onun halkına kendinizi hiçbir zaman yabancı hissetmeyin.

Türkiye'nin uluslararası alandaki kültürel ilişkilerine önemli katkılar sağlayan kurumların başında gelen Yunus Emre Enstitüsü hepimize yeni olanaklar sunmaya devam edecektir. Şüphesiz bu olanakların doğru ve yerinde kullanılması için üstümüze düşen çabayı göstermemiz gerekir. Bu sayede **toplumların ve kültürlerin ortak noktalarını çoğaltarak çevremizi ve dünyayı değiştirip güzelleştirme fırsatını yakalayabiliriz.**

Ben de sizler gibi Türk dili ve edebiyatıyla ilgilenen bir meslektaşınız olarak bir kez daha tekrar etmek isterim ki kapım sizlere her zaman açıktır. Hepinizle farklı zeminlerde ortak projeler yapmak ve tekrar görüşmek isterim.

Baki selam.

Mert Öksüz, İstanbul Üniversitesinde “Edebiyat ve Hayat” başlıklı konuşmasını yaparken

Mustafa Ruhi Şirin*

Yunus Emre Enstitüsünün 7 kıtada konuşma, kültür, edebiyat ve bilim dili olarak Türkçenin yaygınlaşmasındaki öncülüğü ile türkçe dil atlası da gündeme gelmiş olacaktır. Türk Dil Kurumu'nun hazırlayacağı Türkçenin köken bilim (etimoloji) sözlüğü çalışmalarına genç Türkologların da katkı vereceğini ümit ediyorum...

*Dr. h.c., Şair ve Yazar, Çocuk Edebiyatçısı, Çocuk Vakfı Kurucusu

Türkçenin Dil Atlası

Her dilin kurucu metinleri birincil kaynak kabul edilir. Bir dilin söz varlığı bu kaynak metinleri ile ilişkilendirildikçe dilin lehçelerine ve kökenine de ulaşılır. Türkçenin ilk söz kozalarının örülmesi konusunda kesin bir tarihten söz edilemese de *Kül Tigin Yazıtı* (732) öncesi ve sonrası dönem bir milat kabul edilmektedir. Bütün dünya dillerinin kökeni konusunda geçerli olan ikinci gerçekçi yaklaşım ise yazıdan önceki ve sonraki dönem kaynaklarındaki söz varlığının dikkate alınabileceği yönündedir.

Hiç şüphe yok ki sözlü gelenek döneminden bu yana çok geniş coğrafyalarda varlığını sürdüren 25 Türk dili ve lehçesi ile Türkçe dünyanın en çok konuşulan dillerinden biridir. Farklı kültür coğrafyalarında ve farklı alfabelerle yeryüzü yolculuğunu sürdüren Türkçe yaşayan zengin bir dil ailesi kabul edilmektedir. Bu yönüyle Türkçe Tanrı Dağları'ndan Asya'ya, Kuzey Afrika'dan Avrupa içlerine kadar konuşulan çok yaygın bir dünya dilidir.

Türkçenin çağlar boyunca tarihî yolculuğu hakkında ileri sürülen görüşler arasında değişik alfabe kullanımları yanında, farklı dillerle ilişki kurulması konusu her zaman güncelliğini korumuştur. Türklerin tarih sahnesinde yer alışı ile Türkçe 80'e yakın dille etkileşimde bulunmuştur. Bu etkileşim hem Türkçe söz varlığını beslemiştir hem de Türkçenin bu komşu dilleri beslemesini

sağlamıştır. Bu konu dil sosyolojisinin araştırmaları için önemini korumaktadır.

Türkçenin söz varlığı

Bir dilin söz varlığını sağlayan iki temel ölçütten biri, o dilin diğer dillerde olmayan söz varlığı ve tanım zenginliğidir. Bu iki ölçüt yanında coğrafya ile iktisadî ve siyasî gücün dili daha da beslediği ve yaygınlaştırdığı ise diğer bir ortak kabuldür. Türkçe lehçeleri yanında ilişki kurulan dillerle ilgili araştırmalar henüz bütün boyutlarıyla yapılamadığı için -300 bini aşkın söz varlığından söz edilse bile- Türkçenin söz varlığı hakkında henüz kesin bilgiden yoksunuz.

20. yüzyılın başından bu yana *Türkçenin Köken Bilim (Etimoloji) Sözlüğü* konusunda yapılan bireysel çalışmalardan Türkçenin söz varlığı toplamı hakkında çok sınırlı bilgi edinebiliyoruz. Bunun temel nedeni ise dünden bugüne yayımlanmış Türkçenin bazı köken bilim sözlüklerinin ağırlıklı olarak Anadolu Türkçesi ile sınırlı olmasıdır. Türkçenin ilk etimoloji sözlüğü olan *Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish* 10 bin kavram, ikinci en kapsamlı köken bilim sözlüğü olan Andreas Tietze'nin Anadolu Türkçesi için hazırladığı *Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugatı* 70 bin kelimenin kökenini kapsamaktadır. Tarihe bir not düşmek gerekirse; **Türk dilinin en temel ihtiyacı Türkçe Dil Atlası'dır.**

Mustafa Ruhi Şirin, misafir öğrencilerimizle
“çocukça bir selam” gönderiyor.

Yunus Emre Enstitüsünün 7 kıtada konuşma, kültür, edebiyat ve bilim dili olarak Türkçenin yaygınlaşmasındaki öncülüğü ile Türkçe Dil Atlası da gündeme gelmiş olacaktır. Türk Dil Kurumu'nun hazırlayacağı Türkçenin Köken Bilim (Etimoloji) Sözlüğü çalışmalarına genç Türkologların da katkı vereceğini ümit ediyorum...

Anadolu Türkçesinin kanonik eser olarak başat iki kaynağı Yunus Emre Divanı ve Dede Korkut Kitabı kabul edilmektedir. Bu iki eser de Türkçenin

gücü ve anlam zenginliği bakımından kurucu ve yol gösterici metinlerdir. Hiç şüphe yok ki Türkçemizi taçlandıran Yunus Emre Enstitüsü, Dede Korkut Enstitüsü olarak da kurulabilir.

Yunus Emre'nin bir dizesiyle selamlıyorum genç Türkologlarımızı:

**Bir kez yüzün gören
Ömrünce unutmaya.**

Necmettin Turinay

“Türkçe çok gelişmiş bir dil. Buraların insanı, Türkçeyi ahenkli buluyor ve bundan bayağı zevk duyuyor. Siz Türkler bunu kolay kolay fark edemezsiniz. Şiir gibi, müzik gibi bir tesiri var Türkçenin. Türkçenin bu yanı gençlerin kulaklarını okşuyor.”

Türkçenin Büyük Korosu

Makedonya'da bulunduğum bir sırada, üniversitede Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde hoca olan Maria Leontic ile sohbet ediyoruz. Makedonya'da yaşayan Türkler bir yana, Slav asıllı Makedon gençlerin Türkçeye olan ilgilerinin altında yatan sebepleri merak ediyorum. Bu sorum hem Türk Dili ve Edebiyatı bölümü öğrencilerini, hem de Yunus Emre Enstitüsüne devam eden farklı yaş gruplarından Makedonları kapsıyor. Onları Türkçe öğrenmeye sevk eden sebep nedir? Çağdaş Batı dillerinden birini öğrenmek ve onunla yetinmek varken bu yoğun Türkçe ilgisi nereden geliyor olabilir?

Maria Leontic kendisi de bir Makedon olarak, Balkanlara yayılmış çeşitli Türk şirketlerinde iş bulma imkânlarından, Makedon gençlerin hayallerinde bir masala dönüştürdükleri İstanbul'u kendi başlarına dolaşabilmek sevdalarından söz ediyor. Fakat o tür sebepler arasında biri daha vardı ki beni bir hayli düşündürmüştü. Nitekim Maria Leontic'in söylediği sözler hâlâ kulaklarımda:

“Türkçe çok gelişmiş bir dil. Buraların insanı, Türkçeyi ahenkli buluyor ve bundan bayağı zevk duyuyor. Siz Türkler bunu kolay kolay fark edemezsiniz. Şiir gibi, müzik gibi bir tesiri var Türkçenin. Türkçenin bu yanı gençlerin kulaklarını okşuyor.”

Makedonların aksine, Slav asıllı bir halk olmayan Arnavutluk'ta da benzeri örneklerle karşılaş-

tım. O ülkede yaşlı bir Arnavut'un, anlamadığı halde Türkçe sözler, konuşmalar dinlemekten duyduğu zevki nakletmişlerdi. Hayret etmiştim buna. Manasını anlamadığı bir dil ile yapılan konuşmaları ilgi ile dinlemek, bundan bir tür zevk duymak!.. Düzgün telaffuz edilen, yerinde vurgularla desteklenen Arapça bir konuşmanın bizim üzerimizdeki tesiri gibi bir şey.

Türkçenin Büyük Şarkısı

Fakat beni asıl şaşırtanı daha başka. Geçen aylarda (Temmuz - Ağustos 2019) yirmi üç ayrı ülkeden, Yunus Emre Enstitüsünün misafir ettiği gençlerle konuşurken de benzeri bir durumla karşılaşmayayım mı? Yirmi üç ülkeden, yirmi üç ayrı öğrenci!.. Onlara Türk kültürü, Türk dilinin derinliği ve genişliği üzerine konuşmalar yapıyorum. İlgi ve zevkle takip ediyorlar konuşmayı.

Konuşma giderek derinleşiyor. Türkçenin komşu ülke dilleri üzerindeki tesirlerine; Bulgarca, Sırpça, Boşnakça, Hırvatça, Arnavutça, Macarca, Makedonca ve Yunancanın yazı diline veya günlük konuşma diline yerleşmiş Türkçe kelimelere, bu alanda yapılmış çalışmalara işaret ederken gözleri parlıyor gençlerin. Kaldı ki Kafkas dilleri de bundan farklı değildi. Ermenicenin söz dizimini altüst etmiş, tamamen Türkçeye dönüştürmüş bir dilden söz ediyoruz zira. Geride bin, bin beş yüz yıllık büyük bir edebiyat, ruhları ve kulakları okşayan terbiye eden derin bir musiki zevki söz konusu ki altında da doğrudan Türkçe yatıyor.

Kendi ülkelerinde eğitimini aldıkları, edebiyatını okudukları, müziğini dinledikleri, bir süredir de moda dönmüş bulunan Türk film ve dizilerini izleyerek geliştirdikleri Türkçeleri vasıtası ile, ne söylenirse anlamakta sıkıntı çekmeyen bir kalabalık var karşımda.

Cezayir'den Khaoula Amrouche, kendi ülkesinde Türk dizilerinin tercümelerini yapıyor. Bazı küçük kitap tercüme de varmış. Çinli Jiayi Zhu, “Çok ilginç bir şey aslında.” diyor ve ardından ekliyor:

“İngilizce dünya dili. Ama biz aramızda Türkçe konuşuyoruz. Farklı farklı ülkelerden geldiğimiz, birbirimizi ilk defa gördüğümüz halde!.. Nasıl oluyor bu?”

Mısırlı Hasan Sahl, Türkolojiyi bitirmiş, Kahire Millî Kütüphanesinde Türkçe yazmalar üzerine çalışıyor, minyatürlerin kataloğunu hazırlıyor. Onun üzerinde de bir şaşkınlık ki sormayın: **“Bu çok enteresan, Türkçe hepimizin arasında ortak dil.”**

Güney Kore'den Jiseon Kang, Türkçenin ve Türklerin Doğu ile Batı arasındaki köprü olduğunun derhal farkına varmış. Mehmet Akif'ten bazı tercüme olmuş. Çocuk edebiyatına meraklı, Çocuk Vakfı Başkanı Mustafa Ruhi Şirin ile ilişki kurma peşinde.

Hintli Shazib Khan, ülkesindeki Türkoloji bölümünden yenice mezun. Ayrıca Türkiye'de yüksek lisans yapmak istiyor: **“Türkiye'de on beş günde öğrendiğim, dört yıllık öğrenimimden kat kat fazla.”** diyor.

Büyükhanım Askerova ise Azerbaycan'dan. Orhan Veli, Sabahattin Ali, Tanpınar hayranı. Yüksek lisans tezi de bir o kadar enteresan: “İbrani Alfabeti ile Yazılmış Türkçe Metinler”.

Özbek Aziza Ziyatova ise, henüz üçüncü sınıf öğrencisi. Ömer Seyfettin'in hikâyelerini çok sevmiş. Şimdi onlardan bazılarını tercüme etmekle meşgul.

Yunus Emre Enstitüsünün “Türk Edebiyatı Yaz Okulu” kapsamında Türkiye'ye davet ettiği misafirleri ve çalışma konularını anlatmaya devam etmeli miyim, biliyorum.

İmparatorluk Dili Türkçe

Fakat seminer sonrası devam eden sohbetler arasında, Cezayir'den gelen Khaoula Amrouche'un, kullandığı bir cümleyi size muhakkak ki aktarmam gerekecek. **Cezayir'de ana dili olan Arapçayı, yaygın yazı dili olarak Fransızca'yı edinmiş olan Amrouche'un cümlesi aynen şöyle: “Türkçe çok zengin bir dil, aynı zamanda da çok ahenkli!..”**

Bu hükmü keskin seslerle konuşan Slav asıllı bir öğrenciden dinlesek ya da Çinli veya Balkanlı birisi dile getirmiş olsa hiç şaşırılmayacağım. Bu tespiti yapanın bir Arap olması, Fransızcaya yazı ve konuşma dili olarak, ana dili derecesinde vakıf bulunması ve böyle biri tarafından ifade edilmesi!.. İşte beni asıl şaşırtan burası oluyor.

Arapçanın ahenkli bir dil olduğunu cümle âlem bilir. Avrupa dilleri arasında Fransızcanın, en ahenklisi olduğu hususu da müsellemdir. Dahası Fransızlar, dillerinin sahip olduğu yüksek ahenk tesiri dolayısıyla ayrı bir gurur duyarlar, bunu her yerde ifade ederler. Kaldı ki Arapça ve Fransızcanın bu yanını biz de bilir, kabul ederiz. Dolayısıyla çocukluğundan beri kulağı bu iki dilin ahengi ve müzikalitesi ile dopdolu olan Khaoula Amrouche'un Türkçe hakkındaki şehadetini önemsememiz gerekecek.

Buna benzer tespit ve intibaları, yer yer diğer öğrencilerden de duyduğumu söyleyebilirim. Bunların kanaatleri ayrıca şu açıdan önemli. Çoğu normal bir lisans öğrencisinin kat kat üzerinde, yüksek lisans veya doktora seviyesinde araştırmalar yapabilecek derecede Türkçeye vakıf bulunuyorlar. Farklı farklı ülke ve milletlerden oldukları halde de, kendi aralarında Türkçeyi, gene kendine mahsus ahengi ile telaffuzda hiçbir güçlük çekmiyorlar. Buradan da şu ortaya çıkıyor: Bazı küçük zorluklar aşılabildiği takdirde, Türkçe kolay öğrenilebilen, dil mantığı sağlam ve ahenk tesiri bakımından da konuşanı ve yazanı kendi atmosferine kolayca çekebilen bir dildir.

Ben şahsen bu yüksek ahenk tesirini, Türkçenin ses uyumu kaidesi ile sınırlamak taraftarı değilim. Bunun arkasında bin, bin beş yüz yıllık büyük bir birikim yatıyor. Devasa bir yazı dili geleneğine sahipliği, yüksek bir şiir ve müzik dili oluşu, dünyanın her ikliminden ve kültüründen renkler taşıyor olması da bir o kadar önemli. Daha önemlisi de Türkçenin tarihin her çağında, bir imparatorluk dili olarak karşımıza çıkması.

Türkçe Uluslararası Tarihî Bir Arşiv

Kendisini sayısız renkten, ırktan, dinden hissedilen kavim ve milletlerin “üst dili” biçiminde konumlandırabilmesi. İnsanlığın mensup olduğu büyük dinler ve medeniyetlerle iç içe yaşaması, onlar karşısında herhangi bir komplekse kapılmaması. **Nitekim bugün Osmanlı arşivleri sadece yönetici millet olarak Türklerin tarihini barındırmıyor. Tarih içinde beraber yaşadığımız sayısız millet ve mezhebin de ortak hafıza birikimini ihtiva ediyor. Orada Arapların, Balkan ve Kafkas halklarının tarihi belgeleri de muhafaza ediliyor. Eskiden Osmanlı'nın gökkuşağı altında, bir ve beraber yaşadığımız sayısız milletin ulusal tarih kaynakları hep orada!.. Dolayısıyla eski yüzyıllarda kaydedilmiş bu tür arşiv malzemelerinin dili, doğrudan doğruya Türkçedir. Yani Türkçeyi bilmeden, Türkçeyi ihtisas dili seviyesinde edinmeden, ne Ortadoğulu milletlerin ne de Balkan ve Kafkas halklarının doğru dürüst bir tarihi yazılamaz.**

Khaoula Amrouche |

Aynı şekilde Evliya Çelebi'nin *Seyahatname'si* de bir o kadar önemli. Saydığımız bütün halkların, ülkelerin, din ve mezheplerin envanteri mevcut Evliya Çelebi'nin *Seyahatname'sinde*. Haliyle gündelik yaşamlar da dahil olmak üzere, her türlü kılık-kıyafet, yeme-içme kültürüne, müzik zevklerine ilişkin folklorik malzemeleri bir bir kaydetmekten geri durmamış Evliya Çelebi. Bunları da Türkçe olarak yazıya geçirmiş.

Bütün bunlara bakarak komşu ve bölge ülkelerinin, **kendi ülkelerinde neden Türk Dili ve Edebiyatı bölümleri açtığını daha iyi anlayabiliriz. Türkçeyi iyi bilen uzmanlara duydukları ihtiyaç burada kendini hissettirmiyor mu? Önce Rusya'da ve Balkanlar'da, ardından Kafkas ülkelerinde kendini hissettiren bu ihtiyaç, şimdilerde çeşitli Ortadoğu ülkelerinde de duyulmaya başlandı. Mısır'dan misafirimiz Hasan Sahl bunun doğrudan şahididir. Nitekim Mısır'da Türkçe ile yazılmış, basılmış eserlerin çokluğunu en iyi o bilir.** Eskiden Osmanlı coğrafyasında beraber yaşadığımız her ulusun kütüphaneleri bu yüzden Türkçe eserlerle doludur. Bunların okunması, incelenmesi için Türkçe bilen yetişmiş uzmanlara ihtiyaç duyulması son derece tabiidir.

Irmakların İstanbul'a Boşalması

Türklerle bölge halkları arasındaki bu yakınlık sırf arşiv belgeleri ile de sınırlı değildir. Sayısız bölge halkının edebiyatları, Türklerle beraber geçirilmiş ortak zamanların hikâyeleri ile doludur. Bu hatıralar ilgili ülke edebiyatlarında sayısız şiirlere ve bestelere yol açmıştır. Bu açıdan İstanbul nostaljisinin, tarihte olduğu gibi bugün de kendini hissettirdiği görülmektedir. Sonra İstanbul'a dönük hatıralar, çeşit çeşit gezi kitapları. Bütün bunlardan derin, masalsı bir İstanbul algılaması hâsıl olmakta ve oralar halkının yüzü devamlı İstanbul'a dönük hale gelmektedir. İstanbul'a gitmek, İstanbul'u görmek ve oranın masalını doya doya yaşamak gibi bir nostalji. Nitekim bugün İstanbul'a gelen ziyaretçilerin yarıdan fazlasının Balkan, Kafkas, İran ve Ortadoğu orijinli oluşu bu gerçeği ortaya koymaktadır. **Yani bugün İstanbul ve Tür-**

kiye, bölge halklarının büyük ırmaklar halinde döküldüğü, “tarihi ve coğrafi bir okyanusu” andırmaktadır.

Bunda kuşkusuz Türkiye'nin son yıllarda kaydettiği gelişmelerin de bir payı vardır. Ekonomik açılımlara Türk dizi ve filmleri eşlik etmekte, ardından da yeni yeni Türk Dili ve Edebiyatı bölümleri devreye sokulmaktadır. Bütün bunların altında da kuşkusuz Türkiye'yi daha yakından tanıma arzusu yatmaktadır. Japonya'dan, Kore'den, Çin'den ve Hindistan'dan gelen ziyaretçilerin sayısındaki artışa bilmem dikkat ediyor musunuz?

Bugün Hindistan aristokrasisi arasında dününü Türkiye'de yapmak, balayını İstanbul'da geçirmek neredeyse bir modaya dönüşmüştür. Nitekim aramızda bunu iyi bilen biri bulunuyor. Hindistan'dan gelen Shazib Khan!.. Shazib Khan inşallah, Türk ve Hint halk edebiyatlarını karşılaştırmalı olarak çalışmak kararındadır.

Çin'den gelen Jiayi Zhu da, enteresan bir noktaya parmak basıyor. Meğer Çin'de son zamanların meşhur şarkılarından biri, Türkiye ile ilgili imiş. O parçanın adı, “Romantik Türkiye” imiş. Buradan anlaşılabilir ki uzak doğu ülkelerinde Türkiye masalsı, büyümlü tesirler uyanırmaya başlamıştır. Bir yandan Türk edebiyatı, diğer yandan Türkiye politikaları çalışacak olan Jiayi Zhu, ileride bu iki ülkenin birbirini daha iyi tanıması yolunda önemli katkılar sağlayacaktır ümidindeyiz.

Bütün bunlar gösteriyor ki Türkçe bugün, sırf bölge ve komşu ülkelerinde değil, doğulara doğru da bir açılım göstermeye başlamıştır. İlgili ülkelerle aramızda olan kültürel yakınlığı fark ettikçe, bu ilişkiler daha da derinleşecek gibi gözükmektedir. Fakat bu ilişkilerin ileride daha verimli bir hal alabilmesi için, Türkçeye olan vukufumuzun derinleşmesi de gerekecektir. Kuvvetli bir şiir ve edebiyat dili olan Türkçenin inceliklerinin kavranması. Soyut kavramlara, mecazlara, atasözlerine, şiir dilinin temelini oluşturan imgelere nüfuz edebilecek derecede bir Türkçeye ihtiyaç, bunun için lüzumlu görünüyor.

Siz, Biz, Hepimiz

Onun için yukarıda verdiğim isimlere yeni bazılarını daha ekleyerek, önemli bir hususa parmak basmak istiyorum:

Siz Hırvatistan'dan gelen dostumuz Azra Abadzic size selam!.. İsveç'ten misafirimiz Aleksander Vahid, size de fince-türkçe tercümelerinizde başarılar.

Aynı şekilde Osmanlı-Safavi ilişkilerini doktora seviyesinde çalışan İranlı Murtaza Firuzi!.. Hint bölgelerinde Türk edebiyatının tesirlerini araştırarak olan Pakistanlı dostumuz Muhammet Khan!.. Polisiye edebiyata meraklı, Kırgız Ayzat Muktarbekova!.. Ahmet Ümit tercümesinde size kolaylıklar diliyoruz. Özellikle de Liya Hannanova, Rusya'da Türkçenin gönüllülerinden. O, roman çevirilerine ağırlık vermek istiyor. İtalya'dan teşrif eden Leila Ferrari'nin amacı ise, İslam ve Osmanlı Sanatı çalışmak.

Galata'nın kademe kademe müslümanlaşması onun merakları arasında bulunuyor.

Sonra bunlara Türkmenistanlı Nazik Atabayeva'nın, Macaristan'dan gelen Szonja Emese Schmidt'in (Âşık edebiyatı çalışıyor), Sırbistanlı olup, çeviri çalışacak Adam Aliji'nin, Makedonya'dan misafirimiz Vladimir Jovanovski'nin (Arşiv belgeleri çalışacak), eklenmesi icap ediyor. Bir son halka daha: Filistinli Marwa Khatib, Bosna-Hersekli Anisa Salihoviç ve Belarus'tan Volha Astsukevich!.. Bu sonuncusu sanki, Çalığışu romanının sayfalarından çıkıp gelmiş de, Türkiye'ye öyle misafir olmuş gibi. Meğer o, Çalığışu dizisi üzerine çalışmıyor muymuş?

Türkçe konuşan ve yazan, araştırmalar yürüten dostlarıma burada şunu söylemek isterim:

Kendi dilinizi bilim, sanat ve edebiyat dili olarak ne kadar iyi bilerseniz, Türkçeniz de ancak o

kadar gelişebilir. Biz sizlerin, kendi dilinizin de iyi yazıcıları olmanızı arzu ederiz. Çünkü orada göstereceğiniz başarı, doğrudan Türkçenize yansımakta gecikmeyecektir.

İkinci bir husus da, yapacağınız tercüme ve bilimsel çalışmaların yanı sıra Türkiye'deki dergi, gazete ve yayınevleri ile doğrudan ilişki kurmanızdır. Kendi dilinizde yapacağınız tercümele- rin, Türkiye hakkındaki değerlendirmelerinizin mutlaka yazıya dönüştürülmesi ve bunların Tür-

kiye'de yayımlanması gerekmektedir. Kaldı ki bu hususta size Yunus Emre Enstitüsü, kendisi de değerli bir sanatçı olan ve Türkçeyi güzel kullanan kılavuz hocanız Selçuk Karakılıç ve seminerlerini dinlediğiniz çeşitli bilim ve sanat adamları, ellerinden gelen gayreti esirgemeyeceklerdir umduğundayım.

Yeni Şafak gazetesinden Merve Akbaş, misafir öğrencilerimizle röportaj yapmıştı. (sol başta): Aziza Ziyatova, Riwa Shbaklo, Necmettin Turinay, Merve Akbaş. (arkada sol başta): Büyükhanım Askerova, Khaoula Amrouche ve Jiseon Kang. Cezayirli Khaoula Amrouche, "Ben Türkçeyi seçmedim, Türkçe beni seçti. Bölüme başlayınca kendimi daha önce tanıdığım bir yerde hissettim." diyor.

Sevinç Çokum

Edebiyatın önemini şöyle ifade edebilirim biz edebiyatla birbirimizi anlayabilir ve birbirimize ulaşabiliriz. Yine edebiyat sayesinde barışır ve onun diliyle savaşımlara çözüm bulabiliriz.

Yazmak ve Yaşamak Ya da Yaşanmışlığın Dokunuşlarıyla

Neden bilmem eski günlerimi hatırlamıştım o temmuz öğlesinde; hatta oğlum arabayı otoparka çektikten sonra ayaklarımı biraz zorlayan yokuşu tırmanırken de oralarda yani eskilerdeydim. Üniversite yıllarımı, Sultanahmet Meydanı'nın tanıdık, kendine özgü serinliğini ve gölgeli ortamını, üstünde dinlenen göğün engin mavisini özlediğimi hissettim. Öğrencilik dönemimin kopuk parçaları içinden yürüyordum sanki. Buradan uzak sayılmayacak bir noktada bulunan İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinin merdivenlerinden çıkarken inerken ayaklarımın çevikliği, diriliği bir başkaydı. İçim biraz ezildi tabii. Ancak o yaşlarda sınav korkularıyla gergin, ne olacağım sorularıyla

la dolu, politik baskılı sancılarla yürümek vardı. Buna rağmen küçücük de olsa bir umut kırıntısını hep taşırdım yüreğimin bir yerinde. Gececek derdim.

Ama her yeni dönem kendi sevinç ve acılarını da beraberinde getirir, bir başka halle doğardı yine. Bunu öğrendim zamanla. O yılların ağırlığı ve gerginliğinden kalan tortuların burukluğuyla tarihi süslemelere ve mimari çizgilere bakınıyordum. Gölgeleklerde çay içenleri ve güvercinlerin telaşlı gitgellerini görerek, alışkın gövdelerinin yumuşaklığını seçerek yürürken yaşanmışlığın dokunuşlarıydı hissettiklerim.

Yunus Emre Enstitüsü'nün İstanbul'daki etkinliğine konuşmacı olarak davet edilmiştim. Farklı ülkelerin Türkoloji bölümlerinden, dil, edebiyat ve çeviri alanlarında çalışmaları olan öğrenci, akademisyen genç insanlarla Yaz Okulu kapsamında bir söyleşi yapacaktım. Kültür ve edebiyatımızı dünya ülkelerinde duyurmak ve tanıtmak amacıyla gerçekleştirilen çalışmalar yürütense, değerli hocaları Selçuk Karakılıç'tı. Konuşmamın konu başlığı "Yazmak ve Yaşamak" ifadesi gerçekten toplantı yerine gelirken yolda düşündüklerime uyuyordu.

Yeni yüzler görecektim o gün, her biri başka bir ülkeden kopup gelmiş, bilgiye açık, büyük umutlar besleyen, taptaze bakışlar üzerime çevrilmişti... Meydana bakan ve önünden tramvayın gelip geçtiği yerde Türk Edebiyatı Vakfı'nın Yeşil Odası'nda çepeçevre oturmuşlardı. Pembeler, maviler, gördüm; sarışınlıklar, esmerlikler, buğdaysılar...

Bu kez yıllar sonra öğrenci değil bir yazar olarak gelmiştim.

Yolda 'Neresinden başlasam oğlum?' diye sorduğumda Ali, 'Her zamanki gibi doğaçlama olsun' demişti.

Evet, başka türlü konuşamıyordum zaten. Yazılarımı da ekspresyonist ressam gibi bir çırpıda içimden geldiğince kaleme alır, düşünceyi duyguyu gözlemimi ya da çağrışımlarımı bir anda kâğıda dökmek isterdim. Düzeltmeleri ve daha ince işlemleri eğer gerekiyorsa doğal gelişim bozmadan yapardım. Bu da benim tekniğimdi. Eğer bir çırpıda kâğıda dökmezsem, fikir ve duyular havai fişek yıldızları gibi bir an parlar ve sönüp dökülürler. Ondandır ki konuşurken toplantıda bulunanların yüzleri, davranışları ve ilgili bakışları beni yönlendirecekti.

Yunus'un bel bağladığı hocası Taptuk Emre'nin 'Emek olmadan iş olmaz!' anlayışıyla 40 yıl

Yunus'a odun taşıması rivayet edilir ya, benim bu yazma eylemim de yılları devirmiş durumda. Çile ve meşakkat dolu... Fakat bir taraftan da hemen herkesin bir yükü, yüklerle hayatını sürdürdüğü malumdur. Eğri ya da doğru odun toplayıp taşımakla... Bununla geçinir, içimizdeki çatışmalarla hesaplaşmalarla yürüdüğümüzü, yaşamak için ter döktüğümüzü öğreniriz. Yazmak benim kendi kendimle savaşımdı. Hatalarımı bilmektir. 'Beni hatalarım besledi' deyişim de bunlardan ders payı çıkardığım için...

O günkü buluşmada, anlamlı, anlatmaya değer sorular soruldu. Darbelerin etkileri, kaybedilmiş zamanlar, toplumsal gerçeklik, insan ve kadın sorunları, romanın olmazsa olmazı aşk veya ilham gibi sorular... Kuşkusuz bu sorular eğer kitaplarımdan bir ikisi okunsaydı daha renkli olacaktı. Kimilerinin yüzleri hala belleğimde... Szonja, Jiayi, Jiseon, Adam, Anisa, Khaoula, Liya, Marwa,

Volha, Büyükhanım, Aziza, Vladimir... Söyleşi sonu ayaküstü konuşmalarımızda Macaristan'dan Szonja, Çin'den Jiayi, Güney Kore'den Jiseon romanlarımı çevirmek için ısrarlı ve kararlı görünüyorlardı. Hatta şu sıralar kitaplarımdan çevirecekleri romanı seçmiş bulunuyorlar.

Edebiyatın önemini şöyle ifade edebilirim biz edebiyatla birbirimizi anlayabilir ve birbirimize ulaşabiliriz. Yine edebiyat sayesinde barış ve onun diliyle savaşlara çözüm bulabiliriz. İnsan olarak çok ayrı yerlerden gelsek de, renklerimiz, dillerimiz, inançlarımız, fikirlerimiz, adetlerimiz, sanat görüşlerimiz farklı olsa da biz insanda birleşeceğiz. Bunu da edebiyat yapacak. Benim seslenişim, edebiyata tutunarak eserlerimle bu genç arkadaşlara yeni yeni pencereler açmaktır...

Teşekkür ediyorum.

Yûnus'un Çağrısı Türkçenin Sesi

Orta ve uzak Asya'dan, Balkanlar'dan Avrupa'dan, Kuzey Afrika'dan, Arap Yarımadası'ndan, Mezopotamya'dan velhasıl yedi iklim dört bucaktan; farklı dillerden ve dinlerden gencecik insanlar, büyük Yûnus'umuzun çağrısına kulak verip, Türkçenin billur sesine gönül düşürüp İstanbul'a gelmişler. Yunus Emre Enstitüsü'nün “Türk Edebiyatı Yaz Okulu”nda tanışıp dirlik olmuşlar. Güzel ve zengin bir coğrafyanın, soylu bir milletin misafiri olduklarının farkındalar. “O manayı bul da bul,/ İllâ İstanbul'da bul!” diye seslenen büyük Türk şairini duymuş gibi, insanlığın kadim şehrinde, milletimin, dilimin ve medeniyetimin merkezinde yani “başkentler başkenti”nde bulunuyor olmanın bilincindedir. Bu vesileyle her ânı fırsata çevirmek istiyorlar. Merakla ve sevgiyle; duyma, görme ve öğrenme arzusuyla bakıyorlar, konuşuyorlar. Türklüğe ve Türkçeye dair öğrenmek istedikleri ne varsa soruyorlar.

Bir rüzgâr, bir istikbâl rüzgârı, bu gepgenç insanların umutlarını, hayallerini, geleceğe

dair beklentilerini yakınımıza, yanımıza kadar getirmiş. “Bize düşen” diye düşündüm, onların özel destanlarına desen, öykülerine kahraman olmaktır. Bundan böyle anlatacakları hatıralarında yer bulmaktır. Giderken götürecekleri görklü armağanlar içine karışmak. Bir gül düşün istedim taraçamızdan avuçlarına. Bu şevkle ve kıvançla huzurlarına çıktım. Bir ses vermek, bir nağme duyurmak istedim bin yıllık sonsuz bestemizden. Bugün, dünyanın en renkli ve zengin şiir külliyyatı olan Türk şiirinden birkaç yudum içirebilmek niyetiyle. Dinlediler, dinlediler, dinlediler. Söz alıp sükût verdiler. Sual verip cevap aldılar. Okunan şiirleri anlamaya çalıştılar. Şairlerin eşsiz Türkçe çağlayanında yunup serinlediler sanki. Bir usanç görmedim bakışlarda iki saat boyunca. Hâsılı, dağarcığıma koyduğum yol azığını, uzun yollardan gelen misafirlerimizle vakit elverdiğince paylaşmış olduk.

Turan Karataş*

Vardığımız illere, şol safâ gönüllere,
Halka Tapduk manasın saçtık elhamdülillah.

Beri gel barışalım, yad isen bilişelim,
Atımız eyerlendi eşdik elhamdülillah.

Yûnus

* Prof. Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi.
e-posta: turankaratas@kmu.edu.tr, turankaratas@hotmail.com
twitter: @TuranK

dünyayı
güzelleştirmek

TÜRK EDEBİYATI
YAZ OKULU
2019

YUNUS EMRE
ENSTİTÜSÜ

www.yee.org.tr